

Programació per a ESO i Batxillerat del Departament de

Geografia i Història

IES María Moliner • Port de Sagunt (València)

Curs 2024 – 25

<https://dreamstime.com>

Antonio Ortiz López
Catedràtic d'ensenyament secundari

CONTINGUTS

I. ADVERTIMENTS PRELIMINARS.

- Marc legal.
- Ús d'elements TICs durant la pràctica docent.
- Enfocament dels PAP i percentatges d'avaluació competencial.
- Pla personalitzat de reforç i superació d'àrees pendents del curs anterior .
- Àmbit sociolingüístic, pla lector i de foment de les TICs.
- Activitats extraescolars.

II. MEMBRES INTEGRANTS DEL DEPARTAMENT I HORARIS PER A LA COORDINACIÓ.

III. ESTRUCTURA DE LES PROGRAMACIONS LOMLOE.

IV. PROGRAMACIÓ GEOGRAFIA I HISTÒRIA PER A L'ESO.

Proposta Pedagògica del Departament Programació d'Aula

- Primer d'ESO.
- Segon d'ESO
- Tercer d'ESO.
- Quart d'ESO.

IX. PROGRAMACIONS PER AL BATXILLERAT.

Proposta Pedagògica del Departament Programació d'Aula

- Història Contemporània (Primer curs).
- Història de l'Art (Segon curs)
- Història Contemporània d'Espanya (Segon curs)
- Geografia d'Espanya (Segon curs)

I. ADVERTIMENTS PRELIMINARS.

Marc legal.

El corpus legislatiu de les programacions presentades, mentre no s'expressa el contrari, és el derivat de la Llei Orgànica 3/2020 de 29 de desembre (BOE 340, 30.12.2020) per la qual es modifica la Llei Orgànica 27/2006, de 3 de maig, d'Educació. En concret, la nostra proposta pedagògica de departament i les corresponents programacions d'aula intenten abastir allò que disposen el Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatòria a la Comunitat Valenciana (DOGV núm. 9403 del 11.08.2022) desenvolupant el Reial Decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i ensenyaments mínims de l'ESO (BOE núm. 76 del 30.03.2022), així com el Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix el currículum i desplega l'ordenació general del Batxillerat a la Comunitat Valenciana (DOGV núm. 9404 del 12.08.2022), desenvolupant el Reial Decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableix l'ordenació i ensenyaments mínims del Batxillerat (BOE núm. 82 del 6.04.2022). Hem procurat també, respectar allò disposat per la Llei 1/2024, de 27 de juny, de la Generalitat per la qual es regula la llibertat educativa (DOGV núm 9880 del 28.06.2024).

Ús d'elements TICs durant la pràctica docent.

Els membres d'aquest departament podran fer ús de terminals mòbils, tabletes digitals i/o ordinadors portàtils durant la seua pràctica docent, només i exclusivament, per motius pedagògics i/o lligats a les seues obligacions laborals (ús d'aplicacions com Aules, Itaca, etc.). Així mateix, podran autoritzar l'ús dels citats dispositius a l'alumnat al seu càrrec, només i exclusivament, per a la seua aplicació en el treball quotidià de l'aula, especialment als períodes de docència telemàtica. Finalment, aplicaran les mesures correctores previstes al nostre RRI davant de qualsevol ús inadequat o diferent d'aquest elements d'allò que acabem de exposar. Per últim, el professorat d'aquest departament ficarà convenientment les activitats, telemàtiques o no, que tinga que fer el seu alumnat els dies que no tinguen presència a l'IES, cas que fora necessari per un pla de contingència pandèmica o per qualsevol altra situació. Per això farà servir els mitjans, digitals o no, més adients en cada moment.

Enfocament dels PAP i percentatges d'avaluació competencial.

Els membres d'aquest departament que siguen tutors/es elaboraran els PAP per a l'alumnat amb NEAE amb la resta de l'equip docent del grup al seu càrrec, única i exclusivament per a les persones proposades pel departament d'orientació i sempre baix el seu vist i plau. El departament d'orientació aconsellarà en cada avaluació dels PAP la seua modificació i/o supressió. Tota informació dels PAP a les famílies també es farà amb en presència del departament d'Orientació.

Pel que respecta al pes que cada competència clau té en l'avaluació competencial, tant dels PAP com de la nostra pràctica docent habitual, hem arribat a aquest acord:

Competències - clau	%	Qualificació
Comunicació Lingüística	20	2
Matemàtica i Científica-tecnològica	10	1
Digital	10	1
Consciència i expressió culturals	20	2
Plurilingüe	10	1
Emprenedora	10	1
Ciutadana	10	1
Personal, social i aprendre a aprendre	10	1
Totals	100	10

Pla personalitzat de reforç i superació d'àrees pendents del curs anterior.

En aquesta programació s'han fixat uns continguts imprescindibles a partir del perfil d'eixida de cada etapa educativa. Amb això elaborem els corresponents plans personalitzats de reforç (PPR) per a recuperació d'àrea pendent del curs anterior. Aquest PPR té les següents característiques

1. **L'alumnat d'ESO** que promociona al curs següent tenint suspesa algun àrea responsabilitat d'aquest departament, **recuperarà** la matèria pendent mitjançant un PPR de seguiment trimestral que contempla aquests procediments:
 - a. Si aprova els dos primers trimestres del curs al qual ha promocionat (primera i segona avaluacions), donat la continuïtat dels continguts imprescindibles entre nivells.
 - b. Si no aprofita el mecanisme anterior, si lliura fet de forma correcta, al menys, el 50 % del contingut del quadern de recuperació que conté els aprenentatges imprescindibles i avaluarà el professor/a del curs al qual ha promocionat amb la pendent.
 - c. Si tampoc no aprofita l'oportunitat descrita a l'apartat anterior, haurà de presentar-se a un examen extraordinari tret del quadern de recuperació abans de finalitzar el tercer trimestre.

Si, encara l'anterior, torna a promocionar a un curs superior tenint suspesa un àrea d'aquest departament, tornarà a aplicar-se-li el PPR descrit, al menys que alumne/a i professor/a, acorden un sistema alternatiu.
2. **L'alumnat de Batxillerat** que promociona al curs següent tenint pendent la Història Contemporània o qualsevol àrea de primer de Batxillerat donada pel nostre departament, farà un examen de tota la matèria abans del terme del segon trimestre del curs corrent, a menys que l'alumne/a en qüestió acorde dividir la matèria pendent en dos exàmens parcials fixats en les dades més convenients, per tal que estiga avaluat abans del terme de la segona avaluació del segon de Batxillerat. Si no aprofita aquesta oportunitat, tindrà que presentar-se, com a únic recurs, a l'examen extraordinari de l'àrea pendent.

El professorat responsable del seguiment d'aquest PPR per a la superació d'àrea pendent del curs anterior és qui li done classe durant el present curs acadèmic a l'alumnat al qui va dirigit.

Àmbit sociolingüístic, pla lector i foment de les TICs.

Els membres d'aquest departament sempre han manifestat raonadament el seu ferm rebuig a la generalització del àmbits en la pràctica docent, sobre tot perquè malbarata el mèrit i capacitat del professorat especialista en ensenyament secundari afegint a la seua tasca l'ensenyament de matèries de les quals no són especialistes. És una aberració pedagògica diluir el coneixement, competències i destreses pròpies de les nostres àrees en un àmbit barrejat amb les llengües oficials de la nostra comunitat i més en tant en quant no és una resposta a la diversitat funcional del alumnat amb necessitats especials de suport educatiu, ja que és una mesura generalitzada a tota la població escolar.

Per tant, i donat que l'àmbit sociolingüístic pertany a un altre departament, no presentem cap programació sobre aquesta matèria i entenem que els departaments responsables d'aquest àmbit hauràn de programar i disposar la tasca que faran a les aules. Per últim, pensem que constitueix un frau de llei tant obligar a impartir àmbits com fer-ho de forma voluntària, donat que la persona encarregada d'un àmbit no ha demostrat cap mèrit ni capacitat diferents d'aquells que el requeriren en el concurs-oposició per qual va ingressar en la funció pública docent guanyant una plaça de professorat especialista en la seua matèria i no en les tres que integren l'àmbit sociolingüístic (valencià, castellà i geografia i història).

En referència a allò disposat per l'Orde 44/2012 de 7 juny (DOCV núm. 6544 / 16.06.2011) per la qual es regulen els plans per al foment de la lectura als centres docents de la Comunitat Valenciana i, observant el contingut de l'Orde 45/2011 de 8 de juny (DOCV núm. 6544 / 16.06.2011), en aquesta programació es contempla participar en el pla de foment de la lectura del nostre Centre. En concret, estarem coordinats amb els departaments d'anglès, valencià i castellà, per tal de proposar lectures i/o aprofitar les proposades per aquests departaments, que tinguen aplicació en la ampliació, consolidació i/o pràctica dels continguts i competències que exposem en aquesta programació. **En definitiva, no proposem en aquest moment cap llibre de lectura diferent als proposats per a les àrees de llengües.**

Pel que fa als instruments que utilitzem per tal d'avaluar el grau d'adquisició de les 8 competències-clau mitjançant el pla de lectura i foment de les TICs, consten a la següent taula:

Indicadors	Eines
Millora de l'expressió oral	<ul style="list-style-type: none"> Exposició oral, davant del grup-classe de treballs monogràfics realitzats de forma manuscrita i recolzant-se per a això en una presentació powerpoint o semblant projectada en la pissarra digital o en una pantalla, emprant per a això l'ordinador portàtil connectat a un projector. (veure esquema proposat més avall). Realització d'exàmens orals, almenys u per trimestre. Crítica oral raonada del contingut audiovisual seleccionat pel professorat sobre un tema de la guia de lectura o del currículum emprant per a això els oferits per les pàgines web
Millora de l'expressió escrita	<ul style="list-style-type: none"> Entrega de monografies manuscrites i de les activitats proposades junt amb la guia de lectura recomanada. Realització d'exàmens escrits. Realització de xicotets articles d'opinió o d'investigació sobre temes d'actualitat per a la seua publicació en la web del departament o en la revista del centre. Realització de presentacions powerpoint per a les exposicions orals Coneixement de la llengua castellana, valenciana i anglesa: no sols per mitjà de la penalització de fins a 0'66 punts per mala ortografia i expressió, si no també, per mitjà de la lectura de les principals obres de les corresponents literatures proposades, inserint-les en el seu marc històric i espacial.

Tot i suposant que l'alumnat té a casa la infraestructura mínima de TICs i en compliment de l'Orde 45/2011 de 8 de juny (DOGV 16.06.2011), en aquesta programació s'ha contemplat l'ús de les TICs en el moment del desplegament de les sessions de classe presencials i telemàtiques i en la realització dels treballs d'investigació per part de l'alumnat. En concret:

- Aprofitant la infraestructura TIC de les aules del nostre centre, dotades de projector i/o pantalla tàctil, ordinador portàtil i connexió a internet, donem les nostres classes empenant llibres digitals, documents pdf, powerpoints i connexions amb webs amb contingut multimèdia.*
- La comunicació de les famílies amb el professorat, a més a més del lliurament de treballs i activitats en format electrònic es fa mitjançant el correu electrònic del nostre departament (dptogeoehist@gmail.com), a banda de la plataforma Aules i del portal Itaca.*
- A més a més, el nostre departament té una web (<http://sites.google.com/site/dptogeoehist2/>) on "penjem" material de recolzament per a la consulta per l'alumnat i també les activitats fetes amb / per l'alumnat en format powerpoint o pdf. També tenim un compte corporatiu amb gmail que permet tindre un drive on compartim materials amb els nostres companys i amb la resta del professorat. Amb Webex també podem fer classes telemàtiques, si es el cas.*
- Per als treballs de l'alumnat sempre es fa referència a direccions webs i buscadors webs i al contingut de la nostra biblioteca del Centre, amb la qual cosa, es fomenta l'ús de les TICs i de la nostra biblioteca dins del pla de foment de la lectura. L'alumnat disposa d'aquesta guia de lectura per tal de fer les monografies i exposar-les en powerpoint.*

<i>Guia de lectura recomanada per a fer les monografies i exposar-les en powerpoint</i>
<ol style="list-style-type: none"> Fitxa bibliogràfica completa i correcta. Tema principal. Algun o alguns tema/s secundaris. Argument: <ol style="list-style-type: none"> Resum breu de l'argument. Personatge que més t'ha cridat l'atenció i per què. Transcripció d'un passatge del llibre on resta reflectit. Ambient, època, país, cultures... Valoració personal d'acord amb els criteris següents: <ol style="list-style-type: none"> Interès. La lectura del llibre ha millorat els teus coneixements sobre un o més temes? Amenitat. T'ha paregut entretingut i recomanable o, al contrari, es fa pesat i avorrit? Transcriu alguns passatges demostratius d'una o altra postura. Adequació a l'assignatura i als hàbits de lectura de l'alumnat del curs. Recomanaries que el llibre fora mantingut en una selecció de lectures per a cursos pròxims? Per què? Resol les qüestions històriques que es proposen segons el llibre triat.

Activitats extraescolars.

El cap de departament comunica a l'equip directiu en la primera quinzena de setembre la programació d'activitats extraescolars i complementàries que es proposen fer en les seues respectives programacions didàctiques per a la seua inclusió en la PGA. Ara bé, no per això, són d'obligada realització, perquè resten sotmeses a les particularitats dels grups i a la marxa del curs acadèmic, circumstàncies que poden aconsellar no realitzar les activitats extraescolars i complementàries programades a priori, i sí fer unes altres o participar en les proposades per altres departaments didàctics o la Direcció del Centre.

II. MEMBRES INTEGRANTS DEL DEPARTAMENT I HORARIS PER COORDINACIÓ.

Actualitzar a partir de aquí

Durant el present curs, integren el Departament de Geografia i Història de l'IES Maria Moliner de Port de Sagunt (Valencia), el professorat següent:

- **ANTONIO ORTIZ LÓPEZ**, amb NRP 1910274213A0590, catedràtic d'ensenyament secundari de l'especialitat de Geografia i Història (Resolució del 18 de juliol de 2024 de la D.G. de personal docent de la Conselleria d'Educació, DOGV del 29.07.2024), funcionari de carrera des de 1992 i amb destinació definitiva en aquest centre des del curs 2005 / 2006. Imparteix 18 hores lectives: Atenció Educativa en 4t d'ESO, Història d'Espanya als grups de 2n de Batxillerat A (modalitat Científica-Tecnològica) i B (modalitat d'Humanitats i Ciències Socials), Història de l'Art i Geografia d'Espanya al grup de 2n de Batxillerat B i la tutoria del 2n Batxillerat B. Des del curs 2008-09, ostenta el càrrec de Cap de Departament.
- **ENRIQUE JAVIER MARTÍNEZ LÓPEZ**, amb NRP 1910078513A0590, professor d'ensenyament secundari de l'especialitat de Geografia i Història, funcionari de carrera des de 1992 i amb destinació definitiva en aquest centre des del curs 2005 / 2006. Dona Història als 3 grups de 4t d'ESO, la Història Contemporània del grup de 1r de Batxillerat de la modalitat d'Humanitats i Ciències Socials i la Geografia i Història d'un grup de 3r d'ESO. Es tutor d'un grup de 4t d'ESO.
- **MARÍA MERCEDES BUENO TORÁN**, professora d'ensenyament secundari de l'especialitat de Geografia i Història, amb DNI 19098275H, funcionària de carrera des de 2023 i amb destinació provisional en aquest centre durant el present curs. S'encarrega de la Geografia i Història de dos grups de 2n d'ESO i de dos grups de 3r d'ESO, sent tutora d'un grup de 2n d'ESO. També dona Atenció Educativa en 1r, 2n i 3r d'ESO. Al moment de començar aquest curs la professora Bueno encara estava de baixa per una intervenció quirúrgica, raó per la qual ha cobert de forma interina les seues funcions durant el primer trimestre, la professora **MARÍA GARCÍA CASTILLEJO**, amb DNI 26754079L.
- **MARÍA LÓPEZ CATALÁ**, professor/a d'ensenyament secundari de l'especialitat de Geografia i Història, amb DNI 45803966H, funcionària de carrera amb destinació provisional en aquest centre durant el present curs. S'encarrega de la Geografia i Història dels 4 grups de 1r d'ESO i de dos grups de 2n d'ESO.

HORARI PER A LES REUNIONS DE COORDINACIÓ SETMANAL DEL DEPARTAMENT.

Encara que tant els patis com qualsevol hora complementària és aprofitada pel professorat d'aquest departament per tal de coordinar la seua acció docent, es fa constar que l'hora oficial setmanal per a les reunions de coordinació del departament ha sigut fixada per la Direcció del Centre als nostres horaris lectius **tots els dilluns de 8:55 a 9:50 hores**.

HORARIS D'ATENCIÓ A LES FAMÍLIES.

L'hora oficial per a l'atenció a les famílies per part del professorat d'aquest departament ha sigut fixat per la Direcció del Centre als nostres horaris lectius oficials, com recull el quadre següent:

Professorat	Càrrec	Horari d'atenció a les famílies
Antonio Ortiz López	Cap departament i Tutor 2n Batx B	Divendres 9:50 – 10:45
Enrique Javier Martínez López	Tutor 4t ESO - C	Dimarts 8:55 – 9:50
Mercedes Bueno Torán	Tutora 2n ESO - C	Dimecres 11:15 – 12:10
María López Catalá	-----	Dimarts 12:10 – 13:05

El quadre següent recull les dades del nostre centre i el repartiment de grups i alumnat entre els membres d'aquest departament.

REPARTIMENT DE GRUPS ENTRE ELS MEMBRES DEL DEPARTAMENT

Centre IES "MARIA MOLINER"	Codi Centre 46019854	Carrer Dolores Ibárruri, 16
Localitat PORT DE SAGUNT	Província VALÈNCIA	Codi Postal 46520

<i>Professor/a</i>	<i>Curs i grup</i>	<i>Àrea impartida</i>	<i>Hores / setmana</i>	<i>Núm. Alumn.</i>
Antonio Ortiz López	2n Batxillerat Ciències – "A"	Història d'Espanya	3	20
	2n Batxillerat Hum. – CCSS – "B"	Història d'Espanya	3	20
	2n Batxillerat Hum. – CCSS – "B"	Geografia d'Espanya	4	19
	2n Batxillerat Hum. – CCSS – "B"	Història de l'Art	4	6
	2n Batxillerat Hum. – CCSS – "B"	Tutoria	1	22
	4t d'ESO – "C"	Atenció Educativa	1	21
Enrique J. Martínez López	1r Batxillerat Hum. – CCSS – "B"	Història del Món Contemporani	4	15
	4t d'ESO – "A"	Història Contemporània	3	18
	4t d'ESO – "B"	Història Contemporània	3	27
	4t d'ESO – "C"	Tutoria	2	26
	4t d'ESO – "C"	Història Contemporània	3	26
	3r d'ESO – "B"	Geografia i Història	3	23
Mercedes Bueno Torán (María García Castillejo)	2n d'ESO – "A"	Geografia i Història	3	28
	2n d'ESO – "C"	Geografia i Història	3	29
	3r d'ESO – "A"	Geografia i Història	3	24
	3r d'ESO – "C"	Geografia i Història	1	25
	2n d'ESO – "C"	Tutoria	3	29
	1r d'ESO – "D"	Atenció Educativa	1	22
	2n d'ESO – "C"	Atenció Educativa	1	29
	3r d'ESO – "C"	Atenció Educativa	1	25
María López Catalá	1r d'ESO – "A"	Geografia i Història	3	24
	1r d'ESO – "B"	Geografia i Història	3	24
	1r d'ESO – "C"	Geografia i Història	3	24
	1r d'ESO – "D"	Geografia i Història	3	22
	2n d'ESO – "A"	Geografia i Història	3	30
	2n d'ESO – "B"	Geografia i Història	3	30
Totals			72	608

Resum

<i>Professor/a</i>	<i>Situació administrativa*</i>	<i>Càrrec</i>	<i>Núm. total d'hores classe</i>	<i>Núm. de nivells impartits</i>	<i>Núm. grups atesos</i>	<i>Núm. total d'alumnat</i>
Antonio Ortiz López	CSD	Cap departament i Tutor 2n Batx - B	18	2	3	108
Enrique J. Martínez López	PSD	Tutor 4t ESO - C	18	3	5	135
Mercedes Bueno Torán**	PSDP	Tutora 2n ESO - C	18	3	7	211
María López Catalá	PSDCS	-----	18	2	6	154

*CSD=Catedràtic de Secundària amb destinació definitiva; PSD = Professor de Secundària amb destinació definitiva; PSDP = Professora de Secundària amb destinació provisional; PSDCS = Professora de Secundària en Comissió de Serveis.

**Substituida durant el primer trimestre per la Professora Interina María García Castillejo, la qual va fer i signar la seua programació d'aula.

III. ESTRUCTURA DE LES PROGRAMACIONS LOMLOE

Les pàgines següents agrupen per blocs les programacions didàctiques d'aquest departament. Es presenten ordenades des del primer curs d'ESO al segon de Batxillerat. Seguint la normativa vigent que hem citat al principi (*veure apartat marc legal*), tenim dos blocs: la proposta pedagògica per a tota l'ESO amb les programacions individuals d'aula de cada nivell i la proposta pedagògica per al Batxillerat, amb les programacions individuals de cada àrea i nivell.

El quadre de la pàgina següent mostra l'estructura del seu contingut, adaptada al citat decret.

ESTRUCTURA DE LES PROGRAMACIONS DEL DEPARTAMENT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA

I. PROPOSTA PEDAGÒGICA DEL DEPARTAMENT*

1. INTRODUCCIÓ.

- Justificació i definicions prèvies.
- Contextualització.

2. OBJECTIUS, COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I SITUACIONS D'APRENENTATGE

3. PERFIL D'EIXIDA I SELECCIÓ DE SABERS BÀSICS.

4. CONCRECIÓ DE CRITERIS D'AVALUACIÓ I INSTRUMENTS DE REGISTRE I INFORMACIÓ.

5. MESURES PER A LA INCLUSIÓ (ANESE).

6. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT.

II. PROGRAMACIÓ D'AULA**

1. CARACTERÍSTIQUES DE L'ALUMNAT ATENCIÓ A LA SEUA DIVERSITAT.

2. GESTIÓ D'ESPAIS, RECURSOS I DEL TEMPS.

3. UNITATS DIDÀCTIQUES

(Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Notes.-

* En l'ESO, per a tota l'etapa educativa; en Batxillerat, per a cada matèria. La numeració dels apartats d'aquest model no necessàriament segueix el mateix ordre que el publicat a la legislació respectiva, encara que sí s'acompleixen tots els ítems i continguts establerts oficialment.

**Per a cada curs o nivell d'ESO o Batxillerat. La numeració dels apartats d'aquest model no necessàriament segueix el mateix ordre que el publicat a la legislació respectiva, encara que sí s'acompleixen tots els ítems i continguts establerts oficialment.

CONFORMITAT DELS MEMBRES DEL DEPARTAMENT.

Els membres del departament de Geografia i Història de l'IES "Maria Moliner" de Port de Sagunt, signen aquesta introducció general a la programació de cada àrea donant la seua conformitat amb tot allò que recull: les propostes pedagògiques de cada etapa i les programacions d'aula que contenen.

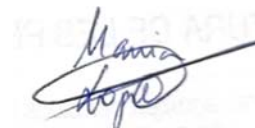
Sgt: Enrique Javier Martínez López

Sgt: Antonio Ortiz López
(cap de departament)

Sgt: Mercedes Bueno Torán

Sgt: María López Catalá

Port de Sagunt, setembre de 2024.

Proposta pedagògica per a l'etapa d'ESO del Departament de

Geografia i Història

IES María Moliner · Port de Sagunt (València)

Curs 2024 – 25

Fuente: dreamstime.com

CAP DE DEPARTAMENT

Antonio Ortiz López

Aquest document hi és el marc general de les programacions d'aula individuals que es presenten als annexes. Disponible en la web del nostre departament:
<https://sites.google.com/site/dptogeohist2/>

CONTINGUTS

1. INTRODUCCIÓ.

- Justificació i definicions prèvies. (3)
- Contextualització. (4)

2. OBJECTIUS, COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I SITUACIONS D'APRENENTATGE.

- Aportació de la Geografia i Història a l'abastiment dels objectius de l'ESO (4)
- Aportació de la Geografia i Història a l'abastiment de les competències clau de l'ESO (6)
- Les competències específiques de la Geografia i Història a l'ESO i connexions (7)
- Situacions d'aprenentatge. (10)

3. PERFIL D'EIXIDA I SELECCIÓ DE SABERS BÀSICS.

- El perfil d'eixida (12)
- Selecció de sabers bàsics de Geografia i Història en l'ESO per abastir el perfil d'eixida (13)

4. CONCRECIÓ DE CRITERIS D'AVUACIÓ I INSTRUMENTS DE REGISTRE I INFORMACIÓ. (16)

5. MESURES PER A LA INCLUSIÓ. (19)

6. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT. (20)

ANNEXES: PROGRAMACIONS INDIVIDUALS D'AULA DE CADA CURS D'ESO.

ADVERTIMENT PRELIMINAR.

El corpus legislatiu d'aquest document és el derivat de la Llei Orgànica 3/2020 de 29 de desembre (BOE 340, 30.12.2020) per la qual es modifica la Llei Orgànica 27/2006, de 3 de maig, d'Educació. En concret, donem compliment a allò disposat pels apartats 4.2.2.1.b i 4.2.2.1.c de la Resolució de 12 de juliol de 2022 del Secretari Autòmic d'Educació, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i funcionament dels centres que imparteixen ESO i Batxillerat durant el curs 2022-23.

A més, la nostra proposta pedagògica de departament i les corresponents programacions d'aula intenten abastir allò que disposen el Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatòria a la Comunitat Valenciana (DOGV núm. 9403 del 11.08.2022) desenvolupant el Reial Decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i ensenyaments mínims de l'ESO (BOE núm. 76 del 30.03.2022).

Per últim, també hi intemptem l'acompliment d'allò disposat per la Llei 1/2024, de 27 de juny, de la Generalitat, per la qual es regula la llibertat educativa (DOGV n° 9880 del 28.06.2024).

1. INTRODUCCIÓ.

▪ Justificació i definicions prèvies.

La Llei Orgànica 3/2020 de 29 de desembre (BOE 340, 30.12.2020) per la qual es modifica la Llei Orgànica 27/2006, de 3 de maig, d'Educació, ha establert un nou currículum que ha sigut desenvolupat a nivell nacional pel Reial Decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i ensenyaments mínims de l'ESO (BOE núm. 76 del 30.03.2022) i a nivell autonòmic pel Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatòria a la Comunitat Valenciana (DOGV núm. 9403 del 11.08.2022). Respectant aquest marc legal i, donant compliment a allò disposat pels apartats 4.2.2.1.b i 4.2.2.1.c de la Resolució de 12 de juliol de 2022 del Secretari Autonòmic d'Educació, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i funcionament dels centres que imparteixen ESO i Batxillerat durant el curs 2022-23, aquest departament de Geografia i Història de l'IES Maria Moliner de Port de Sagunt, elabora el present document que conté la nostra proposta pedagògica per l'ESO. En annexos es presenten les diverses programacions d'aula que s'han fet partint de la proposta pedagògica que ara començem.

Aquest document usa la terminologia recollida en l'article 2 del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i currículum d'ESO aplicant també el que estableix l'article 2 del Reial Decret 217/2022. La taula següent recull la definició bàsica de cadascú dels nous conceptes pedagògics.

Concepte	Definició legal
Objectius	Assoliments que s'espera que l'alumnat haja aconseguit en finalitzar l'etapa i la consecució dels quals està vinculada a l'adquisició de les competències clau
Competències clau	Assoliments que es consideren imprescindibles perquè l'alumnat puga progressar amb garanties d'èxit en el seu itinerari formatiu i afrontar els principals reptes i desafiaments globals i locals. Resten recollides en el perfil d'eixida de l'alumnat en acabar l'ESO.
Perfil d'eixida	Fixa les competències clau que l'alumnat ha d'haver assolit i desenvolupat en finalitzar l'educació bàsica. Constitueix el referent últim de l'acompliment competencial, tant en l'avaluació de les diferents etapes i modalitats de la formació bàsica com per a la titulació de graduat en educació secundària obligatòria. Fonamenta la resta de decisions curriculars, així com les estratègies i orientacions metodològiques en la pràctica lectiva.
Competències específiques	Assoliments que l'alumnat ha de poder desplegar en activitats o en situacions l'abordatge de les quals requereix els sabers bàsics de cada matèria o àmbit. Les competències específiques connecten el perfil d'eixida de l'alumnat amb els sabers bàsics de les matèries o àmbits amb els criteris d'avaluació. El seu desenvolupament s'ha de produir per mitjà de les situacions d'aprenentatge contextualitzades en les quals cada alumne o alumna haurà de resoldre.
Criteris d'avaluació	Referents que indiquen els nivells d'acompliment esperats en l'alumnat en les situacions o activitats d'aprenentatge que requereixen el desplegament de les competències específiques de cada matèria o àmbit en un moment determinat del seu procés d'aprenentatge.
Sabers bàsics	Coneixements, destreses i actituds que constitueixen els continguts propis d'una matèria o àmbit l'aprenentatge del qual és necessari per a l'adquisició de les competències específiques. D'acord amb els criteris de la concreció curricular de centre, reconeixent la diversitat en el grup, el context educatiu o altres criteris pedagògics, es pot aprofundir en uns més que en altres, a més d'agrupar-los i articular-los.
Situacions d'aprenentatge	Situacions i activitats que impliquen el desplegament per part de l'alumnat d'actuacions associades a les competències específiques i a les competències clau i que contribueixen a la seua adquisició i desenvolupament. La capacitat de l'alumnat en enfrontar-se a una situació d'aprenentatge requereix mobilitzar tota mena de coneixements implicats en les competències específiques, com ara els conceptes, els procediments, les actituds i els valors.

▪ Contextualització.

La present proposta pedagògica es fa per a l'alumnat de 12 fins al 16 anys d'ESO de l'IES Maria Moliner de Port de Sagunt. Aquest centre té 12 unitats autoritzades d'ESO, 4 de batxillerat de les modalitats de ciències i tecnologia i d'humanitats i ciències socials, 1 de cicle formatiu bàsic d'administració i gestió i 1 unitat habilitada d'educació especial amb 8 llocs assignats. Això fa tots els anys uns 450 persones escolaritzades, amb una ràtio molt elevada per als espais i per al personal destinat a aquest IES.

Ubicat al centre del gran nucli urbà de la costa del municipi de Sagunt, format l'últim segle per la immigració de la resta d'Espanya i, recentment, per la procedent de països africans, iberoamericans i de l'est europeu, té unes característiques singulars. Les famílies que atendeix el nostre IES tenen en general un grau econòmic mitjà dins del panorama valencià. En torn al 7 % són d'origen estranger, si bé s'arriba a l'11 % d'estrangers si considerem la segona generació (els nascuts a Espanya de pares estrangers).

El que acabem de descriure explica que la llengua familiar siga majoritàriament el castellà, que permet més mobilitat geogràfica i més enteniment entre aquest col·lectiu: més del 60 % dels estrangers són iberoamericans (argentins, colombians, cubans...), seguits dels procedents del Magreb (Marroc i Argèlia, sobre tot) i de Romania i altres països de l'Est d'Europa.

Les ocupacions de les famílies del nostre IES són molt variades. El sector industrial dona feina a bona part de la població. Cal destacar que l'origen industrial del Port de Sagunt perdura en una àmplia gama d'empreses intenses en capital i tecnologia, però no tant en mà de obra. Predomina el sector siderometal·lúrgic (el que donà origen a la població i ha suposat dinasties d'operaris), seguit del sector proveïdor del automòbil. A més a més, se suposa que en menys de dos anys entre en funcionament una gigafactòria d'una multinacional del sector del automòbil elèctric que incrementarà molt l'oferta de treball i la renda, servint de motor per a una nova immigració massiva.

Per altra banda, el sector serveis, específicament hostaleria, restauració, sanitat, educació, seguretat, transport, comerç i serveis de neteja aglutinen els llocs de treball de la resta de les famílies. Cal destacar que, en general, la qualificació professional es menor que en el cas del sector industrial i que dona treball a moltes famílies estrangeres. En definitiva, tenim un repartiment quasi equitatiu entre famílies de renda mitjana-alta dependents del sector industrial i famílies de renda mitjana-baixa, amb treballs de poca remuneració i amb alta taxa de temporalitat. En definitiva, són minoritaris els casos de famílies en risc d'exclusió social.

Pel que respecta a les característiques del nostre alumnat, cal apreciar la distorsió que suposa comptar amb un aula habilitada d'educació especial al nostre IES. Cal assegurar mitjans econòmics y humans per aquest tipus de alumnat amb problemàtiques d'aprenentatge greus (retard cognitiu, síndromes diversos com asperger i espectre autista) per tal d'aconseguir la seua inclusió. Això és complicat en un centre amb instal·lacions que tenen més de 30 anys i no pensades per a aquest tipus d'alumnat i en l'estructura horària i organitzativa pròpia de l'ensenyament secundari. Intentarem que aquesta dificultat siga una oportunitat per a treballar la inclusió amb el nostre alumnat.

A més a més, la distorsió de la qual parlem té un altre component: l'efecte crida. Moltes famílies amb fills i filles amb problemes d'aprenentatge volen que el nostre IES els acolla, donat el bon treball que venim fent amb l'aula d'inclusió i el nostre servei de PT per a l'ESO. Això, que pot ser una empena per a la nostra tasca, té com a inconvenient la nombrosa quantitat d'ACI que tenim que afrontar. Tindrem això en compte en aquesta proposta pedagògica, però reclamem des del principi més personal de PT i més desdoblaments per tal de tractar bé a aquest col·lectiu, el qual presenta millor comportament i resultats en grups poc nombrosos. Farem el mateix amb el tractament de la igualtat de gènere, perquè tenim alguns casos d'alumnat transgènere.

Per últim, els espais d'aprenentatge amb els quals contem al nostre IES es troben al màxim de la seua capacitat. Els afegits en TICs no són suficients per a optimitzar espais dissenyats per al sistema educatiu de 1990 quan ara necessitem llocs amb un altra disposició. Aules molt xicotetes en alguns casos, amb il·luminació natural escassa i molt malament climatitzades, espais comuns saturats per a un IES que té que atendre vora 150 persones més del total projectat en el seu disseny original, etc., són dificultats que ens trobem a diari i que tenim que afrontar. Ens agradaria comptar amb aules temàtiques i no de grup, però tindrem que adaptar-nos.

Afegir que la ubicació del nostre IES al centre de la ciutat, envoltat per comunitats de veïns, és un altre repte. Estem sent observats a tota hora. Per això és molt important col·laborar en el respecte a les normes de convivència del centre. Treballarem també això a l'aula.

2. OBJECTIUS, COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I SITUACIONS D'APRENENTATGE.

Aportació de la Geografia i Història a l'abastiment dels objectius de l'ESO.

La vida en societat, la percepció i anàlisi crítica del món actual, complex, plural i canviant, a conseqüència de l'acció humana, social o individual, a través del temps i de l'espai, constitueixen l'objecte principal dels aprenentatges de Geografia i Història. Aquesta matèria continua el desenvolupament competencial de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural d'Educació Primària i implica en l'ESO preparar al nostre alumnat per tal que siga un ciutadà amb compromisos ètics. El nostre present afronta reptes com garantir la sostenibilitat del planeta, la globalització i l'increment de les desigualtats, sobre els quals els futurs ciutadans han de ser conscients per a prendre decisions basades en els coneixements històrics i geogràfics i l'esperit crític.

Els objectius de l'ESO, d'acord amb el que estableix l'article 7 del Reial decret 217/2022 i també l'article 7 del Decret 107/2022, es dirigeixen cap a desenvolupar en l'alumnat les següents capacitats a les quals contribueix la nostra àrea per tal que els permeten:

1. Assumir responsablement els seus deures, conèixer i exercir els seus drets en el respecte als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups, exercitar-se en el diàleg refermant els drets humans com a valors comuns d'una societat plural i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.
2. Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.
3. Valorar i respectar les diferències de gèneres i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar els estereotips que suposen discriminació entre homes i dones.
4. Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudicis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.
5. Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a adquirir, amb sentit crític, nous coneixements. Desenvolupar les competències tecnològiques bàsiques i avançar en una reflexió ètica sobre el seu funcionament i utilització.
6. Concebre el coneixement científic com un saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.
7. Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.
8. Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en les llengües oficials, el valencià, com a llengua pròpia, i el castellà, com a llengua cooficial, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.
9. Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada.
10. Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, incloses les llengües familiars, així com el patrimoni artístic i cultural, com a mostra del multilingüisme i de la multiculturalitat del món, que també s'ha de valorar i respectar.
11. Conèixer i acceptar el funcionament del seu cos i el dels altres, respectar les diferències, consolidar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seua diversitat.
12. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals, i el medi ambient, i contribuir a la conservació i millora.
13. Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació.
14. Prendre consciència de les problemàtiques que té plantejades la humanitat i que es concreten en els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

El caràcter integrador i comprensiu de la geografia i la història, contribueix a aconseguir els objectius i les competències del perfil d'eixida de l'alumnat de l'ESO, perquè:

- La integració de la geografia i la història suposa la combinació dels seus mètodes, instruments i estratègies d'estudi en nom del desenvolupament competencial, ja que mobilitza destreses com la localització i la identificació d'informació i de fonts utilitzant eines i recursos d'indole diversa, des dels digitals als més tradicionals, el pensament crític, la comparació i la interrelació de fets.
- Totes dues disciplines són indispensables per a poder afrontar els reptes que les societats actuals plantegen respecte de la informació. La societat de la hiperinformació sotmet l'alumnat a dos desafiaments importants: **saber discernir quina informació és essencial i quina és anecdòtica, i trobar informació veraç davant de falsedats i tergiversacions** a les quals cada vegada està més exposat. La geografia i la història aporten les eines necessàries de la resta de ciències socials i les humanitats, els continguts de les quals promouen a través de la seua presència implícita en el currículum de Geografia i Història, com és el cas de l'economia i la història de l'art.

- **La geografia**, aporta habilitats per a l'anàlisi i la comprensió de l'espai i la interacció que les societats humanes mantenen amb el medi natural mitjançant el concepte d'espai geogràfic. Contribueix, per tant, a explicar les transformacions des d'el punt de vista de la interacció ésser humà-medi natural, però des d'una perspectiva crítica i de compromís social enfocada cap a la detecció dels desequilibris territorials i els principals problemes del món actual, buscant solucions sostenibles, solidàries i justes.
- **La història** permet la comprensió de l'evolució temporal dels grups i els individus humans mitjançant la construcció d'explicacions causa-efecte, i contribueix així a la comprensió de la diversitat i la complexitat de l'experiència humana, forjada a través de processos de canvi i de continuïtat.

Aportació de la Geografia i Història a l'abastiment de les competències clau de l'ESO.

En conseqüència, **tant la geografia com la història fan el present més intel·ligible per a l'alumnat**, perquè promouen la seua capacitat d'empatitzar respecte d'altres cultures, fomentant la tolerància cap a les diferències i les actituds d'interés i respecte cap a altres identitats i cosmovisions. En síntesi, aquesta matèria tracta de complir una important funció cívica en harmonitzar els senyals d'identitat del col·lectiu al qual pertany cada individu amb l'entramat de cultures en què es veu immers l'habitant de l'aldea global.

Per a assolir tot això, **les competències**, en línia amb la **Recomanació del Consell de la Unió Europea (CUE) de 2018**, són **combinacions complexes i dinàmiques de coneixements, destreses i actituds** en les quals: **els coneixements** es componen de fets i xifres, conceptes, idees i teories, les quals ja resten establerts i recolzen la comprensió d'un àrea o tema en concret; **les destreses** són la habilitat per tal de realitzar processos i utilitzar els coneixements existents per tal d'obtenir resultats; i **les actituds** descriuen la mentalitat i la disposició per tal d'actuar o reaccionar davant les idees, persones o situacions.

Les competències clau, segons la Recomanació del CUE són "*les que totes les persones necessiten per a la seua realització i desenvolupament personals, la seua empleabilitat, integració social, estil de vida sostenible, èxit en la vida en societats pacífiques, mode de vida saludable i ciutadania activa*". Amb aquest enfocament, les competències-clau **són transversals a totes les àrees i orienten l'aprenentatge de l'alumnat**. Per això estan relacionades amb les competències específiques i els perfils d'eixida, perquè cadascú dels sabers resten orientats a la mateixa finalitat i l'adquisició de cada competència ajuda en adquirir la resta.

El Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, ha establert 8 competències clau, explicades al quadre següent:

1	CCL	Competència en comunicació lingüística	Suposa interactuar de manera oral, escrita, signada o multimodal de manera coherent i adequada en diferents àmbits i contextos i amb diferents propòsits comunicatius. Implica mobilitzar, de manera conscient, el conjunt de coneixements, destreses i actituds que permeten comprendre, interpretar i valorar críticament missatges orals, escrits, signats o multimodals evitant els riscos de manipulació i desinformació, així com comunicar-se eficaçment amb altres persones de manera cooperativa, creativa, ètica i respectuosa. Constitueix la base per al pensament propi i per a la construcció del coneixement en tots els àmbits del saber. Per això, el seu desenvolupament està vinculat a la reflexió explícita sobre el funcionament de la llengua en els gèneres discursius específics de cada àrea de coneixement, així com als usos de l'oralitat, l'escriptura o la signació per a pensar i per a aprendre. Finalment, fa possible apreciar la dimensió estètica del llenguatge i gaudir de la cultura literària.
2	CP	Competència plurilingüe	Implica utilitzar diferents llengües, orals o signades, de manera apropiada i eficaç per a l'aprenentatge i la comunicació. Aquesta competència suposa reconèixer i respectar els perfils lingüístics individuals i aprofitar les experiències pròpies per a desenvolupar estratègies que permeten mediar i fer transferències entre llengües, incloses les clàssiques, i, en el seu cas, mantindre i adquirir destreses en la llengua o llengües familiars i en les llengües oficials. Integra, així mateix, dimensions històriques i interculturals orientades a conèixer, valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural de la societat amb l'objectiu de fomentar la convivència democràtica.
3	STEM	Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria	Competència STEM (per les seues sigles en anglés): entranya la comprensió del món utilitzant els mètodes científics, el pensament i representació matemàtics, la tecnologia i els mètodes de l'enginyeria per a transformar l'entorn de forma compromesa, responsable i sostenible. La competència matemàtica permet desenvolupar i aplicar la perspectiva i el raonament matemàtics amb la finalitat de resoldre diversos problemes en diferents contextos. La competència en ciència comporta la comprensió i explicació de l'entorn natural i social, utilitzant un conjunt de coneixements i metodologies, incloses l'observació i l'experimentació, amb la finalitat de plantejar preguntes i extraure conclusions basades en proves per a poder interpretar i transformar el món natural i el context social. La competència en tecnologia i enginyeria comprén l'aplicació dels coneixements i metodologies propis de les ciències per a transformar la nostra societat d'acord amb les necessitats o desitjos de les persones en un marc de seguretat, responsabilitat i sostenibilitat.

4	CD	Competència digital	Implica l'ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge, per al treball i per a la participació en la societat, així com la interacció amb aquestes. Inclou l'alfabetització en informació i dades, la comunicació i la col·laboració, l'educació mediàtica, la creació de continguts digitals (inclosa la programació), la seguretat (inclos el benestar digital i les competències relacionades amb la ciberseguretat), assumptes relacionats amb la ciutadania digital, la privacitat, la propietat intel·lectual, la resolució de problemes i el pensament computacional i crític.
5	CPSAA	Competència personal, social i d'aprendre a aprendre	Implica la capacitat de reflexionar sobre un mateix per a autoconèixer-se, acceptar-se i promoure un creixement personal constant; gestionar el temps i la informació eficaçment; col·laborar amb uns altres de manera constructiva; mantindre la resiliència; i gestionar l'aprenentatge al llarg de la vida. Inclou també la capacitat de fer front a la incertesa i a la complexitat; adaptar-se als canvis; aprendre a gestionar els processos metacognitius; identificar conductes contràries a la convivència i desenvolupar estratègies per a abordar-les; contribuir al benestar físic, mental i emocional propi i de les altres persones, dones-atropellant habilitats per a cuidar-se a si mateix i als qui ho envolten a través de la corresponsabilitat; ser capaç de portar una vida orientada al futur; així com expressar empatia i abordar els conflictes en un context integrador i de suport.
6	CC	Competència ciutadana	Contribueix al fet que alumnes i alumnes puguem exercir una ciutadania responsable i participar plenament en la vida social i cívica, basant-se en la comprensió dels conceptes i les estructures socials, econòmiques, jurídiques i polítiques, així com en el coneixement dels esdeveniments mundials i el compromís actiu amb la sostenibilitat i l'assoliment d'una ciutadania mundial. Inclou l'alfabetització cívica, l'adopció conscient dels valors propis d'una cultura democràtica fundada en el respecte als drets humans, la reflexió crítica sobre els grans problemes ètics del nostre temps i el desenvolupament d'un estil de vida sostenible d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible plantejats en l'Agenda 2030.
7	CE	Competència emprenedora	Implica desenvolupar un enfocament vital dirigit a actuar sobre oportunitats i idees, utilitzant els coneixements específics necessaris per a generar resultats de valor per a altres persones. Aporta estratègies que permeten adaptar la mirada per a detectar necessitats i oportunitats; entrenar el pensament per a analitzar i avaluar l'entorn, i crear i replantejar idees utilitzant la imaginació, la creativitat, el pensament estratègic i la reflexió ètica, crítica i constructiva dins dels processos creatius i d'innovació; i despertar la disposició a aprendre, a arriscar i a afrontar la incertesa. Així mateix, implica prendre decisions basades en la informació i el coneixement i col·laborar de manera àgil amb altres persones, amb motivació, empatia i habilitats de comunicació i de negociació, per a portar les idees plantejades a l'acció mitjançant la planificació i gestió de projectes sostenibles de valor social, cultural i economicofinançer.
8	CCEC	Competència en consciència i expressió culturals	Suposa comprendre i respectar la manera en què les idees, les opinions, els sentiments i les emocions s'expressen i es comuniquen de manera creativa en diferents cultures i per mitjà d'una àmplia gamma de manifestacions artístiques i culturals. Implica també un compromís amb la comprensió, el desenvolupament i l'expressió de les idees pròpies i del sentit del lloc que s'ocupa o del paper que s'exerceix en la societat. Així mateix, requereix la comprensió de la pròpia identitat en evolució i del patrimoni cultural en un món caracteritzat per la diversitat, així com la presa de consciència que l'art i altres manifestacions culturals poden suposar una manera de mirar el món i de donar-li forma.

Les competències específiques de la Geografia i Història a l'ESO.

Les competències específiques resten vinculades a les àrees, àmbits o matèries y es concreten mitjançant els descriptors operatius de les competències clau. D'aquesta forma, de l'avaluació d'aquestes competències es pot inferir directament el grau de consecució de les competències clau y dels objectius d'etapa per part de l'alumnat. El Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell publica les competències específiques de Geografia i Història, que nosaltres transcrivim als quadres següents. Els acrònims que apareixen en **roig** seran els utilitzats en les programacions d'aula.

Comp. clau	Descriptors operatius	
CCL	CCL1	S'expressa de manera oral, escrita, signada o multimodal amb coherència, correcció i adequació als diferents contextos socials, i participa en interaccions comunicatives amb actitud cooperativa i respectuosa tant per a intercanviar informació, crear coneixement i transmetre opinions, com per a construir vincles personals.
	CCL2	Comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals, escrits, signats o multimodals dels àmbits personal, social, educatiu i professional per a participar en diferents contextos de manera activa i informada i per a construir coneixement.
	CCL3	Localitza, selecciona i contrasta de manera progressivament autònoma informació procedent de diferents fonts, avaluant la seua fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i la integra i transforma en coneixement per a comunicar-la adoptant un punt de vista creatiu, crític i personal al mateix temps que respectuós amb la propietat intel·lectual.
	CCL4	Llig amb autonomia obres diverses adequades a la seua edat, seleccionant les que millor s'ajusten als seus gustos i interessos; aprecia el patrimoni literari com a lliure privilegiat de l'experiència individual i col·lectiva; i mobilitza la seua pròpia experiència biogràfica i els seus coneixements literaris i culturals per a construir i compartir la seua interpretació de les obres i per a crear textos d'intenció literària de progressiva complexitat.
	CCL5	Posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la igualtat de drets de totes les persones, evitant els usos discriminatoris, així com els abusos de poder, per a afavorir la utilització no sols eficaç sinó també ètica dels diferents sistemes de comunicació.

<i>Comp. clau</i>	<i>Descriptors operatius</i>	
CP	CP1	Usa eficaçment una o més llengües, a més de la llengua o llengües familiars, per a respondre a les seues necessitats comunicatives, de manera apropiada i adequada tant al seu desenvolupament i interessos com a diferents situacions i contextos dels àmbits personal, social, educatiu i professional.
	CP2.	A partir de les seues experiències, realitza transferències entre diferents llengües com a estratègia per a comunicar-se i ampliar el seu repertori lingüístic individual.
	CP3	Coneix, valora i respecta la diversitat lingüística i cultural present en la societat, integrant-la en el seu desenvolupament personal com a factor de diàleg, per a fomentar la cohesió social
STEM	STEM1	Utilitza mètodes inductius deductius propis del raonament matemàtic en situacions conegudes, i selecciona i emprà diferents estratègies per a resoldre problemes analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si fora necessari.
	STEM2	Utilitza el pensament científic per a entendre i explicar els fenòmens que ocorren al seu al voltant, confiant en el coneixement com a motor de desenvolupament, plantejant-se preguntes i comprovant hipòtesis mitjançant l'experimentació i la indagació, utilitzant eines i instruments adequats, apreciament la importància de la precisió i la veracitat i mostrant una actitud crítica sobre l'abast i les limitacions de la ciència.
	STEM3	Planteja i desenvolupa projectes dissenyant, fabricant i avaluant diferents prototips o models per a generar o utilitzar productes que donen solució a una necessitat o problema de manera creativa i en equip, procurant la participació de tot el grup, resolent pacíficament els conflictes que puguen sorgir, adaptant-se davant la incertesa i valorant la importància de la sostenibilitat.
	STEM4	Interpreta i transmet els elements més rellevants de processos, raonaments, demostracions, mètodes i resultats científics, matemàtics i tecnològics de manera clara i precisa i en diferents formats (gràfics, taules, diagrames, fórmules, esquemes, símbols...), aprofitant de manera crítica la cultura digital i incloent el llenguatge matemàtic-formal amb ètica i responsabilitat, per a compartir i construir nous coneixements
	STEM5	Emprèn accions fonamentades científicament per a promoure la salut física, mental i social, i preservar el medi ambient i els éssers vius; i aplica principis d'ètica i seguretat en la realització de projectes per a transformar el seu entorn pròxim de manera sostenible, valorant el seu impacte global i practicant el consum responsable.
CD	CD1	Realitza cerques en internet atenent criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat, seleccionant els resultats de manera crítica i arxivant-los, per a recuperar-los, referenciar-los i reutilitzar-los, respectant la propietat intel·lectual.
	CD2	Gestiona i utilitza el seu entorn personal digital d'aprenentatge per a construir coneixement i crear continguts digitals, mitjançant estratègies de tractament de la informació i l'ús de diferents eines digitals, seleccionant i configurant a més adequada en funció de la tasca i de les seues necessitats d'aprenentatge permanent
	CD3	Es comunica, participa, col·labora i interactua compartint continguts, dades i informació mitjançant eines o plataformes virtuals, i gestiona de manera responsable les seues accions, presència i visibilitat en la xarxa, per a exercir una ciutadania digital activa, cívica i reflexiva.
	CD4	Identifica riscos i adopta mesures preventives en usar les tecnologies digitals per a protegir els dispositius, les dades personals, la salut i el medi ambient, i per a prendre consciència de la importància i necessitat de fer un ús crític, legal, segur, saludable i sostenible d'aquestes tecnologies
	CD5	Desenvolupa aplicacions informàtiques senzilles i solucions tecnològiques creatives i sostenibles per a resoldre problemes concrets o respondre a reptes proposats, mostrant interès i curiositat per l'evolució de les tecnologies digitals i pel seu desenvolupament sostenible i ús ètic.
CPSAA	CPSAA1	Regula i expressa les seues emocions, enfortint l'optimisme, la resiliència, l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació cap a l'aprenentatge, per a gestionar els reptes i canvis i harmonitzar-los amb els seus propis objectius.
	CPSAA2	Comprén els riscos per a la salut relacionats amb factors socials, consolida estils de vida saludable a nivell físic i mental, reconeix conductes contràries a la convivència i aplica estratègies per a abordar-les.
	CPSAA3	Comprén proactivament les perspectives i les experiències de les altres persones i les incorpora al seu aprenentatge, per a participar en el treball en grup, distribuint i acceptant tasques i responsabilitats de manera equitativa i emprant estratègies cooperatives.
	CPSAA4	Realitza autoavaluacions sobre el seu procés d'aprenentatge, buscant fonts fiables per a validar, sustentar i contrastar la informació i per a obtenir conclusions rellevants.
	CPSAA5	Planeja objectius a mitjà termini i desenvolupa processos metacognitius de retroalimentació per a aprendre dels seus errors en el procés de construcció del coneixement.
CC	CC1	Analitza i comprén idees relatives a la dimensió social i ciutadana de la seua pròpia identitat, així com als fets culturals, històrics i normatius que la determinen, demostrant respecte per les normes, empatia, equitat i esperit constructiu en la interacció amb els altres en qualsevol context.
	CC2	Analitza i assumeix amb fonament els principis i valors que emanen del procés d'integració europea, la Constitució espanyola i els drets humans i de la infància, participant en activitats comunitàries, com la presa de decisions o la resolució de conflictes, amb actitud democràtica, respecte per la diversitat, i compromís amb la igualtat de gènere, la cohesió social, el desenvolupament sostenible i l'assoliment de la ciutadania mundial.
	CC3	Comprén i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat, considerant críticament els valors propis i aliens, i desenvolupant judicis propis per a afrontar la controvèrsia moral amb actitud dialogant, argumentativa, respectuosa i oposada a qualsevol mena de discriminació o violència.

Comp. clau	Descriptors operatius	
CE	CE1	Analitza necessitats i oportunitats i afronta reptes amb sentit crític, fent balanç de la seua sostenibilitat, valorant l'impacte que puguen suposar en l'entorn, per a presentar idees i solucions innovadores, ètiques i sostenibles, dirigides a crear valor en l'àmbit personal, social, educatiu i professional.
	CE2	Avalua les fortaleeses i febleses pròpies, fent ús d'estratègies d'autoconeixement i autoeficàcia, icomprén els elements fonamentals de l'economia i les finances, aplicant coneixements econòmics i financers a activitats i situacions concretes, utilitzant destreses que afavorisquen el treball col·laboratiu i en equip, per a reunir i optimitzar els recursos necessaris que porten a l'acció una experiència emprenedora que genere valor.
	CE3	Desenvolupa el procés de creació d'idees i solucions valuoses i pren decisions, de manera raonada, utilitzant estratègies àgils de planificació i gestió, i reflexiona sobre el procés realitzat i el resultat obtingut, per a portar a terme el procés de creació de prototips innovadors i de valor, considerant l'experiència com una oportunitat per a aprendre.
CCEC	CCEC1	Coneix, aprecia críticament i respecta el patrimoni cultural i artístic, implicant-se en la seua conservació i valorant l'enriquiment inherent a la diversitat cultural i artística.
	CCEC2	Gaudeix, reconeix i analitza amb autonomia les especificitats i intencionalitats de les manifestacions artístiques i culturals més destacades del patrimoni, distingint els mitjans i suports, així com els llenguatges i elements tècnics que les caracteritzen.
	CCEC3	Expressa idees, opinions, sentiments i emocions per mitjà de produccions culturals i artístiques, integrant el seu propi cos i desenvolupant l'autoestima, la creativitat i el sentit del lloc que ocupa en la societat, amb una actitud empàtica, oberta i col·laborativa.
	CCEC4	Coneix, selecciona i utilitza amb creativitat diversos mitjans i suports, així com tècniques plàstiques, visuals, audiovisuals, sonores o corporals, per a la creació de productes artístics i culturals, tant de manera individual com col·laborativa, identificant oportunitats de desenvolupament personal, social i laboral, així com d'emprenedoria.

La matèria de Geografia i Història s'estructura en nou competències específiques amb connexions entre si, amb les d'altres matèries de l'etapa i amb les competències clau; per últim, aporta uns sabers bàsics, graduats en dos nivells corresponents al final del segon curs i del quart curs de l'etapa. La taula següent resumeix les competències específiques de Geografia i Història que aporta l'annex del III del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell. Els acrònims en **roig** s'usen en l'explicació de les unitats didàctiques de les corresponents programacions d'aula.

Competències específiques	Descripció	Connexions amb...		Perfil d'eixida	
		Comp. Esp. Pròp.	Altres matèries	En 2n	En 4t
CE 1	Descriure i contextualitzar en el temps i l'espai els esdeveniments i processos més rellevants de la història pròpia i universal, identificant referents de l'evolució cap a la societat actual i valorant-ne la diversitat	CE 2 CE 4 CE 9	<i>Cult. Clàs.</i> <i>EPVA</i> <i>FIQ</i> <i>Música</i>	Adquirir conceptes i vocabulari bàsic de la matèria	Emplenar amb propietat els conceptes i vocabulari en textos propis
CE 2	Buscar, identificar i seleccionar la informació referent a fets històrics, geogràfics i artístics a partir de diferents fonts documentals, i fer un tractament correcte en investigació, classificació, recollida, organització, crítica i respecte	CE 5 CE 9	<i>Valencià</i> <i>Castellà</i> <i>EPVA</i> <i>Bio-Geol</i> <i>FIQ</i> <i>Digitalizt.</i>	Identificar fonts veraces, classificar-les i extraure'n la informació	Elaborar documents amb crítica de fonts i exposar-los a classe
CE 3	Explicar les nocions bàsiques de canvi i continuïtat en la història emprant una perspectiva causal i contextualitzada, reconèixer en el passat l'origen i l'evolució de les qüestions més rellevants del món actual i expressar judicis i opinions sobre el present i el futur.	CE 1 CE 2 CE 6 CE 7	<i>Cult. Clàs.</i> <i>Valencià</i> <i>Castellà</i> <i>Bio-Geol</i>	Diferenciar causa i conseqüència, de fets històrics de gran rellevància amb cronologia ben definida	Comprendre i explicar fets històrics que poden ser al mateix temps causa i efecte d'uns altres
CE 4	Contrastar les identitats individuals amb les col·lectives, identificar les aportacions decisives en la seua construcció, reconeixent i valorant les actuacions de tolerància i respecte.	CE 1 CE 3 CE 2 CE 8 CE 9	<i>Valors Ètics</i> <i>Valencià</i> <i>Castellà</i> <i>EPVA</i> <i>Bio-Geol</i>	Identificar i associar elements fonamentals de identitats del seu entorn i desenvolupar actituds de tolerància	Críticar la construcció històrica de identitats col·lectives en contextos de tolerància o d'intolerància.
CE 5.	Explicar les interrelacions econòmiques fonamentals entre els elements de l'espai físic i les activitats de les societats humanes, així com la seua repercussió en la sostenibilitat.	CE 2 CE 6	<i>Valencià</i> <i>Castellà</i> <i>EPVA</i> <i>Bio-Geol</i>	Situar activitats econòmiques en l'espai geogràfic, detectant problemes territorials i mediambientals tant a escala global com local.	Explicar les interrelacions entre els grups i les societats humanes i el medi ambient, assumint els conflictes. Proposar solucions argumentades.
CE 6.	Contrastar els principals models d'ocupació territorial i d'organització política i econòmica que expliquen la desigualtat entre els éssers humans, tant a escala local com global.	CE 3 CE 5	<i>Valors Ètics</i> <i>Valencià</i> <i>Castellà</i> <i>EPVA</i> <i>Bio-Geol</i>	Identificar i localitzar els Estats. Explicar les relacions Estat/ciudadans Assenyalar causes dels problemes econòmics i polítics a escala local, regional, estatal i supraestatal.	Exposar les desigualtats a diferent escala i explicar de manera crítica la incidència de les polítiques dels Estats en la globalització

Competències específiques	Descripció	Connexions amb.		Perfil d'eixida	
		Comp. Esp. Prop.	Altres matèries	En 2n	En 4t
CE 7.	Donar arguments des d'una perspectiva crítica, fonamentada en coneixements històrics i la geografia sobre problemes socials rellevants, assumir valors democràtics i pronunciar-se en la defensa d'aquests.	CE 1 CE 3	<i>Cult. Clàs. Valencià Castellà Bio-Geol</i>	Identificar problemes socials de l'actualitat, reptes de l'inici del present segle.	Justificar com les accions que du a terme en l'àmbit personal incideixen directament en els problemes socials. Proposar accions argumentades per a abastir els ODS.
CE 8.	Promoure projectes cooperatius de convivència i participar-hi, prenent com a base la construcció històrica de la Unió Europea, que afavorisquen un entorn més just i solidari mitjançant l'aplicació de valors i procediments democràtics.	CE 4 CE 3	<i>Valors Ètics Valencià Castellà EPVA</i>	Denunciar les situacions injustes i d'exclusió, aplicar els principis democràtics i el diàleg i comparar-los amb els que han estat presents en la història d'Europa.	Participar en projectes col·lectius, amb eficàcia i responsabilitat, denunciant les situacions injustes o d'exclusió en la construcció històrica de la Unió Europea.
CE 9.	Identificar l'origen i reconèixer el valor del patrimoni cultural i natural, especialment dels elements geogràfics, històrics i artístics, tant a escala local com global, i participar en l'elaboració i la difusió de propostes que n'afavorisquen la preservació i la valoració.	CE 1 CE 3	<i>Cult. Clàs. EPVA Ed. Física</i>	Identificar d'elements patrimonials, tant a escala global com local i treballs de síntesi sobre el patrimoni més pròxim.	Identificar elements patrimonials, i relacionar-les amb estils artístics, època històrica i entorn geogràfic. Elaborar i exposar propostes argumentades per a preservar el patrimoni, valorar-lo i reconèixer-lo com a bé social.

Les competències específiques de Geografia i Història, matèria centrada en l'evolució temporal i espacial dels grups humans, mantenen relacions especialment rellevants amb les competències clau més vinculades a l'esfera social, com podem veure al quadre següent

		Competències clau							
		CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Competències específiques de GIH	CE 1	X				X	X		X
	CE 2	X			X	X			
	CE 3	X					X		
	CE 4	X					X		X
	CE 5			X		X	X		X
	CE 6	X				X	X		X
	CE 7						X	X	
	CE 8						X		X
	CE 9						X		X

Font: Elaboració pròpia a partir de la pàgina 42029 del DOGV núm. 9403 de l'11 d'agost de 2022

Situacions d'aprenentatge

Partint d'aquest enfocament, hem organitzat els sabers bàsics de la nostra matèria en torn a **situacions d'aprenentatge**, és a dir, tasques i activitats interdisciplinàries, significatives i rellevants. Les nostres programacions d'aula, per tant, resten inserides en l'entorn d'aprenentatge de l'alumnat del nostre centre, amb l'idea de que l'alumnat siga el protagonista del seu propi procés d'aprenentatge, desenvolupant la seua creativitat. Creiem que hem abastit **allò que compona una situació d'aprenentatge: connecten diferents aprenentatges, mobilitzen sabers, possibiliten noves adquisicions i permeten la seua aplicació a la vida real.**

Per altra banda, la necessitat de programar a partir de situacions d'aprenentatge, també ens obliga a reflexionar que el conjunt d'activitats que l'alumnat pot portar a terme per a una situació d'aprenentatge donada, **ens marca un lapse de temps i un context específic** en el qual es donen tres interaccions: amb els integrants del grup-classe i persones externes, amb la informació obtinguda de diverses fonts (bibliografia, entrevistes, observacions, vídeos) i amb diferents espais (aula, taller, laboratori, empreses, organismes...).

Amb una realitat canviant de forma molt ràpida, la tasca més difícil per a nosaltres és vincular les situacions d'aprenentatge programades a situacions reals, perquè l'ensenyament de la Història versa sobre el temps passat; no és tan complicat fer-ho amb geografia, on esdeveniments o fenòmens actuals (erupció volcànica en la illa de la Palma, per exemple) sí ajuden a comprendre millor els aprenentatges que ha de ser adquirits al llarg del curs.

Dissenyades per tal que l'alumnat siga l'objectiu i el protagonista de la situació d'aprenentatge, per les dificultats de la nostra matèria abans esmentades, és molt difícil treballar-les adientment a l'aula i més amb un alumnat que és actiu i dinàmic no més en situacions contràries o en conflicte amb la que tractem de fer en classe. De totes formes, **hem intentat crear situacions d'aprenentatge a partir de objectius precisos, promovent l'aplicació dels aprenentatges ja adquirits i integrant sabers de diferents àmbits de coneixement.**

L'anterior reflexió connecta amb la necessitat de **gestionar els espais d'aprenentatge**. Afavorirem els agrupaments flexibles dins del grup-clase per tal que l'alumnat siga capaç de treballar tant de forma individual com a col·laborativa, assumint responsabilitats progressivament, actuant de forma cooperativa en la resolució creativa del reptes o activitats. Creiem que d'aquesta forma integrem la producció escrita amb l'oral i més si treballem en diferents suports, tant analògics com digitals.

Ara bé, tot el que acabem de escriure serà més fàcil d'abastir si les activitats que integren **les situacions d'aprenentatge motiven al alumnat perquè són temes del seu interès i perquè afavoreixen la convivència democràtica**. Per tot això, hem intentat programar les nostres situacions d'aprenentatge tenint en compte els espais amb els que comptem, fomentant la participació activa i raonada del alumnat, estimulant la lliure expressió, desenvolupant en la mesura del possible el seu pensament crític i autònom, amb un ús segur de les noves tecnologies i amb una interacció respectuosa i cooperativa entre tota la classe.

En definitiva, ateses les característiques de l'àrea, les de l'alumnat i les metodologies esmentades, hem utilitzat els criteris que el Decret 107/2022 recomana per tal de dissenyar i desplegar les activitats d'aprenentatge orientades a promoure i afavorir l'assoliment de les competències. Són les recollides al quadre següent:

Criteris que guien el disseny de les situacions d'aprenentatge en l'àrea de Geografia i Història

- Afavorir la mobilització de sabers interdisciplinaris implicats en l'adquisició de diverses competències específiques.
- Presentar a l'alumnat els aprenentatges en forma de reptes, jocs i problemes, i augmentar així la motivació per aprendre.
- Utilitzar la perspectiva coeducativa i inclusiva en el treball dels sabers, proporcionant més visibilitat a les dones en les ciències socials i les humanitats.
- Fomentar la capacitat de treball individual i en equip, a més de l'esforç, com a elements essencials del procés d'aprenentatge.
- El treball cooperatiu serà prioritari en el desenvolupament de l'àrea, entenent l'aula com a microsocietat de la qual forma part l'alumnat.
- Promoure la creativitat i l'aportació crítica del mateix alumnat en les seues realitzacions.
- Recórrer als elements patrimonials i culturals més pròxims a la realitat de l'alumnat com a punt de partida per a la proposta de tasques.
- Aprofitar les possibilitats de l'entorn com a recurs educatiu.
- Utilitzar el potencial de les tecnologies de la informació i la comunicació de manera adequada i responsable.
- Afavorir l'aplicabilitat dels aprenentatges adquirits a l'aula de ciències socials a altres contextos.

Com a resultat de l'aplicació dels criteris esmentats, hem orientat la nostra tasca en la direcció de dissenyar situacions d'aprenentatge que poden classificar-se en les següents categories segons el predomini d'un tipus d'activitat:

Tipus d'activitats que guien les situacions d'aprenentatge en l'àrea de Geografia i Història

- **Activitats d'indagació**, sobretot les que impliquen un treball de camp, cerca i tractament d'informació rellevant a través de les fonts tradicionals i l'ús de les tecnologies de la informació i de la comunicació, i les que afavoreixen el treball cooperatiu situant l'alumnat com a protagonista del seu propi procés d'ensenyament i aprenentatge.
- **Activitats de foment de la lectura i l'escriptura** a través d'obres literàries, documents històrics i articles periodístics i científics sobre fets històrics i geogràfics concrets.
- **Activitats d'elaboració, anàlisi i tractament** d'eixos cronològics, textos, mapes, gràfics i estadístiques històriques i geogràfiques.
- **Activitats que permeten explicar als altres el resultat de les tasques** i argumentar-ho de manera tant oral com escrita.
- **Activitats de reflexió** que connecten els continguts amb experiències i sentiments personals de l'alumnat que han tingut lloc en altres contextos.
- **Activitats dialògiques i de debat**, complementàries o independents de les anteriors, en les quals l'alumnat pugua expressar opinions personals crítiques i constructives, contrastar elements o dubtes sobre els continguts geogràfics o històrics, i mobilitzar la capacitat d'argumentació mitjançant el llenguatge verbal.

3. PERFIL D'EIXIDA I SELECCIÓ DE SABERS BÀSICS.

El perfil d'eixida

Segons el **Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell**, el perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'ESO és únic en tota Espanya i és l'eina en la qual es concreten els principis i els fins del sistema educatiu espanyol actual, perquè:

- Identifica i defineix, en connexió amb els reptes del segle XXI, les competències clau que s'espera que l'alumnat tinga desenvolupades en completar l'ESO.
- Orienta les decisions curriculars, així com les estratègies i les orientacions metodològiques en la pràctica docent.
- És referent de l'avaluació interna i externa dels aprenentatges de l'alumnat, en particular quant a la presa de decisions sobre promoció entre els diferents cursos, així com a l'obtenció del títol de Graduat en Educació Secundària Obligatoria.
- Parteix d'una visió alhora estructural i funcional de les competències clau, l'adquisició de les quals per part de l'alumnat es considera indispensable per al seu desenvolupament personal, per a resoldre situacions i problemes dels diferents àmbits de la seua vida, per a crear noves oportunitats de millora, així com per a aconseguir la continuïtat del seu itinerari formatiu i facilitar i desenvolupar la seua inserció i participació activa en la societat i en la cura de les persones, de l'entorn natural i del planeta.
- Garanteix la consecució del doble objectiu de formació personal i de socialització previst per a l'ensenyament bàsic en l'article 4.4 de la LOE, amb la finalitat de dotar cada alumne/a de les eines imprescindibles perquè desenvolupe un projecte de vida personal, social i professional satisfactori.
- Seguint la Recomanació del CUE de 22 de maig de 2018, relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent, el perfil d'eixida de l'ESO garanteix també unes referències comunes a la resta de sistemes educatius de la UE, enfortint la cohesió entre ells i facilitar la mobilitat geogràfica dels ciutadans de l'UE.
- Vincula les competències clau als principals reptes i desafiaments globals del segle XXI als quals l'alumnat es veurà confrontat i davant dels quals necessitarà desplegar eixes mateixes competències clau. Per això recull els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'Agenda 2030 de l'Assemblea General de les Nacions Unides de setembre de 2015.

Amb tot això es creu que s'acosta el treball de l'escola a situacions, qüestions i problemes reals de la vida quotidiana, la qual cosa, al seu torn, proporcionarà el punt de suport necessari per a afavorir situacions d'aprenentatge significatives i rellevants, tant per a l'alumnat com per al personal docent. En definitiva, la persona que supere amb èxit l'ensenyament bàsic i, per tant, assolisca el perfil d'eixida de l'ESO, activarà els aprenentatges adquirits per a respondre als **principals desafiaments** als quals haurà de fer front al llarg de la seua vida, com ara:

- Desenvolupar una actitud responsable a partir de la presa de consciència de la degradació del medi ambient i del maltractament animal basada en el coneixement de les causes que els provoquen, agreugen o milloren, des d'una visió sistèmica, tant local com global
- Identificar els diferents aspectes relacionats amb el consum responsable, valorant les seues repercussions sobre el bé individual i el comú, jutjant críticament les necessitats i els excessos i exercint un control social enfront de la vulneració dels seus drets
- Desenvolupar estils de vida saludable a partir de la comprensió del funcionament de l'organisme i la reflexió crítica sobre els factors interns i externs que incideixen en ella, assumint la responsabilitat personal i social en la cura pròpia i en la cura de les altres persones, així com en la promoció de la salut pública
- Desenvolupar un esperit crític, empàtic i proactiu per a detectar situacions de inequitat i exclusió a partir de la comprensió de les causes complexes que les originen.
- Entendre els conflictes com a elements connaturals a la vida en societat que han de resoldre's de manera pacífica
- Analitzar de manera crítica i aprofitar les oportunitats de tota classe que ofereix la societat actual, en particular les de la cultura en l'era digital, avaluant-ne els beneficis i els riscos i fent un ús ètic i responsable que contribueix a la millora de la qualitat de vida personal i col·lectiva
- Acceptar la incertesa com una oportunitat per a articular respostes més creatives, aprenent a gestionar l'ansietat que pot portar aparellada
- Cooperar i conviure en societats obertes i canviants, valorant la diversitat personal i cultural com a font de riquesa i interessant-se per altres llengües i cultures
- Sentir-se part d'un projecte col·lectiu, tant en l'àmbit local com en el global, desenvolupant empatia i generositat
- Desenvolupar les habilitats que li permeten continuar aprenent al llarg de la vida, des de la confiança en el coneixement com a motor del desenvolupament i la valoració crítica dels riscos i beneficis d'aquest últim.

Selecció de sabers bàsics de Geografia i Història per abastir el perfil d'eixida

La resposta a aquests i altres desafiaments –entre els quals existeix una absoluta interdependència– necessita dels coneixements, destreses i actituds que subjauen a les competències clau i són abordats en les diferents àrees, àmbits i matèries que componen el currículum. La meta no és la mera adquisició de continguts, sinó aprendre a utilitzar-los per a solucionar necessitats presents en la realitat. **La Geografia i Història és, en aquesta tasca, una disciplina imprescindible**, perquè aporten coneixement sobre l'evolució en el temps i en l'espai de les societats humanes.

Les competències específiques de la nostra matèria tracten de l'origen i la comprensió de les grans qüestions socials, polítiques, econòmiques i mediambientals del món actual, la cerca i el tractament de la informació en ciències socials i humanitats, el compromís cívic i ètic amb la democràcia i els valors de la convivència, la inclusió i el respecte a la diferència i, finalment, el patrimoni cultural i natural. Per tot això, perquè l'alumnat adquireixca i desenvolupe les competències, **la selecció dels sabers bàsics s'ha fet segons criteris recollits al quadre següent:**

<i>Criteris per a la selecció de sabers bàsics de l'àrea de Geografia i Història</i>	
▪	Han d'afavorir la comprensió de l'origen i la configuració del món social i cultural actual.
▪	Han de referir-se a processos de rellevància més que a fets puntuals, tractats des d'un enfocament multicausal que aprofundeix en les seues dimensions política, econòmica, social i cultural.
▪	Han de ser rellevants per la seua naturalesa procedimental, actitudinal o axiològica, encara que el seu caràcter siga predominantment conceptual.
▪	Han de fer connexions rellevants entre l'escala local i la global, amb la finalitat d'afavorir la rellevància dels aprenentatges.
▪	Han de ser pròxims a la realitat social i cultural de l'alumnat, així com als que fomenten l'esperit crític, i el compromís ètic i permeten afrontar els desafiaments del segle XXI i el desenvolupament cívic des d'una perspectiva cosmopolita.

Com a resultat, seguint al citat decret, **els sabers bàsics es presenten organitzats en quatre blocs**. Els tres primers són de caràcter disciplinari i inclouen sabers factuais, conceptuals i procedimentals, mentre que el quart bloc conté sabers de caràcter actitudinal i axiològic, transversals als tres blocs anteriors. La seqüenciació ha sigut la següent: els sabers d'història i història de l'art s'ordenen des dels més antics als més recents i els sabers geogràfics entorn del medi físic i el seu aprofitament i ocupació per les societats humanes.

	Sub-blocs i (competències específiques)	Es donen en...	
		1r i 2n curs	3r i 4t curs
Bloc 1: Geografia	1. MÉTODES I TÈCNiques DE GEOGRAFIA (CE2, CE 5)		
	a. Metodologies de treball i vocabulari específic de la Geografia	X	X
	b. Identificació i contrast de fonts de geografia. Tècniques d'anàlisi i interpretació		X
	c. La representació geogràfica de l'espai terrestre. Orientació i escales. Interpretació i elaboració de mapes, imatges i representacions gràfiques.	X	X
	d. Tècniques bàsiques de cerca i tractament de la informació geogràfica mitjançant les TIC	X	X
	2. FONAMENTS DE LA GEOGRAFIA FÍSICA (CE2, CE5, CE9)		
	a. Els moviments de la Terra i els seus efectes (rotació i translació).	X	
	b. Formes constitutives del relleu.	X	
	c. Principals unitats de relleu i de la xarxa hídrica de la Terra.	X	
	d. Zones climàtiques i paisatges geogràfics de la Terra.	X	
	e. Paisatges geogràfics d'Espanya i de la Comunitat Valenciana.	X	
	3. GEOGRAFIA DEL POBLAMENT I DE LA POBLACIÓ (CE2, CE5, CE6, CE7)		
	a. Poblament: Espai urbà i rural en el món actual.	X	
	b. Poblament: L'espai urbà a Espanya i a la Comunitat Valenciana.	X	
	c. Poblament: Distribució de la població mundial. Àrees de concentració i despoblació.		X
	d. Poblament: Les grans àrees culturals del planeta. La diversitat cultural dels grups humans. Convivència i interculturalitat en un món globalitzat.	X	
	e. Població: Creixement poblacional i moviments migratoris. Estructura per edats de la població. Règims demogràfics		X
	f. La població espanyola. Evolució i distribució. Contrastos regionals. La població de la Comunitat Valenciana		X
	4. GEOGRAFIA POLÍTICA (CE2, CE4, CE6, CE8)		
	a. Geografia política de les societats. L'estat-nació com a entitat políticoterritorial. Estructura política de l'Estat espanyol.		X
b. Integració econòmica, monetària i ciutadana. L'estat del benestar a Europa i les institucions europees.		X	
c. Les formes d'organització política. Democràcia davant d'autoritarisme.		X	

	Sub-blocs i (competències específiques)	Es donen en...	
		1r i 2n curs	3r i 4t curs
Bloc 1: Geografia	5. GEOGRAFIA ECONÒMICA (CE2, CE4, CE5, CE6, CE8) - Interacció amb el medi ambient		
	a. L'aprofitament econòmic del medi físic: Els principals recursos naturals del planeta.	X	
	b. Les àrees mundials d'activitat econòmica més importants.	X	
	c. Els paisatges del sector primari en el món rural.		X
	d. El sector secundari i l'espai industrial. Recursos energètics i aprofitament de l'energia.		X
	e. El sector terciari i l'avanç de la terciarització. Xarxes de transport i comunicació i espais turístics.		X
	6. GEOGRAFIA ECONÒMICA (CE2, CE4, CE5, CE6, CE8) – Reperc. de les activitats econ.		
	a. Sostenibilitat i repercussions mediambientals de les activitats econòmiques.	X	X
	b. Els sistemes econòmics. Economies de mercat i economies centralitzades.		X
	c. El repartiment desigual de la riquesa mundial. Globalització i dependència. L'índex de desenvolupament humà (IDH) i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).	X	X
Bloc 2: Història	1. MÈTODES I TÈCNiques D'HISTÒRIA (CE1, CE2)		
	a. Metodologies de treball i vocabulari específic historiogràfic.	X	X
	b. Identificació i contrast de fonts de la Història. Tècniques d'anàlisi i interpretació historiogràfica.		X
	c. Ubicació espacial i temporal dels fets històrics. El còmput actual del temps històric en la historiografia. Cronologia i periodització.	X	X
	d. Tècniques bàsiques de cerca i tractament de la informació històrica mitjançant les TIC.	X	X
	2. PREHISTÒRIA I PRIMERES CIVILITZACIONS (CE1, CE2, CE3, CE4, CE9)		
	a. Origen de l'ésser humà i procés d'hominització. Els primers grups humans caçadors-recol·lectors en la Prehistòria.	X	
	b. Les societats prehistòriques productores d'aliments. El Neolític i l'Edat dels Metalls.	X	
	c. Les primeres civilitzacions agràries. Condicionants geogràfics i interpretacions històriques.	X	
	3. ANTIGUITAT CLÀSSICA, GRÈCIA I ROMA (CE1, CE2, CE3, CE4, CE9)		
	a. La Grècia clàssica: la polis. La democràcia atenesa	X	
	b. L'expansió colonial de Grècia al Mediterrani. L'extensió de l'hel·lenisme	X	
	c. Roma, evolució política i factors de la seua expansió pel Mediterrani	X	
	d. El procés de romanització	X	
	e. Sorgiment i extensió del cristianisme.	X	
	4. EDAT MITJANA (CE1, CE2, CE3, CE4, CE9)		
	a. Crisi i desaparició de l'Imperi Romà.	X	
	b. Els pobles germànics i l'inici de l'Edat Mitjana.	X	
	c. Sorgiment i expansió de l'islam	X	
	d. El feudalisme a Europa entre els segles XI i XII: política, societat i economia.	X	
	e. El renaixement de les ciutats a Europa entre els segles XIII i XV: política, societat i economia.	X	
	f. Al-Àndalus: política, societat i economia. La vida quotidiana a les ciutats musulmanes.	X	
	g. Els regnes cristians peninsulars durant l'Edat Mitjana: panoràmica general i evolució territorial. La vida quotidiana a les ciutats cristianes. El Regne de València.	X	
	h. Les persones invisibilitzades en la història: dones, esclaus i estrangers. Les dones en la prehistòria, la història antiga i medieval.	X	
	5. HISTÒRIA MODERNA (CE1, CE2, CE3, CE4, CE9)		
	a. Renaixement. Humanisme i crisi religiosa. Reforma i Contrareforma. L'enfortiment del poder monàrquic a Europa.		X
	b. L'expansió mundial europea. La colonització d'Amèrica.		X
	c. La revolució científica. El segle de les llums: absolutisme monàrquic i Il·lustració.		X
	d. Crisi de l'Antic Règim. La Revolució Francesa, altres revolucions liberals i les seues repercussions.		X
	6. HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA (CE1, CE2, CE3, CE4, CE9) - El segle XIX		
	a. Revolució Industrial i industrialització: canvis socioeconòmics a Europa a l'inici del segle XIX.		X
	b. Liberalisme i nacionalisme. Revolucions i nous estats nacionals a l'Europa del segle XIX.		X
	c. La segona Revolució Industrial. L'imperialisme colonial.		X
d. La construcció i la consolidació de l'estat liberal a Espanya.		X	
e. Societat i economia de l'Espanya del segle XIX.		X	
7. HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA (CE1, CE2, CE3, CE4, CE9) - El segle XX			
a. La crisi de la Restauració a Espanya, la dictadura i la Segona República.		X	
b. Causes i conseqüències de la Primera Guerra Mundial. La Revolució Russa.		X	
c. L'Europa d'entreguerres i la crisi del 29. Causes i conseqüències de la II GM. L'Holocaust.		X	
d. El món després de la Segona Guerra Mundial: la guerra freda i la descolonització d'Àsia i Àfrica.		X	
e. El procés històric de construcció de la Unió Europea.		X	
f. La Guerra Civil i la dictadura franquista.		X	
g. La Transició. L'Espanya de la democràcia. La memòria democràtica.		X	
h. El moviment feminista: les quatre onades de la lluita per la igualtat de gènere. Dones de la història moderna i contemporània.		X	
i. El món després de la caiguda del mur de Berlín. El segle XXI.		X	

	Sub-blocs i (competències específiques)	Es donen en...	
		1r i 2n curs	3r i 4t curs
Bloc 3: Història de l'Art	1. MÈTODES I TÈNCIQUES DE LA HISTÒRIA DE L'ART (CE1, CE2, CE3, CE9)		
	a. Metodologies de treball i vocabulari de la història de l'art.	X	X
	b. Identificació i contrast de fonts de la història de l'art.		X
	c. Tècniques d'anàlisi i interpretació.	X	X
	2. L'ART DE L'ANTIGUITAT I DE L'EDAT MITJANA (CE1, CE2, CE3, CE4, CE9)		
	a. L'art en la prehistòria. Art rupestre i megalitisme.	X	
	b. Les principals tipologies arquitectòniques de la civilització egípcia (mastabes, piràmides i temples) i de les civilitzacions mesopotàmiques (zigurat).	X	
	c. Realitzacions més rellevants de l'art grec clàssic i hel·lenístic: l'escultura i el temple grec.	X	
	d. L'art a Roma. La construcció civil romana: temples, teatres, amfiteatres i circs.	X	
	e. L'art romànic: el temple, la pintura i l'escultura.	X	
	f. L'art gòtic: el temple, la pintura i l'escultura.	X	
	g. Aportacions principals de l'art islàmic.	X	
	3. L'ART DE L'EDAT MODERNA I CONTEMPORÀNIA (CE1, CE2, CE3, CE4, CE9)		
	a. L'art renaixentista italià. Característiques principals i obres més representatives.		X
	b. L'art barroc a Europa. Característiques principals i obres més representatives.		X
	c. Art dels segles XVIII i XIX. Academicisme enfront de Romanticisme.		X
	d. La ruptura de la tradició artística: l'impressionisme i les avantguardes històriques.		X
e. Moviments artístics posteriors a la Segona Guerra Mundial.		X	
Bloc 4: Compromís Social i Cívic	1. EXERCICI DE LA CIUTADANIA (CE4, CE5, CE6, CE7, CE8)		
	a. Tècniques bàsiques d'alfabetització informacional en geografia i història.	X	
	b. Aprofitament crític de les tècniques d'alfabetització informacional en geografia i història.		X
	c. Valors, drets i deures de la ciutadania democràtica. Diàleg i empatia com a instruments de resolució pacífica de conflictes.	X	
	d. Hàbits democràtics. Exercici dels drets i els deures de la ciutadania. Instruments per a la resolució pacífica de conflictes. Defensa i pràctica activa.		X
	e. Detecció i rebuig de les situacions socials iníquies i injustes en el món actual i en la història antiga i medieval.	X	
	f. Detecció i rebuig de les situacions socials iníquies i injustes en el món actual i en la història moderna i contemporània.		X
	2. SOSTENIBILITAT (CE5, CE6, CE7, CE9)		
	a. Actuacions personals de respecte al medi ambient: reutilitzar, reciclar, reduir.	X	
	b. Hàbits personals de vida i consum per al compromís amb els ODS.		X
	c. El desafiament de la reducció de les desigualtats socials i econòmiques en el món actual	X	
	d. Les bases de la solidaritat internacional. La cooperació i l'ajuda al desenvolupament		X
	3. D'IDENTITAT I PATRIMONI (CE4, CE8, CE9)		
	a. Reconeixement de la identitat cultural pròpia. Convivència i respecte de les diferències culturals i identitàries.	X	
	b. La resiliència i la pràctica de la tolerància activa. Els valors de l'uropeisme i la ciutadania europea.		X
c. Reconeixement del valor identitari del patrimoni cultural i natural i el compromís amb la seua d. preservació com a herència irrenunciable de l'ésser humà.	X		
d. La valoració i el gaudi del patrimoni com a bé social i identitari.		X	

4. CONCRECIÓ DE CRITERIS D'AVALUACIÓ I INSTRUMENTS DE REGISTRE I INFORMACIÓ.

Els criteris d'avaluació s'han establert en la nostra àrea com a perfil d'eixida per als cursos segon i quart d'ESO de forma separada i per a cadascuna de les competències específiques. **Permeten determinar el grau de progrés en la adquisició de les competències específiques de la nostra matèria que figuren en les nostres programacions d'aula.** Estan formulats de forma competencial i permeten valorar tant el procés i l'actitud de l'alumnat com el producte final esperat d'una situació d'aprenentatge. Els números en **negreta** figuren en l'explicació de cada unitat didàctica de les programacions d'aula:

	<i>Segon curs</i>	<i>Quart curs</i>
CE 1	1.1. Construir un relat cronològicament ordenat i coherent sobre fets i personatges rellevants del passat i sobre la seua relació amb el present.	1.1. Construir un relat o una síntesi, cronològicament ordenada, coherent i emprant la terminologia adequada, sobre fets, processos i personatges rellevants del passat i la seua relació amb el present.
	1.2. Reconèixer la diferent rellevància atorgada a uns fets històrics sobre uns altres en diferents moments del passat i en el present.	1.2. Aportar possibles motius sobre la diferent rellevància atorgada a uns fets històrics sobre uns altres en diferents moments del passat i en el present.
	1.3. Manifestar interès i respecte per la diversitat històrica i cultural de les societats humanes.	1.3. Debatre sobre situacions històriques d'intolerància i formular arguments que fomenten la tolerància i el respecte cap a la diversitat històrica i cultural de les societats humanes.
CE 2	2.1. Comparar la informació obtinguda amb les seues idees prèvies, i bandejar possibles prejudicis.	2.1. Contrastar la informació seleccionada per a comprendre fets històrics, geogràfics i artístics procedent de diferents fonts amb la provinent d'organismes oficials o emissors de prestigi reconegut.
	2.2. Seleccionar i utilitzar la informació més rellevant per a explicar determinats fets històrics, geogràfics i artístics que continguen diferents fonts documentals.	2.2. Identificar i rebutjar prejudicis i estereotips identificant opinions no fonamentades en fets i sabers i comparant-les amb informació obtinguda a partir de fonts fiables.
	2.3. Identificar la informació que contenen diferents fonts documentals de fets històrics, geogràfics i artístics.	2.3. Utilitzar la informació que contenen diferents fonts documentals per a explicar fets històrics, geogràfics i artístics relacionant-los amb la seua època.
	2.4. Formular i comunicar les seues pròpies conclusions sobre fets històrics, geogràfics i artístics, i representar-les d'una manera textual, gràfica o audiovisual.	2.4. Formular i comunicar de manera textual, gràfica o audiovisual conclusions i valoracions pròpies sobre fets històrics, geogràfics i artístics, mostrant un domini adequat dels conceptes i la metodologia de treball d'aquest àmbit de coneixement.
CE 3	3.1. Reconèixer causes i conseqüències respecte dels fets i els processos històrics més rellevants de diferents èpoques.	3.1. Explicar les dinàmiques de canvi i continuïtat en els processos històrics més rellevants de diferents èpoques identificant relacions causals complexes i entre factors de diferent àmbit.
	3.2. Contextualitzar i valorar decisions històricament rellevants preses per persones representatives del passat, tant en el context propi com en altres contextos socials, polítics i culturals.	3.2. Contextualitzar i valorar decisions preses per persones del passat i/o de contextos socials, polítics i culturals diferents del propi, i debatre sobre els motius de les seues accions
	3.3. Produir opinions i manifestar actituds de tolerància i respecte cap a altres cultures i cosmovisions.	3.3. Produir opinions i judicis de valor coherents sobre qüestions socials i polítiques del passat i del present, manifestant actituds de tolerància, respecte i interès cap a altres cultures i cosmovisions.
CE 4	4.1. Identificar els elements definitoris més significatius de les identitats individuals i col·lectives del propi entorn.	4.1. Identificar els elements definitoris de les identitats individuals i col·lectives més significatives del present establint la seua connexió amb fets del passat.
	4.2. Expressar opinions de respecte i tolerància cap a altres identitats, tant individuals com col·lectives.	4.2. Argumentar a favor de les actituds tolerants, respectuoses i d'interès cap a altres identitats, tant individuals com col·lectives.
	4.3. Mostrar actituds d'interès i respecte cap a altres identitats, tant individuals com col·lectives.	4.3. Promoure i exercir propostes pràctiques de convivència a l'aula i en el propi entorn social.
CE 5	5.1. Situar les activitats econòmiques i els recursos naturals més importants en l'espai geogràfic.	5.1. Identificar i descriure les interrelacions entre els grups i les societats humanes i el medi ambient que han donat lloc a problemes i conflictes per l'accés als recursos naturals.
	5.2. Detectar els problemes territorials i mediambientals més importants, tant a escala global com local, i fer propostes amb criteris de sostenibilitat.	5.2. Explicar les causes de problemes i conflictes territorials i mediambientals, diferenciant i relacionant les diferents variables que hi intervenen.
	5.3. Identificar i descriure l'impacte sobre el territori de les principals activitats econòmiques, diferenciant entre les que són sostenibles i les que no ho són.	5.3. Plantejar alternatives sostenibles argumentades als problemes i els impactes ocasionats per les activitats humanes.

	<i>Segon curs</i>	<i>Quart curs</i>
CE 6	6.1. Identificar i localitzar els principals models d'organització territorial, política i econòmica.	6.1. Descriure les principals característiques dels diferents models d'organització territorial, política i econòmica.
	6.2. Distingir les entitats polítiques i les formes d'organització econòmica més importants dins dels principals models d'organització territorial, política i econòmica, i explicar com incideixen en la vida quotidiana dels seus habitants.	6.2. Exposar raonadament les desigualtats generades pels models d'organització territorial, política i econòmica i explicar-ne les causes.
	6.3. Assenyalar els principals problemes territorials, polítics i econòmics, així com els agents socials que hi intervenen a escala local, regional, estatal i supraestatal.	6.3. Explicar els principals problemes territorials, polítics i econòmics generats per les desigualtats i com afecten la vida quotidiana de les persones.
CE 7	7.1. Identificar els problemes socials més rellevants de l'actualitat, utilitzant com a guia els Objectius de Desenvolupament Sostenible.	7.1. Justificar com les accions personals incideixen directament en els problemes socials rellevants.
	7.2. Establir relacions causals entre les accions humanes i l'origen dels problemes socials més rellevants de l'actualitat.	7.2. Proporcionar arguments propis, fonamentats en la història i en la geografia, sobre els problemes socials més rellevants, reconeixent la incidència que la seua resolució tindrà en la millora les condicions de vida de les persones.
	7.3. Mostrar interès pels problemes socials més rellevants i proposar solucions a aquests fonamentades en sabers geogràfics i històrics.	7.3. Proposar solucions per als problemes basades en arguments històrics i geogràfics i que consideren els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).
CE 8	8.1. Participar en projectes cooperatius, assumint diversos rols amb responsabilitat i reconeixent les aportacions dels seus iguals.	8.1. Participar en projectes cooperatius, assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, fent costat a companys i companyes i demostrant empatia.
	8.2. Denunciar les situacions injustes i d'exclusió en qualsevol àmbit, prenent com a exemple la història d'Europa.	8.2. Denunciar les situacions injustes i d'exclusió, argumentant a favor del diàleg i la inclusió com a maneres de superar-les.
	8.3. Aplicar els principis democràtics i el diàleg per a resoldre els conflictes.	8.3. Argumentar i aplicar els principis democràtics i el diàleg per a plantejar la resolució dels conflictes, tant en l'àmbit quotidià com a escala global, especialment utilitzant el referent de la construcció històrica de la Unió Europea.
CE 9	9.1. Identificar béns patrimonials històrics, geogràfics i artístics, tant a escala global com local.	9.1. Identificar les característiques dels elements patrimonials, i relacionar-les amb estils artístics, època històrica i entorn geogràfic.
	9.2. Elaborar treballs de síntesi sobre el patrimoni més pròxim que reconeguen la seua varietat i importància com a element identitari.	9.2. Elaborar i exposar propostes argumentades que contribuïsquen a la preservació del patrimoni i la seua valoració, i que el reconeguen com a bé social.

Aquests criteris d'avaluació són aplicats per aquest Departament conceptuant l'avaluació com a un procés integral, perquè amb aquesta pràctica docent fem, al mateix temps: un anàlisi del procés d'aprenentatge de l'alumnat i un anàlisi del nostre procés d'ensenyament o pràctica docent.

Per altra banda, aquests criteris d'avaluació ens permeten fer una **avaluació individualitzada** (en centrar-se en l'evolució de cada alumne, en les seues particularitats), **integradora** (perquè preveu l'existència de diferents grups i situacions i dona certa flexibilitat en l'aplicació dels criteris d'avaluació seleccionats), **qualitativa** (perquè valorem tots els aspectes que influeixen en cada situació particular i s'avaluen de forma equilibrada els diversos nivells de desenvolupament de l'alumne i no solament els de caràcter cognitiu), **orientadora** (perquè aporta a l'alumnat la informació necessària per a millorar l'aprenentatge i adquirir estratègies adequades) i és **continua**, perquè considera l'aprenentatge com a un procés, tot contrastant els diversos **moments o fases: 1) avaluació inicial** (proporciona una primera font d'informació sobre els coneixements previs i característiques personals, que permeten una atenció a les diferències i una metodologia adequada); **2) avaluació formativa** (concedeix importància a l'evolució al llarg de tot el procés, i aporta una visió de les dificultats i dels progressos de cada cas); i **3) avaluació sumativa**, que estableix els resultats a l'acabament del procés total d'aprenentatge en cada període formatiu i la consecució del les competències en les **rúbriques orientades per perfil d'eixida**.

Per tal de portar a terme aquesta **filosofia d'avaluació dels criteris** que figuren a cada programació d'aula, tenim diferents eines o instruments d'avaluació i registre que cada professor/a fica en pràctica:

- 1. Observació i anàlisi de les tasques.** Tindrem en compte: l'assistència a classe, el treball, interès i participació en les activitats de l'aula, a més del quadern de classe en què l'alumnat anota les dades de les explicacions, les activitats i exercicis proposats. La seua actualització i correcció formal ens permeten avaluar el treball, interès i el grau de seguiment de les tasques del curs per part de cada alumne/a. A més, cal incloure en aquest apartat el referent al pla de foment de la lectura i l'ús de les TICs, present també al instrument de treballs especials.

- 2. Proves de control.** Els exàmens tindran dues parts o proves: **a) proves d'informació:** podran ser de forma oral o escrita, d'una o de diverses unitats didàctiques; proves objectives, de resposta múltiple, de verdader i fals, de resposta curta, definicions... Amb elles podem mesurar l'aprenentatge de conceptes, la memorització de dades importants, etc.; **b) proves d'elaboració** en què els alumnes hauran de mostrar el grau d'assimilació dels continguts proposats en la programació. Avaluen la capacitat de l'alumnat per a estructurar amb coherència la informació, establir interrelacions entre factors diversos i argumentar lògicament. Serien proves de resposta llarga, comentaris de text, resolució de dilemes morals d'actualitat, etc. La redacció de les tasques d'aquestes proves d'elaboració tindran en compte desenvolupar les competències i habilitats previstes en la programació d'aula, especialment les proposades a partir de les situacions d'aprenentatge que hem dissenyat.
- 3. Treballs especials,** de caràcter absolutament voluntari i proposats al començament de l'avaluació. Per aquest caràcter de voluntarietat, no podran comptar en l'avaluació global de mode negatiu; l'alumne o alumna que els realitza obtindrà per ells una puntuació positiva, o cap puntuació si el treball no tingués la qualitat necessària. Es tracta de situacions d'aprenentatge de caràcter o nivell d'exigència superior al perfil d'eixida estàndard. Amb això, plantejades com a reptes, també donem resposta a la diversitat de l'alumnat, especialment el assenyalat d'altres capacitats.

La nota final de cada trimestre sense decimals, tindrà afegida una qualificació: Insuficient (fins a 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7 i 8) i Excel·lent (9 i 10). Per a aconseguir alguna d'aquestes qualificacions es tindran en compte els següents aspectes, segons la ponderació dels diferents instruments d'avaluació abans enumerats que aplicaran els criteris d'avaluació assenyalats anteriorment:

Objecte d'avaluació	Instruments	Registre	%
Competències específiques	Proves d'informació	Proves escrites (exàmens)	80
Competències clau	Proves d'elaboració		
Situacions d'aprenentatge	Observació i anàlisi de tasques de classe	Quadern de classe i observació	20
	Treballs voluntaris d'investigació		

Per a acumular els percentatges anteriorment citats es tindrà en compte la superació dels criteris de cada competència específica, afinats mitjançant els següents criteris formals:

En la qualificació de les proves escrites:

- Adequació pregunta/resposta.
- Correcció formal i ortogràfica.
- Capacitat de síntesi i de definició.
- Capacitat d'argumentació i raonament.

En l'observació de les situacions d'aprenentatge

- Col·laboració en el treball de l'aula: puntualitat i assistència
- Cooperació amb els companys/as.
- Disposició cap al treball i atenció en classe
- Presentació en temps i forma dels exercicis.

Serà necessari obtenir al menys un 4 com a nota trimestral per a tindre dret a l'avaluació contínua, és a dir, per tal de fer mitjana amb la resta de trimestres. A més a més, caldrà no superar el 30 % de faltes sense justificar en cada trimestre per tal de gaudir d'aquest dret. Ara bé, tenim previstos mecanismes de recuperació quan l'alumnat no siga avaluat positivament. Com que l'avaluació hi és contínua, la matèria serà avaluada de forma global. Les notes es compensaran dintre de cada avaluació trimestral fent la mitjana entre totes les proves efectuades. No obstant això, cada trimestre es fixa una prova de recuperació global dels continguts avaluats per a l'alumnat que no va tindre qualificació positiva o que desitja pujar la seua qualificació, sense perjudici que alumnat i professorat acorden un mecanisme més adient.

En cas que l'alumnat promocione de curs tenint pendent la nostra àrea, tindrà que fer un quadernet de recuperació durant els dos primers trimestres per tal d'avaluar els continguts del nivell no superat en la nostra matèria. Si tampoc no aprova mitjançant aquest sistema, tindrà que fer una prova escrita corresponent al nivell que no ha superat, una mena de qüestionari breu dels sabers bàsics no superats.

La informació dels criteris i procediments d'avaluació i recuperació són coneguts per l'alumnat i les seues famílies; un extracte de la programació és a la nostra web i cada professor/a dona per escrit el corresponent extracte de la seua programació d'aula al seu alumnat els primers dies de curs. D'aquesta manera millora tot el procés d'ensenyament-aprenentatge. Si un alumne/a sap què i com se li va a qualificar, podrà fer l'esforç necessari en la direcció adequada per a aconseguir els objectius proposats. Per tot això, usem la **web famílies** mitjançant les plataformes **Aules** i **Ítaca** i altres mitjans telemàtics (web del nostre departament, correu electrònic) a més del tradicional model imprès que recull de forma concisa i clara els continguts i avaluació del àrea, en una mena de **extracte de la programació d'aula per a les famílies**, document que s'envia a banda a la direcció del centre i és accessible en la web del nostre departament, com hem dit abans.

5. MESURES PER A LA INCLUSIÓ.

L'alumnat no té un grau de coneixements previs homogeni. En uns casos, hi ha diferències molt marcades pel que fa a la competència lingüística que provoca grans diferències a l'hora d'entendre els conceptes. En altres casos, succeeix quelcom de semblant en la competència matemàtica i altres, influint també en la facilitat de comprensió i lectura del material cartogràfic i estadístic. Per això, la programació d'aula s'ha dissenyat per garantir un nivell mínim per a tot l'alumnat a l'acabament de l'etapa (perfil d'eixida). Però, és evident que **un del reptes més importants que tenim a l'ESO és la adequada atenció del nostre alumnat, amb interessos, capacitats i natures diverses**. No és assumible condemnar a l'oblit a l'alumnat que no progressa adequadament sense plantejar-se les causes d'aquesta situació. Analitzant-les podem trobar el camí més adient per a donar resposta a les **necessitats específiques de suport educatiu** que pot presentar el nostre alumnat (ANESE). Resposta que és necessària si volem que totes les persones a les quals ensenyem puguen abastir el perfil d'eixida establert en la legislació vigent.

Afortunadament, a la Comunitat Valenciana tenim una legislació molt avançada en quant a la inclusió educativa: el **Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell**, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià. (DOGV núm. 3856 del 7.08.2018) i l'**Ordre 20/2019, de 30 d'abril**, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents sostinguts amb fons públics del sistema educatiu valencià. (DOGV 8540 del 3.05.2019).

En aquesta legislació es proposen fins a 4 nivells d'intervenció per a tractar la diversitat de l'alumnat amb uns protocols que lidera el personal del Departament d'Orientació (DO), que també compta amb personal de PT el qual ens auxilia en el tractament correcte d'aquest alumnat. En definitiva, estarem a allò que el DO ens determine per als ANESE. Respectarem totes les mesures d'inclusió que són al seu pla d'acció. Ara bé, al nostre IES tenim també el repte de l'aula habilitada d'educació especial i tindrem també que col·laborar en el seu pla d'inclusió. De totes formes, a **banda dels ANESE, també són objecte de suport educatiu l'alumnat amb una tardana o forçada incorporació al sistema educatiu (immigrants) i l'alumnat d'altres capacitats intel·lectuals**.

Per tal de detectar l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, derivades de les seues particularitats, durant el primer trimestre del curs farem un seguiment dels següents paràmetres i fonts d'informació:

Paràmetres	Fonts d'informació
<ul style="list-style-type: none">• Rendiment de l'alumne en l'etapa anterior• Personalitat• Aficions i interessos• Situació econòmica i cultural de la família	<ul style="list-style-type: none">• Informes de tutors anteriors• Qüestionari previ als alumnes• Entrevista individual• Qüestionari als pares• Entrevista amb els pares

D'aquesta manera, en detectar el més prompte possible les **diverses capacitats, estils d'aprenentatge, motivacions i interessos** de l'alumnat, podem preveure la resposta més adequada a cada cas. L'atenció individualitzada als ANESE no desvirtua la intenció fonamental de la nostra pràctica docent: **l'educació integral de tot l'alumnat; és més, la considerem un instrument fonamental per a materialitzar-la, perquè és base de la integració de tot l'alumnat**. Per això tenim previstes les següents **mesures d'atenció a la diversitat i de inclusió que poden qualificar-se des del nivell 2 al nivell 3**:

1. **Activitats de reforç i ampliació.** La programació d'aula per a cada nivell desplega una sèrie d'activitats proposades per a tractar de forma acurada la diversitat del alumnat, és a dir, orientades cap a l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge. Són les **activitats de reforç**, pensades per tal d'abastir les competències clau i els sabers bàsics de cada unitat didàctica. Per altra banda, també es contemplen **activitats d'ampliació** previstes per a l'alumnat amb altes capacitats i per al cas que siga necessari treballar a un nivell més avançat que el del curs programat al·gu dels continguts o de les competències específiques.
2. **Elaboració, desenvolupament i avaluació de les adaptacions curriculars amb diferents graus de significació baix la supervisió del DO.** Aquestes ACI intenten garantir el desenvolupament de les capacitats que faciliten la maduresa de l'alumnat i que els permeten adquirir una progressiva autonomia cognitiva, personal i social al llarg de l'ESO. Per tant, les ACI (significatives o no) es dissenyaran buscant el màxim desenvolupament possible de les competències bàsiques. En aquest àmbit també calen mesures de reforç, com el suport en el grup ordinari.
3. **En l'àmbit organitzatiu,** l'Administració Educativa mitjançant plans específics de suport demanats (contracte-programa) o no per l'IES, pot oferir una organització o aprofitament adient dels recursos humans i materials del Centre, el que permet atendre millor a aquest alumnat amb la planificació de mesures educatives acurades, com el **desdoblament de grups o agrupaments flexibles atesos per professorat de PT**. Aquestes mesures són molt acurades quan els **alumnes presenten greus carències en la llengua d'escolarització** (i rebran una atenció específica simultània al grup ordinari, amb el que compartiran el major temps possible de l'horari setmanal) i quan **presenten un desfasament en el seu nivell de competència curricular de més d'un curs**. En aquest cas, inclús podran ser escolaritzats en el curs inferior al que els correspondria per edat. En el cas de superar aquest desfasament, s'incorporaran al grup corresponent a la seua edat.

4. **En la nostra aula**, partint de l'avaluació de les situacions d'aprenentatge, seleccionem una sèrie d'activitats de les que tenim programades: primer les que serveixen per a fixar els conceptes bàsics i corregir els continguts mal apresos, després altres tasques que exerciten els procediments propis de la matèria i integren coneixements de totes les unitats del llibre amb els coneixements anteriors de l'alumnat, fent possible una avaluació a distintes escales. Per altra banda, hem previst l'establiment de grups de treball homogenis.
5. **En els materials utilitzats**. El llibre de text ha de ser considerat essencial com a material. L'ús de materials de reforç o d'ampliació, com per exemple els quaderns monogràfics, permet atendre la diversitat en funció dels objectius que ens proposem. En conseqüència, seleccionarem els materials curriculars complementaris que ens ajuden a aconseguir aquests objectius d'acord amb les característiques individuals de l'alumnat que cal atendre.

Per últim, la nostra acció tutorial i docent estarà orientada cap a:

- a) Facilitar la integració dels alumnes en el seu grup i en el conjunt de la dinàmica del centre educatiu, potenciant l'esforç individual i la tasca en equip.
- b) Afavorir els processos de maduresa personal, de desenvolupament de la pròpia identitat i sistema de valors; i la progressiva presa de decisions.
- c) Proporcionar als alumnes una orientació educativa adequada, conforme a les aptituds, necessitats i interessos dels mateixos, a través d'una actuació tutorial individualitzada i planificada.
- d) Efectuar un seguiment global de l'aprenentatge dels alumnes per detectar dificultats i necessitats especials i recórrer als suports o activitats adequades.
- e) Promoure el desenvolupament d'habilitats socials bàsiques, fomentant activitats de cooperació i solidaritat amb els altres i aprenent a resoldre pacíficament els conflictes entre iguals.
- f) Afavorir processos de millora educativa a través de la programació d'activitats formatives per part dels equips docents, i la coordinació amb l'equip de suport, realitzant les adaptacions curriculars necessàries.
- g) Contribuir a l'adequada interacció entre els integrants de la comunitat educativa i establir els vincles de col·laboració, suport i assessorament amb les famílies per a l'assoliment d'un desenvolupament integral dels seus fills i filles.

6. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT.

L'avaluació dels procediments d'aprenentatge es fa en un procés d'arreglada de dades, formulació de juis i presa de decisions que no pot centrar-se exclusivament en l'alumnat, sinó que ha de tindre en compte també aquests altres aspectes: 1) Una valoració contínua i sistemàtica dels rendiments, després d'una anàlisi acurada dels resultats obtinguts, sobre la validesa i fiabilitat dels instruments d'avaluació utilitzats; 2) Una valoració de l'efectivitat de la programació didàctica, la seua adaptació als interessos i capacitats de l'alumnat: temes, materials i activitats; 3) La valoració de la metodologia didàctica empleada i el desenvolupament de l'acció docent; i 4) La utilització racional i adequada dels recursos del Centre. Com l'autoavaluació de la tasca docent ha de ser el primer indicador de l'adequació de la programació didàctica a la realitat de l'aula, el nostre Departament realitzarà cada trimestre, en el marc de la coordinació amb la resta (CCP):

- **Una anàlisi detallada de l'avaluació corresponent**. Tot l'equip del departament procedirà a valorar els percentatges d'insuficients, suficients, notables i excel·lents que obtinga cada grup. Del seu estudi es despendrà l'adequació o no dels continguts programats. Això orientarà sobre la conveniència de variar-los o no per les següents avaluacions i/o curs, a fi d'adaptar-los a la realitat l'aula.
- **Un seguiment de la programació d'aquesta àrea**. En ell, es valorarà el grau de compliment de la temporalització i seqüenciació de continguts, les possibles variacions improvisades sobre el prèviament programat i el seu grau d'eficàcia, així com el grau de consecució dels objectius. Els indicadors que es tindran en compte són: desenvolupament de la programació d'aula i grau d'assoliment dels objectius i competències específiques programades, adequació d'allò programat a les necessitats reals del nostre alumnat; i adequació de mitjans i metodologia a les necessitats reals.
- **Un pla de millora**. Amb els resultats obtinguts de les anàlisis anteriors, el professorat del departament proposarà millores per al pròxim trimestre o curs que figuren a la memòria de departament i de la qual partirà la programació del curs següent.

Per últim, l'alumnat pot realitzar cada trimestre, de forma voluntària i anònima, una avaluació pròpia d'allò que ha treballat, amb aquests indicadors: grau d'interès dels temes i situacions d'aprenentatge donats, atractiu de les activitats en l'aula, labor del professor/a i adequació dels procediments d'avaluació emprats. D'aquesta manera es poden introduir modificacions i correccions oportunes en qualsevol d'aquests indicadors al llarg del curs acadèmic. Aquest és un valuós instrument d'avaluació formativa, perquè permet arregar dades per a la millora del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Port de Sagunt, Setembre de 2024.

Geografia i Història

1r d'ESO - Programació d'aula - Curs 2024–25

<https://blog-grecia.com/todo-grecia/arte-y-cultura-griega>

CONTINGUT

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat
 2. Gestió de espais, materials i temps.
 3. Unitats didàctiques.
- (Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Professor/a: Maria López Català

GEOGRAFIA I HISTÒRIA DE 1R D'ESO. PROGRAMACIÓ D'AULA.

Aquesta programació d'aula de Geografia i Història per al 1r curs d'ESO presenta l'explicació i seqüenciació de les unitats didàctiques a ensenyar. Té com a marc de referència la proposta pedagògica del nostre departament. Per això és també un document obert: serà **objecte de revisió al terme de cada curs**, a fi de modificar, suprimir o afegir tot allò que l'avaluació de la nostra pràctica docent ens aconselle.

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat

Aquesta programació d'aula s'ha elaborat partint de la idiosincràsia dels grups, els materials curriculars, espais i temps disponibles, és a dir, hem acomodat la nostra programació d'aula a les condicions espai-temporals existents. Per tant, les línies maestres que orienten aquesta programació d'aula sorgeixen de les dades del nostre l'alumnat que observem a la taula següent:

	1r A	1r B	1r C	1r D
Número d'alumnat	24	24	24	22
Número de repetidors/es	3	3	2	1
Número d'ACIs	0	0	0	0
Número d'ANESE(*)	6	4	4	1
Espai /aula assignada	A.101	A.102	A. 103	A. 105
Horari				
Dilluns	11:15- 12:20	12:10- 13:05		
Dimarts		8:55- 9:50	11:15- 12:10	13:05- 14:00
Dimecres		13:05- 14:00	8:55- 9:50	12:10- 13:05
Dijous	12:10- 13:05			9:50- 10:45
Divendres	11:15- 12:10		13:05- 14:00	

(*)Amb el vist i plau de l'Equip Directiu incorporem ací també l'alumnat nouvingut als quals, per tal de no perjudicar-los acadèmicament, hem facilitat material adient i traduem les diferents proves al castellà, donat el reduït temps que porten residint ací.

Per últim, les nostres mesures d'inclusió seran aplicades individualment a cada ANESE conforme s'exposa a les pàgines 19-20 de la proposta pedagògica del departament, document del qual aquest hi és annex. Cal aclarir que aquestes dades són les obtingudes a principi de curs, per la qual cosa poden variar al llarg del mateix, donada la incorporació d'alumnat nouvingut i/o nous diagnòstics.

2. Gestió de espais, materials i temps.

Hem triat com a recurs principal el disponible al banc de llibres del nostre centre: **GRENCÉ RUIZ, Teresa (dir.) "Geografia i Història 1r d'ESO. Projecte construint mons" d'Editorial Santillana, (ISBN 978-84-680-05858-0)** per les raons següents: té un enfocament multidisciplinari que planteja situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat que envolta l'alumnat, afavorint un aprenentatge competencial, personalitzat i molt compromès amb els Objectius Sostenibles de Desenvolupament (OSD) de la Agenda 2030. A més a més, compta amb un complet material digital i treballa l'alfabetització informacional i les competències STEAM. Ara bé, el professorat pot triar lliurament d'aquest material el que en cada moment siga més adient per a treballar a l'aula, inclús pot substituir-lo per recursos didàctics pròpiament elaborats pel docent o adaptats d'altres fonts, com ara atlas, quadern o diari d'aprenentatge de l'alumnat (que és un instrument i registre de mesura dels criteris d'avaluació), blogs, webs, googlemaps i altres que internet pugua oferir per tal de reforçar, ampliar o facilitar l'aprenentatge dels sabers bàsics i les competències específiques de la nostra matèria.

Encara que no fem ara referència explícita a **activitats extraescolars** desenvolupables, proposarem i/o participarem en totes aquelles que siguin adients al llarg del curs, sempre que siguin autoritzades per la direcció del Centre.

En quant a la **temporalització** dels continguts que treballarem al llarg del curs, la taula següent mostra una aproximació:

Trim.	Unitats didàctiques		Situació d'aprenentatge	Data aprox. començament	Número de Sessions
1	Introducció al mètode d'estudi de la Geografia		¿Per a què serveix la Geografia i com es fa?	setembre	3
	1	La tecnologia i l'estudi geogràfic de la Terra	¿Compensa la inversió en exploració espacial?	setembre/ octubre	6
	2	El relleu terrestre i la seua influència en les poblacions	¿Els desastres naturals ens afecten a tots per igual?	octubre/ novembre	8
	3	El desafiament del canvi climàtic	¿És el canvi climàtic un problema amb retorn?	novembre/ desembre	8
	4	L'aprofitament responsable de les aigües del planeta	¿Preservar l'aigua és garantir la vida?	desembre	8
2	5	La relació entre paisatges de la Terra i les persones	¿Tenen futur els boscos?	gener	6
	6	Un estudi geogràfic: el medi físic dels continents	¿La recuperació d'un paisatge contribueix al desenvolupament?	febrer	12
	7	Conèixer el nostre entorn per a conservar el seu medi natural	¿Pot Espanya convertir-se en un desert?	març	9
3	Introducció a l'estudi de la Història		¿Com s'escriu la Història?	abril	3
	8	La Prehistòria: punt de partida de la humanitat	¿Ha sigut sempre la innovació motor de desenvolupament?	abril	6
	9	El naixement de la escriptura: primeres civilitzacions	¿Per quina raó saber llegir i escriure era tant important al món antic?	maig	6
	10	La civilització grega: l'origen de la democràcia	¿Com era la vida de les dones gregues?	maig	6
	11	La civilització romana: un imperi mundial	¿Era eminentment urbana el món romà?	juny	6
	12	Hispania en l'antiguitat: un mosaic cultural	¿per què es dona més visibilitat a unes cultures i no altres?	juny	6

3. Unitats didàctiques. (Taules mostrant les competències específiques, situacions d'aprenentatge i els criteris i d'avaluació).

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un pla d'acció amb un conjunt d'actuacions que possibiliten la consecució del perfil d'eixida mitjançant l'abastiment de les competències específiques de la nostra àrea, mesurades en el seu grau d'abastiment pels instruments d'avaluació i els criteris que figuren en la proposta pedagògica del departament, a la qual cal referir-se per tal d'entendre la nomenclatura que apareix a les taules següents.

La aplicació d'aquesta programació d'aula ha de ser, per força, flexible. Als apartats anteriors hem de referir-nos per tal d'adaptar el catàleg d'intencions presentat a la realitat de l'aula. Aquesta experimentació ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament, afavorint la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs.

Per altre costat, cal destacar la importància de la cohesió, adequació i correcció dels textos tant orals com escrits per part de l'alumnat. Per la qual cosa, encara que no aparega reflectida en les taules posteriors, es descomptarà un 0,1 punt per cada grafia errada i un 0,1 punt per cada dos accents (amb un màxim de 0,66 punts) en concepte de **faltes ortogràfiques** ja que és necessari que els alumnes treballen de manera interdisciplinària per aconseguir una expressió apropiada.

Als quadres següents es mostra una correlació de les unitats didàctiques i el seu contingut relacionant situacions d'aprenentatge, competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació associats. La nomenclatura procedeix de l'empleada al precedent **document-matriu "Proposta pedagògica del departament de Geografia i Història per a l'ESO"**, en concret de les pàgines assenyalades en cada columna de les taules següents.

1 La tecnologia i l'estudi geogràfic de la Terra			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p><i>¿Compensa la inversió en exploració espacial?</i></p> <p>Al llarg de la Història s'han perfeccionat els mitjans per a conèixer el planeta cartogràficament (geotècnia). Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar amb un <i>projecte d'investigació sobre l'impacte de la investigació espacial en la nostra vida quotidiana</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - El planeta Terra, característiques i vida en ell. - Formes de representar la Terra: projeccions cartogràfiques de Mercator i Peters - L'escala: reducció de la realitat als mapes - Càlcul de distàncies reals al mapa i localització de punts - El GPS ¿ens fa més lliures? - Efecte els mapes en la nostra percepció del món - Identificació de fusos horaris i la seua influència en les nostres vides 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.3.</p> <p>5.3.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a. i c.</p> <p>2. Fonaments de geografia física a. , b., c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a. , b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu les característiques de la Terra, analitza la seua situació en el sistema solar i explica les raons per les quals la vida és possible al nostre planeta. ▪ Identifica, enumera i defineix les capes i estructures internes de la Terra. ▪ Confecciona esquemes gràfics i representacions senzilles per tal d'explicar els moviments de la Terra i les estacions, usant materials corrents. ▪ Analitza e identifica les formes de representació de la Terra i els seus elements, explicant les projeccions cartogràfiques més corrents. ▪ Calcula distàncies reals en un mapa interpretant diferents tipus d'escala i valorant la seua utilitat. ▪ Defineix paral·lels i meridians de la Terra, descrivint la seua influència als fusos horaris i localitza la posició exacta de diferents llocs descrivint les seues coordenades geogràfiques. ▪ Coneix els diferents mitjans relacionats amb tecnologies i sistemes d'informació geogràfica (SIG), explicant la seua influència en la nostra vida diària. ▪ Participa activament en un debat sobre el paper de les tecnologies en la nostra vida diària argumentant de forma raonada la seua opinió. ▪ Reflexiona sobre l'efecte dels mapes en la nostra percepció del món comparant i analitzant informació de manera responsable. ▪ Elabora un projecte cooperatiu d'investigació per tal de fer un catàleg, digital o no, d'objectes quotidians derivats de l'exploració espacial amb la seua repercussió a les nostres vides. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 				

2 El relleu terrestre i la seua influència en les poblacions			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>¿Els desastres naturals afecten a tots per igual?</p> <p>Les catàstrofes naturals poden transformar molt ràpidament el paisatge i incidir negativament en la vida de les persones, sobre tot als països menys desenvolupats. Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar amb un <i>projecte d'investigació per tal d'elaborar un protocol d'actuació en cas de terratrèmol</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Principals formes de relleu terrestre i anàlisi a un mapa mundi. - Formació del relleu: plegaments, falles, volcans i terratrèmols. - Els canvis al relleu. Relació entre relleu i activitats humanes. - Comparació entre un mapa de relleu i altre de població d'un país - Càlcul de la dificultat d'una ruta segons el relleu - Contrastar titulars sobre l'erupció d'un volcà - Reflexió sobre l'impacte de les activitats humanes sobre les muntanyes. - Creació d'un protocol en cas de terratrèmol. - Valoració de la satisfacció del seu procés d'aprenentatge. 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.3.</p> <p>6.2. - 6.3</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a. i c.</p> <p>2. Fonaments de geografia física a. , b., c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a. , b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu i compara les formes de relleu segons la seua agrupació analitzant-les i localitzant-les al mapa mundi. ▪ Explica la teoria de la tectònica de plaques, comparant la formació de falles i plegaments, investigant sobre la deriva continental. ▪ Descriu els elements d'un volcà, identificant i explicant els tipus de volcà pels seus processos d'erupció. ▪ Explica com es produeixen els terratrèmols i els tsunamis, emplenat un vocabulari precís i ampli. ▪ Enumera els agents externs i les activitats humanes que modifiquen el relleu terrestre, contrastant les seues causes i efectes. ▪ Extrau conclusions de l'anàlisi comparatiu dels mapes de relleu i població d'un mateix lloc. ▪ Interpreta el gràfic d'un perfil topogràfic reflexionant sobre la seua utilitat en la vida quotidiana. ▪ Investiga i contrasta informació de diversos mitjans per tal de extraure una jui rigorós i objectiu sobre un tema. ▪ Participa en un projecte col·laboratiu d'investigació per tal de crear un protocol en cas de terratrèmol. ▪ Comunica argumentadament, digitalment o no, les seues conclusions sobre si les catàstrofes naturals afecten per igual a tota la població mundial. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 				

3 El desafiament del canvi climàtic			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p><i>¿Es el canvi climàtic un problema amb retorn?</i></p> <p>El canvi climàtic és una de les majors amenaces que ha d'afrontar la població mundial i deriva, precisament, de les activitats humanes. Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar amb una <i>simulació d'una cimera sobre el clima per a prendre accions urgents per tal d'atenuar el canvi climàtic.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - La atmosfera i com la contaminem. - Distribució de les zones climàtiques del planeta. - Anàlisi i interpretació de mapes, gràfiques i taules. - Les precipitacions: orígens i factors - Funcionament de la pressió i els vents. - Catàstrofes associades al canvi climàtic i plans d'actuació. - Consultem informació meteorològica per fer plans de viatge. - Organització d'una cimera del clima amb diàleg i reflexió sobre la culpa de les activitats humanes i com fer un compromís per tal d'atenuar-la. - Valoració de la capacitat de síntesi dels aprenentatges adquirits.. 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.3.</p> <p>9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a. i c.</p> <p>2. Fonaments de geografia física a. , b., c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a. , b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu les capes de l'atmosfera i explica la ciència meteorològica ▪ Enumera problemes mediambientals derivats de la contaminació atmosfèrica i reflexiona sobre pràctiques per evitar el calfament global. ▪ Interpreta un mapa d'isotermes elaborant un catàleg de termes per explicar les zones climàtiques terrestres. ▪ Analitza les diferents formes en què es produeixen les precipitacions adonant-se dels factors que poden modificar-les. ▪ Analitza un mapa de isòbares entenent el funcionament de la pressió atmosfèrica i els vents. ▪ Elabora i interpreta un climograma a partir d'una taula de dades climatològiques, localitzant-lo a una regió climàtica mundial ▪ Defineix, compara i localitza en un mapa els climes del món ▪ Determina què és el canvi climàtic, les seues causes i efectes, identificant les catàstrofes que pot produir i els acords per a estalviar-les. ▪ Organitza una cimera sobre el clima a l'aula presidida pel diàleg per tal d'abastir solucions. ▪ Avalua el seu propi grau de compromís i responsabilitat en front al canvi climàtic, plantejant un pla d'acció personal a partir del seu procés d'aprenentatge 				

4 L'aprofitament responsable de les aigües al planeta			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>¿Preservar l'aigua és garantir la vida?</p> <p>L'estrès hídric afecta a gran part de la població mundial. Cal conscienciar d'un aprofitament hídric responsable. Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar amb una <i>anàlisi de com una gran edificació impacta sobre el consum d'aigua d'un lloc i com podem minimitzar aquesta impacte</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> - La importància de l'aigua en la Terra. - Les aigües marines i els seus moviments. - Els rius: cursos i caudals. - La salut de rius i mars - Les altres aigües continentals i el seu valor - Interpretació d'un mapa d'aigües del món. - Interpretació d'una infografia sobre l'estat de les aigües a Europa. - Les plantes dessaladores: avantatges i inconvenients. - Anàlisi de l'impacte d'un hotel sobre les aigües de l'entorn. - Necessitat de valorar els recursos hídrics com a un dret fonamental. - Valoració participar en debats per tal d'intercanviar coneixements sobre la matèria.. 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.3.</p> <p>9.2</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a. i c.</p> <p>2. Fonaments de geografia física a. , b., c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a. , b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu i explica la distribució de les aigües sobre la Terra, argumentant com aquest recurs és un dret fonamental. ▪ Analitza el mapa de les corrents marines tenint en compte com incideixen al clima ▪ Identifica les parts del curs d'un riu, assenyalant-les a un perfil fluvial, a més d'entendre el comportament del caudal fluvial i la seua representació gràfica. ▪ Identifica les causes de contaminació de rius, mars i llacs, proposant accions de millora. ▪ Investiga sobre altres aigües marines i la seua importància. ▪ Interpreta un mapa hidrològic mundial localitzant en ell importants punts. ▪ Extrau conclusions després d'observar una infografia sobre l'estat de les aigües a Europa, elaborant un altra infografia sensibilitzant d'aquest problema. ▪ Determina el funcionament d'una planta dessaladora debatent sobre les seues avantatges i inconvenients. ▪ Fa un projecte d'investigació denunciant l'impacte mediambiental de la construcció d'un gran hotel en un entorn quasi despoblat. ▪ Proposa solucions de desenvolupament sostenible per tal de minimitzar l'impacte abans investigat. ▪ Avalua el seu propi grau de compromís i responsabilitat en front de l'estrès hídric, plantejant un pla d'acció personal a partir del seu procés d'aprenentatge 				

5 La relació entre els paisatges de la Terra i les persones			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p><i>¿Tenen futur els boscos?</i></p> <p>Els paisatges naturals ens acullen, però les activitats humanes les perjudiquen i no fem accions sostenibles. Analtzarem els conceptes següents per a finalitzar amb una <i>exposició documentada en power point per transmetre la necessitat de preservar els boscos.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Els paisatges naturals i humanitzats. - Formes de vida associades als paisatges. - Vegetació i humanització segons paisatges. - Interpretar un climograma com a foto de presentació d'un paisatge natural - Valoració i protecció del patrimoni mundial natural - Fer un documental audiovisual sobre un paisatge. - Drets sobre un paisatge i la seua propietat intel·lectual. - Exposició oral mitjançant un power point en defensa dels boscos. - Valoració el seu grau de compromís en la protecció mediambiental i del patrimoni natural. 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a. i c.</p> <p>2. Fonaments de geografia física a. , b., c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a. , b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu els paisatges naturals i humanitzats de la Terra, argumentant la vinculació entre els elements del paisatge i la seua ocupació. ▪ Defineix el medi físic dels diferents paisatges, descrivint la seua forma de vida, comparant i contrastant la informació entre ells. ▪ Identifica els climogrames representatius de cada tipus de paisatge, associant temperatura i humitat a vegetació natural. ▪ Localitza a un mapa la distribució del diferents paisatges. ▪ Identifica les amenaces que pateixen els paisatges naturals pel mode d'ocupació que la població fa d'ells. ▪ Localitza i descriu llocs del llistat del Patrimoni Natural Mundial. ▪ Fa una exposició oral usant power point amb fotos dels paisatges naturals i dels humanitzats, assenyalant els més amenaçats i accions per reduir aquest impacte. ▪ Usa els coneixements adquirits per tal de respectar i preservar la diversitat multicultural, denunciant desigualtats i interessant-se per construir nous coneixements. 				

6 Un estudi geogràfic: el medi físic dels continents			Núm. sessions
			12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>¿La recuperació d'un paisatge contribueix al desenvolupament?</i></p> <p>La tecnologia actual intenta conèixer millor l'espai geogràfic per tal de fer-ne un ús més responsable del mateix. Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar amb la <i>creació d'un atlas sobre l'origen de les desigualtats que amenacen el desenvolupament</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> - El relleu i la hidrografia d'Europa. - Climes i paisatges europeus. - Relleu, aigües, clima i paisatges naturals de la resta de continents amb el seu anàlisi en mapes. - Anàlisi crític d'un report geogràfic - Desenvolupament del projecte col·laboratiu de la creació d'un atlas - Interpretació de l'espai físic com a punt de partida de les desigualtats - Interpretació d'una infografia sobre l'estat de les aigües a Europa. - Les plantes dessaladores: avantatges i inconvenients. - Curiositat per conèixer les formes de vida de altres continents. - Valoració del seu aprenentatge com a un procés ple de dificultats i errors que cal superar.. 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.3.</p> <p>6.2 – 6.3.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a. i c.</p> <p>2. Fonaments de geografia física a. , b., c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a. , b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Enumera i localitza en un mapa els principals vessants hidrogràfics i llacs a Europa ▪ Identifica, descriu i delimita els climes europeus amb la vegetació associada a ells. ▪ Analitza mapes assenyalant i classificant formes de relleu i aigües dels continents. ▪ Compara els climes de cada medi físic de cada continent. ▪ Investiga contrastant la veracitat de les fonts i dels resultats que ha obtingut. ▪ Explica com les característiques d'un entorn poden ser font de desigualtats en els assentaments humans. ▪ Curiositat per conèixer les peculiaritats d'altres continents coma font inspiradora del aprenentatge. ▪ Valora l'estudi geogràfic com a una eina útil en la tasca de generar un compromís sostenible amb l'entorn i lluitar contra les desigualtats. ▪ Participa en el projecte col·laboratiu d'un atlas sobre les desigualtats del planeta. ▪ Identifica els aspectes més complexos del seu procés d'aprenentatge, determinant estratègies per a resoldre'ls. 			

7 Conèixer el nostre entorn per a conservar el seu medi natural			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>¿Pot Espanya convertir-se en un desert?</p> <p>Espanya té una gran riquesa ecològica que es troba amenaçada. Cal conscienciar que és necessari conèixer-la per tal de preservar-la. Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar amb un <i>protocol per a diagnosticar el grau d'amenaça d'un paisatge i com reduir-la</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> - El relleu peninsular, balear i canari. - Riquesa i fragilitat de les costes espanyoles. - Desafiament del clima a Espanya i factors. - Interpretació de dades sobre l'estat del clima a Espanya - Desequilibri entre recursos hídrics i el seu consum: la gestió de l'aigua a Espanya. - Diversitat de paisatges naturals espanyols. - La sequera i el perill de desertificació a Espanya. - Els parcs eòlics: energia neta i impacte mediambiental. - Diagnosi dels riscos d'un paisatge. - Valoració de la formació d'un esperit crític. 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.3.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a. i c.</p> <p>2. Fonaments de geografia física a. , b., c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a. , b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica la configuració del relleu peninsular, balear i canari, localitzant-los al mapa i comparant-los. ▪ Classifica els accidents litorals a un mapa i descriu les causes de la vulnerabilitat de les costes espanyoles ▪ Identifica, explica i localitza els diferents tipus de clima que tenim a Espanya. ▪ Descriu les característiques de la xarxa fluvial del nostre territori, explicant el desequilibri recursos / consum. ▪ Descriu els medis naturals espanyols associant-los amb imatges representatives. ▪ Investiga sobre la repercussió ambiental dels parcs eòlics al nostre país. ▪ Valora les eines per a una gestió sostenible dels recursos hídrics. ▪ És sensible al problema de la desertificació al nostre país, buscant mesures que la pal·lien. ▪ Fa un informe-diagnosi sobre els riscos d'un paisatge mitjançant una presentació oral en suport digital. ▪ Manifesta les seues opinions de manera fonamentada, contrastant dades i aplicant el coneixements sobre el tema. ▪ Valora opinions personals contrastades respectant-les i s'interessa pels companys que porten un procés d'aprenentatge diferent al seu. 				

8 La Prehistòria: punt de partida de la humanitat			Núm. sessions
			6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>¿Ha sigut sempre la innovació el motor de desenvolupament?</i></p> <p>L'evolució humana durant la Prehistòria no hi havia sigut possible sense l'aparició d'invents i innovacions. Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar amb el <i>disseny d'una eina nova que afavorisca el benestar d'un poble menys evolucionat tecnològicament.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - La Prehistòria i les seues etapes. - El Paleolític: una vida nòmada. - La revolució del Neolític i la vida sedentària. - L'Edat dels Metalls i els seus canvis. - Completar una taula informativa sobre l'evolució dels objectes de la Prehistòria - El naixement de l'art: etapes i tècniques. - La riquesa cultural del territori espanyol durant la Prehistòria. - La importància del llenguatge en la expressió de sentiments i la transmissió del coneixement. - Anàlisi de la incidència de la Prehistòria als nostres dies. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1.</p> <p>8.1.</p> <p>9.1.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història</p> <p style="padding-left: 20px;">a. i d.</p> <p>2. Prehistòria i primeres civilitzacions</p> <p style="padding-left: 20px;">a., b. i c.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana - art prehistòric i antic</p> <p style="padding-left: 20px;">a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania</p> <p style="padding-left: 20px;">a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat</p> <p style="padding-left: 20px;">a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni</p> <p style="padding-left: 20px;">a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Explica el concepte de Prehistòria, coneix cronològicament les seues etapes i descriu el procés d'hominització ▪ Descriu la forma de vida i característiques de les tribus paleolítiques, opinant sobre les seues pràctiques i valors, comparant-lo amb l'actualitat. ▪ Analitza l'evolució social que va suposar la revolució neolítica i interpreta un mapa sobre l'extensió de l'agricultura durant el Neolític. ▪ Defineix els descobriments i invents sorgits en la Edat dels Metalls, assenyalant pareguts i diferències amb l'època anterior. ▪ Descriu, identifica etapes i defineix les tècniques de l'art prehistòric. ▪ Valorar els jaciments arqueològics de la Prehistòria al nostre territori com a patrimoni cultural. ▪ Compara les migracions prehistòriques amb les de l'actualitat. ▪ Reflexiona sobre l'evolució de la humanitat des de la Prehistòria i valora la seua incidència als nostres dies. ▪ Mostra interès per conèixer fets del passat i els relaciona amb continguts i experiències recents. 			

9 El naixement de l'escriptura: les primeres civilitzacions			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>¿Per quina raó saber llegir i escriure era tant important al món antic?</p> <p>L'aparició de l'escriptura és el progrés més gran que ha patit la humanitat perquè li ha permès desenvolupar-se culturalment fins als nostres dies encara que també és raó de desigualtats. Per això cal conscienciar del paper de l'educació com a l'eina més eficaç en tot temps per disminuir les desigualtats. Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar amb l'elaboració d'una ponència sobre els sabers d'ahir i hui.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Les civilitzacions fluvials: Egipte i Mesopotàmia. - Mesopotàmia: etapes, formes de vida i arts. - Evolució de l'antic Egipte i el govern del faraó. - Vida després de la mort: divinitats i temples. - Anàlisi de l'art egipci com a valor patrimonial universal. - Debat sobre les lleis i la seua evolució. - Diferenciar entre fets i creences. - Fer una ponència sobre sabers essencials d'ahir i hui. - Valorar de l'educació com a eina per a evitar discriminacions i desigualtats. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2.</p> <p>7.1.</p> <p>8.1.</p> <p>9.1.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., c. i d.</p> <p>2. Prehistòria i primeres civilitzacions a., b. i c.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana - art prehistòric i antic a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu les trets de les civilitzacions fluvials ▪ Coneix les primeres formes d'escriptura, investiga quan i com sorgiren i explica l'impacte sobre la societat antiga i l'actual. ▪ Analitza l'evolució de Mesopotàmia mitjançant mapes i línies de temps. ▪ Analitza l'evolució de l'Antic Egipte mitjançant mapes i línies de temps. Entén la figura del faraó. ▪ Exposa els trets de la religió egípcia antiga apreciand-la com a patrimoni mundial. ▪ Analitza i interpreta l'art egipci antic, amb les seues finalitats i adonant-se de la seua importància com a font històrica. ▪ Reflexiona sobre la importància de les lleis i el valor que sustentaven, determinant la seua evolució al llarg del temps comparant-les amb les actuals. ▪ Elabora una ponència sobre sabers antics i actuals, destacant el valor de l'educació com a eina per a lluitar contra les desigualtats. ▪ Mostra interès per conèixer fets del passat per tal d'entendre el nostre present. 				

10 La civilització grega: l'origen de la democràcia			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p><i>¿Com era la vida de les dones gregues?</i></p> <p>La Grècia clàssica és l'origen del concepte de democràcia, encara que en aquell temps la dona restava exclosa. Per això ficarem de relleu les desigualtats del sistema polític atenès que era el més avançat del seu temps i model per a societats recents. Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar amb una <i>anàlisi de la necessitat de fomentar la igualtat de gènere mitjançant el reconeixement de les dones al llarg de l'Antiguitat</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> - L' Hèl.lade: orígens de la societat grega clàssica. - Èpoques arcaica, clàssica i hel·lenística. - Les desigualtats de la societat grega. - Temples i mitologia gregues - Anàlisi històric a partir de les obres d'art de l'època - Interpretació d'un mapa d'aigües del món. - El llegat cultural de la civilització grega al nostres dies. - Investigació sobre l'origen dels Jocs Olímpics i l'anomena esperit olímpic. - Debat sobre la democràcia en la societat grega. - Visibilització de les dones gregues en una xarxa social. - Valoració d'actituds per la igualtat de gènere. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. – 1.2.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. – 6.3.</p> <p>7.1. – 7.3.</p> <p>9.1.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., c. i d.</p> <p>3. Antiguitat clàssica - Grècia a., i b.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana – art prehistòric i antic a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu i explica el origen i etapes de la civilització grega determinant al mapa els territoris de l' Hèl.lade. ▪ Explica el naixement i expansió de la polis en el període arcaic, determinant les conseqüències d'aquets fets ▪ Explica la democràcia atenesa i descriu la forma de vida del període arcaic, destacant les guerres mèdiques ▪ Descriu el sistema de govern del període clàssic i el relaciona amb els valors actuals de drets humans i igualtat de gènere. ▪ Explica el concepte d'hel·lenisme com a una època d'esplendor i compara la seua forma de govern amb les anteriors ▪ Exposa els trets de la societat grega destacant les activitats econòmiques i les seues desigualtats. ▪ Explica els temples i la mitologia grega ▪ Identifica i comenta les principals obres d'art grec valorant-lo com a un important llegat patrimonial. ▪ Valora i compara la influència de la civilització grega en la filosofia, la ciència, el teatre, la literatura i les arts com a base dels sabers actuals ▪ Fa una investigació para reconèixer el paper de les dones gregues remarcant la necessitat de reivindicar la igualtat de gènere. ▪ Mostra interès per conèixer fets del passat per tal d'entendre el nostre present. 				

11 La civilització romana: un imperi mundial			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p><i>¿És eminentment urbà el món romà?</i></p> <p>Gràcies al llegat romà les nostres ciutats són tal i com les coneixem hui. Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar amb una <i>interpretació de un plànol amb restes arqueològics romans</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Orígens de la civilització romana. - De la Monarquia a la República romanes. - Expansió i crisi de la República romana. - El Imperi i la pax romana - Les activitats econòmiques i les transformacions del medi - Interpretació de la reconstrucció històrica de unes termes. - Escultura, pintura i mosaics romans. - Crear un cartell per tal de fer una exposició sobre el mon romà. - Interpretació dels vestigis d'una ciutat romana per a comprendre el passat. - Valorar el paper de la civilització romana al llarg de la Història. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p>	<p>1.1. – 1.2.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. – 6.3.</p> <p>7.1. – 7.3.</p> <p>8.1. – 8.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., c. i d.</p> <p>3. Antiguitat clàssica - Roma a., b. i c.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana – art prehistòric i antic a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (<i>concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu i explica el origen i etapes de la civilització romana determinant al mapa els territoris romanitzats. ▪ Explica l'evolució de la monarquia a la república en Roma, comparant les distintes institucions i la seua influència als grups socials ▪ Descriu l'expansió romana pel Mediterrani analitzant les causes i efectes de les guerres púniques. ▪ Descriu la forma de govern durant l'Imperi, les seues etapes i les causes de la seua finalització. ▪ Analitza i defineix la vida diària en la antiga Roma, assenyalant el impacte sobre l'espai que hem heretat. ▪ Identifica y valora el patrimoni cultural i artístic romà, apropant-se a la vida diària romana mitjançant les obres d'art. ▪ Analitza la mitologia romana comparant-la amb les creences d'altres societats anteriors. ▪ Exposa en una conferència el resultat de la interpretació d'un plànol d'una ciutat amb restes romans ▪ Reflexiona sobre el paper de la romanització en la nostra societat amb juí crític lliure d'estereotips. ▪ Mostra interès per conèixer fets del passat per tal d'entendre el nostre present. 				

12 Hispània en l'Antiguitat: un mosaic cultural			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p><i>¿Per què es dona més visibilitat a unes cultures i no a altres?</i></p> <p>Per la seua situació geogràfica i les seues riqueses naturals la península ibèrica va ser un lloc de trobament de diferents cultures en l'Antiguitat. Esta diversitat multicultural arriba als nostres dies. Analitzarem els conceptes següents per a finalitzar el curs amb el <i>Disseny d'una ruta cultural per a conèixer el llegat que tenim dels diversos pobles que habitaren la nostra península.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Els pobles preromans: els ibers. - Formes de vida del poble celta. - Els pobles colonitzadors: fenicis, grecs i cartaginesos - La conquesta romana d'Hispània; economia i societat - La cultura hispanoromana i el seu desenvolupament urbà. - L'alfabet: una porta al pensament escrit. - Realització d'una entrevista fictícia a un personatge històric. - Disseny d'una ruta cultural per Hispània. - Interrelació de la història amb altres àrees o matèries - Valoració de la diversitat multicultural coma font d'aprenentatge. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1.</p> <p>9.1.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., c. i d.</p> <p>3. Antiguitat clàssica Grècia - a., b. Roma - a., b. i c.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història de l'Art - a.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana - art prehistòric i antic a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu la societat i l'economia iberes i explica el paper de la dona en aquesta societat mitjançant una escultura de l'època. ▪ Defineix la forma de vida dels celtas, analitzant els seus habitatges, religió, art i cultura ▪ Amb un mapa i una línia de temps analitza l'arribada dels pobles colonitzadors: fenicis, grecs i cartaginesos ▪ Explica la conquesta romana d'Hispània, amb fases assenyalades en mapes ▪ Descriu la societat i economia hispanoromanes ▪ Identifica els trets de la vida hispanoromana i els seus vestigis urbans en les nostres ciutats. ▪ Reconeix, identifica, localitza i valora el patrimoni cultural i artístic hispanoromà ▪ Compara la situació de la dona hispanoromana amb l'actualitat ▪ Disseny una ruta cultural per a conèixer el llegat històric de la Hispània Romana. ▪ Valora la coherència de la Història amb altres disciplines per a obtenir coneixements més amples, variats i rigorosos. 				

Geografia i Història

2n d'ESO - Programació d'aula - Curs 2024–25

<http://mis-cosas-de-nuestra-historia.blogspot.com/2017/05/temas-ebau-murcia-evolucion-politica-de.html>

CONTINGUT

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat
 2. Gestió de espais, materials i temps.
 3. Unitats didàctiques.
- (Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Professor/a: Maria López Català

GEOGRAFIA I HISTÒRIA DE 2n D'ESO. PROGRAMACIÓ D'AULA.

Aquesta programació d'aula de Geografia i Història per al 2n curs d'ESO presenta l'explicació i seqüenciació de les unitats didàctiques a ensenyar. Té com a marc de referència la proposta pedagògica del nostre departament. Per això és també un document obert: serà **objecte de revisió al terme de cada curs**, a fi de modificar, suprimir o afegir tot allò que l'avaluació de la nostra pràctica docent ens aconselle.

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat

Aquesta programació d'aula s'ha elaborat partint de la idiosincràsia dels grups, els materials curriculars, espais i temps disponibles, és a dir, hem acomodat la nostra programació d'aula a les condicions espai-temporals existents. Per tant, les línies mestres que orienten aquesta programació d'aula sorgeixen de les dades del nostre l'alumnat que observem a la taula següent:

	2n A	2n B	2n C	2n D
Número d'alumnat		30		30
Número de repetidors/es		3		4
Número d'ACIs		0		1
Número d'ANESE*		0		2
Espai /aula assignada		A. 107		A. 110
Horari				
Dilluns		8:00-8:55		
Dimarts				8:00-8:55
Dimecres		11:15-12:20		8:00-8:55
Dijous				8:55-9:50
Divendres		12:10-13:05		

()Amb el vist i plau de l'Equip Directiu incorporem ací també l'alumnat nouvingut als quals, per tal de no perjudicar-los acadèmicament, hem facilitat material adient i traduem les diferents proves al castellà, donat el reduït temps que porten residint ací.*

Per últim, les nostres mesures d'inclusió seran aplicades individualment a cada ANESE conforme s'exposa a les pàgines 19-20 de la proposta pedagògica del departament, document del qual aquest hi és annex. Cal aclarir que aquestes dades són les obtingudes a principi de curs, per la qual cosa poden variar al llarg del mateix, donada la incorporació d'alumnat nouvingut i/o nous diagnòstics.

2. Gestió de espais, materials i temps.

Hem triat com a recurs principal el disponible al banc de llibres del nostre centre: **GREENCE RUIZ, Teresa (dir.) "Geografia i Història 2n d'ESO. Projecte construint mons" d'Editorial Santillana, (ISBN 978-84-680-05858-0)** per les raons següents: té un enfocament multidisciplinari que planteja situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat que envolta l'alumnat, afavorint un aprenentatge competencial, personalitzat i molt compromès amb els Objectius Sostenibles de Desenvolupament (OSD) de la Agenda 2030. A més a més, compta amb un complet material digital i treballa l'alfabetització informacional i les competències STEAM. Ara bé, el professorat pot triar lliurement d'aquest material el que en cada moment siga més adient per a treballar a l'aula, inclús pot substituir-lo per recursos didàctics pròpiament elaborats pel docent o adaptats o adaptats d'**altres fonts**, com ara atlas, quadern o diari d'aprenentatge de l'alumnat (que és un instrument i registre de mesura dels criteris d'avaluació), blogs, webs, googlemaps i altres que internet puga oferir per tal de reforçar, ampliar o facilitar l'aprenentatge dels sabers bàsics i les competències específiques de la nostra matèria.

Encara que no fem ara referència explícita a **activitats extraescolars** desenvolupables, proposarem i/o participarem en totes aquelles que siguen adients al llarg del curs, sempre que siguen autoritzades per la direcció del Centre.

En quant a la **temporalització** dels continguts que treballarem al llarg del curs, la taula següent mostra una aproximació:

Trim.	Unitats didàctiques		Situació d'aprenentatge	Data aprox. començament	Número de Sessions
1	Introducció al mètode d'estudi de la Història		¿Per a què serveix la Història i com es fa?	setembre	3
	1	Inici de l'Edat Mitjana: els nous centres de poder	¿Són vigents les innovacions del passat?	setembre/ octubre	9
	2	La societat feudal: drets i desigualtats	¿Com i perquè es limitaven els drets individuals al feudalisme?	octubre/ novembre	9
	3	El ressorgiment de les ciutats europees	¿Va contribuir al creixement el desenvolupament urbà medieval?	novembre/ desembre	9
2	4	Al – Àndalus i els regnes cristians peninsulars: el repte de la convivència.	¿Què ens ha legat la convivència entre les diferents cultures medievals?	Gener/ febrer	12
	Introducció a l'estudi de la Geografia		¿Per a què serveix la Geografia i com es fa?	febrer/ març	3
	5	La pressió d'un món cada vegada més urbà	¿Tenen impacte mediambiental, econòmic i social les ciutats?	març/ abril	12
3	6	Les grans àrees mundials d'activitat econòmica	¿Com es mesura la riquesa dels Estats?	abril	10
	7	Estudi geogràfic de la desigualtat	¿Cada vegada som menys o més desiguals?	maig	10
	8	Geopolítica, conflictes i cooperació per a la pau	¿És possible la pau mundial?	maig/ juny	6

3. Unitats didàctiques. (Taules mostrant les competències específiques, situacions d'aprenentatge i els criteris i d'avaluació).

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un pla d'acció amb un conjunt d'actuacions que possibiliten la consecució del perfil d'eixida mitjançant l'abastiment de les competències específiques de la nostra àrea, mesurades en el seu grau d'abastiment pels instruments d'avaluació i els criteris que figuren en la proposta pedagògica del departament, a la qual cal referir-se per tal d'entendre la nomenclatura que apareix a les taules següents.

La aplicació d'aquesta programació d'aula ha de ser, per força, flexible. Als apartats anteriors hem de referir-nos per tal d'adaptar el catàleg d'intencions presentat a la realitat de l'aula. Aquesta experimentació ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament, afavorint la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs.

Per altre costat, cal destacar la importància de la cohesió, adequació i correcció dels textos tant orals com escrits per part de l'alumnat. Per la qual cosa, encara que no aparega reflectida en les taules posteriors, es descomptarà un 0,1 punt per cada grafia errada i un 0,1 punt per cada dos accents (amb un màxim de 0,66 punts) en concepte de **faltes ortogràfiques** ja que és necessari que els alumnes treballen de manera interdisciplinària per aconseguir una expressió apropiada.

Als quadres següents es mostra una correlació de les unitats didàctiques i el seu contingut relacionant situacions d'aprenentatge, competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació associats. La nomenclatura procedeix de l'empleada al precedent **document-matriu "Proposta pedagògica del departament de Geografia i Història per a l'ESO"**, en concret de les pàgines assenyalades en cada columna de les taules següents.

Introducció al mètode d'estudi de la Història			Núm. sessions
			3*
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>¿Per a què serveix la Història i com es fa?</p> <p>L'objectiu principal és demostrar a l'alumnat que el mètode de treball utilitzat en Història és l'únic que permet reconstruir fidelment allò que va ocórrer al passat perquè conserva i analitza les proves dels esdeveniments des de diversos punts de vista. D'aquesta forma, com a ciència social, la Història pot reconstruir fidelment el passat i, a més a més, fer una explicació que no sols ens aclareix perquè varen ocórrer els esdeveniments d'eixa forma i no d'altra i com això ens pot ajudar a comprendre el present, a explicar-nos què està succeint al nostre món actual. Per últim, el descobriment d'aquest mètode de treball i el coneixement dels fets històrics, també permetrà a l'alumnat intentar albirar el seu futur. Aquesta part del temari hi és transversal. Les sessions dedicades poden augmentar al llarg del curs. El repte final és que l'alumnat aplique el mètode de treball de la Història en una xicoteta investigació sobre un esdeveniment del passat del seu entorn, presentant-la en format escrit o audiovisual.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Distinció entre llegenda, crònica, memòria i Història. 2. El mètode científic de la Història 3. Les fonts per a investigar fets del passat. 4. Com escrivim la Història. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Coneixement i aplicació de mètodes historiogràfics per a millorar la comprensió de les fonts del passat. ▪ Reflexió crítica sobre la validesa de les fonts del passat. ▪ Cerca d'informació en fonts segures i fiables i ús responsable. ▪ Desenvolupament d'habilitats comunicatives en les seues exposicions. ▪ Interpretació i anàlisi de textos i mapes per a inferir conclusions i extraure dades. ▪ Valoració de la importància de la història per a entendre el món actual i albirar el futur. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTÒRIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de Història a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., b., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a., b. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a., c. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta textos historiogràfics i històrics i fotos de deixalles materials amb la finalitat de apropar-se al coneixement del passat. ▪ Valora la importància de cuidar els arxius i el patrimoni material e immaterial de la Humanitat como a base del coneixement del passat. ▪ Comprèn el paper dels historiadors i historiadores en l'explicació, aclariment, sistematització i divulgació dels fets del passat. ▪ Interpreta fonts històriques seleccionades i realitza una xicoteta investigació per tal de aclarir un fet rellevant del passat preferiblement lligat el seu entorn. ▪ Utilitza eixos cronològics per tal de ordenar temporalment els fets del passat ▪ Participa en l'elaboració d'un guió i un vídeo sobre la història de la seua ciutat, realitzant cerques en fonts segures i fiables. ▪ Investiga, realitza una anàlisi crítica sobre un fet històric del qual n'hi han diferents interpretacions historiogràfiques, valorant-les totes. ▪ Analitza la manera de relacionar-se amb el medi dels pobles de l'antiguitat i valora si són més o menys sostenibles que la nostra societat. ▪ Visita el museu de prehistòria de València i el museu de la seua ciutat i fa una síntesi crítica d'allò que més li ha de servir per a entendre el passat. ▪ Mostra interès per la conservació del patrimoni històric material i immaterial com a eina per a transmetre als nostres descendents els coneixements presents. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 			

*Aquesta unitat, realment, hi és transversal a tota la part d'Història d'aquesta programació; les sessions fan referència a les necessàries per tal de treballar per primera vegada amb l'alumnat els continguts assenyalats

1 L'inici de la Edat Mitjana: els nous centres de poder			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Són vigents les innovacions del passat?</p> <p>Al llarg de la Història s'han perfeccionat els mitjans de treball i les eines que ens han permès tindre una vida millor; també, moltes d'aquestes innovacions, en ser superades per altres, han caigut en l'oblit. També, al llarg de la Història, conforme un pobles s'han imposat a altres, han desaparegut eines, costums i llengües. El repte final és fer un documental audiovisual sobre els pobles germans que en barrejar-se amb el substrat romà, són també base del nostre present. En concret, tindrà que contrastar la idea que els romans tenien dels pobles germans amb la que hui tenim entesa segons l'estudi de les seues llengües i patrimoni.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> Fragmentació de l'imperi romà: les invasions bàrbares Els regnes germànics i la seua societat rural Del regne dels francs a l'imperi carolingi Evolució de l'imperi bizanti Naixement i evolució de l'islam Economia, societat, ciència i cultura islàmiques 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història</p> <p>a., b., c. i d.</p> <p>2. Edat Mitjana</p> <p>a., b. i c.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a. i c.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana</p> <p>d., e., f. i g.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania</p> <p>a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat</p> <p>a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni</p> <p>a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Analitza l'evolució de l'Imperi carolingi mitjançant documents Fa una maqueta d'una mesquita, ficant noms a les seues parts i amb una breu descripció d'allò que es fa en cadascuna de les seues parts Fa un eix cronològic comparatiu per tal de mostrar la contemporaneïtat d'algunes etapes del regne visigot, l'Imperi Bizantí i Al-Àndalus i els regnes cristians Cerca un mapa de les antigues i populoses ciutats islàmiques i el compara amb altre amb les ciutats cristianes del mateix temps Cerca informació digitalitzada en l'arxiu de la BNE per tal de apropar-se a originals de documents antics Reflexiona sobre el fet de les llengües romàniques, el seu parentiu, per tal d'investigar l'origen de l'anglès i considerar-lo com a llengua pròpia dels pobles germànics i aliè, per tant, a les llengües romàniques Fer un article sobre la visió dels pobles germànics que tenien els romans Fer un article d'opinió sobre si ser àrab és el mateix que ser musulmà o no. Fer un documental audiovisual o no sobre tots els pobles bàrbars de la Edat Mitjana Mostra interès per conèixer fets del passat i els relaciona amb continguts i experiències recents. Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 				

2 La societat feudal: drets i desigualtats			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Com i perquè es limitaven els drets individuals al feudalisme?</p> <p>Aquesta unitat té com a objectiu que l'alumnat conega el que va suposar el feudalisme com a època de desigualtats a Europa. Sistema basat en el privilegi i la fidelitat en les relacions entre persones desiguals, va perdurar tant en el temps (amb algunes adaptacions regionals) precisament perquè els drets individuals estaven limitats i tutorats pels privilegiats. A més, el paper de l'Església va ser clau en el control ideològic d'aquesta societat on el privilegiat vivia a costa d'una massa camperola serva. El monopoli del coneixement fet pels monestirs també va ser important per entendre l'obscurantisme que regnava. Mostra d'això i del paper de la religió com a assegurança del règim feudal és la labor didàctica de les arts plàstiques romàniques, autèntiques bíblies en pedra que l'alumne ha de conèixer.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noves onades d'invasors • La feblesa de les monarquies • Bases de la societat feudal • El camperolat • La noblesa • L'Església i el clergat • L'expansió de la Cristiandat • L'art romànic: arquitectura rural • Funció didàctica de la escultura i pintura romàniques 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., b., c. i d.</p> <p>2. Edat Mitjana d., i h.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a. i c.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana d., e., f. i g.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu i analitza un regne medieval i la seua evolució; compara aquesta informació real amb el regne de llegenda del rei Artur. ▪ Compara diferents textos sobre les creuades i els interpreta críticament ▪ Reconeix els edificis romànics, explicant totes les seues característiques constructives ▪ Elabora una presentació en imatges d'un monestir romànic ideal ▪ Elabora una presentació en imatges de la basílica de Santiago de Compostela i fa un mural sobre el Camí de Sant Jaume ▪ Investiga en internet i fa una síntesi sobre l'origen, trets i evolució del poble viking, seleccionant la informació verídica ▪ A partir de textos seleccionats, investiga i fa un relat de la vida quotidiana d'una família camperola ▪ Elabora una maqueta d'un castell, rotulant totes les seues parts per tal de crea un joc de taula sobre el poder feudal ▪ Investiga sobre l'existència d'algunes abadesses medievals ▪ Investiga sobre el escriptoria dels monestir, a partir d'un text del llibre "El nom de la rosa" d'Umberto Eco. ▪ Utilitzant un text del llibre d'Eco, "El nom de la rosa", junt a una il·lustració de San Pere de Moissac, interpreta aquesta portada romànica ▪ Fa un monogràfic, a partir de textos seleccionats, de l'origen i diàspora del poble gità. ▪ Visionat amb questionari de la pel·lícula basada en el citat llibre d'Eco amb la intenció de fer una crítica cinematogràfica i un altra historiogràfica sobre el realisme de les escenes d'aquesta ficció. ▪ Participa de forma crítica al debat: ¿Va ser l'Edat Mitjana una època obscura veritablement? ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 				

3 El ressorgiment de les ciutats europees			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p><i>Va contribuir al creixement econòmic el desenvolupament urbà medieval?</i></p> <p>A partir del final segle XIII i primeries del XIV es produeixen a Europa una sèrie de esdeveniments que provoquen una època de creixement econòmic que va suposar el renàixer de les ciutats. L'alumnat tindrà informació suficient per tal de valorar si el desenvolupament urbà medieval va ser causa del creixement econòmic d'aquest període o bé va ser justament tot el contrari. Per oposició al tema anterior, descobrirem a l'alumnat l'art de les catedrals gòtiques.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'expansió agrícola i comercial • El desenvolupament de l'artesanía • El renàixer de la vida urbana • La transformació cultural • L'enfortiment del poder real • Cap al final de la Edat Mitjana • L'arquitectura gòtica, un art urbà • Escultura i pintura gòtiques 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., b., c. i d.</p> <p>2. Edat Mitjana e., i h.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a. i c.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana d., e., f. i g.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu, analitza i explica les principals rutes comercials medievals, com a base del desenvolupament comercial d'aquest període. ▪ Examina el procés de fabricació d'un producte artesà comparant-lo amb l'actual forma de producció industrial, definint els conceptes d'obrador, obra mestra, mestre artesà i gremi. ▪ Descriu la catedral gòtica de València o qualsevol altra emplenant els termes adients. ▪ Organitza una visita a la València medieval per tal de viure en primera persona un paisatge urbà medieval ▪ Cerca informació verídica i sense anacronismes i construeix una escena para representar una obra de teatre o una pel·lícula històrica sobre aquest període. ▪ Investiga sobre com lluitaven contra les epidèmies a l'Edat Mitjana comparant-lo amb el recent període pandèmic ▪ Organitza al IES un mercat medieval ▪ Investiga sobre si Marco Polo va escriure el <i>llibre de les meravelles del món</i> ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 				

4 Al – Àndalus i els regnes cristians peninsulars: el repte de la convivència.			Núm. sessions
			12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>Què ens ha legat la convivència entre les diferents cultures medievals?</i></p> <p>Actualment, després de dues dècades de terrorisme islàmic i el triomf dels talibans en Afganistan, a més dels efectes de la massiva immigració d'origen islàmic, l'alumnat comença a escoltar un perillós discurs antimusulmà que és necessari criticar. I per això hui és més necessari que mai posar de manifest la convivència pacífica de les cultures jueva, musulmana i cristiana en Al-Àndalus. Aquesta unitat té la complexitat de que l'alumnat entenga la simultaneïtat dels fets protagonitzats pels regnes cristians i pels musulmans i que eren dues religions amb formes de vida diferents que tingueren fases de coexistència pacífica molt fructífera i altres d'enfrontament armat. Posarem l'accent en què ens resta d'aquella època.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naixement de Al-Àndalus: conquesta i emirat • El califat de Córdoba • Sharq-al-Àndalus: evolució de al-Àndalus després del califat • Vida, art i cultura andalusís • Naixement i evolució del Regne de Lleó • Evolució de la Corona de Castella • Nuclis cristians pirenaics i la seua evolució • El regne de València i la Corona d'Aragó • Avançament dels regnes cristians a costa de Al-Àndalus i el problema de la repoblació • El mosaic artístic i cultural dels regnes cristians 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., b., c. i d.</p> <p>2. Edat Mitjana f., g. i h.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a. i c.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana d., e., f. i g.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu i interpreta el conjunt arqueològic de Medina Azahara de Córdoba comparant-lo amb la Alhambra de Granada. ▪ Construeix en cartró un habitatge hispanomusulmà per tal de comparar-lo amb una casa actual ▪ Interpreta l'organigrama de la Corona de Castella ▪ Analitza de forma comparada les religions jueva, cristiana i musulmana ▪ Visita / Analitza els principals monuments de la Córdoba califal, especialment els seus carrers i la mesquita. ▪ Analitza críticament el paper i situació de les minories jueva i mudèjar als territoris cristians, fent el mateix amb els mossàrabs en territori hispanomusulmà. ▪ Visita / Analitza l'Alhambra de Granada valorant el patrimoni cultural granadí com a únic al món. ▪ Investiga sobre la figura del Cid Campeador, en forma coordinada amb literatura castellana, contrastant la informació de propaganda del cantar con la històrica. ▪ Participa críticament en el debat: Al-Àndalus va ser tolerant amb les mossàrabs i jueus. ▪ Visita / Analitza el palau de la Aljaferia, actual seu de les Corts d'Aragó. ▪ Visita / Analitza l'art mudèjar de Terol, preparant després un discurs per a defensar davant la UNESCO aquest patrimoni. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

Introducció a l'estudi de la Geografia			Núm. sessions
			3*
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Quines són les fonts i eines del treball de la Geografia i per a què serveixen?</p> <p>La Geografia hi és una ciència social que permet ubicar a l'espai els fenòmens que analitza intentant trobar-los explicació en funció del seu origen i de les seues conseqüències sobre l'espai. Té una sèrie de fonts d'informació (estadístiques, enquestes, mapes, SIG...) que, ben treballades amb unes eines adients (gràfiques, cartogràfiques...) faciliten la interpretació dels fenòmens que ocorren sobre la superfície terrestre. Inclús poden servir per a preveure catàstrofes (mapes de temps, etc.). L'objectiu és aprofundir en aquestes fonts i eines que ja coneix l'alumnat pel curs anterior, aplicant-les a les temàtiques de les unitats didàctiques 5, 6, 7 i 8. Per tot això, el contingut d'aquesta unitat és transversal i es pot treballar separatament o en conjunt amb el contingut de les unitats didàctiques dalt assenyalades, inclús també sobre dades de les unitats didàctiques precedents.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura i interpretació de plànols urbans • Lectura i interpretació de fotos satèl·lits • Ús bàsic de Google Earth • Lectura i interpretació de estadístiques • Confecció i interpretació de mapes coroplètics • Confecció i interpretació bàsica de gràfiques lineals, de barres, ciclogrames i piràmides 	<p>CE 2</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., c. i d.</p> <p>2. Fonaments de geografia física c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c., d, e i f.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Interacció amb el medi, a. i b. Reperc. Activ. Econòmiques, a. i c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica, enumera i defineix els diferents tipus d'expressió cartogràfica i gràfica ▪ Confecciona gràfiques lineals simples i compostes aplicades a taules estadístiques senzilles sobre demografia i nivell de renda al món i a altres espais. ▪ Confecciona gràfiques de barres simples aplicades a taules estadístiques senzilles sobre demografia i nivell de renda al món i a altres espais. ▪ Calcula distàncies reals en un mapa interpretant diferents tipus d'escala i valorant la seua utilitat. ▪ Confecciona mapes coroplètics a partir de taules estadístiques senzilles sobre demografia i nivell de renda al món i a altres espais. ▪ Interpreta de forma bàsica els resultats dels mapes coroplètics i gràfiques complexes com la piràmide demogràfica i el ciclograma ▪ Coneix els diferents mitjans relacionats amb tecnologies i sistemes d'informació geogràfica (SIG), explicant la seua influència en la nostra vida diària. ▪ Reflexiona sobre l'efecte dels mapes en la nostra percepció del món comparant i analitzant informació de manera responsable. ▪ Elabora un projecte cooperatiu d'investigació per tal de fer un atlas, digital o no, dels països del món, per tal de comparar la seua situació econòmica i social ▪ Avaluja el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

* Aquesta unitat, realment, hi és transversal a tota la part de Geografia d'aquesta programació; les sessions fan referència a les necessàries per tal de treballar per primera vegada amb l'alumnat els continguts assenyalats.

5 La pressió d'un món cada vegada més urbà			Núm. sessions	12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Tenen impacte mediambiental, econòmic i social les ciutats?</p> <p>És evident que la resposta a aquesta situació d'aprenentatge ha de ser que el fenomen urbà ha tingut i tindrà un impacte socioeconòmic i mediambiental més o menys positiu segons l'ésser humà siga capaç d'ordenar adientment el creixement de les ciutats, és a dir, segons siguen o no sostenibles les nostres ciutats. Per altra banda, partint de la distinció entre espai urbà i rural, l'alumnat haurà de valorar cadascú d'ells sense cap mena de repulsa o rebuig d'un d'ells o de tots dos. Ha d'aprendre a valorar cadascú d'aquests espais per les seues singularitats i oportunitats que ofereixen per a la vida humana, sensibilitzant-se sobre la necessitat d'aminorar l'impacte de les nostres activitats sobre el territori.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Espai urbà en front espai rural • El creixement de la ciutat: grans espais urbans • Les ciutats com a centre econòmic dels Estats • Cap a un món de ciutats: la xarxa urbana mundial • Xarxa urbana d'Europa, Espanya y la Comunitat Valenciana • Ciutats sostenibles i multiculturals 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., c. i d.</p> <p>2. Fonaments de geografia física c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c., d, e i f.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Interacció amb el medi, a. i b. Reperc. Activ. Econòmiques, a. i c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Compara un paisatge urbà i un paisatge rural destacant les seues diferències i particularitats com a oportunitats de vida i no com a una lluita entre dos espais antagonics, ja que hi són complementaris. ▪ Interpreta el plànol d'una ciutat, orientant-se en ell, calculant distàncies i descobrint les etapes evolutives. ▪ Analitza la xarxa global de ciutats, localitzant-les al mapa, mesurant les distàncies entre les principals megalòpolis y prenent consciència de com aquestes influeixen en la resta. ▪ Utilitza imatges fotogràfiques per tal d'il·lustrar la transformació d'un espai rural en un espai urbà. ▪ S'apropa a la vida dels suburbis i les infrahabitades amb una actitud solidària i compromesa amb la lluita per la igualtat ▪ Confecciona un mapa coroplètic o de símbols proporcionats per tal de posar de relleu que moltes ciutats generen més riquesa que molts Estats, extraient conclusions ▪ Analitza el procés d'urbanització que ha patit Espanya per tal de posar de relleu quines errades del passat no podem tornar a cometre ▪ Confecciona un atlas breu en powerpoint de les característiques de les principals ciutats europees amb fotos i dades estadístiques ▪ S'apropa al concepte de ciutats intel·ligents o smart cities ▪ Fa un itinerari turístic per la seua ciutat seguint un mapa turístic i auxiliat de googlemaps. ▪ Disseny un itinerari turístic curt per la ciutat de València basat en un transport públic (metro o bus). ▪ Fa un treball de síntesi defensant el seu propi model de ciutat ideal ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 				

6 Les grans àrees mundials d'activitat econòmica			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>Com es mesura la riquesa dels Estats?</i></p> <p>Un dels temes que més sensibiliza a l'alumnat d'aquestes edats és la desigualtat provocada per la diferència de riquesa entre els Estats, que deriva en el fenomen migratori. Per tal d'explicar les raons d'aquesta desigualtat i trobar solucions, tenim que fer reflexionar al nostre alumnat que el medi físic ofereix recursos naturals esgotables i que no es troben repartits equitativament entre els Estats, raó per la qual, la possessió dels recursos naturals que no tenim dins de les nostres fronteres, ha provocat guerres i fenòmens imperialistes. Partint de la localització dels recursos naturals, l'alumnat haurà de valorar quines són, a banda dels recursos naturals, les bases de les zones més econòmicament més dinàmiques del món i censurar el seu negatiu impacte ambiental. També haurà de comprendre el concepte de economia circular.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El medi natural com a recurs econòmic • L'aprofitament dels recursos naturals • Localització dels principals recursos naturals • Àrees econòmiques més dinàmiques del món • Impacte ambiental de les activitats econòmiques • Cap a una economia circular 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., c. i d.</p> <p>2. Fonaments de geografia física c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c., i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Interacció amb el medi, a. i b. Reperc. Activ. Econòmiques, a. i c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ S'apropa a l'escassetat de recursos naturals analitzant el problema de la sequera a Espanya, les seues causes cròniques i formes de solventar-les. ▪ Interpreta un mapa amb recursos minerals estratègics comparant-lo amb un mapa dels principals conflictes mundials ▪ Analitza si el reciclatge del fem pot convertir-se en un recurs econòmic més amb la necessitat que tenim de reduir el fem als països més poblats i desenvolupats ▪ Defineix "empremta ecològica" i fa un debat sobre aquest terme: ¿és possible reduir la nostra empremta ecològica? ▪ Contrasta informació partint de diferents fonts (escrites, gràfiques) sobre una notícia econòmica ▪ Argumenta si és cert o no que un país amb PIB baix equival a un país pobre ▪ Confecciona un mapa coroplètic del PIB estatal de cada país del món o de qualsevol altre índex (IDH) per tal d'extraure conclusions ▪ Analitza l'economia circular de forma crítica partint de la autocrítica fent un debat ¿Cada quin temps canviem de mòbil? ▪ Dissenya un objecte útil a partir del reciclatge d'altre (p. e., fa la decoració del dia de graduació amb botelles de plàstic) ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

7 Estudi geogràfic de la desigualtat			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>Cada vegada som menys o més desiguals?</i></p> <p>Partint de la unitat didàctica anterior, en aquesta volem que l'alumnat reflexione sobre el problema de la desigualtat al món. I aquesta reflexió no sols ha de reduir-se a les seues causes. És més, ha de posar-se de relleu les desigualtats provocada pels diferents de nivells de renda, que ocasiona que uns països tinguen població desnodrida y altres població obesa; que els que pateixen la pobresa lluiten per migrar cap a països com el nostre, on troba més qualitat de vida. També l'alumnat ha de condemnar i lluitar contra la discriminació per raó de gènere i les injustícies de sectors de població desfavorida com els vells i la infantessa. L'objectiu és dissenyar un pla d'acció contra les desigualtats.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desigualtat segons riquesa • Desigualtat segons gènere • Desigualtat en la infantessa i la vellea • Hem de reduir les desigualtats al món 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., c. i d.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Interacció amb el medi, a. i b. Reperc. Activ. Econòmiques, a. i c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu i interpreta diversos gràfics sobre l'evolució recent de la UE i Espanya, a banda de mapes que posen de manifest les desigualtats de la UE amb altres àrees del món i també de desigualtats dins de la UE ▪ Analitzar què significa ser dona baix el règim taliban ▪ Interpretar gràfics i textos per adonar-se'n que les desigualtats augmenten amb cada crisi humanitària, com la recent pandèmia ▪ Fer un debat sobre la pertinència o no de l'ingrés mínim vital. ▪ Analitzar, mitjançant una entrevista personal, l'experiència d'una metge i un bomber de l'organització "sense fronteres". ▪ Interès per cercar i difondre informació autèntica: aprendre a descobrir fake news, especialment les que perpetuen estereotips que obstaculitzen la igualtat de gènere. ▪ Debatre sobre si és possible remeiar la pobresa crònica d'Àfrica ▪ Estudiar i condemnar el sistema de castes socials d'alguns països perquè impedeix la mobilitat social i incrementa les desigualtats. ▪ Fer un pla d'acció contra la desigualtat o intentar organitzar un taula redona per a racionalitzar les ajudes al desenvolupament. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

8 Geopolítica, conflictes i cooperació per a la pau			Núm. sessions
			6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>És possible la pau mundial?</i></p> <p>Com a conseqüència lògica de les unitats anteriors, volem terminar el curs apropant a l'alumnat a l'enteniment de la causa dels actuals conflictes i la necessitat de treballar de valent per tal de consolidar la pau mundial. Per això partim primer d'una definició intuïtiva de pau, amb la intenció de calibrar el paper que juguen en el manteniment de la pau les principals aliances i organitzacions supranacionals. Entre elles, presentarem les europees</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> Definició de pau La comunitat internacional Aliances i conflictes entre els Estats Cooperar per a mantindre la pau Organitzacions de cooperació a Europa 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., c. i d.</p> <p>2. Fonaments de geografia física c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a. i b.</p> <p>5. Geografia econòmica Interacció amb el medi, a. i b. Reperc. Activ. Econòmiques, a. i c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Descriu els continguts cercats a internet de forma crítica, separant les notícies falses de les que intenten crear un opinió, per tal de condemnar tota informació que pugua manipular la nostra forma de pensar. Analitza de forma crítica un text fonamental de l'ONU: la Carta dels Drets Humans, interrogant-se per les raons que expliquen per què encara no s'ha assolit tot allò que recull Investiga críticament sobre la disputa entre alguns països per dominar els recursos naturals de l'Àrtic. Fa un article raonant si les decisions de l'ONU li afecten i com pot adaptar-se Analitza el ciberespai com a un desafiament del futur Valora la necessitat de aprendre a negociar per tal de estalviar problemes. Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

Geografia i Història

2n d'ESO - Programació d'aula - Curs 2024–25

<http://mis-cosas-de-nuestra-historia.blogspot.com/2017/05/temas-ebau-murcia-evolucion-politica-de.html>

CONTINGUT

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat
 2. Gestió de espais, materials i temps.
 3. Unitats didàctiques.
- (Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Mercedes Bueno Torán
María García Castillejo (sust. 1r trim.)

GEOGRAFIA I HISTÒRIA DE 2n D'ESO. PROGRAMACIÓ D'AULA.

Aquesta programació d'aula de Geografia i Història per al 2n curs d'ESO presenta l'explicació i seqüenciament de les unitats didàctiques a ensenyar. Té com a marc de referència la proposta pedagògica del nostre departament. Per això és també un document obert: serà **objecte de revisió al terme de cada curs**, a fi de modificar, suprimir o afegir tot allò que l'avaluació de la nostra pràctica docent ens aconselle.

Aquesta programació d'aula s'ha elaborat partint de la idiosincràsia dels grups, els materials curriculars, espais i temps disponibles, és a dir, hem acomodat la nostra programació d'aula a les condicions espai-temporals existents.

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat

Les línies mestres que orienten aquesta programació d'aula sorgeixen de les dades de l'alumnat que observem a la taula següent:

	2n A	2n C
Número d'alumnat	28	29
Número de repetidors/es	4	1
Número d'ACIs	1	0
Número d'ANESE	3	6
Espai /aula assignada	106	108
Horari		
Dilluns	8:00	9:50
Dimarts	8:55	
Dimecres		
Dijous		8:55
Divendres	11:15	8:00

Les nostres mesures d'inclusió seran aplicades individualment a cada ANESE conforme s'exposa a les pàgines 19-20 de la proposta pedagògica del departament, document del qual aquest hi és annex. Cal advertir que:

- Al 2n-C entrarà dijous i/o divendres un alumne de l'Aula Oberta que li agrada la Història.
- L'alumnat ANESE el qual pot necessitar ACIS no està valorat encara pel departament d'orientació. Aquest em ha informat que li hem d'aplicar un ACIS de 4t de Primària fins que tinguen els resultats de totes les proves que tenen que fer.

2. Gestió de espais, materials i temps.

Hem triat com a recurs principal el disponible al banc de llibres del nostre centre: **GRENCÉ RUIZ, Teresa (dir.) "Geografia i Història 2n d'ESO. Projecte construït mons" d'Editorial Santillana, (ISBN 978-84-680-05858-0)** per les raons següents: té un enfocament multidisciplinari que planteja situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat que envolta l'alumnat, afavorint un aprenentatge competencial, personalitzat i molt compromès amb els Objectius Sostenibles de Desenvolupament (OSD) de la Agenda 2030. A més a més, compta amb un complet material digital i treballa l'alfabetització informacional i les competències STEAM. Ara bé, el professorat pot triar lliurament d'aquest material el que en cada moment siga més adient per a treballar a l'aula, inclús pot substituir-lo per recursos didàctics pròpiament elaborats pel docent o adaptats d'altres fonts.

Entre els recursos que anomenem "**altres fonts**", usarem: atlas, quadern o diari d'aprenentatge de l'alumnat (que és un instrument i registre de mesura dels criteris d'avaluació), blogs, webs, googlemaps i altres que internet puga oferir per tal de reforçar, ampliar o facilitar l'aprenentatge dels sabers bàsics i les competències específiques de la nostra matèria. També farem ús de materials de lectura i pel·lícules (o vídeos /documentals). Sempre que es puga seran en valencià (sols en altra llengua si no hi ha traducció o equivalent). Encara que no fem ara referència explícita a **activitats extraescolars** desenvolupables, proposarem i/o participarem en totes aquelles que siguen adients al llarg del curs, sempre que siguen autoritzades per la direcció del Centre.

En quant a la **temporalització** dels continguts que treballarem al llarg del curs, la taula següent mostra una aproximació:

Trim.	Unitats didàctiques		Situació d'aprenentatge	Data aprox. començament	Número de Sessions
1	Introducció al mètode d'estudi de la Història		¿Per a què serveix la Història i com es fa?	setembre	3
	1	Inici de l'Edat Mitjana: els nous centres de poder	¿Són vigents les innovacions del passat?	setembre/ octubre	9
	2	La societat feudal: drets i desigualtats	¿Com i perquè es limitaven els drets individuals al feudalisme?	octubre/ novembre	9
	3	El resorgiment de les ciutats europees	¿Va contribuir al creixement el desenvolupament urbà medieval?	novembre/ desembre	9
2	4	Al – Andalus i els regnes cristians peninsulars: el repte de la convivència.	¿Què ens ha legat la convivència entre les diferents cultures medievals?	Gener/ febrer	12
	Introducció a l'estudi de la Geografia		¿Per a què serveix la Geografia i com es fa?	febrer/ març	3
	5	La pressió d'un món cada vegada més urbà	¿Tenen impacte mediambiental, econòmic i social les ciutats?	març/ abril	12
3	6	Les grans àrees mundials d'activitat econòmica	¿Com es mesura la riquesa dels Estats?	abril	10
	7	Estudi geogràfic de la desigualtat	¿Cada vegada som menys o més desiguals?	maig	10
	8	Geopolítica, conflictes i cooperació per a la pau	¿És possible la pau mundial?	maig/ juny	6

3. Unitats didàctiques. (Taules mostrant les competències específiques, situacions d'aprenentatge i els criteris i d'avaluació).

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un pla d'acció amb un conjunt d'actuacions que possibiliten la consecució del perfil d'eixida mitjançant l'abastiment de les competències específiques de la nostra àrea, mesurades en el seu grau d'abastiment pels instruments d'avaluació i els criteris que figuren en la proposta pedagògica del departament, a la qual cal referir-se per tal d'entendre la nomenclatura que apareix a les taules següents.

La aplicació d'aquesta programació d'aula ha de ser, per força, flexible. Als apartats anteriors hem de referir-nos per tal d'adaptar el catàleg d'intencions presentat a la realitat de l'aula. Aquesta experimentació ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament, afavorint la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs.

Als quadres següents es mostra una correlació de les unitats didàctiques i el seu contingut relacionant situacions d'aprenentatge, competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació associats. La nomenclatura procedeix de l'empleada al precedent **document-matriu "Proposta pedagògica del departament de Geografia i Història per a l'ESO"**, en concret de les pàgines assenyalades en cada columna de les taules següents.

Introducció al mètode d'estudi de la Història			Núm. sessions
			3*
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>¿Per a què serveix la Història i com es fa?</i></p> <p>L'objectiu principal és demostrar a l'alumnat que el mètode de treball utilitzat en Història és l'únic que permet reconstruir fidelment allò que va ocórrer al passat perquè conserva i analitza les proves dels esdeveniments des de diversos punts de vista. D'aquesta forma, com a ciència social, la Història pot reconstruir fidelment el pasat i, a més a més, fer una explicació que no sols ens aclareix perquè varen ocórrer els esdeveniments d'eixa forma i no d'altra i com això ens pot ajudar a comprendre el present, a explicar-nos què està succeint al nostre món actual. Per últim, el descobriment d'aquest mètode de treball i el coneixement dels fets històrics, també permetrà a l'alumnat intentar albirar el seu futur. Aquesta part del temari hi és transversal. Les sessions dedicades poden augmentar al llarg del curs. El repte final és que l'alumnat aplique el mètode de treball de la Història en una xicoteta investigació sobre un esdeveniment del pasat del seu entorn, presentant-la en format escrit o audiovisual.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Distinció entre llegenda, crònica, memòria i Història. 2. El mètode científic de la Història 3. Les fonts per a investigar fets del passat. 4. Com escrivim la Història. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Coneixement i aplicació de mètodes historiogràfics per a millorar la comprensió de les fonts del pasat. ▪ Reflexió crítica sobre la validesa de les fonts del pasat. ▪ Cerca d'informació en fonts segures i fiables i ús responsable. ▪ Desenvolupament d'habilitats comunicatives en les seues exposicions. ▪ Interpretació i anàlisi de textos i mapes per a inferir conclusions i extraure dades. ▪ Valoració de la importància de la història per a entendre el món actual i albirar el futur. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTÒRIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de Història</p> <p>a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania</p> <p>a., b., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat</p> <p>a., b. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni</p> <p>a., c. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta textos historiogràfics i històrics i fotos de deixalles materials amb la finalitat de apropar-se al coneixement del pasat. ▪ Valora la importància de cuidar els arxius i el patrimoni material e immaterial de la Humanitat como a base del coneixement del pasat. ▪ Comprén el paper dels historiadors i historiadores en l'explicació, aclariment, sistematització i divulgació dels fets del pasat. ▪ Interpreta fonts històriques seleccionades i realitza una xicoteta investigació per tal de aclarir un fet rellevant del pasat preferiblement lligat el seu entorn. ▪ Utilitza eixos cronològics per tal de ordenar temporalment els fets del pasat ▪ Participa en l'elaboració d'un guió i un vídeo sobre la història de la seua ciutat, realitzant cerques en fonts segures i fiables. ▪ Investiga, realitza una anàlisi crítica sobre un fet històric del qual n'hi han diferents interpretacions historiogràfiques, valorant-les totes. ▪ Analitza la manera de relacionar-se amb el medi dels pobles de l'antiguitat i valora si són més o menys sostenibles que la nostra societat. ▪ Visita el museu de prehistòria de València i el museu de la seua ciutat i fa una síntesi crítica d'allò que més li ha de servir per a entendre el pasat. ▪ Mostra interès per la conservació del patrimoni històric materia i immaterial com a eina per a transmetre als nostres descendents els coneixements presents. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 			

* Aquesta unitat, realment, hi és transversal a tota la part d'Història d'aquesta programació; les sessions fan referència a les necessàries per tal de treballar per primera vegada amb l'alumnat els continguts assenyalats.

1 L'inici de la Edat Mitjana: els nous centres de poder			Núm. sessions
			9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>Són vigents les innovacions del passat?</i></p> <p>Al llarg de la Història s'han perfeccionat els mitjans de treball i les eines que ens han permès tindre una vida millor; també, moltes d'aquestes innovacions, en ser superades per altres, han caigut en l'oblit. També, al llarg de la Història, conforme un pobles s'han imposat a altres, han desaparegut eines, costums i llengües. El repte final és fer un documental audiovisual sobre els pobles germans que en barrejar-se amb el sustrat romà, són també base del nostre present. En concret, tindrà que contrastar la idea que els romans tenien dels pobles germans amb la que hui tenim entesa segons l'estudi de les seues llengües i patrimoni.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> Fragmentació de l'imperi romà: les invasions bàrbares Els regnes germànics i la seua societat rural Del regne dels francs a l'imperi carolingi Evolució de l'imperi bizantí Naixement i evolució de l'islam Economia, societat, ciència i cultura islàmiques 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., b., c. i d.</p> <p>2. Edat Mitjana a., b. i c.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a. i c.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana d., e., f. i g.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Analitza l'evolució de l'Imperi carolingi mitjançant documents Fa una maqueta d'una mesquita, ficant noms a les seues parts i amb una breu descripció d'allò que es fa encadascuna de les seues parts Fa un eix cronològic comparatiu per tal de mostrar la contemporaneïtat d'algunes etape del regne visigot, l'Imperi Bizantí i Al-Andalus i els regnes cristians Cerca un mapa de les antigues i populoses ciutats islàmiques i el compara amb altre amb les ciutats cristianes del mateix temps Cerca informació digitalitzada en l'arxiu de la BNE per tal de apropar-se a originals de documents antics Reflexiona sobre el fet de les llengües romàniques, el seu parentiu, per tal d'investigar l'origen de l'anglés i considerar-lo com a llengua pròpia dels pobles germànics i alié, per tant, a les llengües romàniques Fer un article sobre la visió dels pobles germànics que tenien els romans Fer un article d'opinió sobre si ser àrab és el mateix que ser musulmà o no. Fer un documental audiovisual o no sobre tots els pobles bàrbars de la Edat Mitjana Mostra interès per conèixer fets del passat i els relaciona amb continguts i experiències recents. Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

2 La societat feudal: drets i desigualtats			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Com i perquè es limitaven els drets individuals al feudalisme?</p> <p>Aquesta unitat té com a objectiu que l'alumnat conega el va va suposar el feudalisme com a època de desigualtats a Europa. Sistema basat en el privilegi i la fidelitat en les relacions entre persones desiguals, va perdurar tant en el temps (amb algunes adaptacions regionals) precisament perquè els drets individuals estaven limitats i tutorats pels privilegiats. A més, el paper de l'Església va ser clau en el control ideològic d'aquesta societat on el privilegiat vivia a costa d'una masa camperola serva. El monopoli del coneixement fet pels monestirs també va ser important per entendre l'oscurantisme que regnava. Mostra d'això i del paper de la religió com a assegurança del règim feudal és la labor didàctica de les arts plàstiques romàniques, autèntiques biblies en pedra que l'alumne ha de conèixer.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noves onades d'invasors • La feblesa de les monarquies • Bases de la societat feudal • El camperolat • La noblessa • L'Església i el clergat • L'expansió de la Cristianitat • L'art romànic: arquitectura rural • Funció didàctica de la escultura i pintura romàniques 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., b., c. i d.</p> <p>2. Edat Mitjana d., i h.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a. i c.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana d., e., f. i g.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu i analitza un regne medieval i la seua evolució; compara aquesta informació real amb el regne de llegenda del rei Artur. ▪ Compara diferents textos sobre les creuades i els interpreta críticament ▪ Reconeix els edificis romànics, explicant totes les seues característiques constructives ▪ Elabora una presentació en imatges d'un monestir romànic ideal ▪ Elabora una presentació en imatges de la basílica de Santiago de Compostela i fa un mural sobre el Camí de Sant Jaume ▪ Investiga en internet i fa una síntesi sobre l'origen, trets i evolució del poble vikingo, seleccionant la informació verídica ▪ A partir de textos seleccionats, investiga i fa un relat de la vida quotidiana d'una família camperola ▪ Elabora una maqueta d'un castell, rotulant totes les seues parts per tal de crea un joc de taula sobre el poder feudal ▪ Investiga sobre l'existència d'algunes abadeses medievals ▪ Investiga sobre el escriptoria dels monestirs, a partir d'un text del llibre "El nom de la rosa" d'Umberto Eco. ▪ Utilitzant un text del llibre d'Eco, "El nom de la rosa", junt a una il·lustració de San Pere de Moissac, interpreta aquesta portada romànica ▪ Fa un monogràfic, a partir de textos seleccionats, de l'origen i diàspora del poble gità. ▪ Visionat amb qüestionari de la pel·lícula basada en el citat llibre d'Eco amb l'intenció de fer una crítica cinematogràfica i un altra historiogràfica sobre el realisme de les escenes d'aquesta ficció. ▪ Participa de forma crítica al debat: ¿Va ser l'Edat Mitjana una època oscura veritablement? ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 				

3 El resorgiment de les ciutats europees			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p><i>Va contribuir al creixement econòmic el desenvolupament urbà medieval?</i></p> <p>A partir del final segle XIII i primeries del XIV es produeixen a Europa una sèrie de esdeveniments que provoquen una època de creixement econòmic que va suposar el renàixer de les ciutats. L'alumnat tindrà informació suficient per tal de valorar si el desenvolupament urbà medieval va ser causa del creixement econòmic d'aquest període o bé va ser justament tot el contrari. Per oposició al tema anterior, descobrirem a l'alumnat l'art de les catedrals gòtiques.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'expansió agrícola i comercial • El desenvolupament de l'artesania • El renàixer de la vida urbana • La transformació cultural • L'enfortiment del poder real • Cap al final de la Edat Mitjana • L'arquitectura gòtica, un art urbà • Escultura i pintura gòtiques 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., b., c. i d.</p> <p>2. Edat Mitjana e., i h.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a. i c.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana d., e., f. i g.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu, analitza i explica les principals rutes comercials medievals, com a base del desenvolupament comercial d'aquest període. ▪ Examina el procés de fabricació d'un producte artesà comparant-lo amb l'actual forma de producció industrial, definint els conceptes d'obrador, obra maestra, mestre artesà i gremi. ▪ Descriu la catedral gòtica de València o auqlsevol altra empenant els termes adients. ▪ Organitza una visita a la València medieval per tal de viure en primer apersona un paisatge urbà medieval ▪ Cerca informació verídica i sense anacronismes i consueix una escena para representar una obra de teatre o una pel·lícula històrica sobre aqueste període. ▪ Investiga sobre com lluitaven contra les epidèmies a l'Edat Mitjana comparant-lo amb el recent període pandèmic ▪ Organitza al IES un mercat medieval ▪ Investiga sobre si Marco Polo va escriure el <i>llibre de les maravelles del món</i> ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 				

4 Al – Andalus i els regnes cristians peninsulars: el repte de la convivència.			Núm. sessions
			12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>Què ens ha legat la convivència entre les diferents cultures medievals?</i></p> <p>Actualment, després de dues dècades de terrorisme islàmic i el triomf dels talibans en Afganistan, a més dels efectes de la massiva immigració d'origen islàmic, l'alumnat comença a escoltar un perillós discurs antimusulmà que és necessari criticar. I per això hui és més necessari que mai posar de manifest la convivència pacífica de les cultures jueva, musulmana i cristiana en Al-Andalus. Aquesta unitat té la complexitat de que l'alumnat entenga la simultaneïtat dels fets protagonitzats pels regnes cristians i pels musulmans i que eren dues religions amb formes de vida diferents que tingueren fases de coexistència pacífica molt fructífera i altres d'enfrontament armat. Posaren l'accent en què ens resta d'aquella època.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naixement d'Al-andalus: conquesta i emirat • El califat de Còrdoba • Sharq-al-Andalus: evolució de al-Andalus després del califat • Vida, arte i cultura andalusís • Naixement i evolució del Regne de Lleó • Evolució de la Corona de Castella • Nuclis cristians pirenaics i la seua evolució • El regne de València i la Corona d'Aragó • Avançament dels regnes cristians a costa d'Al-andalus i el problema de la repoblació • El mosaic artístic i cultural dels regnes cristians 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 2: HISTORIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'Història a., b., c. i d.</p> <p>2. Edat Mitjana f., g. i h.</p> <p>Bloc 3: HISTORIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'HA - a. i c.</p> <p>2. Art de l'Antiguitat i Edat Mitjana d., e., f. i g.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu i interpreta el conjunt arqueològic de Medina Azahara de Còrdoba comparant-lo amb la Alhambra de Granada. ▪ Construeix en cartró un habitatge hispanomusulmà per tal de comparar-lo amb una casa actual ▪ Interpreta l'organigrama de la Corona de Castella ▪ Analitza de forma comparada les religions jueva, cristiana i musulmana ▪ Visita / Analitza els principals monuments de la Còrdoba califal, especialment els seus carrers i la mesquita. ▪ Analitza críticament el paper i situació de les minories jueva i mudèjar als territoris cristians, fent el mateix amb els mossàrabs en territori hispanomusulmà. ▪ Visita / Analitza l'Alhambra de Granada valorant el patrimoni cultural graanadí com a únic al món. ▪ Investiga sobre la figura del Cid Campeador, en forma coordinada amb literatura castellana, contrastant la informació de propaganda del cantar con la històrica. ▪ Participa críticament en el debat: Al-Andalus va ser tolerant amb les mossàrabs i jueus. ▪ Visita / Analitza el palacio de la Aljaferia, actual seu de les Corts d'Aragó ▪ Visita / Analitza l'art mudèjar de Terol, preparant després un discurs per a defensar davant la UNESCO aquest patrimoni. ▪ Avaluja el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

Introducció a l'estudi de la Geografia			Núm. sessions
			3*
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Quines són les fonts i eines del treball de la Geografia i per a què serveixen?</p> <p>La Geografia hi és una ciència social que permet ubicar a l'espai els fenòmens que analitza intentant trobar-los explicació en funció del seu origen i de les seues conseqüències sobre l'espai. Té una sèrie de fonts d'informació (estadístiques, enquestes, mapes, SIG...) que, ben treballades amb unes eines adients (gràfiques, cartogràfiques...) faciliten la interpretació dels fenòmens que ocorren sobre la superfície terrestre. Inclús poden servir per a preveure catàstrofes (mapes de temps, etc.). L'objectiu és aprofundir en aquestes fonts i eines que ja coneix l'alumnat pel curs anterior, aplicant-les a les temàtiques de les unitats didàctiques 5, 6, 7 i 8. Per tot això, el contingut d'aquesta unitat és transversal i es pot treballar separatament o en conjunt amb el contingut de les unitats didàctiques dalt assenyalades, inclús també sobre dades de les unitats didàctiques precedents.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura i interpretació de plànols urbans • Lectura i interpretació de fotos satèl·lites • Ús bàsic de Google Earth • Lectura i interpretació de estadístiques • Confecció i interpretació de mapes coroplètics • Confecció i interpretació bàsica de gràfiques lineals, de barres, ciclogrames i piràmides 	<p>CE 2</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., c. i d.</p> <p>2. Fonaments de geografia física c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c., d, e i f.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Interacció amb el medi, a. i b. Reperc. Activ. Econòmiques, a. i c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica, enumera i defineix els diferents tipus d'expressió cartogràfica i gràfica ▪ Confecciona gràfiques lineals simples i compostes aplicades a taules estadístiques senzilles sobre demografia i nivell de renda al món i a altres espais. ▪ Confecciona gràfiques de barres simples aplicades a taules estadístiques senzilles sobre demografia i nivell de renda al món i a altres espais. ▪ Calcula distàncies reals en un mapa interpretant diferents tipus d'escala i valorant la seua utilitat. ▪ Confecciona mapes coroplètics a partir de taules estadístiques senzilles sobre demografia i nivell de renda al món i a altres espais. ▪ Interpreta de forma bàsica els resultats dels mapes coroplètics i gràfiques complexes com la piràmide demogràfica i el ciclograma ▪ Coneix els diferents mitjans relacionats amb tecnologies i sistemes d'informació geogràfica (SIG), explicant la seua influència en la nostra vida diària. ▪ Reflexiona sobre l'efecte dels mapes en la nostra percepció del món comparant i analitzant informació de manera responsable. ▪ Elabora un projecte cooperatiu d'investigació per tal de fer un atlas, digital o no, dels països del món, per tal de comparar la seua situació econòmica i social ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

* Aquesta unitat, realment, hi és transversal a tota la part de Geografia d'aquesta programació; les sessions fan referència a les necessàries per tal de treballar per primera vegada amb l'alumnat els continguts assenyalats.

5 La pressió d'un món cada vegada més urbà			Núm. sessions
			12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Tenen impacte mediambiental, econòmic i social les ciutats?</p> <p>És evident que la resposta a aquesta situació d'aprenentatge ha de ser que el fenomen urbà ha tingut i tindrà un impacte socioeconòmic i mediambiental més o menys positiu segons l'èsser humà siga capaç d'ordenar adientment el creixement de les ciutats, és a dir, segons siguen o no sostenibles les nostres ciutats. Per altra banda, partint de la distinció entre espai urbà i rural, l'alumnat haurà de valorar cadascú d'ells sense cap mena de repulsa o rebuig d'un d'ells o de tots dos. Ha d'aprendre a valorar cadascú d'aquests espais per les seues singularitats i oportunitats que ofereixen per a la vida humana, sensibilitzant-se sobre la necessitat d'aminorar l'impacte de les nostres activitats sobre el territori.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Espai urbà en front espai rural • El creixement de la ciutat: grans espais urbans • Les ciutats com a centre econòmic dels Estats • Cap a un món de ciutats: la xarxa urbana mundial • Xarxa urbana d'Europa, Espanya y la Comunitat Valenciana • Ciutats sostenibles i multicultural 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., c. i d.</p> <p>2. Fonaments de geografia física c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c., d, e i f.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Interacció amb el medi, a. i b. Reperc. Activ. Econòmiques, a. i c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Compara un paisatge urbà i un paisatge rural destacant les seues diferències i particularitats com a oportunitats de vida i no com a una lluita entre dos espais antagonics, ja que hi són complementaris. ▪ Interpreta el plànol d'una ciutat, orientant-se en ell, calculant distàncies i descobrint les etapes evolutives. ▪ Analitza la xarxa global de ciutats, localitzant-les al mapa, mesurant les distàncies entre les principals megalòpolis y prenent consciència de com aquestes influeixen en la resta. ▪ Utilitza imatges fotogràfiques per tal d'il·lustrar la transformació d'un espai rural en un espai urbà. ▪ S'apropa a la vida dels suburbis i les infrahabitades amb una actitud solidària i compromesa amb la lluita per la igualtat ▪ Confecciona un mapa coroplètic o de símbols proporcionats per tal de posar de relleu que moltes ciutats generen més riquesa que molts Estats, extraent conclusions ▪ Analitza el procés d'urbanització que ha patit Espanya per tal de posar de relleu quines errades del pasat no podem tornar a cometre ▪ Confecciona un atlas breu en powerpoint de les característiques de les principals ciutats europees amb fotos i dades estadístiques ▪ S'apropa al concepte de ciutats intel·ligents o smart cities ▪ Fa un itinerari turístic per la seua ciutat seguint un mapa turístic i auxiliat de googlemaps. ▪ Dissenya un itinerari turístic curt per la ciutat de València basat en un transport públic (metro o bus). ▪ Fa un treball de síntesi defensant el seu propi model de ciutat ideal ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

6 Les grans àrees mundials d'activitat econòmica			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>Com es mesura la riquesa dels Estats?</i></p> <p>Un dels temes que més sensibiliza a l'alumnat d'aquestes edats és la desigualtat provocada per la diferència de riquesa entre els Estats, que deriva en el fenomen immigratori. Per tal d'explicar les raons d'aquesta desigualtat i trobar solucions, tenim que fer reflexionar al nostre alumnat que el medi físic ofereix recursos naturals esgotables i que no es troben repartits equitativament entre els Estats, raó per la qual, la possessió dels recursos naturals que no tenim dins de les nostres fronteres, ha provocat guerres i fenòmens imperialistes. Partint de la localització dels recursos naturals, l'alumnat haurà de valorar quines són, a banda dels recursos naturals, les bases de les zones més econòmicament més dinàmiques del món i censurar el seu negatiu impacte ambiental. També haurà de comprendre el concepte de economia circular.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El medi natural com a recurs econòmic • L'aprofitament dels recursos naturals • Localització dels principals recursos naturals • Àrees econòmiques més dinàmiques del món • Impacte ambiental de les activitats econòmiques • Cap a una economia circular 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., c. i d.</p> <p>2. Fonaments de geografia física c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c., i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Interacció amb el medi, a. i b. Reperc. Activ. Econòmiques, a. i c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ S'apropa a l'escassetat de recursos naturals analitzant el problema de la sequera a Espanya, les seues causes cròniques i formes de solventar-les. ▪ Interpreta un mapa amb recursos minerals estratègics comparant-lo amb un mapa dels principals conflictes mundials ▪ Analitza si el reciclatge del fem pot convertir-se en un recurs econòmic més amb la necessitat que tenim de reduir el fem als països més poblats i desenvolupats ▪ Defineix "empremta ecològica" i fa un debat sobre aquest terme: ¿és possible reduir la nostra empremta ecològica? ▪ Contrasta informació partint de diferents fonts (escrites, gràfiques) sobre una notícia econòmica ▪ Argumenta si és cert o no que un país amb PIB baix equival a un país pobre ▪ Confecciona un mapa coroplètic del PIB estatal de cada país del món o de qualsevol altre índex (IDH) per tal d'extraure conclusions ▪ Analitza l'economia circular de forma crítica partint de la autocrítica fent un debat ¿Cada quin temps canviem de mòbil? ▪ Dissenya un objecte útil a partir del reciclatge d'altre (p. e., fa la decoració del dia de graduació amb botelles de plàstic) ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

7 Estudi geogràfic de la desigualtat			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p><i>Cada vegada som menys o més desiguals?</i></p> <p>Partint de la unitat didàctica anterior, en aquesta volem que l'alumnat reflexione sobre el problema de la desigualtat al món. I aquesta reflexió no sols ha de reduir-se a les seues causes. És més, ha de posar-se de relleu les desigualtats provocada pels diferents de nivells de renda, que ocasiona que uns països tinguen població desnutrida y altres població obesa; que els que pateixen la pobresa lluiten per migrar cap a països com el nostre, on troba més qualitat de vida. També l'alumnat ha de codemnar i lluitar contra la discriminació per raó de gènere i les injustícies de sectors de població desfavorida com els vells i l'infantessa. L'objectiu és dissenyar un plan d'acció contra les desigualtats.</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desigualtat segons riquesa • Desigualtat segons gènere • Desigualtat en la infantessa i la vellea • Hem de reduir les desigualtats al món 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., c. i d.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Interacció amb el medi, a. i b. Reperc. Activ. Econòmiques, a. i c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu i intepreta diversos gràfics sobre l'evolució recent de la UE i Espanya, a banda de mapes que posen de manifest les desigualtats de la UE amb altres àrees del món i també de desigualtats dinst de la UE ▪ Analitzar què significa ser dona baix el règim taliban ▪ Interpretar gràfics i textos per adonar-se'n que les desigualtats augmenten amba cada crisi humanitària, com la recent pandèmia ▪ Fer un debat sobre la pertinència o no de l'ingrés mínim vital. ▪ Analitzar, mitjançant una entrevista personal, l'experiència d'una metge i un bomber de l'organització "sense fronteres". ▪ Interés per cercar i difondre informació autèntica: aprendre a descobrir fake news, especialment les que perpetuen estereotips que obstaculitzen la igualtat de gènere. ▪ Debatir sobre si és possible remediare la pobresa crònica d'Àfrica ▪ Estudiar i condemnar el sistema de castes socials d'alguns països perquè impedeix la mobilitat social i incrementa les desigualtats. ▪ Fer un pla d'acció contra la desigualtat o intentar organitzar un tabla redona per a racionalitzar les ajudes al desenvolupament. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 				

8 Geopolítica, conflictes i cooperació per a la pau			Núm. sessions
			6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>És possible la pau mundial?</i></p> <p>Com a conseqüència lògica de les unitats anteriors, volem terminar el curs apropant a l'alumnat a l'enteniment de la causa dels actuals conflictes i la necessitat de treballar de valent per tal de consolidar la pau mundial. Per això partim primer d'una definició intuïtiva de pau, amb l'intenció de calibrar el paper que juguen en el manteniment de la pau les principals aliances i organitzacions supranacionals. Entre elles, presentarem les europees</p> <p>Per treballar tot això, és necessari tractar aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definició de pau • La comunitat internacional • Aliances i conflictes entre els Estats • Cooperar per a mantindre la pau • Organitzacions de cooperació a Europa 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., c. i d.</p> <p>2. Fonaments de geografia física c., d. i e.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a. i b.</p> <p>5. Geografia econòmica Interacció amb el medi, a. i b. Reperc. Activ. Econòmiques, a. i c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu els continguts cercats a internet de forma crítica, separant les notícies falses de les que intenten crear un opinió, per tal de condemnar tota informació que pugui manipular la nostra forma de pensar. ▪ Analitza de forma crítica un text fonamental de l'ONU: la Carta dels Drets Humans, interrogant-se per les raons que expliquen per què encara no s'ha assolit tot allò que recull ▪ Investiga críticament sobre la disputa entre alguns països per dominar els recursos naturals de l'Àrtic. ▪ Fa un article raonant si les decisions de l'ONU li afecten i com pot adaptar-se ▪ Analitza el ciberespai com a un desafiament del futur ▪ Valora la necessitat de aprendre a negociar per tal de estalviar problemes. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge reflexionant sobre les motivacions i dificultats sorgides en la matèria i la seua actitud davant aquestes. 			

GEOGRAFIA I HISTÒRIA

3r ESO - Programació d'aula - Curs 2024–25

<https://tuguideaprendizaje.co/taller-que-es-la-geografia/>

C O N T I N G U T

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat
2. Gestió de espais, materials i temps.
3. Unitats didàctiques.

(Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Enrique J. Martínez López

GEOGRAFIA I HISTÒRIA DE 3R ESO. PROGRAMACIÓ D'AULA.

Aquesta **programació d'aula de Geografia i Història per al 3r curs d'ESO** presenta l'explicació i seqüenciació de les unitats didàctiques a ensenyar. Té com a marc de referència la proposta pedagògica del nostre departament. Per això és també un document obert: serà **objecte de revisió al terme de cada curs**, a fi de modificar, suprimir o afegir tot allò que l'avaluació de la nostra pràctica docent ens aconselle.

Aquesta programació d'aula s'ha elaborat partint de la idiosincràsia dels grups, els materials curriculars, espais i temps disponibles, és a dir, hem acomodat la nostra programació d'aula a les condicions espai-temporals existents.

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat

Les línies mestres que orienten aquesta programació d'aula sorgeixen de les dades de l'alumnat que observem a la taula següent:

	3r B
Número d'alumnat	23
Número de repetidors/es	3
Número d'ACIs	0
Número d'ANESE	0
Espai /aula assignada	
Horari	
Dilluns	12h 10' -13h 05'
Dimarts	13h 05' -14h
Dimecres	
Dijous	12h 10' -13h 05'
Divendres	

Les nostres mesures d'inclusió seran aplicades individualment a cada ANESE conforme s'exposa a les pàgines 19-20 de la proposta pedagògica del departament, document del qual aquest hi és annex.

2. Gestió de espais, materials i temps.

Hem triat com a **recurs principal** el disponible al banc de llibres del nostre centre: **GRENCE RUIZ, Teresa (dir.) "Geografia i Història 2n d'ESO. Projecte construït mons" d'Editorial Santillana, (ISBN 978-84-680-05858-0)** per les raons següents: té un enfocament multidisciplinari que planteja situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat que envolta l'alumnat, afavorint un aprenentatge competencial, personalitzat i molt compromès amb els Objectius Sostenibles de Desenvolupament (OSD) de la Agenda 2030. A més a més, compta amb un complet material digital i treballa l'alfabetització informacional i les competències STEAM. Ara bé, el professorat pot triar lliurament d'aquest material el que en cada moment siga més adient per a treballar a l'aula, inclús pot substituir-lo per recursos didàctics pròpiament elaborats pel docent o adaptats d'altres fonts.

Entre els recursos que anomenem “**altres fonts**”, usarem: atlas, quadern o diari d'aprenentatge de l'alumnat (que és un instrument i registre de mesura dels criteris d'avaluació), blogs, webs, googlemaps i altres que internet puga oferir per tal de reforçar, ampliar o facilitar l'aprenentatge dels sabers bàsics i les competències específiques de la nostra matèria. També farem ús de materials de lectura i pel·lícules (o vídeos /documentals). Sempre que es puga seran en valencià (sols en altra llengua si no hi ha traducció o equivalent).

Encara que no fem ara referència explícita a **activitats extraescolars** desenvolupables, proposarem i/o participarem en totes aquelles que siguin adients al llarg del curs, sempre que siguin autoritzades per la direcció del Centre.

En quant a la **temporalització** dels continguts que treballarem al llarg del curs, la taula següent mostra una aproximació:

Trim.	Unitats didàctiques	Situació d'aprenentatge	Data aprox. començament	Número de Sessions
1	0 L'equilibri entre medi natural i activitat humana	Com és la relació entre les persones i el medi natural?	setembre	3
	1 El futur d'una població que envelleix	Quant hem canviat?	setembre/ octubre	9
	2 L'economia mundial. Com ens afecta la globalització?	Quina relació hi ha entre globalització, crisi i ocupació?	octubre/ novembre	9
	3 La producció d'aliments, clau en l'Agenda 2030	L'ODS Fam zero és només qüestió de produir més aliments?	novembre/ desembre	6
	4 La necessitat d'una indústria més sostenible	El nostre consum d'energia és sostenible?	desembre	10
2	5 Comerç i transport: motor i repte de l'economia	Com participem en el comerç global?	gener	12
	6 Altres serveis bàsics per a l'economia i el benestar	Perquè el turisme ha de ser sostenible?	febrer	12
	7 El reptes del món globalitzat i els ODS	Respectem els drets humans?	març	6
3	8 Aliances entre estats: cooperar per a avançar	Què han aconseguit els grans acords internacionals?	abril	10
	9 L'inici de l'Edat Moderna. L'afany per explorar	Com potencien les exploracions els avançaments tècnics?	maig	6
	10 Una nova mentalitat. La construcció de l'Edat Moderna	Va millorar la valoració de les dones durant l'Edat Moderna?	maig	6
	11 La monarquia hispànica. Un imperi mundial	Com podem evitar els conflictes armats?	juny	6
	12 El món barroc. Noves potències hegemòniques	Podem conviure la injustícia i el progrés?	juny	6

3. Unitats didàctiques. (Taules mostrant les competències específiques, situacions d'aprenentatge i els criteris i d'avaluació).

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un pla d'acció amb un conjunt d'actuacions que possibiliten la consecució del perfil d'eixida mitjançant l'abastiment de les **competències específiques** de la nostra àrea, **mesurades en el seu grau d'abastiment pels instruments d'avaluació i els criteris que figuren en la proposta pedagògica del departament, a la qual cal referir-se per tal d'entendre la nomenclatura que apareix a les taules següents.**

La aplicació d'aquesta programació d'aula ha de ser, per força, flexible. Als apartats anteriors hem de referir-nos per tal d'adaptar el catàleg d'intencions presentat a la realitat de l'aula. Aquesta experimentació ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament, afavorint la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs. Als quadres següents es mostra una correlació de les unitats didàctiques i el seu contingut relacionant situacions d'aprenentatge, competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació associats. La nomenclatura procedeix de l'empleada al precedent **document base “Proposta pedagògica del departament de Geografia i Història per a l'ESO”**, en concret de les pàgines assenyalades en cada columna de les taules següents.

O L'equilibri entre medi natural i activitat humana			Núm. sessions
			6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>¿ Com és la relació entre les persones i el medi natural?</i></p> <p>Amb la reflexió sobre les conseqüències de la intervenció humana en el medi, aprofundim en l'estudi dels recursos naturals que estan en risc, analitzant el relleu i les aigües del món, i en l'anàlisi del clima i les causes i conseqüències del canvi climàtic. El resultat d'aquestes reflexions i anàlisis es plasmarà en un repte: proposta de mesures per a fer un ús sostenible dels transports mitjançant una exposició fotogràfica.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> L'aprofitament dels recursos naturals. Acció pel clima. La transformació dels paisatges. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Coneixement i aplicació de mètodes geogràfics i tecnològics per a millorar la comprensió de la realitat en diferents àmbits. Reflexió crítica sobre la incidència en el medi natural del desenvolupament econòmic i tecnològic. Cerca d'informació en fonts segures i fiables i ús responsable. Desenvolupament d'habilitats comunicatives en les seues exposicions. Interpretació i anàlisi de textos i mapes per a inferir conclusions i extraure dades. Valoració de la importància de la geografia per a organitzar activitats quotidianes. 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.3.</p> <p>5.3.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <ol style="list-style-type: none"> Mètodes i tècniques de geografia a. i c. Fonaments de geografia física a. , b., c., d. i e. Geografia del poblament a. , b., c. i d. Geografia política a. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c. <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <ol style="list-style-type: none"> Exercici de la ciutadania a., c., i e. Sostenibilitat a. i c. Identitat i patrimoni a. i c.
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Interpreta gràfics amb dades sobre l'extracció de recursos naturals, la deforestació, la contaminació i el canvi climàtic i la pèrdua de biodiversitat relacionats amb la deterioració mediambiental. Valora la importància de cuidar els recursos naturals i explica els usos econòmics i socials que són una amenaça per a l'aigua, els boscos, el sol i el vent. Comprén el paper dels espais naturals en la protecció del medi ambient i investiga sobre les diferents figures de protecció dels paisatges que existeixen i explica les diferències entre ells. Interpreta i realitza mapes per a analitzar l'organització del relleu continental i les aigües de la Terra, per a localitzar reserves de la biosfera i zones amb alt risc de desertificació. Localitza les zones climàtiques en un globus terraquí i en un mapa, interpreta gràfics sobre el canvi climàtic i explica la relació que existeix amb el canvi climàtic global. Utilitza taules per a registrar dades i realitzar classificacions. Analitza la intervenció de l'ésser humà en la transformació dels paisatges, identifica les amenaces que afronten alguns paisatges i argumenta si el paisatge de la seua comunitat està alterat. Explica què és la desertificació i raona sobre com afecta el canvi climàtic a l'agricultura, la biodiversitat i el turisme en les zones amb alt risc de desertificació. Valora la importància dels coneixements de geografia sobre el relleu, les condicions meteorològiques i l'ús d'eines com a gràfics, mapes, GPS, etc., en la planificació d'activitats. Participa en l'elaboració d'un guió i un vídeo sobre l'activisme mediambiental realitzant cerques en fonts segures i fiables. Investiga, realitza una anàlisi crítica sobre dos deserts i explica per què solem pensar que sempre fa calor en aquests llocs. Analitza la manera de relacionar-se amb el mitjà d'altres pobles i valora si són més o menys sostenibles que la nostra societat. Participa en l'organització d'una exposició fotogràfica sobre el medi natural amb la finalitat de provocar la reflexió sobre els recursos i la necessitat d'explorar-los de manera sostenible. Mostra interès pel planeta i es fa preguntes sobre el futur de la Terra. Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 			

1 El futur d'una població que envelleix			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Quant hem canviat?</p> <p>La qualitat de vida de les persones ha millorat gràcies als avanços en salut, higiene i alimentació, i a les transformacions socioeconòmiques que s'han produït des de finals del segle passat. La conseqüència d'aquests canvis és l'envelliment de la població. Amb aquesta reflexió s'aprofundirà en aquestes i altres raons de l'envelliment demogràfic i s'analitzaran diferents aspectes com la distribució, evolució i problemes de la població. El resultat d'aquestes reflexions i de l'anàlisi es plasmarà en un repte: realitzar una enquesta sobre la qualitat de vida de les persones que no tenen accés a sistemes de salut i sanejament que garantisca el seu benestar.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Un repartiment desigual de la població. 2. La població mundial creix. 3. Un creixement demogràfic a dues velocitats. 4. Les societats envelleixen. 5. Migracions en cerca del benestar. 6. Els fluxos migratoris actuals. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reflexió sobre les mesures necessàries per a garantir un mínim benestar a totes les persones. ▪ Interpretació de mapes i piràmides de població per a analitzar aspectes relacionats amb els canvis en la població. ▪ Reflexió crítica sobre els processos geogràfics que han conformat la realitat multicultural i rebuig de tòpics i actituds discriminatòries. ▪ Comparació de situacions i anàlisi dels diferents motius de les migracions. ▪ Realització d'enquestes com a estratègia per a recollir informació, i analitzar els resultats per a plantejar solucions. 	<p>CE2</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3</p>	<p>BLOC 1 GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a, b, d</p> <p>3. Geografia del poblament e, f, c</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a, c, i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta gràfics amb dades sobre els canvis socials i econòmics produïts entre els anys 1960 i 2020 en les llars, el treball, la població major i la despesa de l'Estat en pensions. ▪ Reconeix els factors que condicionen el repartiment de la població i interpreta el mapa de densitat de població del món. ▪ Identifica els indicadors del creixement demogràfic i explica com influeix l'estructura de la població en aquest creixement. ▪ Interpreta gràfics sobre l'evolució de la població mundial. ▪ Comprén que el nivell de desenvolupament d'un país determina el creixement demogràfic i valora els canvis que es produiran en la població en un futur. ▪ Elabora i interpreta piràmides de població. ▪ Analitza les causes i conseqüències de l'envelliment de la població i estima quina serà la situació en 2050. ▪ Expressa la seua opinió sobre les polítiques antinatalistes de la Xina, explica les conseqüències i valora si els Estats poden influir en la demografia. ▪ Identifica els tipus de migracions i els classifica segons la duració, el destí i la causa; explica què són les migracions climàtiques i valora el risc que es donen a Espanya. ▪ Analitza un mapa de fluxos migratoris mundials. ▪ Analitza els problemes poblacionals de la Unió Europea i d'Espanya. ▪ Empra taules per a comparar aspectes relacionats amb les migracions. ▪ Construeix una línia del temps per a representar el creixement demogràfic en els segles XIX, XX i XXI, i els factors que l'expliquen. ▪ Realitza una valoració dels reptes als quals s'enfronta la població espanyola en els pròxims anys. ▪ Comenta un text sobre el <i>greynty boom</i> i explica com es veu amb 65 anys i el tipus de vida que li agradaria portar. ▪ Participa en un debat per a opinar i comentar la jubilació activa. ▪ Participa en l'elaboració d'una campanya publicitària sense estereotips de gènere, triant el suport i elaborant un guió. ▪ Analitza de manera crítica els tòpics i estereotips sobre els espanyols i valora si aquests poden ser una forma de racisme o xenofòbia. ▪ Compara els motius pels quals emigren les persones i explica les diferències. ▪ Participa en l'organització d'una enquesta de població dissenyant el qüestionari, seleccionant a les persones i realitzant l'enquesta; elabora un informe amb les conclusions. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 				

2 L'economia mundial. Com ens afecta la globalització?			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Críteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Quina relació hi ha entre globalització, crisi i ocupació?</p> <p>Amb una reflexió sobre la relació entre globalització, crisi i ocupació, anem a analitzar a continuació els agents i factors productius de l'activitat econòmica, els sistemes econòmics i els factors que van alimentar la globalització. El resultat d'aquestes reflexions i de l'anàlisi es plasmarà en un repte: realitzar un projecte empresarial respectuós amb els ODS.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. L'activitat econòmica. 2. Qui realitzen l'activitat econòmica? 3. Què necessiten les empreses per a produir? 4. El funcionament del mercat laboral. 5. El predomini del sistema capitalista. 6. Una economia global. 7. Les potències econòmiques tradicionals. 8. Les noves potències del segle XXI. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reflexió sobre la importància de tindre un treball amb condicions dignes i iguals per a dones i homes. ▪ Aplicació de mètodes científics i tecnològics per a millorar la comprensió de la realitat en diferents àmbits. ▪ Aplicació del pensament crític per a analitzar la dependència econòmica dels diferents països i la informació dels mitjans de comunicació i les xarxes socials per a valorar si estem ben informats. ▪ Integració de la diversitat cultural en el seu desenvolupament personal com a factor de diàleg per a fomentar la cohesió social. ▪ Desenvolupament de l'esperit emprenedor per a valorar la viabilitat d'un negoci respectuós amb els ODS i dur-lo a terme. 	<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., b i d.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, b.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels críteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta un esquema sobre l'engranatge de l'economia mundial indicant les parts que el componen: empreses, treball, consum, Estats, tecnologia i coneixement i inversions i fluxos de capital. ▪ Identifica i interpreta un diagrama sobre els agents de l'activitat econòmica. ▪ Investiga i realitza una enquesta sobre la digitalització de l'activitat econòmica i exposa les conclusions. ▪ Identifica els factors de producció i analitza i justifica si els diners és un factor de producció. ▪ Descríu el funcionament del mercat laboral i analitza la seua evolució i les seues característiques a Espanya. ▪ Diferència els sistemes econòmics del món i participa en debats sobre quin és més eficient. ▪ Investiga sobre la Llei de Mercats Digitals de la Unió Europea i explica la seua finalitat. ▪ Explica els trets propis dels sistemes econòmics i la seua localització. ▪ Realitza l'anàlisi de l'economia global i comprén quins factors han fet possible la globalització econòmica i explica les seues conseqüències. ▪ Descríu la història de la globalització. ▪ Reconeix les potències econòmiques tradicionals i les emergents i compara les seues característiques. ▪ Analitza gràfics sobre el procés de "terciarització de l'economia espanyola. ▪ Expressa la seua opinió sobre la compatibilitat de la sostenibilitat i el creixement econòmic i indica quines activitats afavoreixen el desenvolupament sostenible. ▪ Estableix la relació que existeix entre l'existència d'un salari mínim interprofessional oficial i el consum i explica com afecta a l'economia. ▪ Analitza factors de la globalització que no afecten l'economia. ▪ Reflexiona sobre la informació que rep d'internet i de les xarxes socials. ▪ Explica que l'economia mundial no sols depèn de les grans potències i analitza les dependències que es donen entre països. ▪ Valora els avantatges i desavantatges de l'economia col·laborativa i explica per què és més solidària i sostenible. ▪ Participa en la realització d'un projecte empresarial respectuós amb els ODS, analitzant la seua viabilitat i presentant el resultat per a compartir-lo en classe. ▪ Avaluua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 				

3 La producció d'aliments, clau en l'Agenda 2030			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>L'ODS Fam zero és només qüestió de produir més aliments?</p> <p>L'alumnat reflexionarà i es qüestionarà la gestió actual de l'agricultura en el món, a Europa i a Espanya, i valorarà els efectes dels avanços tecnològics en la producció, la productivitat i el medi ambient. També identificaran els reptes als quals s'enfronta hui el sector primari. El resultat d'aquestes reflexions i de l'anàlisi es plasmarà en un repte: qüestionar la teoria maltusiana.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. El sector primari en el món. 2. El medi físic limita hui l'agricultura? 3. Les diferents formes d'agricultura. 4. L'agricultura de mercat als països desenvolupats. 5. L'agricultura tradicional als països en desenvolupament. 6. Les plantacions dels països en desenvolupament. 7. La ramaderia, una activitat en alça. 8. La pesca i l'aqüicultura. 9. Així és el sector primari a la Unió Europea. 10. El sector primari en l'economia d'Espanya. 11. Els reptes del sector primari en l'actualitat. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ El desenvolupament de la capacitat crítica per a analitzar informació relacionada amb el sector primari. ▪ Valoració d'actituds que fomenten un estil de vida sostenible amb propostes i accions que milloren la vida de les persones i la conservació del mitjà i l'ús responsable dels recursos. ▪ El desenvolupament d'hàbits de treball en equip per a assumir responsabilitats. ▪ La necessitat d'usar criteris ètics per a abordar problemes socials d'injustícia i desigualtat. 	<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a. i d.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c. i d</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta gràfics i esquemes sobre el desaprofitament dels aliments; explica per què es fan malbé els aliments. ▪ Reconeix, analitza i descriu les característiques del sector primari en el món i a la Unió Europea. ▪ Analitza la multifuncionalitat de l'espai rural. ▪ Identifica i descriu els factors que limiten l'activitat agrícola: climàtics, del relleu i del sòl. ▪ Estableix diferències entre les diferents formes d'agricultura i opina sobre quin facilita la consecució dels ODS Fam zero. ▪ Descriu l'agricultura de mercat dels països desenvolupats i valora els beneficis d'aplicar la internet de les coses a l'agricultura. ▪ Opina sobre la mala fama dels productes transgènics. ▪ Descriu l'agricultura tradicional als països en desenvolupament i reconeix diferents tipus. Identifica i analitza una plantació i reconeix els seus efectes positius i negatius. ▪ Comprén la situació del sector ramader en el món i reconeix que és una activitat en alça; diferencia ramaderia extensiva i ramaderia intensiva o industrial. ▪ Reflexiona sobre la manera de subsistència d'alguns pobles nòmades i explica què és el pasturatge nòmada i si a Espanya es practica la transhumància. ▪ Interpreta el mapa del món d'usos agraris del sòl. ▪ Explica la situació del sector pesquer en el món i diferencia els diferents tipus de pesca; investiga sobre els efectes de les pràctiques pesqueres destructives. ▪ Reconeix, analitza i descriu les característiques del sector primari a Espanya. ▪ Analitza els paisatges agraris espanyols. ▪ Reconeix i valora els reptes del sector primari en l'actualitat. ▪ Valora la possibilitat d'aconseguir la seguretat alimentària per a tots els habitants del planeta en 2030 i explica què faria falta per a aconseguir-lo. ▪ Reconeix els beneficis de consumir productes de temporada. ▪ Analitza un projecte de revitalització d'un espai rural. ▪ Compara l'agricultura intensiva i l'ecològica i realitza una valoració crítica sobre les conseqüències de l'agricultura intensiva per al medi ambient. ▪ Identifica els problemes associats al cultiu de cacau als països pobres. ▪ Participa en un projecte per a qüestionar la teoria maltusiana en els nostres dies. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 				

4 La necessitat d'una indústria més sostenible			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>El nostre consum d'energia és sostenible?</p> <p>Es reflexiona sobre la necessitat d'innovació en el sector industrial, fonamental per a l'economia, però també el sector que més impacte provoca en el medi ambient. A partir d'aquesta reflexió, l'alumnat analitzarà les característiques del sector secundari en el món, a Europa i a Espanya, i valorarà els problemes que deriven de les activitats d'aquest sector i les propostes innovadores per a evitar-los. El resultat d'aquestes reflexions es plasmarà en un repte: escriure un guió cinematogràfic sobre l'evolució de l'activitat industrial.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. L'activitat minera. 2. L'explotació de les energies renovables. 3. El creixement de les energies renovables. 4. Principals productors i consumidors d'energia. 5. L'activitat industrial. 6. De la Primera Revolució Industrial a la indústria 4.0. 7. La importància de la localització industrial. 8. Qui lideren la producció industrial? 9. La UE: febleses i forteses del sector. 10. El sector secundari a Espanya. 11. L'impacte de la indústria en el medi ambient. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Identificació dels problemes als quals s'enfronta la societat en l'actualitat, mitjançant tasques d'investigació i l'ús de fonts fiables, per a realitzar propostes que contribuïsquen al desenvolupament sostenible. ▪ Valoració de la importància de contribuir a crear un món més sostenible, reconeixent i adoptant comportaments responsables. ▪ Mobilització dels sabers bàsics de producció de textos per a crear exemples dels mateixos que permeten reflexionar sobre les maneres de producció. ▪ L'aplicació del pensament crític i de criteris ètics per a analitzar situacions de la realitat. 	<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia</p> <p>a. ,c. i d..</p> <p>4. Geografia política</p> <p>a.</p> <p>5. Geografia econòmica</p> <p>Reperc. Activ. Econòmiques, d.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania</p> <p>a. , c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat</p> <p>a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni</p> <p>a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta mapes, gràfics i esquemes sobre el consum energètic, el cost de la producció dels diferents tipus d'energia, el consum d'energia per l'ús i les emissions de CO₂ associades a l'energia. ▪ Explica els factors que influeixen en el cost de l'energia. ▪ Analitza l'activitat minera i identifica els factors que la condicionen, explica el seu impacte ambiental i comenta un article sobre els problemes que planteja a Àfrica. ▪ Classifica les energies segons la seua capacitat per a regenerar-se amb l'ús i segons la seua procedència i analitza l'explotació de les energies no renovables. ▪ Valora el creixement de les energies renovables. ▪ Interpreta gràfics dels principals productors i consumidors d'energia i un mapa de la dependència energètica dels Estats. ▪ Comprén en què consisteix l'activitat industrial i classifica les indústries segons diferents criteris. ▪ Identifica un paisatge industrial en una fotografia aèria. ▪ Explica la història de la industrialització des de la Primera Revolució Industrial fins a la indústria 4.0. ▪ Valora la importància de la localització industrial i identifica els factors que es tenen en compte per a decidir el seu emplaçament. ▪ Reconeix els països que lideren la producció industrial i estableix diferències entre les potències tradicionals i les potències industrials en l'actualitat. ▪ Descriu les febleses i forteses del sector industrial a la UE i comenta els objectius de les polítiques comunitàries. ▪ Redacta un informe sobre el sector secundari a Espanya, investiga sobre l'origen de la industrialització a Espanya i comenta els objectius de les seues polítiques. ▪ Analitza l'impacte de la indústria en el medi ambient, argumenta per què és més sostenible el model econòmic circular que el lineal i reconeix com ha de comportar-se com a consumidor o consumidora en una economia circular. ▪ Valora la importància de donar una nova vida als residus i explica la diferència entre reciclar i *suprarreciclar. ▪ Valora els canvis d'hàbits necessaris per a estalviar energia en la llar. ▪ Realitza una ressenya per a fer la valoració d'un producte. ▪ Reflexiona de manera crítica sobre si l'automatització destrueix l'ocupació. ▪ Comprén els drets laborals que s'han aconseguit al llarg de la història. ▪ Participa en l'elaboració d'un guió de cinema per a reflexionar sobre les nostres maneres de producció. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 				

5 Comerç i transport: motor i repte de l'economia			Núm. sessions
Situació d'aprenentatge i continguts tractats		Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)
<p>Com participem en el comerç global?</p> <p>L'economia global depèn en la seua major part del transport. La reflexió sobre la dependència del transport és el punt de partida d'aquesta unitat perquè l'alumnat comprega el paper del comerç internacional en el desenvolupament dels països i descobreisca l'impacte ambiental del transport. El resultat d'aquestes reflexions es plasmarà en un repte: proposar mesures per a l'ús sostenible del transport.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. El lideratge del sector terciari en les economies. 2. El comerç encapçala el sector serveis. 3. L'organització del comerç mundial. 4. Els transports. 5. Cap a un transport terrestre més eficient. 6. El transport naval i l'auge dels contenidors. 7. El transport aeri. 8. La UE, una potència comercial mundial. 9. Així són el comerç i els transports a Espanya. 10. L'impacte mediambiental del transport. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Participació en debats i argumentar opinions sobre problemes geogràfics i socials rellevants en l'actualitat, des del local al global, per a desenvolupar un pensament crític. ▪ Aplicació de mètodes d'investigació que serveixen per a desenvolupar el pensament geogràfic. ▪ Realització de tasques en les quals es desenvolupa la consciència ecosocial. ▪ Anàlisi dels canvis que experimenten els sectors productius i del funcionament dels mercats. 		<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>
			<p>Sabers bàsics (pp. 13-15)</p> <p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia</p> <p>a. i d..</p> <p>4. Geografia política</p> <p>a.</p> <p>5. Geografia econòmica</p> <p>Reperc. Activ. Econòmiques, a. , e..</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania</p> <p>a., c., i.e.</p> <p>2. Sostenibilitat</p> <p>a. i.c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni</p> <p>a. i.c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta mapes, gràfics i esquemes sobre el comerç per internet, els països que més compren i les característiques de la població que ho usa. ▪ Reconeix el lideratge del sector terciari en les economies. Realitza la comparació d'un servei públic essencial entre països: la cobertura sanitària. ▪ Identifica activitats del comerç interior i del comerç exterior, reconeix el comerç mundial com el motor de creixement econòmic i valora si el lliure comerç és una bona opció per a economies emergents. ▪ Explica com s'organitza el comerç mundial i localitza en un atlas els països dels blocs comercials i reconeix els principals eixos del comerç mundial. ▪ Identifica els elements que intervenen en el transport i els factors que influeixen en el traçat d'una xarxa de transport; classifica els mitjans de transport terrestres. ▪ Explica què són les carreteres intel·ligents i com contribueixen a la sostenibilitat; relaciona i compara la densitat de població amb la xarxa de carreteres. ▪ Descriu les característiques del transport naval, localitza les principals rutes marítimes; valora com el pot afectar el canvi climàtic a aquest tipus de transport. ▪ Comenta les conseqüències del desproveïment dels contenidors per als consumidors i per al comerç mundial. ▪ Analitza el creixement del transport aeri i els problemes als quals s'enfronta; explica per què és un servei que atrau serveis. ▪ Investiga sobre el comerç de la Unió Europea i analitza gràfics sobre els socis comercials, la seua participació i les exportacions i importacions i la xarxa de transport en un mapa; representa en una taula la balança comercial de mercaderies de la UE. ▪ Analitza la importància del comerç en l'economia espanyola interpretant gràfics sobre el comerç interior i exterior i un mapa sobre la seua xarxa de transport. ▪ Descriu l'impacte mediambiental del transport i analitza els problemes que genera; explica quins canvis s'han de fer en el transport per a complir els objectius comunitaris i els ODS. ▪ Reconeix les mesures per a reduir el cost mediambiental de l'ús de transports. ▪ Compara titulars sobre el comerç. ▪ Aplica el pensament crític per a explicar si les bosses de paper són més ecològiques que les de plàstic. ▪ Opina sobre els criteris que s'han de tindre en compte per a triar serveis públics o privats. ▪ Participa en una proposta de mesures per a fer un ús més sostenible dels transports. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 			

6 Altres serveis bàsics per a l'economia i el benestar			Núm. sessions	
Situació d'aprenentatge i continguts tractats		Comp. Específ. (pp. 7-10)	12	
<p>Perquè el turisme ha de ser sostenible?</p> <p>El turisme és una altra de les activitats de les quals depèn l'economia de molts països. Aquest i altres serveis, com els financers, la comunicació i la informació i els serveis socials, proporcionen riquesa i benestar a les persones d'un país. La reflexió sobre la necessitat que el turisme siga sostenible és el punt de partida per a analitzar l'impacte econòmic, social i ambiental del turisme, la bretxa digital que ha creat diferències socials per diferents motius, els serveis personals relacionats amb l'estil de vida i la imatge, i els serveis socials, destinats als col·lectius més vulnerables. El resultat d'aquestes reflexions es plasmarà en un repte: crear una experiència de turisme sostenible</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La creixent demanda de serveis turístics. 2. Els destins principals del turisme mundial. 3. Com pot ajudar el turisme a aconseguir els *ODS? 4. Els serveis financers i de les TIC. 5. Altres serveis que procuren riquesa i benestar. 6. El turisme i altres serveis a Espanya. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Realització de valoracions per a descobrir els avantatges del turisme per a aconseguir els Objectius de Desenvolupament Sostenible. Ús responsable de la informació per a adquirir consciència de l'empremta digital i de la manera de controlar-la. Reconeixement de diferents punts de vista posant-se en el lloc d'altres persones per a comprendre diferents èpoques. Anàlisi dels motius de la bretxa digital per a reflexionar sobre la distribució desigual dels recursos. Investigació sobre iniciatives d'organitzacions que presten serveis socials per a despertar l'interès i desenvolupar actituds responsables. 		<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>	<p>Sabers bàsics (pp. 13-15)</p> <p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia</p> <p>a. i d.</p> <p>5. Geografia econòmica</p> <p>Reperc. Activ. Econòmiques, e.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania</p> <p>a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat</p> <p>a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni</p> <p>a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Interpreta imatges, gràfics i esquemes sobre l'impacte econòmic, social i ambiental del turisme; sobre l'evolució del creixement del turisme i sobre el turisme a Espanya. Analitza l'impacte de la pandèmia de la COVID-19 en el turisme. Opina sobre els tipus de turisme, diferència entre turista i excursionista, i explica si el turisme contribueix a conservar el patrimoni històric, cultural i natural. Explica els avantatges i desavantatges del turisme i comenta com contribueix a l'assoliment d'alguns *ODS, reduint la pobresa i la fam i afavorint la salut i el benestar. Mostra interès per iniciatives i experiències relacionades amb el turisme ecològic i sostenible. Explica què són els serveis financers i els mitjans d'informació i comunicació que empren; analitza les conseqüències de l'ús d'internet i les TIC en aquest sector. Identifica i diferència entre serveis a empreses, serveis personals i serveis socials, i reconeix i valora els avantatges que proporcionen. Analitza la corba del somriure empresarial de *Shih, que representa la competitivitat de les diferents activitats del procés productiu. Reconeix Espanya com una destinació turística mundial i argumenta per què és així; analitza la competitivitat del seu sector turístic. Investiga quins llocs d'Espanya han sigut declarats Patrimoni de la Humanitat per la Unesco i valora el que això significa. Describeix els canvis provocats en el paisatge pel desenvolupament del turisme. Opina de manera crítica sobre el turisme sostenible i responsable. Pren consciència sobre què és la seua empremta digital i decideix la informació que desitja compartir i sap com fer-ho. Aplica el pensament crític per a opinar i argumentar si hi ha mitjans d'informació independents. Investiga sobre una època en la qual l'oci no era digital, la compara amb l'actual i es posa en el lloc de les persones que vivien en aqueixa època per a comptar l'experiència. Participa en la creació d'una experiència de turisme sostenible. Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 				

7 El reptes del món globalitzat i els ODS			Núm. sessions
Situació d'aprenentatge i continguts tractats		Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)
<p>Respectem els drets humans?</p> <p>La unitat comença amb una reflexió sobre la vulneració dels drets humans, a partir de la qual s'aprofundirà en aquestes i altres raons que provoquen desigualtats i injustícies socials i en la necessitat que cada persona assumisca la responsabilitat que li correspon com a part de la societat. El resultat d'aquestes reflexions i de l'anàlisi es plasmarà en un repte: participar en un voluntariat.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Els contrastos en el desenvolupament humà. 2. Fi de la pobresa i fam zero. 3. Salut i benestar, aigua neta i sanejament. 4. Educació de qualitat i ocupació decent. 5. Igualtat de gènere. 6. Factors que frenen el desenvolupament dels països. 7. Les ajudes al desenvolupament. 8. Només hi ha pobresa en els "països" en desenvolupament? 9. La pobresa i el medi ambient. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Valoració de la importància de la dignitat humana i de respectar els drets universals. ▪ Reflexió sobre la necessitat d'assumir responsabilitats com a part de la societat. ▪ Anàlisi dels Objectius de Desenvolupament Sostenible. ▪ Elaboració de judicis propis i argumentats davant problemes d'actualitat i exposició crítica d'aquests en debats i altres tasques. ▪ Reflexió crítica sobre la desigualtat i la injustícia en el context local i global i desenvolupament d'actituds de solidaritat. ▪ Comparació de situacions i anàlisi dels diferents motius que les provoquen. 		<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>
		Sabers bàsics (pp. 13-15)	
		<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia</p> <p>a. i d.</p> <p>3. Geografia del poblament</p> <p>a. , b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política</p> <p>a.</p> <p>5. Geografia econòmica</p> <p>Reperc. Activ. Econòmiques, c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania</p> <p>f..</p> <p>2. Sostenibilitat</p> <p>d..</p> <p>3. Identitat i patrimoni</p> <p>a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reconeix els drets fonamentals i les situacions en les quals aquests es vulneren; llig i comprèn la Declaració dels Drets Humans i analitza dades de la seua vulneració. ▪ Identifica els contrastos que es donen en el desenvolupament humà en la població mundial i analitza de quins factors depèn el benestar de les persones. ▪ Identifica els "ODS relacionats amb el desenvolupament humà i els explica. ▪ Classifica els països segons el seu "IDH. ▪ Comenta els factors que han influït en la prevalença de la fam als països desfavorits i interpreta piràmides, mapes i gràfics per a analitzar-los. ▪ Reconeix problemes de salut i benestar, aigua neta i sanejament i els relaciona amb els problemes de desenvolupament d'un país; interpreta un mapa sobre l'estrés hídric en el món. ▪ Analitza les diferències que existeixen en educació i ocupació entre diferents països. ▪ Reflexiona sobre l'esclavitud i valora si encara existeix o si està abolida. ▪ Explica què és la bretxa de gènere i l'empobriment de la dona; investiga sobre la discriminació de les dones a Àfrica i la limitació que suposa en el desenvolupament del continent. ▪ Identifica i descriu els factors que frenen el desenvolupament dels països. ▪ Reconeix les ajudes al desenvolupament que reben els països més desfavorits. ▪ Realitza una valoració del progrés dels "ODS a Àfrica, Àsia, Amèrica Llatina i el Carib, als països insulars del Pacífic i als països desenvolupats. ▪ Explica què és l'exclusió social i diferència entre pobresa absoluta i pobresa relativa. ▪ Realitza una radiografia de la pobresa a Espanya i proposa mesures per a alleujar la pobresa. ▪ Explica per què els efectes del canvi climàtic poden frenar el desenvolupament dels països més desfavorits i elabora un vídeo sobre el canvi climàtic i el desenvolupament. ▪ Explica què significa viure en l'Estat del benestar. ▪ Escribe una carta a l'adreça d'Unicef sobre les qüestions que més el preocupen. ▪ Analitza de manera crítica si la malnutrició és un problema exclusiu dels països pobres. ▪ Reconeix situacions en les quals el fet de tindre un treball no impedeix que algunes persones caiguen en la pobresa; analitza els factors que influeixen a més del treball. ▪ Mostra interès per participar en un voluntariat. 			

8 Aliançes entre estats: cooperar per a avançar			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p style="text-align: center;">Què han aconseguit els grans acords internacionals?</p> <p>Partint d'una revisió de la situació internacional actual, les relacions d'amistat i de conflicte entre els estats, l'alumnat ha de entendre que la globalització ha de ser pacífica i cooperativa, objectiu que sols podem abastir amb la recerca d'acords internacionals que signifiquen el final de les guerres o la solució pacífica dels conflictes. També cal saber distingir entre les notícies les que són interessades o falses amb l'objectiu de distorsionar la realitat del món. Després d'acabar aquesta unitat didàctica l'alumnat haurà d'enfrontar el repte de proposar un acord de pau entre Rússia i Ucraïna o paa qualsevol conflicte armat actual.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. El territori s'organitza en estats 2. Els principals sistemes polítics 3. Conflictes i drets humans 4. Acords de col·laboració entre els estats 5. Per què va nàixer l'Unió Europea? 6. Els reptes actuals de l'UE <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Valoració de la importància de la dignitat humana i de respectar els drets humans. ▪ Reflexió sobre la necessitat d'assumir responsabilitats com a part de la societat. ▪ Anàlisi de la Declaració Universal dels Drets Humans. ▪ Elaboració de judicis propis i argumentats davant problemes d'actualitat i exposició crítica d'aquests en debats i altres tasques. ▪ Reflexió crítica sobre la desigualtat i la injustícia en el context local i global i desenvolupament d'actituds de solidaritat. ▪ Comparació de situacions i anàlisis dels diferents motius que les provoquen. ▪ Identificació de les fake news 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3.</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3.</p>	<p>BLOC 1: GEOGRAFIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques de geografia</p> <p>a., b., d.</p> <p>4.Geografia política</p> <p>a., b., c.,</p> <p>6.Geografia econòmica</p> <p>c.,</p> <p>BLOC 2: HISTÒRIA</p> <p>7.El segle XX</p> <p>i.,</p> <p>BLOC 4 COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici de la ciudania</p> <p>d., f.</p> <p>3.Identitat i patrimoni</p> <p>b.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Analitza el mapa polític del món localitzant i agrupant els estats segons les diferents tipologies d'aquests ▪ Analitza la relació entre religió i estat, diferenciant entre estats teocràtics, confesionals, aconfesionals i laics ▪ Sap com funciona una ambaixada i entén de quines assumptes es fa càrrec ▪ Analitza la diferent documentació necessària per a creuar fronteres en les diferents situacions: dins d'una mateixa organització supranacional com a l'UE i entre diferents estats que no conformen un projecte supranacional ▪ Diferència entre territori, organització política o de govern i les nacions que poden compondre un mateix estat ▪ Analitza els drets i deures dels ciutadans d'un estat i sap diferenciar entre estats autoritaris i democràtics. ▪ Localitza al mapa polític del món les dictadures i les democràcies actuals ▪ Comprén la situació d'Espanya com a estat al concert internacional ▪ Analitza els conflictes actuals de Síria, Afganistan i Ucraïna des d'una perspectiva de recerca de la pau mundial. ▪ Identifica una notícia falsa i valora la llibertat d'expressió com a un dret que té com a límit el respecte i la tolerància cap als altres ▪ Analitza i exposa la diversitat de paisatges físics i humans que componen l'UE ▪ Discrimina els diferents estats de l'UE segons el seu grau de desenvolupament humà ▪ Explica el diferent paper de les institucions que governen l'UE ▪ Valora positivament el projecte europeista des d'una perspectiva crítica ▪ Analitza les dues visions oposades del conflicte àrab-israelià ▪ Proposa una iniciativa europea cap a la pau i la convivència internacionals 			

9 L'inici de l'Edat Moderna. L'afany per explorar			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Com potencien les exploracions els avançaments tècnics?</p> <p>Durant l'Edat Moderna, la humanitat va destacar pel seu afany d'explorar. En realitat, la curiositat ha contribuït sempre a la supervivència de l'ésser humà, perquè li ha esportat a aprendre. A la fi del segle XV, aquest interès per conèixer va portar a la població europea a una edat d'or dels viatges i les exploracions, que mai hauria aconseguit tal magnitud sense el conjunt d'importants novetats que es van donar en molt diferents camps. Els avanços tecnològics es troben entre elles. L'esforç científic i tècnic va impulsar la navegació i les expedicions, unes vegades reeixides i altres fallides, que van canviar la perspectiva del món.</p> <p>La base d'aquesta unitat és l'evolució i el desenvolupament de la humanitat gràcies a la influència, al llarg de la història, dels invents i la innovació tecnològica.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Així era l'Europa del segle XV. 2. El desenvolupament tecnològic, clau en els viatges d'exploració. 3. Les exploracions portugueses. 4. Les exploracions castelleses. 5. Amèrica abans de l'arribada de Cristòfor Colom. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Expressió d'emocions i opinions després de la vinculació contextualitzada d'alguns fets històrics amb les seues experiències pròximes. ▪ Participació en debats grupals sobre la revolució provocada per les innovacions i la seua influència en el progrés de la humanitat. ▪ Realització d'investigacions emprant les noves tecnologies com a suport per a la cerca contrastada de dades i presentació de les seues conclusions. ▪ Organització d'una exposició sobre avanços tecnològics en l'Edat Moderna. ▪ Valoració de les fonts destinades a l'estudi de la Història i de la seua difusió a través de mitjans diferents. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2</p> <p>5.1 - 5.2</p> <p>6.1 - 6.2</p> <p>7.1 - 7.2</p> <p>8.1 - 8.2</p>	<p>BLOC 2 HISTÒRIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'història. a., b., c., d.</p> <p>5. Història Moderna a., b., c., d.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques de l'història de l'art a., b.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània a., b., c., d., e.</p> <p>BLOC 4 COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici ciutadania b., d., f.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Explica el concepte d'Edat Moderna i enumera les seues etapes atenent la seua cronologia. ▪ Descriu la forma de vida i les característiques de les persones durant l'Edat Moderna, expressa la seua opinió sobre les seues pràctiques i valors i ho compara amb la nostra experiència actual. ▪ Analitza l'evolució de la societat després del desenvolupament tecnològic i els avanços tècnics. ▪ Descriu les exploracions procedents d'Espanya i de Portugal, explicant els viatges realitzats pels exploradors, durant l'Edat Moderna. ▪ Descriu com era l'art en l'Edat Moderna, identifica les seues etapes i defineix les tècniques utilitzades en cadascuna. ▪ Reflexiona sobre l'evolució de la humanitat des de l'Edat Moderna i valora la seua incidència en els nostres dies. ▪ Mostra interès per conèixer fets del passat i els relaciona amb continguts i experiències pròxims a la seua vida. 				

10 Una nova mentalitat. La construcció de l'Edat Moderna			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Va millorar la valoració de les dones a l'Edat Moderna?</p> <p>Partint del fet que les idees tenen a vegades el poder de canviar el món, analitzem com així va succeir a final del segle XV, quan l'humanisme va mostrar una nova manera de veure i comprendre la realitat. Els artistes del Renaixement prompte es van fer ressò d'ella i la van plasmar en les seues obres. L'ésser humà es va col·locar en el centre de tot i la societat es va qüestionar alguns principis que havia acceptat fins al moment. Per a molts humanistes, promotors d'aquesta nova concepció del món, el paper de les dones va seguir relegat a l'esfera privada. Però elles no van ser alienes al nou esperit de transformació que les envoltava. L'alumnat farà un anàlisi sobre la valoració de les dones en l'Edat Moderna.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> Una nova mentalitat: humanisme, art i ciència. L'arquitectura renaixentista: edificis a la mesura humana. L'escultura en el Renaixement. La pintura renaixentista. La fractura en les creences: Reforma i Contrareforma. Una època de creixement econòmic. Canvis socials. L'ascens de la burgesia. El naixement de l'Estat modern. Els Reis Catòlics. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Exposició oral com a presentació d'un projecte de treball duent a terme unes estratègies d'organització concretes i practicant les regles de comunicació lingüística. Investigació i anàlisi d'informació com a eina per a diferenciar els fets de les opinions i les creences. Ús d'estratègies i habilitats per a l'emissió de judicis progressivament més crítics i argumentats. Estudi i interpretació d'informació històrica a través de l'anàlisi i la comparació de mapes, línies del temps, esquemes i imatges informatives per a facilitar la comprensió dels fets i les relacions entre ells. Connexió d'aprenentatges i interrelació de continguts per a generar coneixements històrics sòlids. Reflexió sobre la influència que exerceixen determinades fites històriques sobre situacions actuals de la nostra vida quotidiana i la seua valoració. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2</p> <p>5.1. - 5.2</p> <p>6.1 - 6.2</p> <p>7.1 - 7.2</p> <p>8.1 - 8.2</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2 HISTÒRIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'història a., b., c., d.</p> <p>5. Història Moderna a., b., c., d.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'història de l'art a., b.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània a., b., c., d., e.</p> <p>BLOC 4 COMPROMÍS SOCIAL I CIVIC</p> <p>1. Exercici ciutadania b., d., f.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Exposa les característiques de l'humanisme, l'art i la ciència en l'Edat Moderna. Descriu les característiques fonamentals de l'arquitectura renaixentista. Descriu les característiques fonamentals de l'escultura en el Renaixement. Descriu les característiques fonamentals de la pintura renaixentista. Analitza i exposa les causes i conseqüències de la fractura en les creences: Reforma i Contrareforma. Investiga i informa sobre la consideració de l'Edat Moderna com una època de creixement econòmic. Enumera els canvis socials que es van produir en aquesta època i com es va arribar a l'ascens de la burgesia. Exposa com es va arribar al naixement de l'Estat modern i el relaciona amb el regnat dels Reis Catòlics i la seua política d'expansió, basant-se en documents històrics. Analitza obres d'art renaixentistes: un edifici, escultures, pintures... Compara l'educació en l'Edat Moderna amb la dels nostres dies. Crea un blog per a reconèixer el paper de les dones en l'Edat Moderna. Mostra interès per conèixer fets del passat per a comprendre el nostre present 				

11 La monarquia hispànica. Un imperi mundial			Núm. sessions	
<p>Situació d'aprenentatge i continguts tractats</p> <p>Com podem evitar els conflictes armats?</p> <p>La reflexió i l'anàlisi sobre com poden evitar-se els conflictes armats centra la situació d'aprenentatge amb la qual s'inicia aquesta unitat. S'incideix en què la monarquia hispànica va aconseguir la seua màxima expansió durant el segle XVI, sota els regnats de Carles I, emperador també del Sacre Imperi, com Carles V, i el seu fill Felip II. S'assenyala que es va crear un imperi mundial, que es va estendre a bona part d'Europa, Amèrica i Àsia, i el desenvolupament de la qual va estar marcat per grans problemes econòmics, soci-religiosos i territorials, que van provocar nombroses guerres i conflictes. En aquestes guerres van intervenir els terços, unitats de combat d'infanteria formades per soldats voluntaris. La base d'aquesta unitat és el coneixement històric de l'imperi espanyol, de la monarquia hispànica i dels conflictes armats del segle XVI.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La política imperial. Carles I i Felip II. 2. Problemes i conflictes en la política imperial. 3. El govern d'un extens Imperi. 4. Com eren l'economia i la societat en l'Imperi espanyol. 5. La conquesta d'Amèrica. 6. L'organització i l'administració de l'Amèrica colonial. 7. L'economia de l'Amèrica colonial 8. La revolta comunera. 9. La participació femenina en la conquesta i colonització d'Amèrica. 10. El tracte a la població indígena. 11. La conquesta dels Imperis asteca i inca. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comprensió de textos històrics i vinculació del seu contingut amb l'època actual, emetent judicis de valor argumentats. ▪ Anàlisi de files històriques a partir de la interpretació de mapes, línies del temps i imatges explicatives. ▪ Interpretació i anàlisi de les creacions artístiques de l'època i la seua valoració com a font d'informació històrica rellevant. ▪ Ús de les noves tecnologies per a desenvolupar i presentar un projecte d'investigació grupal. ▪ Connexió entre els coneixements previs i els nous per a obtenir un aprenentatge significatiu en la matèria. ▪ Interés per reconstruir i estudiar el passat per a comprendre l'evolució de les societats fins al moment present. 		<p>Comp. Específ. (pp. 7-10)</p> <p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)</p> <p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2</p> <p>5.1 - 5.2</p> <p>6.1 - 6.2</p> <p>7.1 - 7.2</p> <p>8.1 - 8.2</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>Sabers bàsics (pp. 13-15)</p> <p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'història. a, b, c, d.</p> <p>5. Història Moderna. a., b., c., d.</p> <p>BLOC 3 HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques de la història de l'art a., b.</p> <p>3.L'art de l'Edat Moderna i Contemporània a. ,b. ,c., d., e.</p> <p>BLOC 4 COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania b. ,d. ,f.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu l'origen i l'evolució de la monarquia hispànica en el segle XVI. ▪ Explica la formació de l'imperi espanyol i determina les conseqüències d'aquests fets. ▪ Exposa, de forma argumentada, els grans problemes econòmics, soci-religiosos i territorials d'aquesta època. ▪ Descriu el sistema de govern en l'època dels Reis Catòlics i reflexiona sobre la vinculació del seu contingut amb valors relacionats amb els drets humans i la igualtat entre homes i dones. ▪ Explica el concepte d'imperialisme i assenyala la seua vinculació amb els enfrontaments. ▪ Narra les principals característiques de la societat en el segle XVI, posant l'accent en la seua activitat econòmica i en les desigualtats existents en l'època. ▪ Identifica i defineix diferents elements i creacions artístiques segons les diferents etapes de l'època i valora el seu important llegat cultural en l'actualitat. ▪ Coneix, compara i valora la influència de l'educació i de la societat en els camps de la filosofia, la ciència, el teatre i la literatura, i assenyala la importància d'aquests sabers en el present. ▪ Recrea una entrevista entre dos personatges històrics. ▪ Mostra interès i motivació per conèixer fets històrics del passat i vincular-los amb el context actual. 				

12 El món barroc. Noves potències hegemòniques			Núm. sessions	5
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Poden conuiu la injustícia i el progrés?</p> <p>A partir d'aquesta reflexió es para atenció al fet que en el segle XVII la major part dels Estats europeus van estar governats per monarquies absolutes, encara que, al mateix temps, en alguns altres, com a Anglaterra, es van establir les bases de les monarquies parlamentàries. Analitzant el cas d'Espanya es documenta que va viure en aquesta època una reculada en l'àmbit internacional, al mateix temps que altres potències europees (França i les Províncies Unides), prenién el relleu. El comerç triangular, basat en el tràfic de persones esclaves provinents d'Àfrica, que eren ocupats com a mà d'obra en les plantacions nordamericanes, va proporcionar quantiosos beneficis a totes aquestes noves potències. La base d'aquesta unitat és conèixer les causes i conseqüències de diferents tipus de crisis, relacionant-les amb l'anàlisi sobre la possibilitat, o no, que convisquen la injustícia i el progrés.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> Una època de greus i nombroses crisis La decadència de la monarquia hispànica La fi de l'hegemonia espanyola L'absolutisme francès. Lluís XIV Dos sistemes diferents: les Províncies Unides i Anglaterra Revolució científica i cultural L'arquitectura barroca L'escultura barroca La pintura barroca La reflexió sobre els governs del segle XVII, l'absolutisme i altres formes de govern al llarg de la història. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Estudi i interpretació de documents que faciliten la comprensió dels continguts i les relacions amb la informació escrita. Anàlisi d'una caricatura de Lluís XIV, comprenent l'ús de les caricatures. Realització d'una exposició per a expressar el seu saber sobre un tema de forma sintetitzada i clara. Cerca d'informació rellevant en la matèria accedint a internet i a altres fonts de divulgació històrica. Reflexió sobre l'evolució i els canvis urbanístics al llarg de la història i la importància de la seua conservació en els nostres dies. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2</p> <p>5.1 - 5.2</p> <p>6.1 - 6.2</p> <p>7.1 - 7.2</p> <p>8.1 - 8.2</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2 HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història</p> <p>a., b., c., d.</p> <p>5.Història Moderna</p> <p>a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XIX. a, b, c, d.</p> <p>El segle XX. a, b, c, d, e, f, g, h, i.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art</p> <p>a, b.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània</p> <p>a, b, c, d, e.</p> <p>BLOC 4 COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania</p> <p>b., d., f.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Descriu la societat i l'economia del segle XVII, i assenyalant el paper concret de la dona en aquesta època. Defineix la manera de vida de l'època, explicant com eren els habitatges, assenyalant les creences religioses i descrivint els aspectes rellevants de l'art i la cultura. Investiga i exposa les seues conclusions sobre el <i>comerç triangular</i>, assenyalant que estava basat en el tràfic d'esclaves i esclaus africans, que eren ocupats com a mà d'obra. Analitza i explica com es va produir la fi de l'hegemonia espanyola, assenyalant les seues fases i l'evolució dels territoris a partir de mapes. Descriu la societat i l'economia de l'absolutisme francès, de les Províncies Unides i d'Anglaterra. Narra les principals característiques de la revolució científica i cultural de l'època, assenyalant les seues causes i les seues conseqüències. Indica els trets representatius de l'arquitectura i l'escultura barroca. Investiga i analitza la pintura de Velázquez i altres artistes de l'època. Representa una obra de teatre contra l'esclavitud i exposa les seues conclusions. Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 				

GEOGRAFIA I HISTÒRIA

3r ESO - Programació d'aula - Curs 2024-25

<https://tuguideaprendizaje.co/taller-que-es-la-geografia/>

CONTINGUT

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat
2. Gestió de espais, materials i temps.
3. Unitats didàctiques.

(Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Mercedes Bueno Torán

María García Castillejo (sust. 1r trim.)

GEOGRAFIA I HISTÒRIA DE 3R ESO. PROGRAMACIÓ D'AULA.

Aquesta **programació d'aula de Geografia i Història per al 3r curs d'ESO** presenta l'explicació i seqüenciament de les unitats didàctiques a ensenyar. Té com a marc de referència la proposta pedagògica del nostre departament. Per això és també un document obert: serà **objecte de revisió al terme de cada curs**, a fi de modificar, suprimir o afegir tot allò que l'avaluació de la nostra pràctica docent ens aconselle.

Aquesta programació d'aula s'ha elaborat partint de la idiosincràsia dels grups, els materials curriculars, espais i temps disponibles, és a dir, hem acomodat la nostra programació d'aula a les condicions espai-temporals existents.

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat

Les línies mestres que orienten aquesta programació d'aula sorgeixen de les dades de l'alumnat que observem a la taula següent:

	3r A	3r C
Número d'alumnat	24	26
Número de repetidors/es	3	1
Número d'ACIs	0	0
Número d'ANESE	0	1
Espai /aula assignada	201	203
Horari		
Dilluns		
Dimarts	11:15	8:00
Dimecres		13:05
Dijous	14:20	9:50
Divendres	12:10	

Les nostres mesures d'inclusió seran aplicades individualment a cada ANESE conforme s'exposa a les pàgines 19-20 de la proposta pedagògica del departament, document del qual aquest hi és annex.

En 3rESO-C tenim dos alumnes nouvingudes de Kazajistàn, per recomanacions d'orientació i equip directiu, tot i que el llibre està en valencià, podran fer ús de dispositius electrònics per a emprar el traductor. L'únic problema que detectem es la barrera de l'idioma.

2. Gestió de espais, materials i temps.

Hem triat com a **recurs principal** el disponible al banc de llibres del nostre centre: **GRENCÉ RUIZ, Teresa (dir.) "Geografia i Història 2n d'ESO. Projecte construint mons" d'Editorial Santillana, (ISBN 978-84-680-05858-0)** per les raons següents: té un enfocament multidisciplinari que planteja situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat que envolta l'alumnat, afavorint un aprenentatge competencial, personalitzat i molt compromès amb els Objectius Sostenibles de Desenvolupament (OSD) de la Agenda 2030. A més a més, compta amb un complet material digital i treballa l'alfabetització informacional i les competències STEAM. Ara bé, el professorat pot triar lliurament d'aquest material el que en cada moment siga més adient per a treballar a l'aula, inclús pot substituir-lo per recursos didàctics pròpiament elaborats pel docent o adaptats d'altres fonts.

Entre els recursos que anomenem “**altres fonts**”, usarem: atlas, quadern o diari d'aprenentatge de l'alumnat (que és un instrument i registre de mesura dels criteris d'avaluació), blogs, webs, googlemaps i altres que internet puga oferir per tal de reforçar, ampliar o facilitar l'aprenentatge dels sabers bàsics i les competències específiques de la nostra matèria. També farem ús de materials de lectura i pel·lícules (o vídeos /documentals). Sempre que es puga seran en valencià (sols en altra llengua si no hi ha traducció o equivalent).

Encara que no fem ara referència explícita a **activitats extraescolars** desenvolupables, proposarem i/o participarem en totes aquelles que siguin adients al llarg del curs, sempre que siguin autoritzades per la direcció del Centre.

En quant a la **temporalització** dels continguts que treballarem al llarg del curs, la taula següent mostra una aproximació:

Trim.	Unitats didàctiques	Situació d'aprenentatge	Data aprox. començament	Número de Sessions	
1	0	L'equilibri entre medi natural i activitat humana	Com és la relació entre les persones i el medi natural?	setembre	3
	1	El futur d'una població que envelleix	Quant hem canviat?	setembre/ octubre	9
	2	L'economia mundial. Com ens afecta la globalització?	Quina relació hi ha entre globalització, crisi i ocupació?	octubre/ novembre	9
	3	La producció d'aliments, clau en l'Agenda 2030	L'ODS Fam zero és només qüestió de produir més aliments?	novembre/ desembre	6
	4	La necessitat d'una indústria més sostenible	El nostre consum d'energia és sostenible?	desembre	10
2	5	Comerç i transport: motor i repte de l'economia	Com participem en el comerç global?	gener	12
	6	Altres serveis bàsics per a l'economia i el benestar	Perquè el turisme ha de ser sostenible?	febrer	12
	7	El repte del món globalitzat i els ODS	Respectem els drets humans?	març	6
3	8	Aliançes entre estats: cooperar per a avançar	Que han aconseguit els grans acords internacionals?	abril	10
	9	L'inici de l'Edat Moderna. L'afany per explorar	Com potencien les exploracions els avançaments tècnics?	maig	6
	10	Una nova mentalitat. La construcció de l'Edat Moderna	Va millorar la valoració de les dones durant l'Edat Moderna?	maig	6
	11	La monarquia hispànica. Un imperi mundial	Com podem evitar els conflictes armats?	juny	6
	12	El món barroc. Noves potències hegemòniques	Poden conviure la injustícia i el progrés?	juny	6

3. Unitats didàctiques. (Taules mostrant les competències específiques, situacions d'aprenentatge i els criteris i d'avaluació).

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un pla d'acció amb un conjunt d'actuacions que possibiliten la consecució del perfil d'eixida mitjançant l'abastiment de les **competències específiques** de la nostra àrea, **mesurades en el seu grau d'abastiment pels instruments d'avaluació i els criteris que figuren en la proposta pedagògica del departament, a la qual cal referir-se per tal d'entendre la nomenclatura que apareix a les taules següents.**

La aplicació d'aquesta programació d'aula ha de ser, per força, flexible. Als apartats anteriors hem de referir-nos per tal d'adaptar el catàleg d'intencions presentat a la realitat de l'aula. Aquesta experimentació ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament, afavorint la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs. Als quadres següents es mostra una correlació de les unitats didàctiques i el seu contingut relacionant situacions d'aprenentatge, competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació associats. La nomenclatura procedeix de l'empleada al precedent **document base “Proposta pedagògica del departament de Geografia i Història per a l'ESO”**, en concret de les pàgines assenyalades en cada columna de les taules següents.

O L'equilibri entre medi natural i activitat humana			Núm. sessions
			6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p><i>¿ Com és la relació entre les persones i el medi natural?</i></p> <p>Amb la reflexió sobre les conseqüències de la intervenció humana en el medi, aprofundim en l'estudi dels recursos naturals que estan en risc, analitzant el relleu i les aigües del món, i en l'anàlisi del clima i les causes i conseqüències del canvi climàtic. El resultat d'aquestes reflexions i anàlisis es plasmarà en un repte: proposta de mesures per a fer un ús sostenible dels transports mitjançant una exposició fotogràfica.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> L'aprofitament dels recursos naturals. Acció pel clima. La transformació dels paisatges. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Coneixement i aplicació de mètodes geogràfics i tecnològics per a millorar la comprensió de la realitat en diferents àmbits. Reflexió crítica sobre la incidència en el medi natural del desenvolupament econòmic i tecnològic. Cerca d'informació en fonts segures i fiables i ús responsable. Desenvolupament d'habilitats comunicatives en les seues exposicions. Interpretació i anàlisi de textos i mapes per a inferir conclusions i extraure dades. Valoració de la importància de la geografia per a organitzar activitats quotidianes. 	<p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p>	<p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.3.</p> <p>5.3.</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <ol style="list-style-type: none"> Mètodes i tècniques de geografia a. i c. Fonaments de geografia física a. , b., c., d. i e. Geografia del poblament a. , b., c. i d. Geografia política a. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c. <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <ol style="list-style-type: none"> Exercici de la ciutadania a., c., i e. Sostenibilitat a. i c. Identitat i patrimoni a. i c.
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Interpreta gràfics amb dades sobre l'extracció de recursos naturals, la deforestació, la contaminació i el canvi climàtic i la pèrdua de biodiversitat relacionats amb la deterioració mediambiental. Valora la importància de cuidar els recursos naturals i explica els usos econòmics i socials que són una amenaça per a l'aigua, els boscos, el sol i el vent. Comprén el paper dels espais naturals en la protecció del medi ambient i investiga sobre les diferents figures de protecció dels paisatges que existeixen i explica les diferències entre ells. Interpreta i realitza mapes per a analitzar l'organització del relleu continental i les aigües de la Terra, per a localitzar reserves de la biosfera i zones amb alt risc de desertificació. Localitza les zones climàtiques en un globus terraqüi i en un mapa, interpreta gràfics sobre el canvi climàtic i explica la relació que existeix amb el canvi climàtic global. Utilitza taules per a registrar dades i realitzar classificacions. Analitza la intervenció de l'ésser humà en la transformació dels paisatges, identifica les amenaces que afronten alguns paisatges i argumenta si el paisatge de la seua comunitat està alterat. Explica què és la desertificació i raona sobre com afecta el canvi climàtic a l'agricultura, la biodiversitat i el turisme en les zones amb alt risc de desertificació. Valora la importància dels coneixements de geografia sobre el relleu, les condicions meteorològiques i l'ús d'eines com a gràfics, mapes, GPS, etc., en la planificació d'activitats. Participa en l'elaboració d'un guió i un vídeo sobre l'activisme mediambiental realitzant cerques en fonts segures i fiables. Investiga, realitza una anàlisi crítica sobre dos deserts i explica per què solem pensar que sempre fa calor en aquests llocs. Analitza la manera de relacionar-se amb el mitjà d'altres pobles i valora si són més o menys sostenibles que la nostra societat. Participa en l'organització d'una exposició fotogràfica sobre el medi natural amb la finalitat de provocar la reflexió sobre els recursos i la necessitat d'explorar-los de manera sostenible. Mostra interès pel planeta i es fa preguntes sobre el futur de la Terra. Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 			

1 El futur d'una població que envelleix			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Quant hem canviat? La qualitat de vida de les persones ha millorat gràcies als avanços en salut, higiene i alimentació, i a les transformacions socioeconòmiques que s'han produït des de finals del segle passat. La conseqüència d'aquests canvis és l'envelliment de la població. Amb aquesta reflexió s'aprofundirà en aquestes i altres raons de l'envelliment demogràfic i s'analitzaran diferents aspectes com la distribució, evolució i problemes de la població. El resultat d'aquestes reflexions i de l'anàlisi es plasmarà en un repte: realitzar una enquesta sobre la qualitat de vida de les persones que no tenen accés a sistemes de salut i sanejament que garantisca el seu benestar.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Un repartiment desigual de la població. 2. La població mundial creix. 3. Un creixement demogràfic a dues velocitats. 4. Les societats envelleixen. 5. Migracions en cerca del benestar. 6. Els fluxos migratoris actuals. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reflexió sobre les mesures necessàries per a garantir un mínim benestar a totes les persones. ▪ Interpretació de mapes i piràmides de població per a analitzar aspectes relacionats amb els canvis en la població. ▪ Reflexió crítica sobre els processos geogràfics que han conformat la realitat multicultural i rebuig de tòpics i actituds discriminatòries. ▪ Comparació de situacions i anàlisi dels diferents motius de les migracions. ▪ Realització d'enquestes com a estratègia per a recollir informació, i analitzar els resultats per a plantejar solucions. 	<p>CE2</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3</p>	<p>BLOC 1 GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a, b, d</p> <p>3. Geografia del poblament e, f, c</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a, c, i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta gràfics amb dades sobre els canvis socials i econòmics produïts entre els anys 1960 i 2020 en les llars, el treball, la població major i la despesa de l'Estat en pensions. ▪ Reconeix els factors que condicionen el repartiment de la població i interpreta el mapa de densitat de població del món. ▪ Identifica els indicadors del creixement demogràfic i explica com influeix l'estructura de la població en aquest creixement. ▪ Interpreta gràfics sobre l'evolució de la població mundial. ▪ Comprén que el nivell de desenvolupament d'un país determina el creixement demogràfic i valora els canvis que es produiran en la població en un futur. ▪ Elabora i interpreta piràmides de població. ▪ Analitza les causes i conseqüències de l'envelliment de la població i estima quina serà la situació en 2050. ▪ Expressa la seua opinió sobre les polítiques antinatalistes de la Xina, explica les conseqüències i valora si els Estats poden influir en la demografia. ▪ Identifica els tipus de migracions i els classifica segons la duració, el destí i la causa; explica què són les migracions climàtiques i valora el risc que es donen a Espanya. ▪ Analitza un mapa de fluxos migratoris mundials. ▪ Analitza els problemes poblacionals de la Unió Europea i d'Espanya. ▪ Empra taules per a comparar aspectes relacionats amb les migracions. ▪ Construeix una línia del temps per a representar el creixement demogràfic en els segles XIX, XX i XXI, i els factors que l'expliquen. ▪ Realitza una valoració dels reptes als quals s'enfronta la població espanyola en els pròxims anys. ▪ Comenta un text sobre el <i>greyny boom</i> i explica com es veu amb 65 anys i el tipus de vida que li agradaria portar. ▪ Participa en un debat per a opinar i comentar la jubilació activa. ▪ Participa en l'elaboració d'una campanya publicitària sense estereotips de gènere, triant el suport i elaborant un guió. ▪ Analitza de manera crítica els tòpics i estereotips sobre els espanyols i valora si aquests poden ser una forma de racisme o xenofòbia. ▪ Compara els motius pels quals emigren les persones i explica les diferències. ▪ Participa en l'organització d'una enquesta de població dissenyant el qüestionari, seleccionant a les persones i realitzant l'enquesta; elabora un informe amb les conclusions. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 				

2 L'economia mundial. Com ens afecta la globalització?			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Críteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Quina relació hi ha entre globalització, crisi i ocupació?</p> <p>Amb una reflexió sobre la relació entre globalització, crisi i ocupació, anem a analitzar a continuació els agents i factors productius de l'activitat econòmica, els sistemes econòmics i els factors que van alimentar la globalització. El resultat d'aquestes reflexions i de l'anàlisi es plasmarà en un repte: realitzar un projecte empresarial respectuós amb els ODS.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. L'activitat econòmica. 2. Qui realitzen l'activitat econòmica? 3. Què necessiten les empreses per a produir? 4. El funcionament del mercat laboral. 5. El predomini del sistema capitalista. 6. Una economia global. 7. Les potències econòmiques tradicionals. 8. Les noves potències del segle XXI. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reflexió sobre la importància de tindre un treball amb condicions dignes i iguals per a dones i homes. ▪ Aplicació de mètodes científics i tecnològics per a millorar la comprensió de la realitat en diferents àmbits. ▪ Aplicació del pensament crític per a analitzar la dependència econòmica dels diferents països i la informació dels mitjans de comunicació i les xarxes socials per a valorar si estem ben informats. ▪ Integració de la diversitat cultural en el seu desenvolupament personal com a factor de diàleg per a fomentar la cohesió social. ▪ Desenvolupament de l'esperit emprenedor per a valorar la viabilitat d'un negoci respectuós amb els ODS i dur-lo a terme. 	<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a., b i d.</p> <p>3. Geografia del poblament a., b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política a.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, b.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels críteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta un esquema sobre l'engranatge de l'economia mundial indicant les parts que el componen: empreses, treball, consum, Estats, tecnologia i coneixement i inversions i fluxos de capital. ▪ Identifica i interpreta un diagrama sobre els agents de l'activitat econòmica. ▪ Investiga i realitza una enquesta sobre la digitalització de l'activitat econòmica i exposa les conclusions. ▪ Identifica els factors de producció i analitza i justifica si els diners és un factor de producció. ▪ Descríu el funcionament del mercat laboral i analitza la seua evolució i les seues característiques a Espanya. ▪ Diferència els sistemes econòmics del món i participa en debats sobre quin és més eficient. ▪ Investiga sobre la Llei de Mercats Digitals de la Unió Europea i explica la seua finalitat. ▪ Explica els trets propis dels sistemes econòmics i la seua localització. ▪ Realitza l'anàlisi de l'economia global i comprén quins factors han fet possible la globalització econòmica i explica les seues conseqüències. ▪ Descríu la història de la globalització. ▪ Reconeix les potències econòmiques tradicionals i les emergents i compara les seues característiques. ▪ Analitza gràfics sobre el procés de "terciarització de l'economia espanyola. ▪ Expressa la seua opinió sobre la compatibilitat de la sostenibilitat i el creixement econòmic i indica quines activitats afavoreixen el desenvolupament sostenible. ▪ Estableix la relació que existeix entre l'existència d'un salari mínim interprofessional oficial i el consum i explica com afecta a l'economia. ▪ Analitza factors de la globalització que no afecten l'economia. ▪ Reflexiona sobre la informació que rep d'internet i de les xarxes socials. ▪ Explica que l'economia mundial no sols depèn de les grans potències i analitza les dependències que es donen entre països. ▪ Valora els avantatges i desavantatges de l'economia col·laborativa i explica per què és més solidària i sostenible. ▪ Participa en la realització d'un projecte empresarial respectuós amb els ODS, analitzant la seua viabilitat i presentant el resultat per a compartir-lo en classe. ▪ Avaluja el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 				

3 La producció d'aliments, clau en l'Agenda 2030			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>L'ODS Fam zero és només qüestió de produir més aliments?</p> <p>L'alumnat reflexionarà i es qüestionarà la gestió actual de l'agricultura en el món, a Europa i a Espanya, i valorarà els efectes dels avanços tecnològics en la producció, la productivitat i el medi ambient. També identificaran els reptes als quals s'enfronta hui el sector primari. El resultat d'aquestes reflexions i de l'anàlisi es plasmarà en un repte: qüestionar la teoria maltusiana.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. El sector primari en el món. 2. El medi físic limita hui l'agricultura? 3. Les diferents formes d'agricultura. 4. L'agricultura de mercat als països desenvolupats. 5. L'agricultura tradicional als països en desenvolupament. 6. Les plantacions dels països en desenvolupament. 7. La ramaderia, una activitat en alça. 8. La pesca i l'aqüicultura. 9. Així és el sector primari a la Unió Europea. 10. El sector primari en l'economia d'Espanya. 11. Els reptes del sector primari en l'actualitat. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ El desenvolupament de la capacitat crítica per a analitzar informació relacionada amb el sector primari. ▪ Valoració d'actituds que fomenten un estil de vida sostenible amb propostes i accions que milloren la vida de les persones i la conservació del mitjà i l'ús responsable dels recursos. ▪ El desenvolupament d'hàbits de treball en equip per a assumir responsabilitats. ▪ La necessitat d'usar criteris ètics per a abordar problemes socials d'injustícia i desigualtat. 	<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a. i d.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, c. i d</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta gràfics i esquemes sobre el desaprofitament dels aliments; explica per què es fan malbé els aliments. ▪ Reconeix, analitza i descriu les característiques del sector primari en el món i a la Unió Europea. ▪ Analitza la multifuncionalitat de l'espai rural. ▪ Identifica i descriu els factors que limiten l'activitat agrícola: climàtics, del relleu i del sòl. ▪ Estableix diferències entre les diferents formes d'agricultura i opina sobre quin facilita la consecució dels ODS Fam zero. ▪ Descriu l'agricultura de mercat dels països desenvolupats i valora els beneficis d'aplicar la internet de les coses a l'agricultura. ▪ Opina sobre la mala fama dels productes transgènics. ▪ Descriu l'agricultura tradicional als països en desenvolupament i reconeix diferents tipus. Identifica i analitza una plantació i reconeix els seus efectes positius i negatius. ▪ Comprén la situació del sector ramader en el món i reconeix que és una activitat en alça; diferencia ramaderia extensiva i ramaderia intensiva o industrial. ▪ Reflexiona sobre la manera de subsistència d'alguns pobles nòmades i explica què és el pasturatge nòmada i si a Espanya es practica la transhumància. ▪ Interpreta el mapa del món d'usos agraris del sòl. ▪ Explica la situació del sector pesquer en el món i diferencia els diferents tipus de pesca; investiga sobre els efectes de les pràctiques pesqueres destructives. ▪ Reconeix, analitza i descriu les característiques del sector primari a Espanya. ▪ Analitza els paisatges agraris espanyols. ▪ Reconeix i valora els reptes del sector primari en l'actualitat. ▪ Valora la possibilitat d'aconseguir la seguretat alimentària per a tots els habitants del planeta en 2030 i explica què faria falta per a aconseguir-lo. ▪ Reconeix els beneficis de consumir productes de temporada. ▪ Analitza un projecte de revitalització d'un espai rural. ▪ Compara l'agricultura intensiva i l'ecològica i realitza una valoració crítica sobre les conseqüències de l'agricultura intensiva per al medi ambient. ▪ Identifica els problemes associats al cultiu de cacau als països pobres. ▪ Participa en un projecte per a qüestionar la teoria maltusiana en els nostres dies. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 				

4 La necessitat d'una indústria més sostenible			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>El nostre consum d'energia és sostenible?</p> <p>Es reflexiona sobre la necessitat d'innovació en el sector industrial, fonamental per a l'economia, però també el sector que més impacte provoca en el medi ambient. A partir d'aquesta reflexió, l'alumnat analitzarà les característiques del sector secundari en el món, a Europa i a Espanya, i valorarà els problemes que deriven de les activitats d'aquest sector i les propostes innovadores per a evitar-los. El resultat d'aquestes reflexions es plasmarà en un repte: escriure un guió cinematogràfic sobre l'evolució de l'activitat industrial.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. L'activitat minera. 2. L'explotació de les energies renovables. 3. El creixement de les energies renovables. 4. Principals productors i consumidors d'energia. 5. L'activitat industrial. 6. De la Primera Revolució Industrial a la indústria 4.0. 7. La importància de la localització industrial. 8. Qui lideren la producció industrial? 9. La UE: febleses i forteses del sector. 10. El sector secundari a Espanya. 11. L'impacte de la indústria en el medi ambient. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Identificació dels problemes als quals s'enfronta la societat en l'actualitat, mitjançant tasques d'investigació i l'ús de fonts fiables, per a realitzar propostes que contribuïsquen al desenvolupament sostenible. ▪ Valoració de la importància de contribuir a crear un món més sostenible, reconeixent i adoptant comportaments responsables. ▪ Mobilització dels sabers bàsics de producció de textos per a crear exemples dels mateixos que permeten reflexionar sobre les maneres de producció. ▪ L'aplicació del pensament crític i de criteris ètics per a analitzar situacions de la realitat. 	<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>	<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia</p> <p>a. ,c. i d..</p> <p>4. Geografia política</p> <p>a.</p> <p>5. Geografia econòmica</p> <p>Reperc. Activ. Econòmiques, d.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania</p> <p>a. , c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat</p> <p>a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni</p> <p>a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta mapes, gràfics i esquemes sobre el consum energètic, el cost de la producció dels diferents tipus d'energia, el consum d'energia per l'ús i les emissions de CO₂ associades a l'energia. ▪ Explica els factors que influeixen en el cost de l'energia. ▪ Analitza l'activitat minera i identifica els factors que la condicionen, explica el seu impacte ambiental i comenta un article sobre els problemes que planteja a Àfrica. ▪ Classifica les energies segons la seua capacitat per a regenerar-se amb l'ús i segons la seua procedència i analitza l'explotació de les energies no renovables. ▪ Valora el creixement de les energies renovables. ▪ Interpreta gràfics dels principals productors i consumidors d'energia i un mapa de la dependència energètica dels Estats. ▪ Comprén en què consisteix l'activitat industrial i classifica les indústries segons diferents criteris. ▪ Identifica un paisatge industrial en una fotografia aèria. ▪ Explica la història de la industrialització des de la Primera Revolució Industrial fins a la indústria 4.0. ▪ Valora la importància de la localització industrial i identifica els factors que es tenen en compte per a decidir el seu emplaçament. ▪ Reconeix els països que lideren la producció industrial i estableix diferències entre les potències tradicionals i les potències industrials en l'actualitat. ▪ Descriu les febleses i forteses del sector industrial a la UE i comenta els objectius de les polítiques comunitàries. ▪ Redacta un informe sobre el sector secundari a Espanya, investiga sobre l'origen de la industrialització a Espanya i comenta els objectius de les seues polítiques. ▪ Analitza l'impacte de la indústria en el medi ambient, argumenta per què és més sostenible el model econòmic circular que el lineal i reconeix com ha de comportar-se com a consumidor o consumidora en una economia circular. ▪ Valora la importància de donar una nova vida als residus i explica la diferència entre reciclar i *suprarreciclar. ▪ Valora els canvis d'hàbits necessaris per a estalviar energia en la llar. ▪ Realitza una ressenya per a fer la valoració d'un producte. ▪ Reflexiona de manera crítica sobre si l'automatització destrueix l'ocupació. ▪ Comprén els drets laborals que s'han aconseguit al llarg de la història. ▪ Participa en l'elaboració d'un guió de cinema per a reflexionar sobre les nostres maneres de producció. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 				

5 Comerç i transport: motor i repte de l'economia			Núm. sessions	
Situació d'aprenentatge i continguts tractats		Comp. Específ. (pp. 7-10)	12	
<p>Com participem en el comerç global?</p> <p>L'economia global depèn en la seua major part del transport. La reflexió sobre la dependència del transport és el punt de partida d'aquesta unitat perquè l'alumnat comprega el paper del comerç internacional en el desenvolupament dels països i descobreisca l'impacte ambiental del transport. El resultat d'aquestes reflexions es plasmarà en un repte: proposar mesures per a l'ús sostenible del transport.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. El lideratge del sector terciari en les economies. 2. El comerç encapçala el sector serveis. 3. L'organització del comerç mundial. 4. Els transports. 5. Cap a un transport terrestre més eficient. 6. El transport naval i l'auge dels contenidors. 7. El transport aeri. 8. La UE, una potència comercial mundial. 9. Així són el comerç i els transports a Espanya. 10. L'impacte mediambiental del transport. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Participació en debats i argumentar opinions sobre problemes geogràfics i socials rellevants en l'actualitat, des del local al global, per a desenvolupar un pensament crític. ▪ Aplicació de mètodes d'investigació que serveixen per a desenvolupar el pensament geogràfic. ▪ Realització de tasques en les quals es desenvolupa la consciència ecosocial. ▪ Anàlisi dels canvis que experimenten els sectors productius i del funcionament dels mercats. 		<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>	<p>Sabers bàsics (pp. 13-15)</p> <p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia</p> <p>a. i d..</p> <p>4. Geografia política</p> <p>a.</p> <p>5. Geografia econòmica</p> <p>Reperc. Activ. Econòmiques, a. , e..</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania</p> <p>a., c., i.e.</p> <p>2. Sostenibilitat</p> <p>a. i.c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni</p> <p>a. i.c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interpreta mapes, gràfics i esquemes sobre el comerç per internet, els països que més compren i les característiques de la població que ho usa. ▪ Reconeix el lideratge del sector terciari en les economies. Realitza la comparació d'un servei públic essencial entre països: la cobertura sanitària. ▪ Identifica activitats del comerç interior i del comerç exterior, reconeix el comerç mundial com el motor de creixement econòmic i valora si el lliure comerç és una bona opció per a economies emergents. ▪ Explica com s'organitza el comerç mundial i localitza en un atlas els països dels blocs comercials i reconeix els principals eixos del comerç mundial. ▪ Identifica els elements que intervenen en el transport i els factors que influeixen en el traçat d'una xarxa de transport; classifica els mitjans de transport terrestres. ▪ Explica què són les carreteres intel·ligents i com contribueixen a la sostenibilitat; relaciona i compara la densitat de població amb la xarxa de carreteres. ▪ Descriu les característiques del transport naval, localitza les principals rutes marítimes; valora com el pot afectar el canvi climàtic a aquest tipus de transport. ▪ Comenta les conseqüències del desproveïment dels contenidors per als consumidors i per al comerç mundial. ▪ Analitza el creixement del transport aeri i els problemes als quals s'enfronta; explica per què és un servei que atrau serveis. ▪ Investiga sobre el comerç de la Unió Europea i analitza gràfics sobre els socis comercials, la seua participació i les exportacions i importacions i la xarxa de transport en un mapa; representa en una taula la balança comercial de mercaderies de la UE. ▪ Analitza la importància del comerç en l'economia espanyola interpretant gràfics sobre el comerç interior i exterior i un mapa sobre la seua xarxa de transport. ▪ Descriu l'impacte mediambiental del transport i analitza els problemes que genera; explica quins canvis s'han de fer en el transport per a complir els objectius comunitaris i els ODS. ▪ Reconeix les mesures per a reduir el cost mediambiental de l'ús de transports. ▪ Compara titulars sobre el comerç. ▪ Aplica el pensament crític per a explicar si les bosses de paper són més ecològiques que les de plàstic. ▪ Opina sobre els criteris que s'han de tindre en compte per a triar serveis públics o privats. ▪ Participa en una proposta de mesures per a fer un ús més sostenible dels transports. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 				

6 Altres serveis bàsics per a l'economia i el benestar			Núm. sessions
Situació d'aprenentatge i continguts tractats		Comp. Específ. (pp. 7-10)	12
<p>Perquè el turisme ha de ser sostenible?</p> <p>El turisme és una altra de les activitats de les quals depèn l'economia de molts països. Aquest i altres serveis, com els financers, la comunicació i la informació i els serveis socials, proporcionen riquesa i benestar a les persones d'un país. La reflexió sobre la necessitat que el turisme siga sostenible és el punt de partida per a analitzar l'impacte econòmic, social i ambiental del turisme, la bretxa digital que ha creat diferències socials per diferents motius, els serveis personals relacionats amb l'estil de vida i la imatge, i els serveis socials, destinats als col·lectius més vulnerables. El resultat d'aquestes reflexions es plasmarà en un repte: crear una experiència de turisme sostenible</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La creixent demanda de serveis turístics. 2. Els destins principals del turisme mundial. 3. Com pot ajudar el turisme a aconseguir els *ODS? 4. Els serveis financers i de les TIC. 5. Altres serveis que procuren riquesa i benestar. 6. El turisme i altres serveis a Espanya. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Realització de valoracions per a descobrir els avantatges del turisme per a aconseguir els Objectius de Desenvolupament Sostenible. Ús responsable de la informació per a adquirir consciència de l'empremta digital i de la manera de controlar-la. Reconeixement de diferents punts de vista posant-se en el lloc d'altres persones per a comprendre diferents èpoques. Anàlisi dels motius de la bretxa digital per a reflexionar sobre la distribució desigual dels recursos. Investigació sobre iniciatives d'organitzacions que presten serveis socials per a despertar l'interès i desenvolupar actituds responsables. 		<p>CE2 2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>CE4 4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>CE5 5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>CE6 6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>CE8 8.1 - 8.2 - 8.3</p>	<p>Sabers bàsics (pp. 13-15)</p> <p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia a. i d.</p> <p>5. Geografia econòmica Reperc. Activ. Econòmiques, e.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a. i c.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Interpreta imatges, gràfics i esquemes sobre l'impacte econòmic, social i ambiental del turisme; sobre l'evolució del creixement del turisme i sobre el turisme a Espanya. Analitza l'impacte de la pandèmia de la COVID-19 en el turisme. Opina sobre els tipus de turisme, diferència entre turista i excursionista, i explica si el turisme contribueix a conservar el patrimoni històric, cultural i natural. Explica els avantatges i desavantatges del turisme i comenta com contribueix a l'assoliment d'alguns *ODS, reduint la pobresa i la fam i afavorint la salut i el benestar. Mostra interès per iniciatives i experiències relacionades amb el turisme ecològic i sostenible. Explica què són els serveis financers i els mitjans d'informació i comunicació que empren; analitza les conseqüències de l'ús d'internet i les TIC en aquest sector. Identifica i diferència entre serveis a empreses, serveis personals i serveis socials, i reconeix i valora els avantatges que proporcionen. Analitza la corba del somriure empresarial de *Shih, que representa la competitivitat de les diferents activitats del procés productiu. Reconeix Espanya com una destinació turística mundial i argumenta per què és així; analitza la competitivitat del seu sector turístic. Investiga quins llocs d'Espanya han sigut declarats Patrimoni de la Humanitat per la Unesco i valora el que això significa. Describeix els canvis provocats en el paisatge pel desenvolupament del turisme. Opina de manera crítica sobre el turisme sostenible i responsable. Pren consciència sobre què és la seua empremta digital i decideix la informació que desitja compartir i sap com fer-ho. Aplica el pensament crític per a opinar i argumentar si hi ha mitjans d'informació independents. Investiga sobre una època en la qual l'oci no era digital, la compara amb l'actual i es posa en el lloc de les persones que vivien en aqueixa època per a comptar l'experiència. Participa en la creació d'una experiència de turisme sostenible. Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 			

7 El reptes del món globalitzat i els ODS			Núm. sessions
Situació d'aprenentatge i continguts tractats		Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)
<p>Respectem els drets humans?</p> <p>La unitat comença amb una reflexió sobre la vulneració dels drets humans, a partir de la qual s'aprofundirà en aquestes i altres raons que provoquen desigualtats i injustícies socials i en la necessitat que cada persona assumisca la responsabilitat que li correspon com a part de la societat. El resultat d'aquestes reflexions i de l'anàlisi es plasmarà en un repte: participar en un voluntariat.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Els contrastos en el desenvolupament humà. 2. Fi de la pobresa i fam zero. 3. Salut i benestar, aigua neta i sanejament. 4. Educació de qualitat i ocupació decent. 5. Igualtat de gènere. 6. Factors que frenen el desenvolupament dels països. 7. Les ajudes al desenvolupament. 8. Només hi ha pobresa en els "països" en desenvolupament? 9. La pobresa i el medi ambient. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Valoració de la importància de la dignitat humana i de respectar els drets universals. ▪ Reflexió sobre la necessitat d'assumir responsabilitats com a part de la societat. ▪ Anàlisi dels Objectius de Desenvolupament Sostenible. ▪ Elaboració de judicis propis i argumentats davant problemes d'actualitat i exposició crítica d'aquests en debats i altres tasques. ▪ Reflexió crítica sobre la desigualtat i la injustícia en el context local i global i desenvolupament d'actituds de solidaritat. ▪ Comparació de situacions i anàlisi dels diferents motius que les provoquen. 		<p>CE2</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE8</p>	<p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p>
		Sabers bàsics (pp. 13-15)	
		<p>Bloc 1: GEOGRAFIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de geografia</p> <p>a. i d.</p> <p>3. Geografia del poblament</p> <p>a. , b., c. i d.</p> <p>4. Geografia política</p> <p>a.</p> <p>5. Geografia econòmica</p> <p>Reperc. Activ. Econòmiques, c.</p> <p>Bloc 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania</p> <p>f..</p> <p>2. Sostenibilitat</p> <p>d..</p> <p>3. Identitat i patrimoni</p> <p>a. i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reconeix els drets fonamentals i les situacions en les quals aquests es vulneren; llig i comprèn la Declaració dels Drets Humans i analitza dades de la seua vulneració. ▪ Identifica els contrastos que es donen en el desenvolupament humà en la població mundial i analitza de quins factors depèn el benestar de les persones. ▪ Identifica els "ODS relacionats amb el desenvolupament humà i els explica. ▪ Classifica els països segons el seu "IDH. ▪ Comenta els factors que han influït en la prevalença de la fam als països desfavorits i interpreta piràmides, mapes i gràfics per a analitzar-los. ▪ Reconeix problemes de salut i benestar, aigua neta i sanejament i els relaciona amb els problemes de desenvolupament d'un país; interpreta un mapa sobre l'estrés hídric en el món. ▪ Analitza les diferències que existeixen en educació i ocupació entre diferents països. ▪ Reflexiona sobre l'esclavitud i valora si encara existeix o si està abolida. ▪ Explica què és la bretxa de gènere i l'empobriment de la dona; investiga sobre la discriminació de les dones a Àfrica i la limitació que suposa en el desenvolupament del continent. ▪ Identifica i descriu els factors que frenen el desenvolupament dels països. ▪ Reconeix les ajudes al desenvolupament que reben els països més desfavorits. ▪ Realitza una valoració del progrés dels "ODS a Àfrica, Àsia, Amèrica Llatina i el Carib, als països insulars del Pacífic i als països desenvolupats. ▪ Explica què és l'exclusió social i diferència entre pobresa absoluta i pobresa relativa. ▪ Realitza una radiografia de la pobresa a Espanya i proposa mesures per a alleujar la pobresa. ▪ Explica per què els efectes del canvi climàtic poden frenar el desenvolupament dels països més desfavorits i elabora un vídeo sobre el canvi climàtic i el desenvolupament. ▪ Explica què significa viure en l'Estat del benestar. ▪ Escribe una carta a l'adreça d'Unicef sobre les qüestions que més el preocupen. ▪ Analitza de manera crítica si la malnutrició és un problema exclusiu dels països pobres. ▪ Reconeix situacions en les quals el fet de tindre un treball no impedeix que algunes persones caiguen en la pobresa; analitza els factors que influeixen a més del treball. ▪ Mostra interès per participar en un voluntariat. 			

8 Aliançes entre estats: cooperar per a avançar			Núm. sessions
10			
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p style="text-align: center;">Què han aconseguit els grans acords internacionals?</p> <p>Partint d'una revisió de la situació internacional actual, les relacions d'amistat i de conflicte entre els estats, l'alumnat ha de entendre que la globalització ha de ser pacífica i cooperativa, objectiu que sols podem abastir amb la recerca d'acords internacionals que signifiquen el final de les guerres o la solució pacífica dels conflictes. També cal saber distingir entre les notícies les que són interessades o falses amb l'objectiu de distorsionar la realitat del món. Després d'acabar aquesta unitat didàctica l'alumnat haurà d'enfrontar el repte de proposar un acord de pau entre Rússia i Ucraïna o paa qualsevol conflicte armat actual.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. El territori s'organitza en estats 2. Els principals sistemes polítics 3. Conflictes i drets humans 4. Acords de col·laboració entre els estats 5. Per què va nàixer l'Unió Europea? 6. Els reptes actuals de l'UE <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Valoració de la importància de la dignitat humana i de respectar els drets humans. ▪ Reflexió sobre la necessitat d'assumir responsabilitats com a part de la societat. ▪ Anàlisi de la Declaració Universal dels Drets Humans. ▪ Elaboració de judicis propis i argumentats davant problemes d'actualitat i exposició crítica d'aquests en debats i altres tasques. ▪ Reflexió crítica sobre la desigualtat i la injustícia en el context local i global i desenvolupament d'actituds de solidaritat. ▪ Comparació de situacions i anàlisis dels diferents motius que les provoquen. ▪ Identificació de les fake news 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3.</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3.</p>	<p>BLOC 1: GEOGRAFIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques de geografia</p> <p>a., b., d.</p> <p>4.Geografia política</p> <p>a., b., c.,</p> <p>6.Geografia econòmica</p> <p>c.,</p> <p>BLOC 2: HISTÒRIA</p> <p>7.El segle XX</p> <p>i.,</p> <p>BLOC 4 COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici de la ciudania</p> <p>d., f.</p> <p>3.Identitat i patrimoni</p> <p>b.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Analitza el mapa polític del món localitzant i agrupant els estats segons les diferents tipologies d'aquests ▪ Analitza la relació entre religió i estat, diferenciant entre estats teocràtics, confesionals, aconfesionals i laics ▪ Sap com funciona una ambaixada i entén de quines assumptes es fa càrrec ▪ Analitza la diferent documentació necessària per a creuar fronteres en les diferents situacions: dins d'una mateixa organització supranacional com a l'UE i entre diferents estats que no conformen un projecte supranacional ▪ Diferència entre territori, organització política o de govern i les nacions que poden compondre un mateix estat ▪ Analitza els drets i deures dels ciutadans d'un estat i sap diferenciar entre estats autoritaris i democràtics. ▪ Localitza al mapa polític del món les dictadures i les democràcies actuals ▪ Comprén la situació d'Espanya com a estat al concert internacional ▪ Analitza els conflictes actuals de Síria, Afganistan i Ucraïna des d'una perspectiva de recerca de la pau mundial. ▪ Identifica una notícia falsa i valora la llibertat d'expressió com a un dret que té com a límit el respecte i la tolerància cap als altres ▪ Analitza i exposa la diversitat de paisatges físics i humans que componen l'UE ▪ Discrimina els diferents estats de l'UE segons el seu grau de desenvolupament humà ▪ Explica el diferent paper de les institucions que governen l'UE ▪ Valora positivament el projecte europeista des d'una perspectiva crítica ▪ Analitza les dues visions oposades del conflicte àrab-israelià ▪ Proposa una iniciativa europea cap a la pau i la convivència internacionals 			

9 L'inici de l'Edat Moderna. L'afany per explorar			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Com potencien les exploracions els avançaments tècnics?</p> <p>Durant l'Edat Moderna, la humanitat va destacar pel seu afany d'explorar. En realitat, la curiositat ha contribuït sempre a la supervivència de l'ésser humà, perquè li ha esportat a aprendre. A la fi del segle XV, aquest interès per conèixer va portar a la població europea a una edat d'or dels viatges i les exploracions, que mai hauria aconseguit tal magnitud sense el conjunt d'importants novetats que es van donar en molt diferents camps. Els avanços tecnològics es troben entre elles. L'esforç científic i tècnic va impulsar la navegació i les expedicions, unes vegades reeixides i altres fallides, que van canviar la perspectiva del món.</p> <p>La base d'aquesta unitat és l'evolució i el desenvolupament de la humanitat gràcies a la influència, al llarg de la història, dels invents i la innovació tecnològica.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Així era l'Europa del segle XV. 2. El desenvolupament tecnològic, clau en els viatges d'exploració. 3. Les exploracions portugueses. 4. Les exploracions castelleses. 5. Amèrica abans de l'arribada de Cristòfor Colom. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Expressió d'emocions i opinions després de la vinculació contextualitzada d'alguns fets històrics amb les seues experiències pròximes. ▪ Participació en debats grupals sobre la revolució provocada per les innovacions i la seua influència en el progrés de la humanitat. ▪ Realització d'investigacions emprant les noves tecnologies com a suport per a la cerca contrastada de dades i presentació de les seues conclusions. ▪ Organització d'una exposició sobre avanços tecnològics en l'Edat Moderna. ▪ Valoració de les fonts destinades a l'estudi de la Història i de la seua difusió a través de mitjans diferents. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2</p> <p>5.1 - 5.2</p> <p>6.1 - 6.2</p> <p>7.1 - 7.2</p> <p>8.1 - 8.2</p>	<p>BLOC 2 HISTÒRIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'història. a., b., c., d.</p> <p>5. Història Moderna a., b., c., d.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques de l'història de l'art a., b.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània a., b., c., d., e.</p> <p>BLOC 4 COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici ciutadania b., d., f.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Explica el concepte d'Edat Moderna i enumera les seues etapes atenent la seua cronologia. ▪ Descriu la forma de vida i les característiques de les persones durant l'Edat Moderna, expressa la seua opinió sobre les seues pràctiques i valors i ho compara amb la nostra experiència actual. ▪ Analitza l'evolució de la societat després del desenvolupament tecnològic i els avanços tècnics. ▪ Descriu les exploracions procedents d'Espanya i de Portugal, explicant els viatges realitzats pels exploradors, durant l'Edat Moderna. ▪ Descriu com era l'art en l'Edat Moderna, identifica les seues etapes i defineix les tècniques utilitzades en cadascuna. ▪ Reflexiona sobre l'evolució de la humanitat des de l'Edat Moderna i valora la seua incidència en els nostres dies. ▪ Mostra interès per conèixer fets del passat i els relaciona amb continguts i experiències pròxims a la seua vida. 				

10 Una nova mentalitat. La construcció de l'Edat Moderna			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Va millorar la valoració de les dones a l'Edat Moderna?</p> <p>Partint del fet que les idees tenen a vegades el poder de canviar el món, analitzem com així va succeir a final del segle XV, quan l'humanisme va mostrar una nova manera de veure i comprendre la realitat. Els artistes del Renaixement prompte es van fer ressò d'ella i la van plasmar en les seues obres. L'ésser humà es va col·locar en el centre de tot i la societat es va qüestionar alguns principis que havia acceptat fins al moment. Per a molts humanistes, promotors d'aquesta nova concepció del món, el paper de les dones va seguir relegat a l'esfera privada. Però elles no van ser alienes al nou esperit de transformació que les envoltava. L'alumnat farà un anàlisi sobre la valoració de les dones en l'Edat Moderna.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> Una nova mentalitat: humanisme, art i ciència. L'arquitectura renaixentista: edificis a la mesura humana. L'escultura en el Renaixement. La pintura renaixentista. La fractura en les creences: Reforma i Contrareforma. Una època de creixement econòmic. Canvis socials. L'ascens de la burgesia. El naixement de l'Estat modern. Els Reis Catòlics. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Exposició oral com a presentació d'un projecte de treball duent a terme unes estratègies d'organització concretes i practicant les regles de comunicació lingüística. Investigació i anàlisi d'informació com a eina per a diferenciar els fets de les opinions i les creences. Ús d'estratègies i habilitats per a l'emissió de judicis progressivament més crítics i argumentats. Estudi i interpretació d'informació històrica a través de l'anàlisi i la comparació de mapes, línies del temps, esquemes i imatges informatives per a facilitar la comprensió dels fets i les relacions entre ells. Connexió d'aprenentatges i interrelació de continguts per a generar coneixements històrics sòlids. Reflexió sobre la influència que exerceixen determinades fites històriques sobre situacions actuals de la nostra vida quotidiana i la seua valoració. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2</p> <p>5.1. - 5.2</p> <p>6.1 - 6.2</p> <p>7.1 - 7.2</p> <p>8.1 - 8.2</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2 HISTÒRIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'història a., b., c., d.</p> <p>5. Història Moderna a., b., c., d.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'història de l'art a., b.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània a., b., c., d., e.</p> <p>BLOC 4 COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici ciutadania b., d., f.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Exposa les característiques de l'humanisme, l'art i la ciència en l'Edat Moderna. Descriu les característiques fonamentals de l'arquitectura renaixentista. Descriu les característiques fonamentals de l'escultura en el Renaixement. Descriu les característiques fonamentals de la pintura renaixentista. Analitza i exposa les causes i conseqüències de la fractura en les creences: Reforma i Contrareforma. Investiga i informa sobre la consideració de l'Edat Moderna com una època de creixement econòmic. Enumera els canvis socials que es van produir en aquesta època i com es va arribar a l'ascens de la burgesia. Exposa com es va arribar al naixement de l'Estat modern i el relaciona amb el regnat dels Reis Catòlics i la seua política d'expansió, basant-se en documents històrics. Analitza obres d'art renaixentistes: un edifici, escultures, pintures... Compara l'educació en l'Edat Moderna amb la dels nostres dies. Crea un blog per a reconèixer el paper de les dones en l'Edat Moderna. Mostra interès per conèixer fets del passat per a comprendre el nostre present 				

11 La monarquia hispànica. Un imperi mundial			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Com podem evitar els conflictes armats?</p> <p>La reflexió i l'anàlisi sobre com poden evitar-se els conflictes armats centra la situació d'aprenentatge amb la qual s'inicia aquesta unitat. S'incideix en què la monarquia hispànica va aconseguir la seua màxima expansió durant el segle XVI, sota els regnats de Carles I, emperador també del Sacre Imperi, com Carles V, i el seu fill Felip II. S'assenyala que es va crear un imperi mundial, que es va estendre a bona part d'Europa, Amèrica i Àsia, i el desenvolupament de la qual va estar marcat per grans problemes econòmics, soci-religiosos i territorials, que van provocar nombroses guerres i conflictes. En aquestes guerres van intervenir els terços, unitats de combat d'infanteria formades per soldats voluntaris. La base d'aquesta unitat és el coneixement històric de l'imperi espanyol, de la monarquia hispànica i dels conflictes armats del segle XVI.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La política imperial. Carles I i Felip II. 2. Problemes i conflictes en la política imperial. 3. El govern d'un extens Imperi. 4. Com eren l'economia i la societat en l'Imperi espanyol. 5. La conquesta d'Amèrica. 6. L'organització i l'administració de l'Amèrica colonial. 7. L'economia de l'Amèrica colonial 8. La revolta comunera. 9. La participació femenina en la conquesta i colonització d'Amèrica. 10. El tracte a la població indígena. 11. La conquesta dels Imperis asteca i inca. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comprensió de textos històrics i vinculació del seu contingut amb l'època actual, emetent judicis de valor argumentats. ▪ Anàlisi de files històriques a partir de la interpretació de mapes, línies del temps i imatges explicatives. ▪ Interpretació i anàlisi de les creacions artístiques de l'època i la seua valoració com a font d'informació històrica rellevant. ▪ Ús de les noves tecnologies per a desenvolupar i presentar un projecte d'investigació grupal. ▪ Connexió entre els coneixements previs i els nous per a obtenir un aprenentatge significatiu en la matèria. ▪ Interés per reconstruir i estudiar el passat per a comprendre l'evolució de les societats fins al moment present. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2</p> <p>5.1 - 5.2</p> <p>6.1 - 6.2</p> <p>7.1 - 7.2</p> <p>8.1 - 8.2</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques d'història. a, b, c, d.</p> <p>5. Història Moderna. a., b., c., d.</p> <p>BLOC 3 HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques de la història de l'art a., b.</p> <p>3.L'art de l'Edat Moderna i Contemporània a. ,b. ,c., d., e.</p> <p>BLOC 4 COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania b. ,d. ,f.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Descriu l'origen i l'evolució de la monarquia hispànica en el segle XVI. ▪ Explica la formació de l'imperi espanyol i determina les conseqüències d'aquests fets. ▪ Exposa, de forma argumentada, els grans problemes econòmics, soci-religiosos i territorials d'aquesta època. ▪ Descriu el sistema de govern en l'època dels Reis Catòlics i reflexiona sobre la vinculació del seu contingut amb valors relacionats amb els drets humans i la igualtat entre homes i dones. ▪ Explica el concepte d'imperialisme i assenyala la seua vinculació amb els enfrontaments. ▪ Narra les principals característiques de la societat en el segle XVI, posant l'accent en la seua activitat econòmica i en les desigualtats existents en l'època. ▪ Identifica i defineix diferents elements i creacions artístiques segons les diferents etapes de l'època i valora el seu important llegat cultural en l'actualitat. ▪ Coneix, compara i valora la influència de l'educació i de la societat en els camps de la filosofia, la ciència, el teatre i la literatura, i assenyala la importància d'aquests sabers en el present. ▪ Recrea una entrevista entre dos personatges històrics. ▪ Mostra interès i motivació per conèixer fets històrics del passat i vincular-los amb el context actual. 				

12 El món barroc. Noves potències hegemòniques			Núm. sessions	5
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Poden conuiu la injustícia i el progrés?</p> <p>A partir d'aquesta reflexió es para atenció al fet que en el segle XVII la major part dels Estats europeus van estar governats per monarquies absolutes, encara que, al mateix temps, en alguns altres, com a Anglaterra, es van establir les bases de les monarquies parlamentàries. Analitzant el cas d'Espanya es documenta que va viure en aquesta època una reculada en l'àmbit internacional, al mateix temps que altres potències europees (França i les Províncies Unides), prenién el relleu. El comerç triangular, basat en el tràfic de persones esclaves provinents d'Àfrica, que eren ocupats com a mà d'obra en les plantacions nordamericanes, va proporcionar quantiosos beneficis a totes aquestes noves potències. La base d'aquesta unitat és conèixer les causes i conseqüències de diferents tipus de crisis, relacionant-les amb l'anàlisi sobre la possibilitat, o no, que convisquen la injustícia i el progrés.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ol style="list-style-type: none"> Una època de greus i nombroses crisis La decadència de la monarquia hispànica La fi de l'hegemonia espanyola L'absolutisme francès. Lluís XIV Dos sistemes diferents: les Províncies Unides i Anglaterra Revolució científica i cultural L'arquitectura barroca L'escultura barroca La pintura barroca La reflexió sobre els governs del segle XVII, l'absolutisme i altres formes de govern al llarg de la història. <p>I aplicarem la següent metodologia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Estudi i interpretació de documents que faciliten la comprensió dels continguts i les relacions amb la informació escrita. Anàlisi d'una caricatura de Lluís XIV, comprenent l'ús de les caricatures. Realització d'una exposició per a expressar el seu saber sobre un tema de forma sintetitzada i clara. Cerca d'informació rellevant en la matèria accedint a internet i a altres fonts de divulgació històrica. Reflexió sobre l'evolució i els canvis urbanístics al llarg de la història i la importància de la seua conservació en els nostres dies. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2</p> <p>5.1 - 5.2</p> <p>6.1 - 6.2</p> <p>7.1 - 7.2</p> <p>8.1 - 8.2</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2 HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història a., b., c., d.</p> <p>5.Història Moderna a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània El segle XIX. a, b, c, d. El segle XX. a, b, c, d, e, f, g, h, i.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art a, b.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània a, b, c, d, e.</p> <p>BLOC 4 COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania b., d., f.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Descriu la societat i l'economia del segle XVII, i assenyalas el paper concret de la dona en aquesta època. Defineix la manera de vida de l'època, explicant com eren els habitatges, assenyalant les creences religioses i descrivint els aspectes rellevants de l'art i la cultura. Investiga i exposa les seues conclusions sobre el <i>comerç triangular</i>, assenyalant que estava basat en el tràfic d'esclaves i esclaus africans, que eren ocupats com a mà d'obra. Analitza i explica com es va produir la fi de l'hegemonia espanyola, assenyalant les seues fases i l'evolució dels territoris a partir de mapes. Descriu la societat i l'economia de l'absolutisme francès, de les Províncies Unides i d'Anglaterra. Narra les principals característiques de la revolució científica i cultural de l'època, assenyalant les seues causes i les seues conseqüències. Indica els trets representatius de l'arquitectura i l'escultura barroca. Investiga i analitza la pintura de Velázquez i altres artistes de l'època. Representa una obra de teatre contra l'esclavitud i exposa les seues conclusions. Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 				

Geografia i Història

4t d'ESO - Programació d'aula - Curs 2024–25

Font: <https://sites.google.com/a/eskibel.com/historia-del-mundo-contemporaneo/>

CONTINGUT

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat
 2. Gestió de espais, materials i temps.
 3. Unitats didàctiques.
- (Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Enrique J. Martínez López

GEOGRAFIA I HISTÒRIA DE 4t d'ESO. PROGRAMACIÓ D'AULA.

Aquest annex conté la **programació d'aula de Geografia i Història per al 4t curs d'ESO**. Conté l'explicació i seqüenciació de les unitats didàctiques a ensenyar. Té com a marc de referència les pàgines inicials de la present programació, és a dir, la proposta pedagògica del nostre departament, de la qual aquest document forma annex. Per això és també un document obert: serà **objecte de revisió al terme de cada curs**, a fi de modificar, suprimir o afegir tot allò que l'avaluació de la nostra pràctica docent ens aconselle.

Aquesta programació d'aula s'ha elaborat partint de la idiosincràsia dels grups (és a dir, les característiques del nostre alumnat), els materials curriculars, espais i temps disponibles, és a dir, hem acomodat la nostra programació d'aula a les condicions espai / temporals existents.

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat

Aquest curs tenim docència en 3 grups de 4t ESO. A més, sóc tutor del 4t d'ESO B Les seues dades són:

	GRUPS		
	A	B	C
Número d'alumnat	19	25	26
Número de repetidors/es	0	2	3
Número d'ACIs	0	0	0
Número d'ANESE	0	0	0
Espai /aula assignada	E4A	E4B	E4C
Horari			
Dilluns		11:15 – 12:10	
Dimarts	14h 20' -15h 15'	9:50 – 10:45	
Dimecres	13h 05' -14h		11:15 – 12:10
Dijous		11:15 – 12:10	9:50 – 10:45
Divendres	12:10 – 13:05		13h 05' -14h

Com que tenim 3 alumnes estrangers amb moltes dificultats per a entendre les nostres llengües oficials, aplicarem mesures d'inclusió individualment a cada ú d'ells, conforme s'exposa a les pàgines 19-20 de la proposta pedagògica del departament, document del qual aquest es annex.

Com a activitats extraescolars, hem programat i comunicat a l'ED per a la seua inclusió en la PGA, les següents, sense perjudici que no es puguem efectuar per raons organitzatives i sense excloure el participar en altres semblants proposades per la resta de departaments:

- Itinerari pel patrimoni industrial de Port de Sagunt (1r/2n o 3r trimestre)
- Itineraris "Sagunt romà/jueu" (un d'ells). Previst per al 2n/3r trimestre
- Visita al parc temàtic sobre Història d'Espanya Puy de Fou a Toledo (3r trimestre)

2. Gestió de espais, materials i temps.

Els **espais assignats** són aules amb suficient espai per tal de moure les taules i poder treballar circumstancialment en grup sempre que siga necessari. Ara bé, estarem a allò que l'equip docent acorde per tal de mantindre l'orde a classe. La disposició més habitual de les taules serà: quatre files de dos línies de taules orientades cap a la pissarra. Aquesta és de clarió però disposa també d'una superfície annexa on es pot projectar. A l'aula tenim projector, ordinador i connexió a Internet, per la qual cosa intentarem usar els nostres materials digitals. També tenim a les aules prestatgeries amb llibres de temes variats, que poden ser usats com a recurs de lectura.

Com a **material de treball** hem triat com a **recurs principal** el disponible al banc de llibres del nostre centre: **GRENCE RUIZ, Teresa (dir.) Geografia i Història 4t d'ESO. Projecte construït mons d'Editorial Santillana** per les raons següents: té un enfocament multidisciplinari que planteja situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat que envolta l'alumnat, afavorint un aprenentatge competencial, personalitzat i molt compromès amb els Objectius Sostenibles de Desenvolupament (OSD) de la Agenda 2030. A més a més, compta amb un complet material digital i treballa l'alfabetització informacional i les competències STEAM. Ara bé, el professorat pot triar lliurament d'aquest material el que en cada moment siga més adient per a treballar a l'aula, inclús pot substituir-lo per recursos didàctics pròpiament elaborats pel docent o adaptats d'**altres fonts**. Entre aquestes, usarem: atles, quadern o diari d'aprenentatge de l'alumnat (que és un instrument i registre de mesura dels criteris d'avaluació), blogs, webs, googlemaps i altres que internet puga oferir per tal de reforçar, ampliar o facilitar l'aprenentatge dels sabers bàsics i les competències específiques de la nostra matèria.

En quant a la **temporalització** dels continguts que treballarem al llarg del curs, la taula següent mostra una aproximació:

Trim.	Unitats didàctiques		Situació d'aprenentatge	Data aprox. començament	Número de Sessions
1	0	Introducció a la Història	Conèixer el passat per a comprendre el present	setembre	transversal
	1	La crisi de l'Antic Règim: l'origen del món contemporani	Com pot contribuir l'educació a l'avançament de la societat	setembre/ octubre	8
	2	Revolucions liberals: la conquesta dels drets individuals i col·lectius	Per quina raó les constitucions hi són les bases de la democràcia?	octubre/ novembre	16
	3	Revolució industrial e imperialisme: el repartiment del món	Com poden modificar la vida diària els avançaments tecnològics?	novembre/ desembre	14
	4	La transformació d'Espanya al segle XIX: la revolució liberal	Com va canviar la societat espanyola al començament de l'Edat Contemporània?	desembre	10
2	5	El difícil començament del segle XX: la I Guerra Mundial	Per quina raó va ser tan destructiva la I Guerra Mundial?	gener	10
	6	El període d'entreguerres: crisi econòmica i totalitarismes	De quina manera ha evolucionat la democràcia als segles XX i XXI?	febrer	14
	7	La II Guerra Mundial: el món a punt de la destrucció	Ens ajuda la memòria històrica a aprendre del passat?	març	14
	8	Espanya: de la crisi del 98 a la guerra civil	Com va avançar la igualtat de gènere a l'Espanya del primer terç del segle XX?	abril	10
3	9	La Guerra Freda que va conmovre al món	Quina herència tecnològica ens ha deixat la Guerra Freda?	maig	10
	10	La descolonització	Va trepitjar l'apartheid els drets fonamentals?	maig	14
	11	Grans canvis, tensions i reptes des de 1945	Contribueix la UE a la pau mundial?	juny	14
	12	Espanya: de la dictadura cap a la democràcia	Com va construir-se l'actual Espanya democràtica?	juny	10

3. Unitats didàctiques. (Taulas mostrant les competències específiques, situacions d'aprenentatge i els criteris i d'avaluació).

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un pla d'acció amb un conjunt d'actuacions que possibiliten la **consecució del perfil d'eixida mitjançant** l'abastiment de les **competències específiques** de la nostra àrea, **mesurades en el seu grau d'abastiment pels instruments d'avaluació i els criteris que figuren en la proposta pedagògica del departament, a la qual cal referir-se per tal d'entendre la nomenclatura que apareix a les taules següents.**

La aplicació d'aquesta programació d'aula ha de ser, per força, flexible. Als apartats anteriors hem de referir-nos per tal d'adaptar el catàleg d'intencions presentat a la realitat de l'aula. Aquesta experimentació ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament, afavorint la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs. Als quadres següents es mostra una correlació de les unitats didàctiques i el seu contingut relacionant situacions d'aprenentatge, competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació associats. La nomenclatura procedeix de l'empleada al precedent **document base "Proposta pedagògica del departament de Geografia i Història per a l'ESO"**, en concret de les pàgines assenyalades en cada columna de les taules següents.

Introducció a la Història			Núm. sessions
			3*
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Conèixer el passat per a comprendre el present</p> <p>L'objectiu principal és demostrar a l'alumnat que el mètode de treball utilitzat en Història és l'únic que permet reconstruir fidelment allò que va ocórrer al passat perquè conserva i analitza les proves dels esdeveniments des de diversos punts de vista. D'aquesta forma, com a ciència social, la Història pot reconstruir fidelment el pasat i, a més a més, fer una explicació que no sols ens aclareix perquè varen ocórrer els esdeveniments d'eixa forma i no d'altra i com això ens pot ajudar a comprendre el present, a explicar-nos què està succeïnt al nostre món actual. Per últim, el descobriment d'aquest mètode de treball i el coneixement dels fets històrics, també permetrà a l'alumnat intentar albirar el seu futur. Aquesta part del temari hi és transversal. Les sessions dedicades poden augmentar al llarg del curs. El repte final és que l'alumnat aplique el mètode de treball de la Història en una xicoteta investigació sobre un esdeveniment del pasat del seu entorn, presentant-la en format escrit o audiovisual.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Distinció entre llegenda, crònica, memòria i Història • Les eines d'un historiador: les fonts i el mètode • Altres ciències auxiliars de la Història • Com escrivim la Història. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2.</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1. Mètodes i tècniques de Història a., b., c. i d.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1. Exercici de la ciutadania a., b., c., i e.</p> <p>2. Sostenibilitat a., b. i c.</p> <p>3. Identitat i patrimoni a., c. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Coneixement i aplicació de mètodes historiogràfics per a millorar la comprensió de les fonts del pasat. ▪ Reflexió crítica sobre la validesa de les fonts del pasat. ▪ Cerca d'informació en fonts segures i fiables i ús responsable. ▪ Desenvolupament d'habilitats comunicatives en les seues exposicions. ▪ Interpretació i anàlisi de textos i mapes per a inferir conclusions i extraure dades. ▪ Valoració de la importància de la història per a entendre el món actual i albirar el futur. ▪ Valora la importància de cuidar els arxius i el patrimoni material e immaterial de la Humanitat como a base del coneixement del pasat. ▪ Comprén el paper dels historiadors i historiadores en l'explicació, aclariment, sistematització i divulgació dels fets del pasat. ▪ Utilitza eixos cronològics per tal de ordenar temporalment els fets del pasat ▪ Investiga, realitza una anàlisi crítica sobre un fet històric del qual n'hi han diferents interpretacions historiogràfiques, valorant-les totes. ▪ Avalua el seu propi procés d'aprenentatge i valora els nous aprenentatges. 			

* Aquesta unitat, realment, hi és transversal a tota programació; les sessions fan referència a les necessàries per tal de treballar per primera vegada amb l'alumnat alguns dels continguts assenyalats.

1 La crisi de l'Antic Règim: l'origen del món contemporani			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>De quina manera pot contribuir l'educació a l'avançament de la societat?</p> <p>A partir de l'anàlisi de tots els aspectes de l'Antic Règim, l'alumnat descobreix que la base del privilegi en aquest temps era el desigual accés a l'educació i la cultura, sobre tot quan s'apropa a les bases de la Il·lustració i comprova com l'extensió del coneixement a tota la societat va fer possible un canvi tan radical com va ser la revolució liberal burgesa. L'extensió de l'educació obligatòria, laica i gratuïta que hui és un dret garantit per la nostra constitució, no es va abastir fins el final del segle passat. Per tot això, comparant la societat de l'Antic Règim amb l'actual, l'alumnat haurà de trobar en l'educació el motor del canvi en qualsevol societat.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Economia i societat de l'Antic Règim • Absolutisme i despotisme il·lustrat • La Il·lustració: base del pensament polític contemporani • L'absolutisme borbònic a Espanya • El despotisme il·lustrat a Espanya 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1. - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>5.Història Moderna: c. i d.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identitat i patrimoni: b. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora un eix cronològic per a marcar els períodes o fases de l'evolució dels esdeveniments principals del segle XVIII europeu ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre sí, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Descriu i compara, partint d'una selecció de textos històrics de font primària, l'absolutisme amb l'actual règim parlamentari, fent conclusions raonades sobre les causes de les seues diferències. ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre el paper de l'<i>Enciclopaedia</i>, la gran obra de la Il·lustració, per tal de valorar el gran canvi que va contribuir a donar. ▪ Investiga i presenta textos històrics de font primària i de font secundària per tal d'esbrinar quin va ser el paper de les dones en el moviment del segle XVIII anomenat Il·lustració ▪ Triant lliurement a un intel·lectual espanyol il·lustrat, fa una presentació audiovisual curta de tipus biogràfic per tal de comunicar la seua ideologia i contribució al moviment del qual va formar part. ▪ Valora, coneix i enumera les idees il·lustrades que conformen la base del nostre sistema polític actual ▪ Elabora una mena d'article per tal de ser inclòs en una enciclopèdia sobre un concepte propi del absolutisme (regalisme) i un altre del liberalisme (laïcisme), valorant el rigor científic i el respecte per la propietat intel·lectual (perquè ha de citar les fonts de consulta) ▪ Participa de forma crítica en un debat sobre el tema <i>Eren compatibles les idees il·lustrades amb el despotisme il·lustrat?</i> ▪ Valora els primers periòdics diaris i l'actual premsa digital com a la base sòlida de la llibertat d'expressió ▪ Confecciona una mena de revista divulgativa sobre la revolució científica del segle XVIII ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 				

2 Revolucions liberals: la conquesta dels drets individuals i col·lectius			Núm. sessions
			16
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Per quina raó les constitucions hi són les bases de la democràcia?</p> <p>Um dels canvis bàsics operats per la revolució liberal va ser l'aparició del document jurídic anomenat constitució dels pobles que suposa l'acord col·lectiu de convivència pacífica més important per les democràcies. L'alumnat descobrirà això quan, després d'analitzar les revolucions nordamericana i francesa, s'adonarà que durant l'època napoleònica cristal·litza el sentiment nacional i constitucional al pobles europeus, producte paradoxal de les invasions napoleòniques. Estudiant el cas de les unificacions d'Alemanya i d'Itàlia, trobaran que les seues constitucions són el ciment del seu Estat.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupament de la revolució americana • Inici i radicalització de la Revolució francesa • Europa napoleònica • La tornada a l'Antic Règim: la Restauració • Onades revolucionàries de 1820, 1830 i 1848 • Els nacionalismes • Comparació de les unificacions alemanya i italiana 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1. - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>5.Història Moderna: d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XIX: b.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identitat i patrimoni: b. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora un eix cronològic per a marcar els períodes o fases de l'evolució dels esdeveniments principals entre 1776 i 1876. I un altre comparatiu dels processos d'unificació d'Alemanya i Itàlia. ▪ Confecciona un diàteri o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre sí, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Analitza un conjunt de mapes en acetato superposables a un mapa actual d'Europa, per tal de comparar els canvis territorials i polítics provocats pel Congrés de Viena. ▪ Interpreta una pintura sobre un fet històric: <i>La Llibertat guiant al poble</i> (Delacroix), aplicant la tècnica pròpia de la Història de l'Art. ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre el calendari de la Revolució de 1789 amb conclusions sobre la seua operativitat en comparació amb el que tenim ara. ▪ Valora els drets humans com a un ideal comú a tots el pobles i nacions, partint del comentari comparat del textos: drets de l'home i del ciutadà i la declaració de drets nordamericana. ▪ Confecciona un article historiogràfic informant sobre les causes i desenvolupament de la revolució francesa i/o del trienni liberal espanyol. ▪ Valora la importància de la objectivitat en el treball del historiador ▪ Escriu un article d'opinió sobre el tema: <i>Va donar la revolució francesa drets a totes les persones?</i> ▪ Analitza com va ser possible que durant la revolució francesa es donara el canvi dels ideals revolucionaris democràtics al terror institucionalitzat. ▪ Redacta una constitució per a l'aula. ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 			

3 Revolució industrial e imperialisme: el repartiment del món			Núm. sessions
			14
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>De quina manera poden modificar la vida diària els avançaments tecnològics?</p> <p>A partir del treball d'aquesta unitat, l'alumnat ha de tindre clar que sense avançaments tecnològics, no existeix possibilitat alguna de progrés. Analitzarem les causes que expliquen perquè Gran Bretanya va ser la pionera en la Revolució Industrial; farem comparació entre aquesta i la Segona Revolució Industrial per a posar de relleu no sols el creixement i el desenvolupament i qual varen contribuir, sinó també a les noves desigualtats de la societat industrialitzada, específicament, el moviment obrer. Finalment, l'expansió europea exercint l'imperialisme, és la primera presa de contacte del que més endavant tractarem com les bases de les actuals desigualtats al món: la descolonització.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inici de la revolució industrial britànica • Les primeres indústries punteres • Impacte de la revolució dels transports • La Segona Revolució Industrial i la seua expansió • Població i ciutats en temps de la industrialització • Societat de classes i naixement del moviment obrer • Imperialisme i imperis colonials • Organització de les colònies i els seus efectes 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1. - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XIX: a. i c.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identitat i patrimoni: b. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora un eix cronològic en forma de mural per a marcar els períodes o fases de l'evolució dels avançaments tecnològics entre la primera i la segona revolucions industrials. ▪ Elabora un quadre comparatiu de les revolucions industrials, assenyalant la font de energia i avançament tecnològic clau, les indústries motrius i la seua expansió ▪ Comenta un mapa sobre l'expansió dels ferrocarrils europeus al segle XIX per tractar l'impacte en l'acurtament de les distàncies que va tindre la revolució dels transports ▪ Elabora un quadre comparatiu de les ideologies marxista i anarquista; analitza la portada dels periòdics de cada bloc en l'època. ▪ Analitza les diferències entre liberalisme econòmic i imperialisme i explica el sistema econòmic capitalista mitjançant una presentació curta. ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal de explicar el procés de lluita pels drets de la dona al segle XIX ▪ A partir de la lectura d'un fragment de novel·la històrica ambientada en la lluita obrera del segle XIX, elabora un relat del mateix tipus sobre la vida de la dona en aquell temps ▪ A partir d'un documental de recreació històrica, separa la informació històrica de la de ficció per tal de fer un debat sobre el ludisme: va ser o no un moviment en favor de la lluita de classes? ▪ Analitza l'evolució d'un país africà que patí el colonialisme europeu mitjançant una presentació curta; p.e. "Del Congo Belga a la R. D. del Congo" ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre sí, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 			

4 La transformació d'Espanya al segle XIX: la revolució liberal			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Com va canviar la societat espanyola al començament de l'Edat Contemporània?</p> <p>Aquesta unitat és molt important perquè l'alumnat pot comparar el seu estil de vida actual amb el que va començar a dominar Espanya a partir del segle XIX. A més, és un contingut que tindrà molt aprofundiment en segon de batxillerat, on la Història d'Espanya és un àrea troncal. Per tot això es valora de forma especial la capacitat de l'alumnat per fer taules comparatives o sintàctiques, quadres o mapes conceptuals, glosaris, etc., que li poden permetre interioritzar tot aquest coneixement. I tot això sense perdre la vessant del context europeu.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La guerra d'independència i les Corts de Cadis • Ferràn VII i la tornada a l'absolutisme • La independència de les colònies hispanoamericanes • Isabel II i la construcció de l'Estat liberal • El sexenni democràtic i la Restauració • El retard de la industrialització • La nova societat i el moviment obrer a Espanya 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1. - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XIX: d. i e.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identitat i patrimoni: b. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora un eix cronològic per a marcar els períodes o fases de l'evolució dels esdeveniments principals que conformen la Història d'Espanya al segle XIX ▪ Fa un quadre sintètic comparant les diferents constitucions espanyoles del segle XIX ▪ Elabora un mural amb els retrats dels principals governants d'Espanya durant el segle XIX ▪ Interpreta una caricatura sobre Josep I, un altra sobre Ferràn VII i una tercera sobre Isabel II ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal de explicar el paper de la dona al moviment obrer espanyol ▪ A partir de la lectura d'un fragment de novel·la històrica ambientada en la lluita obrera del segle XIX, elabora un relat del mateix tipus sobre la vida de la dona en aquell temps ▪ A partir de l'obra de Goya, fa una presentació audiovisual curta que explique la vida dels espanyols abans i després de 1808. ▪ A partir d'un documental sobre un personatge històric del segle XIX espanyol, fa el mateix amb altre de l'elecció de l'alumnat ▪ Analitza l'evolució de la guerra del Francès (1808 – 1814) y respón justificadament a la qüestió: Va ser un èxit o un fracàs? ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre sí, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 			

5 El difícil començament del segle XX: la I Guerra Mundial			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Per quina raó va ser tan destructiva la Primera Guerra Mundial?</p> <p>La repulsa a qualsevol forma de violència i, específicament, a les guerres, presideix aquesta unitat didàctica. L'alumnat ha d'entendre el camí que va conduir a la primera guerra mundial i comparant-lo amb situacions actuals, per tal de preparar-se davant de les incerteses. Per altra banda, apropar-se a la revolució bolxevic dona a l'alumnat la oportunitat d'estudiar un procés mitificat, però des de la perspectiva objectiva de la Història. Al fi i al cap, l'alumnat descobreix que la raó de tota violència radica en les desigualtats.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Causes i esclafit de la Primera Guerra Mundial • Desenvolupament de la Primera Guerra Mundial • Viure durant la guerra • La pau de Versaïlles i les seues conseqüències • L'origen de la revolució rusa: 1905 • De les revolucions de 1917 a la guerra civil 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1. - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XX: b.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identity i patrimoni: b. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora un eix cronològic per a marcar els períodes o fases de l'evolució dels esdeveniments principals que conformen la Història d'Europa, des de 1900 a 1930 ▪ Fa un quadre sintètic amb les causes de la Primera Guerra Mundial i un altre amb les seues conseqüències ▪ Elabora un mural amb mapes que mostren l'evolució dels fronts de batalla entre 1914 i 1918 ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal de explicar el paper del moviment feminista durant el principi del segle XX ▪ A partir d'un mapa actual, elabora en acetat mapes de les fronteres abans i després de la I Guerra Mundial, aportant conclusions ▪ Confecciona la biografia de Lenin, Trostky, Stalin o qualsevol altre protagonista de la revolució bolxevic ▪ Elabora un eix cronològic dels esdeveniments de la revolució russa (1905 – 1917) ▪ Elabora un mural amb les condicions de vida de la població en la Rússia Tzarista. ▪ Extrau conclusions sobre les causes de la revolució russa a partir de documents ▪ Interpreta diferents cartells propagandístic de guerra i prepara un debat sobre si les fake news és o no una forma de propaganda ▪ A partir del documental la I Guerra Mundial en color, elabora un informe sobre la perspectiva que de la guerra tenien els soldats. ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre sí, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 			

6 El període d'entreguerres: crisi econòmica i totalitarismes			Núm. sessions
			14
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>De quina manera ha evolucionat la democràcia als segles XX i XXI?</p> <p>Em aquesta unitat didàctica apropem a l'alumnat al període d'entreguerres, de 1918 a 1939, caracteritzat per una greu crisi de confiança davant les democràcies liberals capitalistes, l'efecte d'un gran crisi econòmica iniciada a 1929 i l'ascens de sistemes polítics alternatius de tipus totalitari: el comunisme a l'URSS, el nazisme alemany i el feixisme italià. L'estudi de tot això ha de fer comprendre al nostre alumnat, per comparació amb l'època actual, que la democràcia pot patir crisi identitàries com aquestes que poden derivar en sistemes dictatorials molt poc recomanables per la salut del nostre estat de benestar.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La fràgil recuperació econòmica dels anys vint • El crack de 1929 i la Gran Depressió • La crisi de les democràcies • La Itàlia feixista • Ascens i triomf del nazisme en Alemanya • El naixement de l'URSS i la dictadura de Stalin 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1. - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XX: b. i c.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identitat i patrimoni: b. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora un eix cronològic per a comparar l'evolució de França, Espanya, Itàlia, Estats Units, Gran Bretanya i Alemanya respecte a esdeveniments polítics, econòmics i socials entre 1918 a 1939 ▪ Fa un quadre sintètic amb les causes de la Gran Depressió de 1929 i un altre amb les seues conseqüències ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal de explicar la crisi de les democràcies, la Itàlia feixista o l'Alemanya nazi. ▪ A partir d'un mapa actual, elabora en acetat mapes de les fronteres abans, durant i després de la URSS, aportant conclusions ▪ Confecciona i comenta un gràfic sobre la crisi de 1929 i les seues conseqüències al capitalisme ▪ Elabora un gràfic o mapa conceptual per tal d'explicar comparativament els sistemes polítics de l'URSS, feixista i nazi. ▪ Elabora un mural amb el paper de la dona en l'Europa d'entreguerres, fent especial menció als llocs amb sistemes totalitaris ▪ Extrau conclusions sobre les causes de la revolució russa a partir de documents ▪ Elabora un xicotet article discutint si la cultura de masses va aparèixer durant el període d'entreguerres i perquè. ▪ Cerca informació audiovisual per internet, seleccionant fotos representatives del període estudiat, valuant primer si poden o no mentir-nos ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Elabora i pronuncia un discurs amb el tema: <i>Què és per a mi viure en democràcia?</i> ▪ Després de visionar la pel·lícula <i>Las uvas de la ira</i>, fa una reflexió sobre si hui enfrontem les crisi igual que fa un segle. ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre sí, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 			

7 La II Guerra Mundial: el món a punt de la destrucció			Núm. sessions
			14
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Ens ajuda la memòria històrica a aprendre del passat?</p> <p>Aquesta unitat didàctica aporta a l'alumnat moltes claus per a entendre el món actual. Pacifisme, feminisme, respecte als drets humans, lluita per la disminució de les desigualtats i contra el canvi climàtic, hi són valors que poden aprendre apropiant-se críticament als esdeveniments ocorreguts durant la Segona Guerra Mundial (1939 – 1945). La condemna dels totalitarismes i del holocaust, és allò que volem treballar.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Causes de la Segona Guerra Mundial • Ofensiva alemanya i contraatac aliat • Holocaust: un estudi detingut • Colaboracionisme i resistència als països ocupats • Final de la guerra, conseqüències i canvis territorials. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XX: c. i d.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identitat i patrimoni: b. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fa un quadre sintètic amb les causes de la Segona Guerra Mundial i un altre amb les seues conseqüències ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal de explicar el desenvolupament de la II Guerra Mundial amb mapes. ▪ A partir d'un mapa actual, elabora en acetat mapes de les fronteres abans, durant i després de la ocupació nazi, aportant conclusions ▪ Confecciona i comenta un mapa conceptual sobre les causes i desenvolupament de la guerra al Pacífic ▪ Elabora un mural amb el paper de la dona durant la Segona Guerra Mundial, comparant la seua situació en diferents llocs ▪ Extrau conclusions sobre la vida dels jueus al gueto de Varsòvia a partir de document de tots tipus per a fer un audiovisual curt. ▪ Elabora un xicotet article explicant el col·laboracionisme de la França de Vichy ▪ Cerca informació audiovisual per internet sobre l'Holocaust, seleccionant fotos representatives, valuant primer si poden o no mentir-nos, per a fer una exposició sobre els camps d'extermini nazi. ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Elabora un alegat jurídic amb el tema: <i>Existeix un dret internacional humanitari?</i> A partir de documents seleccionats ▪ Després de visionar la pel·lícula <i>Els jueus de Nuremberg</i>, fa una reflexió sobre si la pena de mort és o no aplicable a casos com aquests. ▪ Fa un article sobre un d'aquests temes: <i>Quines persones ajudaren a fugir als jueus de l'Holocauste? / Va ser justificat el bombardeig atòmic sobre Japó</i> ▪ Fer un curt audiovisual sobre l'Holocaust vist pels supervivents (després d'un visionat de documentals). ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre sí, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 			

8 Espanya: de la crisi del 98 a la guerra civil			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Com va avançar la igualtat de gènere a l'Espanya del primer terç del segle XX?</p> <p>En la mateixa línia que al tema anterior, aquesta unitat didàctica apropa a l'alumnat a l'època més obscura de la nostra història contemporània, el període 1923 – 1975. En aquest, que comença i acaba amb una dictadura, la democràcia va regnar per breu temps i les conseqüències d'una guerra civil va destruir per molt de temps la convivència a Espanya. L'objectiu és rebutjar qualsevol forma de defensar violentament qualsevol ideologia i la necessitat del diàleg i la comprensió mutua per tal d'arribar a una convivència en pau i democràtica.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desprestigi de la Restauració com a sistema polític • La II República: temps de reformes i crisi • Causes i desenvolupament de la Guerra Civil • Viure durant la Guerra Civil • Conseqüències de la Guerra Civil. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1. - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XX: a. i f.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identity i patrimoni: b. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fa un quadre sintètic amb les causes de la fallida del sistema polític de la Restauració ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal de explicar el desenvolupament de la II República. ▪ Confecciona i comenta un mapa conceptual sobre les causes i desenvolupament de la guerra civil espanyola ▪ Elabora un mural amb el paper de la dona durant la Segona República i la guerra civil ▪ Extrau conclusions sobre les penoses conseqüències de la guerra civil a partir de document de tots tipus per a fer un audiovisual curt. ▪ Elabora un xicotet article explicant com era la vida d'una persona adolescent durant la República i la guerra civil ▪ Cerca informació audiovisual per internet sobre les Misions Pedagògiques de 1932 - 1936, seleccionant fotos representatives, valuant primer si poden o no mentir-nos, per a fer una exposició sobre aquesta iniciativa cultural de la Segona República. ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Elabora una presentació audiovisual curta fent una comparació de la premsa política i cartells propagandístics del període 1931 - 1939 ▪ Després de visionar la pel·lícula <i>La lengua de las mariposas</i>, fa una reflexió sobre l'ensenyament al temps de la II República. ▪ Fa un article d'opinió comparant els gràfics dels resultats electorals de 1931, 1933 i 1936. ▪ Fer un curt audiovisual sobre l'exili dels republicans espanyols vist pels supervivents (després d'un visionat de documentals). ▪ Fer una pàgina web sobre la dona dels anys 1930 incloent les biografies de les dones més destacades d'aleshores ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre sí, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 			

9 La Guerra Freda que va con moure al món			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Quina herència tecnològica ens ha deixat la Guerra Freda?</p> <p>Després de les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, que encara patim, la competició tecnològica d'armaments durant la guerra freda (1848 – 1991) entre Estats Units i la URSS, no sols va determinar una potència autodestructiva sense precedents, sinó que també va acabar amb la URSS per esgotament. A més a més, moltes de les noves tècniques i materials, hui s'han fet servir per a fer-nos una vida més agradable, especialment, els derivats de la competició per la conquesta de l'espai, com la informàtica, la ofimàtica i internet. L'alumnat ha de valorar també efectes molt negatius de l'antagonisme de les dues potències aleshores enfrontades en la Guerra Freda com a un avís del que pot ocórrer en temps futurs no massa llunyans.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Guerra Freda: definició i blocs • Hostilitat entre USA i URSS (1948 – 1953) • La coexistència pacífica (1953 – 1962) • Tornada a la màxima tensió (1963 – 1973) • Cap al final de la Guerra Freda (1973 – 1991). 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1. - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XX: d.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identitat i patrimoni: b. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fa un eix cronològic del desenvolupament de la guerra freda, amb referència a tots els conflictes perifèrics que originà ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal de explicar la competició armamentística i espacial de l'URSS i Estats Units. ▪ Confecciona i comenta un mapa on s'hi localitzen les guerres perifèriques que originà la guerra freda ▪ Elabora un mural amb el paper de les persones que lluitaren per mantindre la pau en aquests temps ▪ Elabora un xicotet article rememorant l'encontre entre Kennedy i Krushev a partir de les gravacions d'aquest encontre ▪ Cerca informació sobre els còmics de superherois per tal de fer una exposició sobre el paper que jugaren en aquest període. ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Elabora una presentació audiovisual curta fent una història d'internet ▪ Després de visionar la pel·lícula <i>Teléfono rojo, volamos hacia Moscú</i>, fa una reflexió sobre si la guerra freda era o no un combat per garantir les llibertats individuals o bé per establir una societat igualitària. ▪ Fer una línia de temps en format pàgina web que ilustre la competició per la conquesta de l'espai. ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre si, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 			

10 La descolonització			Núm. sessions
			14
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)
<p>Va trepitjar l'<i>apartheid</i> els drets fonamentals?</p> <p>A partir</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Causes de la descolonització • Independència de Pakistà i Índia • Descolonització del SE asiàtic i Oceania • Descolonització d'Orient Pròxim i El Magrib • Independència de l'Àfrica subsahariana • Independència i desenvolupament econòmic. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1. - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XX: d.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identity i patrimoni: b. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fa un eix cronològic del desenvolupament dels processos de descolonització ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal de comparar els processos d'independència dels països analitzats. ▪ Confecciona i comenta un mapa en acetato amb les fronteres actuals d'Àfrica i les que hi havia abans de 1948, per tal d'avaluar quins pobles varen ser separats i quins varen tindre que compartir un mateix Estat, donant lloc a nous conflictes ▪ Elabora un mural amb les causes i conseqüències de la descolonització ▪ Elabora un xicotet discurs per a un suposat líder independendista africà ▪ Cerca informació i confecciona un atlas dels països africans, ressaltant dades demogràfiques i estadístiques econòmiques ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Elabora una presentació audiovisual curta comparant la situació actual de cinc països (3 africans, 2 asiàtics) després de la descolonització procurant donant explicacions sobre les diferències trobades ▪ Després de visionar la pel·lícula <i>Hotel Rwanda</i>, fa una reflexió escrita sobre el paper de certs líders en la independència dels seus països ▪ Després de veure un documental sobre Gandhi, elabora una opinió sobre la no violència per tal d'abastir reivindicacions justes ▪ Fer un curt audiovisual sobre el problema de l'immigració il·legal a Europa des de països en desenvolupament (després d'un visionat de documentals). ▪ Fer un debat argumentant a favor i en contra de la següent afirmació: "avui no existeixen colònies". ▪ Elaborar una ponència sobre el respecte als drets humans ▪ Analitzar si la falta de desenvolupament econòmic dels nous països és o no conseqüència del colonialisme i descolonització que patiren ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre sí, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 			

11 Grans canvis, tensions i reptes des de 1945			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Contribueix la UE a la pau mundial?</p> <p>L'alumnat entra mb aquesta unitat didàctica a interpretar directament el món al qual viu. Després d'analitzar la situació geopolítica mundial actual, partint de les postrimeries del segle pasat, l'alumnat ha de plantejar-se quin és el paper de la UE en la recerca de la pau mundial. Al mateix temps, té que tindre clar les bases del món actual i com hem de enfocar el futur.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Economia i societat al món occidental • Evolució d'Europa Occidental • Estats Units: gran potència occidental • Amèrica Llatina: dictadures, revolucions i indigenisme • De la URSS a la Federació Rusa • Evolució de l'Europa de l'Est • Xina, una potència mundial • Altres espais asiàtics • Evolució d'Àfrica després de la Guerra Freda • El món islàmic. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1. - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XX: d., e. i i..</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identitat i patrimoni: b. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fa un eix cronològic del desenvolupament dels fets ocorreguts al món en el que portem de segle ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal de comparar l'evolució recent dels països assenyalats a la unitat didàctica. ▪ Confecciona i comenta un mapa conceptual sobre el orde internacional actual ▪ Elabora un mural amb les causes i conseqüències de l'11 de setembre de 2001, després de visionar un par de documentals curts i altres documents. ▪ Elabora un xicotet informe sobre l'evolució de Xina com a país exportador, marcant clarament els productes i les destinacions ▪ Cerca informació i confecciona un mural o presentació audiovisual curta sobre el maig de 1968 ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre les causes i conseqüències de la caiguda del mur de Berlín. ▪ Després de documentar-se sobre les guerres al Pròxim Orient entre 1973 i 2003 fa una reflexió escrita sobre les causes i conseqüències d'aquests conflictes. ▪ Després de veure un documental sobre Afganistan i els talibá, elabora una opinió sobre aquest islamisme radical ▪ Fa un curt audiovisual sobre la diferent situació de la dona als països occidentals i la resta del món ▪ Fer un podcast argumentant a favor i en contra de la següent afirmació: "avui a Espanya no existeix racisme". ▪ Elaborar una ponència sobre si hi havien o no classes socials a les democràcies populars ▪ Analitzar el treball de una ONG i proposar un treball de voluntariat actiu ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre sí, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 				

12 Espanya: de la dictadura cap a la democràcia			Núm. sessions	5
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (pp. 7-10)	Criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO (pp. 16-17)	Sabers bàsics (pp. 13-15)	
<p>Com va construir-se l'actual Espanya democràtica?</p> <p>Si la unitat didàctica anterior donava a l'alumnat la possibilitat d'interpretar directament el món on viu, aquesta fa el mateix, però ficant el focus a Espanya. L'alumnat valorarà el procés de transició a la democràcia com un dels pocs moments veritablement positius de la Història d'Espanya. Tindrà que ficar en valor els canvis operats des de la dictadura franquista fins hui i intentarà apropar-se a la situació socioeconòmica actual entenent-la com una situacions paregudes al pasat que hem estudiat al llarg de tot el curs.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El franquisme: de l'autarquia al desenvolupament • El final de la dictadura i l'inici de la Transició • Els últims anys de la Transició • L'Espanya democràtica actual: economia i societat. 	<p>CE1</p> <p>CE2</p> <p>CE3</p> <p>CE4</p> <p>CE5</p> <p>CE6</p> <p>CE7</p> <p>CE8</p> <p>CE9</p>	<p>1.1 - 1.2 - 1.3</p> <p>2.1 - 2.2 - 2.3 - 2.4.</p> <p>3.1 - 3.2 - 3.3</p> <p>4.1 - 4.2 - 4.3.</p> <p>5.1 - 5.2 - 5.3</p> <p>6.1 - 6.2 - 6.3</p> <p>7.1 - 7.2 - 7.3.</p> <p>8.1 - 8.2 - 8.3</p> <p>9.1 - 9.2</p>	<p>BLOC 2. HISTÒRIA</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història: a., b., c., d.</p> <p>6. Història Contemporània</p> <p>El segle XX: f. i g.</p> <p>BLOC 3. HISTÒRIA DE L'ART</p> <p>1.Mètodes i tècniques d'història de l'art: a., b. i c.</p> <p>3. L'art de l'Edat Moderna i Contemporània: a., b., i c.</p> <p>BLOC 4. COMPROMÍS SOCIAL I CÍVIC</p> <p>1.Exercici ciutadania: b., d., i f.</p> <p>2.Sostenibilitat: d.</p> <p>3.Identitat i patrimoni: b. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fa un eix cronològic sobre el període 1962 – 1992, ficant els fets més rellevants per a entendre el pas de la dictadura cap a la democràcia ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal d'explicar la vigent constitució espanyola de 1978 comparant-la amb les estudiades al llarg del curs. ▪ Confecciona mural sobre el paper de la dona al franquisme i en l'actualitat ▪ Elabora un mural l'estat de l'estat del benestar a l'Espanya actual ▪ Elabora una crítica curta a un documental del NO-DO (sobre AHV en Sagunt) ▪ Cerca informació i confecciona un informe sobre el tema "Tenim una premsa realment independent en l'actualitat?" ▪ Confecciona un dietari o vocabulari sintètic amb els conceptes propis del contingut d'aquest tema ▪ Elabora una presentació audiovisual curta comparant la situació actual de cinc països (3 africans, 2 asiàtics) després de la descolonització procurant donant explicacions sobre les diferències trobades ▪ Després de visionar les pel·lícules <i>Las chicas de la Cruz Roja</i> i <i>Barrio</i>, fa una reflexió escrita sobre la diferent manera de viure a les dècades de 1960 i 1990. ▪ Després de veure un documental sobre la migració clandestina a Espanya, elabora una opinió sobre com gestionar la problemàtica que produeix ▪ Fa un curt audiovisual sobre la transició entrevistant als seus avis i persones que la varen viure ▪ Fer un debat argumentant a favor i en contra de la següent afirmació: "la nostra societat necessita més immigrants". ▪ Elaborar una ponència sobre solucions per l'Espanya rural buida ▪ Analitzar la multiculturalitat com a una oportunitat més que com a una amenaça de cara al futur ▪ Defensar un ús responsable de la tecnologia, especialment de les xarxes socials ▪ Elaborar un decàleg per a protegir el planeta ▪ Aplica la tècnica del comentari de dos textos històrics amb relació entre si, per tal de extraure conclusions sobre fets o ideologies del període ▪ Relaciona amb coherència la història amb altres disciplines per a obtindre coneixements més amplis, variats i rigorosos. 				

HISTÒRIA

4t d'Educació Secundària Obligatòria
Programació Curs 2024-25

THE WHITE MAN'S BURDEN.—*The Ram's Horn, Chicago.*
<http://historia1imagen.cl/2009/04/01/imperialismo/>

Enrique Javier Martínez López

HISTÒRIA

Programació per a 4t d'Educació Secundària Obligatòria

Índex

1. INTRODUCCIÓ	3
2. METODOLOGIA	4
3. LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES	6
4. CURRÍCULUM	
Objectius de l'etapa	10
Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències bàsiques	11
Objectius de la matèria	12
Continguts de la matèria i curs (conceptuals, procedimentals i actitudinals)	13
Principis didàctics de la matèria	15
Criteris d'avaluació de la matèria i el curs	17
Concepte general	
Instruments	
Procediments	
Criteris	
Avaluació de la pràctica docent	
L'atenció a la diversitat	20
Detecció	
Adaptacions curriculars no significatives	
Adaptacions curriculars significatives	
Atenció a la diversitat en aquesta matèria	
Continguts mínims	
Els temes transversals	23
Aspectes generals	
Temes transversals en aquesta matèria	
5. PROGRAMACIÓ DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES A L'AULA	26
Aspectes generals	
Seqüenciació de continguts i temporització	
Seguiment i avaluació de la programació	
TAULES AMB L'EXPLICACIÓ DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES	27
Unitat 0. El canvi i la permanència en la Història	
Unitat 1. La crisi de l'Antic Règim	
Unitat 2. Liberalisme i Nacionalisme	
Unitat 3. La Revolució industrial: el canvi econòmic	
Unitat 4. La Revolució industrial: el canvi social	
Unitat 5. Imperialisme i Primera Guerra Mundial	
Unitat 6. L'època d'entreguerres	
Unitat 7. De la Segona Guerra Mundial als nostres dies	

HISTÒRIA

Programació per a 4t d'Educació Secundària Obligatòria

1. INTRODUCCIÓ

El Reial Decret 1631/2006, de 29 de desembre, aprovat pel Ministeri d'Educació i Ciència (MEC) i que estableix les ensenyances mínimes de l'Educació Secundària Obligatòria com a conseqüència de la implantació de la Llei Orgànica d'Educació (LOE), ha sigut desenvolupat a la Comunitat Valenciana pel Decret 112/2007, de 20 de juliol, pel qual s'aprova el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria per a aquesta comunitat. Aquest document fa referència a la programació del quart curs d'ESO de la matèria de *Història* (Ciències Socials, Geografia i Història).

Una de les novetats principals que ha incorporat aquesta llei és la definició nova de *currículum* perquè ha inclòs les anomenades *competències bàsiques*, un concepte relativament nou en la pràctica educativa. La interrelació amb aquestes competències dels objectius, continguts, metodologia i criteris d'avaluació són les que orienten aquesta programació, com orientaran el procés d'ensenyament-aprenentatge del nostre alumnat.

Pel que fa a l'aspecte metodològic, es manté, en cada una de les 7 unitats didàctiques d'aquesta matèria i curs, un equilibri entre els diversos tipus de continguts: conceptes, procediments i actituds, que orienten, de manera integrada i interrelacionada, el procés d'ensenyament-aprenentatge, ja que cada un d'aquests continguts compleix funcions diferents, però complementàries en la formació integral de l'alumnat.

En conseqüència, la flexibilitat i l'autonomia pedagògica són característiques del procés educatiu i d'aquesta programació, de manera que el professor pot emprar els recursos metodològics que millor garantisquen la formació de l'alumnat i el desenvolupament ple de les capacitats personals i intel·lectuals, i afavorir sempre la participació d'aquest perquè aprenga a treballar amb autonomia i en equip, de manera que ell mateix *construïska* el seu propi coneixement.

L'ensenyament en els valors d'una societat democràtica, lliure, tolerant i plural és una de les nostres finalitats prioritàries, tal com es posa de manifest en els objectius d'aquesta etapa educativa i en els d'aquesta matèria. L'estudi de les aportacions de les dones a la història dels últims segles o, fins i tot, les seues lluites perquè es reconegueren els seus drets (el de vot, per exemple), poden ser ocasions propícies per a insistir en la igualtat d'homes i dones i per a reconèixer a aquestes el protagonisme històric que, moltes vegades, se'ls ha negat.

Per això, tots aquests objectius es converteixen en eix vertebrador i transversal del nostre currículum, de manera que serveixen per a conèixer-ne i comprendre'n la realitat actual, històrica i geogràfica, com també el ric patrimoni (geogràfic, històric i artístic, fonamentalment). En altres paraules, aquesta matèria pretén que l'alumnat adquireisca els coneixements, les destreses i les actituds necessàries per a comprendre la realitat del món on viuen, les experiències col·lectives passades i presents, i l'espai en què es desenvolupa la vida en societat.

Aquests aspectes s'han tingut en compte a l'hora d'organitzar i seqüenciar les unitats didàctiques d'aquesta matèria: la integració ordenada de tots els aspectes del currículum (entre els quals incloem les competències bàsiques) és condició *sine qua non* per a assolir tant els objectius de l'etapa com els específics de la matèria. D'aquesta manera, objectius, continguts, metodologia, competències bàsiques i criteris d'avaluació, com també uns continguts entesos com a conceptes, procediments i actituds, formen una unitat per al treball a l'aula.

El professor responsable d'aquesta programació, ha elaborat un conjunt de 7 unitats didàctiques amb material propi, tenint una estructura semblant a qualsevol llibre de text: parteix de saber el grau de coneixement de l'alumnat sobre els diferents continguts que s'hi treballaran, es desenvolupen tots aquests continguts de manera clara, ordenada i precisa.

La combinació de continguts presentats expositivament i mitjançant quadres explicatius i esquemàtics, facilita no sols el coneixement i la comprensió immediata de l'alumnat, sinó l'obtenció dels objectius de la matèria i d'etapa.

Així mateix, es pretén que l'aprenentatge siga *significatiu*, és a dir, que partisca dels coneixements prèviament adquirits i de la realitat quotidiana i els interessos pròxims a l'alumnat. És per això que sempre que és possible es parteix de realitats i exemples que l'alumnat coneix, de manera que s'implica de manera activa i receptiva en la construcció d'un aprenentatge propi. La inclusió de les competències bàsiques com a referent del currículum aprofundeix en aquesta concepció instrumental dels aprenentatges escolars.

Tanmateix, no tots els alumnes poden seguir el mateix ritme d'aprenentatge, tant pel seu desenvolupament psicològic com per moltes circumstàncies personals i socials diferents: l'atenció a la diversitat d'alumnes i de situacions escolars esdevé un element fonamental de l'activitat educativa. Dissenyarem diferents activitats *ad hoc* que pretenen respondre a aquesta realitat de les aules.

En cada una de les 7 unitats didàctiques en què s'ha organitzat els continguts d'aquest curs, es presenten uns apartats iguals en aquest document per a mostrar com es desenvoluparà el procés educatiu:

- Objectius de la unitat.
- Continguts de la unitat (conceptes, procediments i actituds).
- Continguts transversals.
- Criteris d'avaluació.

2. METODOLOGIA

En aquesta etapa educativa, el desenvolupament dels continguts de la matèria de Ciències Socials, Geografia i Història persegueix objectius molt diferents, des dels pròpiament científics, com les transformacions econòmiques, polítiques i socials des del segle XVIII fins mitjan segle XX, o l'ordre polític i econòmic mundial actual (canvis socials, centres de poder, focus de tensió...), com també la configuració de l'Estat democràtic a Espanya i la pertinença a la Unió Europea, sense oblidar-ne les peculiaritats històriques d'aquesta comunitat autònoma, fins els altres de caràcter transversal que permeten als alumnes comprendre la dinàmica social, econòmica i cultural de la seua comunitat autònoma, del seu país, d'Europa i del món, i participar-hi, sempre a partir del seu context sociocultural.

En altres paraules, l'alumnat ha de conèixer i comprendre fets i fenòmens socials i ha de saber interpretar la realitat actual com una construcció humana al llarg del temps.

Aquest és l'objectiu principal de la nostra tasca docent, la qual vol proporcionar a l'alumnat uns recursos personals i intel·lectuals i uns valors que li faciliten la integració en el context social, és a dir, la socialització, en què incideix el concepte de competència bàsica molt significativament.

Però, la nostra matèria, les Ciències Socials, Geografia i Història, també ens dificulta, paradoxalment, la nostra funció educativa, perquè l'alumnat viu en una realitat sociocultural que qüestionen de manera instintiva, i amb uns mitjans de comunicació i unes tecnologies de la informació i de la comunicació que competeixen amb la funció educativa del professor i que els ofereixen una gran quantitat d'informació sense significat en la major part de les ocasions.

Per això, la nostra activitat escolar s'ha d'esforçar no sols en la transmissió tradicional de coneixements (irrenunciable, d'altra banda) sinó que també s'ha d'esforçar perquè l'alumne assumisca els valors propis de la societat democràtica en què viu, és a dir, convertir-lo en ciutadà amb els drets i les obligacions que això comporta. D'ací que aquesta matèria no sols acoste l'alumne al passat, sinó que també l'ajuda a comprendre el present i el prepara per a viure en societat. Per això, es combinen l'exposició i la indagació de manera metodològica.

Enfront d'uns coneixements memorístics i repetitius, sense significat per a l'alumne quasi sempre, es presenten d'altres pròxims als interessos vitals que pretenen conèixer una realitat social complexa i l'acostament a tots els aspectes que la defineixen (la interdisciplinarietat en les diverses matèries curriculars és fonamental per a aquest objectiu). Així, la motivació i els aprenentatges útils i significatius es converteixen en principis metodològics bàsics en el procés d'ensenyament-aprenentatge, basat en la construcció progressiva dels coneixements. I això perquè l'alumne ha evolucionat plenament cap a formes de pensar formals i analítiques, i en les quals el concepte de temps històric i l'evolució n'és constant en el desenvolupament dels continguts d'aquest curs.

Tanmateix, no hem d'oblidar que molts dels continguts d'aquesta etapa educativa, matèria i curs són instrumentals, és a dir, transcendeixen del mateix marc de coneixement en què s'inscriuen i es projecten cap a aspectes propedèutics, no terminals, com són l'interés per continuar aprenent (en el sistema escolar: Batxillerat, estudis universitaris o tècnics professionals; o fora d'aquest) i per conèixer la realitat social complexa, en suma, afavoreixen la maduresa intel·lectual i personal de l'alumne, en línia amb aquest element nou del currículum escolar, les competències bàsiques.

Totes aquestes consideracions no fan més que condicionar la metodologia del procés d'ensenyament-aprenentatge (activa i participativa, amb capacitat perquè l'alumne aprengui per si mateix i pugui treballar en equip) i la forma en què s'organitzen els continguts curriculars. La construcció del coneixement social només es pot fer des de la confrontació de parers i hipòtesis, de manera que l'alumne haurà de conèixer una realitat social determinada (pretèrita o actual) i tenir la possibilitat de confrontar-la amb les idees prèvies que en pugui tenir. Per a fer-ho, no n'hi ha prou amb el coneixement d'aquests fets o fenòmens socials, sinó que ha d'haver sigut format en les tècniques de treball i investigació social bàsiques.

D'aquesta manera, els continguts procedimentals (recerca, anàlisi i ús de fonts, principalment), manifestats en el desenvolupament dels continguts de cada unitat, esdevenen instruments bàsics perquè l'alumne assolisca alguns dels objectius d'aquesta etapa educativa i d'aquesta matèria. Tanmateix, a més, són garantia que també podrà manifestar aquesta capacitat crítica a la qual féiem referència anteriorment.

Les diferències principals de la forma de treballar els continguts històrics en aquest curs en comparació amb els anteriors (1r i 2n d'ESO) són que, en aquest, últim de l'escolaritat obligatòria, es fa més insistència en la multicausalitat i en la interrelació dels diferents fenòmens en àmbits espacials que transcendeixen el nacional, sense oblidar tampoc com els fets històrics internacionals influencien els nacionals, en general, i els locals, en particular.

Per últim, els coneixements que adquirisca l'alumne en aquest curs seran fonamentals per als qui cursen la matèria d'Història del món contemporani en 1r (matèria de modalitat) i Història d'Espanya en 2n (matèria comuna).

3. LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES

En la definició que la Llei Orgànica d'Educació (LOE) fa del currículum, trobem tant els components tradicionals (objectius, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació) com la novetat de les competències bàsiques. Aquest element passa a convertir-se en un dels aspectes orientadors del currículum i, en conseqüència, dels processos d'ensenyament-aprenentatge, màximament quan al terme de segon d'ESO l'alumnat ha fet l'avaluació de diagnòstic.

L'adquisició de competències bàsiques equival a l'adquisició d'uns sabers imprescindibles, pràctics i integrats, sabers que l'alumnat haurà de demostrar i aplicar; una competència és la posada en pràctica dels coneixements i habilitats adquirits en una situació real determinada. L'alumnat, mitjançant el que sap, ha de demostrar que ho sap aplicar, però també que sap ser i estar. Així, una competència integra els diferents continguts que es treballen a l'aula (conceptes, procediments i actituds), donant una formació integral a l'alumnat, que és preparat per la institució escolar no sols en el coneixement de sabers tècnics i científics, sinó que també com a ciutadà.

També és important ressenyar que formar en competències permet fer front a la renovació constant de coneixements que es produeix en totes les àrees de coneixement. La formació acadèmica de l'alumnat transcorre en la institució escolar durant un nombre limitat d'anys, però la necessitat de formació personal i/o professional no acaba mai, per la qual cosa una formació competencial en l'ús, per exemple, de les tecnologies de la informació i la comunicació permetrà accedir a aquest instrument per a sol·licitar la informació que es necessita en cada moment. Si, a més, tenim en compte que moltes vegades és impossible tractar en profunditat tots els continguts del currículum, és clar que l'alumnat ha de formar-se en una altra competència, la d'aprendre a aprendre.

Per últim, cada competència no és exclusiva d'una matèria determinada: l'alumnat aprèn en les diferents matèries (i no sols en la institució escolar) construint-se un bagatge cultural i d'informació que ha de servir-li per al conjunt de la seua vida. Per això, qualsevol de les competències es poden aconseguir, si no en totes, sí en la majoria de les matèries curriculars; i, a l'inversa, en totes les matèries podrà utilitzar i aplicar les competències, independentment de la matèria en què s'haja pogut adquirir. Aquesta transversalitat és garantia d'un aprenentatge permanent.

En el nostre sistema educatiu, es considera que les competències bàsiques que ha de tenir l'alumnat quan finalitza l'escolaritat obligatòria per a enfrontar-se als reptes de la vida personal i laboral són aquestes:

- **Competència en comunicació lingüística.** Significa utilitzar el llenguatge com a instrument de comunicació oral i escrita i com a instrument d'aprenentatge i d'autoregulació del pensament, les emocions i la conducta. Aprendre a comunicar-se és establir llaços amb altres persones i acostar-nos a altres cultures; aquesta competència és fonamental per a aprendre a resoldre conflictes i per a aprendre a conviure. L'adquisició d'aquesta competència significa dominar la llengua oral i escrita en contextos múltiples i usar de manera funcional, almenys, una llengua estrangera. Aquesta competència
- **Competència matemàtica.** Consisteix en l'habilitat per a fer servir els números i les operacions bàsiques, els símbols i les formes d'expressió i de raonament matemàtic per a produir i interpretar informacions, per a conèixer més sobre aspectes quantitius i espacials de la realitat i per a resoldre problemes relacionats amb la vida diària i el món laboral. L'adquisició d'aquesta competència significa, en suma, aplicar destreses i actituds que permeten raonar matemàticament, comprendre una argumentació matemàtica, expressar-se i comunicar-se en el llenguatge matemàtic i integrar el coneixement matemàtic en altres tipus de coneixement.
- **Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic.** És l'habilitat per a interactuar amb el món físic en els aspectes naturals i en els generats per l'acció humana, i facilitar, així, la comprensió de successos, la predicció de conseqüències i l'activitat dirigida a la millora i preservació de les condicions de vida pròpia, de les altres persones i de la resta dels éssers vius.

- **Tractament de la informació i competència digital.** És l'habilitat per a buscar, obtenir, processar i comunicar informació i transformar-la en coneixement, per la qual cosa inclou aspectes que van des de l'accés i selecció de la informació fins al seu ús i transmissió en diferents suports, com també la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació com un element essencial per a informar-se i comunicar-se. L'adquisició d'aquesta competència implica utilitzar recursos tecnològics amb una actitud crítica i reflexiva a l'hora de valorar la informació disponible.
- **Competència social i ciutadana.** Implica comprendre la realitat social en què es viu, afrontar els conflictes amb valors ètics i exercir els drets i deures ciutadans des d'una actitud solidària i responsable. Per tant, permet viure en societat, comprendre la realitat social del món on es viu i exercir la ciutadania democràtica en una societat cada vegada més plural.
- **Competència cultural i artística.** És apreciar i gaudir l'art i altres manifestacions culturals, tenir una actitud oberta i receptiva davant de la realitat artística plural, conservar el patrimoni cultural comú i fomentar la capacitat creadora de cada u.
- **Competència per a aprendre a aprendre.** Significa iniciar-se en l'aprenentatge i ser capaç de continuar aprenent de manera autònoma; implica admetre una diversitat de respostes possibles davant d'un mateix problema i trobar motivació per a buscar-les des de diversos enfocaments metodològics. En suma, és la gestió de les pròpies capacitats des d'una òptica de cerca d'eficàcia i l'ús de recursos i tècniques de treball intel·lectual.
- **Competència en l'autonomia i iniciativa personal.** Fa referència a la possibilitat d'optar amb criteri propi i portar endavant les iniciatives necessàries per a desenvolupar l'opció triada i fer-se'n un mateix responsable, tant en l'àmbit personal com en el social o laboral. Amb aquesta competència tenim alumnat creatiu, innovador, responsable i crític a l'hora de desenvolupar projectes individuals o col·lectius.

De quina manera s'adquireixen cada una de les competències bàsiques des de la matèria de Història de 4t d'ESO? Totes les competències esmentades anteriorment estan presents en el currículum de la nostra àrea i podem establir tres grups de competències ordenats per la presència curricular desigual; en ordre decreixent:

1. **1r Orde: Competència social i ciutadana, competència en el coneixement i la interacció amb el món físic i competència cultural i artística:**
 - **Competència social i ciutadana;** junt amb la competència en el coneixement i la interacció amb el món físic, aquesta és central en la matèria de Ciències Socials, Geografia i Història, ja que el coneixement i la comprensió de la realitat social complexa i canviant són alguns dels aspectes centrals dels continguts, de manera que aquests ajudaran a l'alumne a desenvolupar-se socialment. Només té sentit aquesta competència quan l'alumne s'adona que viu en una societat cada vegada més plural, en què conviuen cultures diferents (no necessàriament oposades). El coneixement de diferents realitats socials que han estat presents al llarg del temps en fa inevitable la comparació amb la realitat actual: és l'ocasió perquè l'alumne compregui que no hi ha realitats permanents, per la qual cosa ha de ser tolerant amb les que es produeixen en altres entorns diferents al seu.
 - **Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic.** Igual que la competència social i ciutadana, aquesta és una de les que tenen més pes en aquesta matèria: l'espai és concebut com el lloc on es produeixen els fets socials (i la pròpia vida de l'alumne), i que s'organitza territorialment com a conseqüència d'aquests mateixos fets socials produïts en el transcurs del temps. És per aquesta interacció persona-medi que es poden fomentar, entre d'altres, actituds de respecte i conservació del medi. Per això, l'alumnat treballa procediments com la localització, l'observació i la interpretació d'activitats humanes en diferents espais i paisatges.

- **Competència cultural i artística.** La importància del fet artístic en els continguts d'aquesta matèria (i en la vida social) és el que explica la presència d'aquesta competència, mitjançant la qual l'alumne podrà observar i comprendre les obres artístiques i culturals més rellevants en la història de la humanitat. L'observació detallada, la sensibilització artística, l'educació de les emocions, el respecte i la conservació del patrimoni cultural, etc., es converteixen en alguns dels instruments mitjançant els quals se'n podrà comprovar la seua adquisició.

2. 2n Orde: Competència en el tractament de la informació i competència digital i competència en comunicació lingüística:

- **Competència en el tractament de la informació i competència digital.** En aquesta matèria, i perquè l'alumne comprega els fenòmens socials i històrics, és fonamental que sàpia treballar amb la informació (obtenció, selecció, tractament, anàlisi...), procedent de fonts molt diverses (escrites, orals, audiovisuals...), i no totes amb el mateix grau de fiabilitat i objectivitat. Per això, la informació, obtinguda bé en suports escrits tradicionals, bé mitjançant noves tecnologies, s'ha d'analitzar des de paràmetres exigents, que permeten la comparació exhaustiva i crítica de les fonts.
- **Competència en comunicació lingüística.** Dos són els aspectes més importants mitjançant els quals la matèria de Ciències Socials, Geografia i Història intervé en el desenvolupament d'aquesta competència: la utilització del llenguatge com a instrument privilegiat de comunicació en el procés educatiu (vocabulari específic, sobretot, que l'alumne ha d'incorporar al vocabulari que fa servir habitualment) i la importància que té tot allò que s'ha relacionat amb la informació en els seus continguts curriculars. A més, l'alumne aprendrà a utilitzar en cada moment exacte els diferents tipus de discurs associats als continguts (descripció, narració, argumentació, dissertació, etcètera).

3. 3r Orde: Competència a aprendre a aprendre, competència en autonomia i iniciativa personal i competència matemàtica:

- **Competència per a aprendre a aprendre.** Si aquesta competència permet que l'alumne tinga habilitats o estratègies que li faciliten l'aprenentatge durant la seua vida (cerca, organització i recuperació de la informació, per exemple), suposa també poder adaptar-se críticament i reflexivament als canvis que puguen produir-se en la vida, és a dir, que hi aplique instruments d'anàlisi semblants als que ha fet servir en l'anàlisi de la realitat social.
- **Competència en l'autonomia i iniciativa personal.** Aquesta competència parteix de la intervenció activa de l'alumne en la tasca de prendre decisions que n'afecten l'aprenentatge: l'anàlisi, la planificació, la revisió, la comparació, l'obtenció de conclusions, etc., en els treballs (personals o col·lectius) li permetrà habitar-se, com en la competència d'aprendre a aprendre, a unes formes de treball intel·lectuals vàlides per a qualsevol aprenentatge efectuat en diferents moments de la vida escolar o laboral.
- **Competència matemàtica.** Mitjançant l'ús de nocions estadístiques bàsiques, escales numèriques i gràfiques, operacions matemàtiques senzilles (percentatges, proporcions...), representacions gràfiques (escales, diagrames...), etc., en suma, el coneixement dels aspectes quantitius i espacials en l'anàlisi de la realitat social (històrica i geogràfica), l'alumne pot ser conscient que els coneixements matemàtics tenen una aplicabilitat real i funcional en molts aspectes de la vida.

Si volem que les competències servisquen com a referent per a l'acció educativa i per a demostrar la competència real de l'alumne, hem de concretar-les molt més, desglossar-les, sempre en relació amb els altres elements del currículum. És el que hem anomenat *subcompetències*, i que sense pretendre arribar a comprendre totes les possibles, sí que arrepleguen les que tenen més relació amb el currículum de la nostra matèria i més presència en totes les matèries pel seu caràcter interdisciplinari.

En aquesta matèria i curs, les **subcompetències** que es treballen són aquestes (hi ha altres competències/subcompetències que també s'adquireixen en la matèria de *Ciències Socials, Geografia i Història*, tot i que no en aquest curs):

Social i ciutadana

- Comprendre la realitat social, actual i històrica.
- Conèixer l'evolució i l'organització de les societats, els èxits i els problemes per a desenvolupar-se.
- Comprendre les accions humanes del passat o del present mitjançant el desenvolupament de la capacitat empàtica.
- Valorar i fer servir el diàleg com a via necessària per a solucionar els problemes i fer debats i treballs en grup per a expressar idees pròpies i escoltar i respectar les opinions dels altres.

Coneixement i interacció amb el món físic

- Percebre i conèixer l'espai físic en què s'exerceix l'activitat humana, com també la interacció que es produeix entre tots dos.
- Desenvolupar les capacitats d'orientació, localització, observació i interpretació dels espais i paisatges reals o representats.

Cultural i artística

- Conèixer i valorar les manifestacions artístiques rellevants per la seua importància per a la caracterització d'estils o artistes o per formar part del patrimoni cultural.
- Desenvolupar destreses per a observar i comprendre els elements tècnics imprescindibles a l'hora d'analitzar obres d'art significatives.

Tractament de la informació i competència digital

- Buscar, obtenir i tractar la informació procedent de l'observació directa i indirecta de la realitat, i també de fonts escrites gràfiques i audiovisuals.
- Establir criteris de selecció de la informació proporcionada per diverses fonts segons l'objectivitat.
- Distingir en la informació entre els aspectes rellevants i els que no ho són, relacionar i comparar fonts i integrar i analitzar la informació de manera crítica.
- Conèixer i interpretar els llenguatges icònics, simbòlics i de representació, especialment els que fan referència a la cartografia i a la imatge.

Comunicació lingüística

- Utilitzar diferents variants del discurs: la descripció, la narració, la dissertació i l'argumentació.
- Adquirir un vocabulari específic bàsic de la matèria.

Matemàtica

- Conèixer els aspectes quantitatius i espacials de la realitat.
- Aplicar operacions senzilles, magnituds, percentatges i proporcions, i també nocions d'estadística al coneixement d'algun aspecte quantitatiu de la realitat.
- Usar escales numèriques i gràfiques, sistemes de referència o reconeixement de formes geomètriques, a més de la generalització estadística i la representació gràfica.

Aprendre a aprendre

- Aplicar raonaments i explicacions multicausals i predir efectes dels fenòmens socials.
- Conèixer les fonts d'informació i la utilització d'aquestes mitjançant la recopilació, la classificació i l'anàlisi de la informació obtinguda per diversos mitjans.
- Desenvolupar estratègies per a pensar, organitzar, memoritzar i recuperar informació, com ara resums, esquemes o mapes conceptuals.

Autonomia i iniciativa personal

- Dur a terme debats i treballs individuals o en grup que impliquen idear, analitzar, planificar, actuar i revisar el que s'ha fet i extraure conclusions.

4. CURRÍCULUM

En aquest apartat reproduïm el marc legal del currículum en aquesta comunitat autònoma (Decret 112/2007, de 20 de juliol), tal com l'ha aprovat l'Administració educativa i s'ha publicat en el Diari Oficial (24 de juliol del 2007).

OBJECTIUS DE L'ETAPA

El decret esmentat indica que els objectius d'aquesta etapa educativa, formulats en termes de capacitats, són els següents:

- a) Conèixer, assumir responsablement els seus deures i exercir els seus drets en el respecte als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups, exercitar-se en el diàleg, refermant els drets humans com a valors comuns d'una societat plural, oberta i democràtica, i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.
- b) Adquirir, desenrotllar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç dels processos de l'aprenentatge i com a mitjà de desenrotllament personal.
- c) Fomentar actituds que afavorisquen la convivència en els àmbits escolar, familiar i social.
- d) Valorar i respectar, com un principi essencial de la nostra Constitució, la igualtat de drets i oportunitats de totes les persones, amb independència del seu sexe, i rebutjar els estereotips i qualsevol discriminació.
- e) Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.
- f) Desenrotllar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a adquirir, amb sentit crític, nous coneixements. Adquirir una preparació bàsica en el camp de les tecnologies, especialment les de la informació i la comunicació.
- g) Concebre el coneixement científic com un saber integrat que s'estructura en distintes disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.
- h) Desenrotllar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats, així com valorar l'esforç amb la finalitat de superar les dificultats.
- i) Comprendre i expressar amb correcció textos i missatges complexos, oralment i per escrit, en valencià i en castellà. Valorar les possibilitats comunicatives del valencià com a llengua pròpia de la Comunitat Valenciana i com a part fonamental del seu patrimoni cultural, així com les possibilitats comunicatives del castellà com a llengua comuna de totes les espanyoles i els espanyols i d'idioma internacional. Iniciar-se, així mateix, en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura d'ambdós llengües.
- j) Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada.
- k) Conèixer els aspectes fonamentals de la cultura, la geografia i la història de la Comunitat Valenciana, d'Espanya i del món; respectar el patrimoni artístic, cultural i lingüístic; conèixer la diversitat de cultures i societats a fi de poder valorar-les críticament i desenrotllar actituds de respecte per la cultura pròpia i per la dels altres.
- l) Conèixer i acceptar el funcionament del cos humà i respectar les diferències. Conèixer i apreciar els efectes beneficiosos per a la salut dels hàbits d'higiene, així com de l'exercici físic i de l'adequada alimentació, incorporant la pràctica de l'esport i l'educació física per a afavorir el desenrotllament personal i social.
- m) Analitzar els mecanismes i valors que regeixen el funcionament de les societats, en especial els relatius als drets, deures i llibertats de les ciutadanes i dels ciutadans, i adoptar juís i actituds personals respecte a estos.
- n) Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum responsable, l'atenció dels sers vius i el medi ambient, i contribuir-ne així a la conservació i millora.
- o) Valorar i participar en la creació artística i comprendre el llenguatge de les distintes manifestacions artístiques, utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació.
- p) Analitzar i valorar, de manera crítica, els mitjans de comunicació escrita i audiovisual.

CONTRIBUCIÓ DE LA MATÈRIA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES

El caràcter integrador de la matèria de Ciències socials, geografia i història, fa que el seu aprenentatge contribueixca a l'adquisició de diverses competències bàsiques.

La competència *social i ciutadana* està estretament vinculada al propi objecte d'estudi. Pot dir-se que tot el currículum contribueix a l'adquisició d'esta competència, ja que la comprensió de la realitat social, actual i històrica, és el propi objecte d'aprenentatge, però ho farà realment des de la perspectiva que el coneixement sobre l'evolució i organització de les societats, dels seus èxits i dels seus problemes, ha de poder utilitzar-se per l'alumnat per a desèixer-se'n socialment. Contribueix òbviament a entendre els trets de les societats actuals, la seua pluralitat, els elements i interessos comuns de la societat en què es viu, i participa així a crear sentiments comuns que afavoreixen la convivència.

També ajuda a l'adquisició d'habilitats socials. D'una banda, la comprensió de les accions humanes del passat o del present, exigeix que estes siguen vistes per l'alumnat des de la perspectiva dels propis agents del seu temps amb el que s'afavoreix el desenrotllament de la capacitat de posar-se en el lloc de l'altre, és a dir, l'empatia. D'altra banda, es contribueix a esta competència quan esta comprensió possibilita la valoració i l'exercici del diàleg com a via necessària per a solucionar els problemes o el respecte cap a les persones amb opinions distintes. A més, es preveu l'exercici d'eixos valors per mitjà del treball en col·laboració o els debats en què s'expressen les pròpies idees i s'escolte amb respecte les dels altres. L'acostament a diferents realitats socials, actuals o històriques, o la valoració de les aportacions de diferents cultures ajuda, encara que siga més indirectament, a desenrotllar les habilitats de tipus social.

En l'adquisició de la competència *coneixement i la interacció amb el món físic* la contribució és, així mateix, rellevant. Esta competència inclou, entre altres aspectes, la percepció i el coneixement de l'espai físic en què s'exerceix l'activitat humana, tant en grans àmbits com en l'entorn immediat, així com la interacció que es produïx entre ambdós. Estes constitueixen un dels principals eixos de treball de la geografia: comprendre l'espai dels fets socials i la pròpia vida de l'alumna o alumne, és a dir, la dimensió espacial. Es contribueix a la competència en la mesura que s'assegure que esta dimensió impregna l'aprenentatge dels continguts geogràfics. Per a això, adquirixen protagonisme els procediments d'orientació, localització, observació i interpretació dels espais i paisatges, reals o representats.

Una altra aportació, no menys significativa, es possibilita des del coneixement de la interacció ser humà-medi i l'organització del territori resultant. La matèria ofereix espais per a analitzar l'acció del ser humà en la utilització de l'espai i dels seus recursos, no sols els problemes que a vegades genera, sinó també aquelles accions que, des d'un ús responsable, busquen assegurar la protecció i l'atenció del medi ambient.

La contribució a la competència *expressió cultural i artística* es relaciona principalment amb el seu vessant de conèixer i valorar les manifestacions del fet artístic. Esta competència es facilitarà si es contempla una selecció d'obres d'art rellevants, bé siga pel seu significat en la caracterització d'estils o artistes o per formar part del patrimoni cultural, i si al mateix temps, es dota l'alumnat de destreses per a observar i comprendre aquells elements tècnics imprescindibles per a la seua anàlisi. Des d'ací s'afavoreix l'apreciació de les obres d'art, s'adquireixen habilitats perceptives i de sensibilització, es desenrotlla la capacitat d'emocionar-se amb elles, a més d'ajudar-se també a valorar el patrimoni cultural, a respectar-lo i a interessar-se per la seua conservació.

Es contribueix a la competència en el *tractament de la informació i competència digital* per la importància per a comprendre els fenòmens socials i històrics de comptar amb destreses relatives a l'obtenció i la comprensió d'informació, element imprescindible d'una bona part dels aprenentatges de la matèria. S'aporta, de manera particular, en la recerca, obtenció i tractament d'informació procedent de l'observació directa i indirecta de la realitat, així com de fonts escrites, gràfiques, audiovisuals, tant en suport de paper com digital. Establir criteris de selecció de la informació proporcionada per diverses fonts des de l'objectivitat i pertinència, distingir entre els aspectes rellevants i els que no ho són, relacionar i comparar fonts o integrar i analitzar la informació de forma crítica són algunes de les aportacions fonamentals a l'adquisició d'esta competència.

D'altra banda, el llenguatge no verbal utilitzat en nombroses ocasions per a comprendre la realitat contribueix al coneixement i la interpretació de llenguatges icònics, simbòlics i de representació. És el cas del llenguatge cartogràfic i de la imatge.

El pes de la informació en esta matèria singularitza les relacions entre esta competència i la competència en *comunicació lingüística*, més enllà d'utilitzar el llenguatge com a vehicle de comunicació en el procés d'ensenyança-aprenentatge. A més, es faciliten les habilitats d'ús de diferents variants del discurs, concretament, la descripció, la narració, la dissertació i l'argumentació i es col·labora a adquirir vocabulari específic que hauria de formar part del llenguatge habitual de l'alumnat o formar amb clar valor funcional en la matèria.

Es contribueix també, en certa manera, a adquirir la competència *matemàtica*. El coneixement dels aspectes quantitatius i espacials de la realitat ho permet en la mesura que la matèria incorpora operacions senzilles, magnituds, percentatges i proporcions, nocions d'estadística bàsica, ús d'escala numèriques i gràfiques, sistemes de referència o reconeixement de formes geomètriques, així com criteris de mesurament, codificació numèrica d'informacions i la seua representació gràfica. La utilització de totes estes ferramentes en la descripció i anàlisi de la realitat social amplien el conjunt de situacions en què les alumnes i els alumnes perceben la seua aplicabilitat i, amb això, fan més funcionals els aprenentatges associats a la competència matemàtica.

La competència per a *aprendre a aprendre* suposa comptar amb ferramentes que faciliten l'aprenentatge, però també amb una visió estratègica dels problemes i saber preveure i adaptar-se positivament als canvis que es produïxen. A tot això contribueixen, des de les seues possibilitats per a aplicar raonaments de distint tipus, el fet de buscar explicacions multicausals i predir efectes dels fenòmens socials es proporcionen coneixements de les fonts d'informació i de la seua utilització per mitjà de la recollida i classificació de la informació obtinguda per diversos mitjans i sempre que se'n faça una anàlisi. També es contribueix a la competència quan s'afavoreix el desenrotllament d'estratègies per a pensar, per a organitzar, memoritzar i recuperar informació, com ara resums, esquemes o mapes conceptuals.

Perquè esta matèria contribueisca a *l'autonomia i iniciativa personal* és necessari afavorir iniciatives de planificació i execució, així com processos de presa de decisions, presents més clarament en debats i treballs individuals o en grup ja que impliquen idear, analitzar, planificar, actuar, revisar allò que s'ha fet, comparar els objectius previstos amb els aconseguits i extraure conclusions.

OBJECTIUS DE LA MATÈRIA

La ensenyança de les Ciències socials, geografia i història en esta etapa tindrà com a objectiu el desenrotllament de les següents capacitats:

1. Identificar els processos i mecanismes que regeixen els fets socials i les interrelacions entre fets polítics, econòmics i culturals i utilitzar este coneixement per a comprendre la pluralitat de causes explicatives de l'evolució de les societats actuals, el paper que hòmens i dones exerceixen en elles i els seus problemes més rellevants.
2. Identificar, localitzar i analitzar, a diferents escales, els elements bàsics que caracteritzen el medi físic, les interaccions donades entre ells i les que els grups humans estableixen a l'utilitzar l'espai i els seus recursos, i valorar les conseqüències de tipus econòmic, social, polític i mediambiental. Conèixer la problemàtica específica que planteja utilitzar els recursos de la Comunitat Valenciana.
3. Comprendre el territori com el resultat de la interacció de les societats sobre el medi en què es desenrotllen i que organitzen.
4. Conèixer, localitzar i comprendre les característiques bàsiques de la diversitat geogràfica del món i de les grans àrees socioeconòmiques, culturals i polítiques, així com els trets físics i humans d'Europa i Espanya, fent referència específica a la Comunitat Valenciana.
5. Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i esdeveniments històrics rellevants de la història del món, d'Europa i d'Espanya per a adquirir una perspectiva global de l'evolució de la Humanitat amb un marc cronològic precís i elaborar-ne una interpretació que facilite la comprensió de la pluralitat de comunitats socials a què es pertany.

6. Valorar la diversitat cultural manifestant actituds de respecte i tolerància cap a altres cultures i cap a opinions que no coincideixen amb les pròpies, sense renunciar per això a un parer sobre elles.
7. Adquirir una visió històrica que permeta elaborar una interpretació personal del món, a través d'uns coneixements bàsics d'Història universal, europea, espanyola i de la Comunitat Autònoma Valenciana, amb respecte i valoració dels aspectes comuns i els de caràcter divers, a fi de facilitar la comprensió de la possible pertinença simultània a més d'una identitat col·lectiva.
8. Valorar i respectar el patrimoni natural, històric, lingüístic, cultural i artístic espanyol, i de manera particular, el de la Comunitat Valenciana, així com assumir les responsabilitats que suposa la seua conservació i millora.
9. Conèixer i valorar les especials característiques de la identitat lingüística, cultural i històrica de la Comunitat Valenciana i la seua relació amb les altres comunitats autònomes de l'Estat Espanyol.
10. Comprendre els elements tècnics bàsics característics de les manifestacions artístiques en la seua realitat social i cultural per a valorar i respectar el patrimoni natural, històric, cultural i artístic, assumint la responsabilitat que suposa la seua conservació i apreciand-ho com a recurs per a l'enriquiment individual i col·lectiu.
11. Adquirir i usar el vocabulari específic de les Ciències socials perquè en incorporar-lo al vocabulari habitual augmente la precisió en l'ús del llenguatge i millore la comunicació.
12. Buscar, seleccionar, comprendre i relacionar informació verbal, gràfica, icònica, estadística i cartogràfica, procedent de fonts diverses, inclosa la proporcionada per l'entorn físic i social, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació, tractar-la d'acord amb el fi perseguit i comunicar-la als altres de manera organitzada i intel·ligible.
13. Utilitzar les imatges i les representacions cartogràfiques per a identificar i localitzar objectes i fets geogràfics, i explicar la seua distribució a distintes escales, amb especial atenció al territori espanyol. Utilitzar, així mateix, fonts geogràfiques d'informació: textos escrits, sèries estadístiques, gràfics i imatges, i elaborar croquis i gràfics apropiats.
14. Conèixer el funcionament de les societats democràtiques, apreciar els seus valors i bases fonamentals, així com els drets i llibertats com un èxit irrenunciable i una condició necessària per a la pau, denunciant actituds i situacions discriminatòries i injustes i mostrant-se solidari amb els pobles, grups socials i persones privats dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris.
15. Realitzar tasques en grup i participar en debats amb una actitud constructiva, crítica i tolerant, fonamentant adequadament les opinions i valorant el diàleg com una via necessària per a solucionar els problemes humans i socials.

CONTINGUTS DE LA MATÈRIA I CURS:

Conceptuals

Tema 0 INTRODUCCIÓ: EL CANVI I PERMANÈNCIA A LA HISTÒRIA

- Evolució de les societats humanes fins avui
- Quantitat d'energia utilitzada, treball, producció i impacte ecològic
- Recursos i població
- Jerarquització social i lluita de classes

Tema 1 LA CRISI DE L'ANTIC RÈGIM

- La revolució americana
- La revolució francesa: origen
- La revolució francesa: radicalització
- L'Europa Napoleònica
- L'art durant les revolucions

Tema 2 LIBERALISME I NACIONALISME

- La Restauració
- La unificació d'Itàlia i Alemanya
- Amèrica durant el segle XIX
- Esdeveniments de la segona meitat del segle XIX

Tema 3 LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL: EL CANVI ECONÒMIC

- Concepte de Revolució Industrial
- La revolució industrial a Gran Bretanya
- Extensió de la revolució industrial
- La segona revolució industrial

Tema 4 LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL: EL CANVI SOCIAL

- Canvis de la industrialització sobre la població
- La societat del segle XIX
- La vida quotidiana del segle XIX
- Orígens del moviment obrer
- L'art en la segona meitat del segle XIX

Tema 5 IMPERIALISME I PRIMERA GUERRA MUNDIAL

- Concepte d'Imperialisme
- Els principals imperis
- Les conseqüències de l'imperialisme
- Causes i desenvolupament de la I Guerra Mundial
- Conseqüències de la I Guerra Mundial

Tema 6 L'ÈPOCA D'ENTREGUERRES

- Canvis econòmics i socials
- La revolució russa
- El règim feixista a Itàlia
- L'Alemanya nazi
- La cultura en l'època d'entreguerres

Tema 7 DE LA SEGONA GUERRA MUNDIAL A L'ACTUALITAT

- Causes i desenvolupament de la II Guerra Mundial
- Desenllaç i conseqüències de la II Guerra Mundial
- L'organització de la pau
- La guerra freda
- La descolonització
- El món hui

Procedimentals

- Comentari de documents històrics i historiogràfics amb rigor i actitud crítica per a extraure l'informació necessària per a comprendre una època històrica.
- Recerca d'informació històrica a partir de tipus diversos de documents visuals (fotografies, plànols, mapes, estadístiques, gràfics...), orals (enquestes) i escrits, en activitats individuals i de grup.
- Integració de les diverses escales d'anàlisi sectorials (economia, societat, política, art, cultura...) en un estudi històric sobre un determinat moment o esdeveniment, en treballs individuals i de grup.
- Recerca, selecció i registre d'informacions relatives a qüestions d'actualitat fent servir enciclopèdies, monografies i les informacions dels mitjans de comunicació, connectant-les amb els continguts de l'àrea.
- Contrastament de dades extretes de fonts diverses (documents històrics i historiogràfics) i la seua integració sintètica en treballs individuals i de grup.
- Elaboració de mapes històrics i gràfics seguint criteris d'objectivitat en la selecció de fonts i de claredat en la presentació.
- Preparació de debats i realització d'informes sobre temes econòmics, polítics, artístics, religiosos, científics, etc., objecte de discussió historiogràfica del passat i del món actual.
- Elaboració de monografies sobre fets històrics amb rigor i objectivitat.
- Explicació multicausal d'esdeveniments històrics relacionant-los amb processos actuals.

Actitudinals

- Rigor i objectivitat en l'anàlisi dels fets socials del passat.
- Interés per les formes de vida de societats distintes de la nostra, tot respectant i valorant positivament aquesta diversitat cultural.
- Comprensió de les mentalitats individuals i col·lectives de societats diferents de la nostra al llarg de la Història.
- Rebuig d'ideologies i posicionaments racistes, xenòfobes, feixistes i totalitàries sorgits al passat o al món actual.
- Rebuig de l'actual repartiment desigual dels recursos en el món i solidaritat amb els països i grups socials menys afavorits.
- Reconeixement de la democràcia i el diàleg com el camí cap a un món solidari i en pau.
- Consciència dels greus problemes a què s'enfrontà la vida humana al passat i al present com a resultat de les accions bèl·liques.
- Tolerància i respecte per les idees, opinions i creences d'altres persones i societats.
- Valoració negativa dels prejudicis sexistes, racials, classistes, etc., de la nostra societat i d'altres societats, actuals o del passat.
- Conservació i valoració del patrimoni, tant natural i mediambiental com artístic, cultural, institucional i històric.
- Curiositat i interés per estar ben informats per a poder comprendre la realitat actual i avançar-se al futur.

PRINCIPIS DIDÀCTICS EN L'ÀREA D'HISTÒRIA

Al Departament Geografia i Història de l'IES "María Moliner", entenem que el procés d'ensenyament-aprenentatge ha de complir els requisits següents:

1. Partir del nivell de desenvolupament de l'alumnat i dels coneixements previs.
2. Assegurar la construcció d'aprenentatges significatius mitjançant la mobilització dels seus coneixements previs i de la memorització comprensiva.
3. Possibilitar que l'alumnat realitzi aprenentatges significatius per si mateixos.
4. Afavorir situacions en què l'alumnat hagen d'actualitzar els seus coneixements.
5. Proporcionar situacions d'aprenentatge amb sentit per a l'alumnat, amb l'única finalitat de la motivació.

De manera coherent amb el que hem exposat més amunt, els principis didàctics que orienten la nostra tasca docent són els següents:

1. **Metodologia activa.** Comporta l'atenció d'aspectes íntimament relacionats, referents a l'ambient de participació i integració de l'alumnat en el procés d'aprenentatge, com l'integració activa de l'alumnat en la dinàmica general de l'aula i en l'adquisició i configuració dels aprenentatges, i la participació en el desenvolupament del procés d'ensenyament-aprenentatge.
2. **Motivació.** Considerem fonamental el fet de partir dels interessos, demandes, necessitats i expectatives de l'alumnat. També és important arbitrar dinàmiques que fomenten el treball en grup.

3. **Atenció a la diversitat de l'alumnat.** La nostra intervenció educativa amb l'alumnat assumeix com un dels seus principis bàsics el fet de tenir en compte els diferents ritmes d'aprenentatge, així com els distints interessos i motivacions.
4. **Avaluació del procés educatiu.** L'avaluació es concep d'una forma holística, és a dir, analitza tots els aspectes del procés educatiu i permet la retroalimentació, l'aportació d'informacions precises que permeten reestructurar l'activitat en conjunt.

Per la naturalesa de l'àrea d'Història aquest Departament creu necessari fer **grups de treball dins de cada aula**. D'aquesta forma, la diversitat d'agrupaments al llarg del procés d'ensenyament-aprenentatge compleix dos **objectius**: proporciona una millor explotació de les activitats escolars i constitueix un instrument d'adequació metodològica a les necessitats dels nostres alumnes; aquests grups s'articularen atenent a tres **principis**: el nivell de coneixements de l'alumnat a l'inici del curs, la seua edat cronològica i el ritme del seu aprenentatge individual. Atesos aquests criteris, els grups de treball seran: el **grup menut** (de menys de 4 membres) i el **grup d'investigació** (fins a 6 membres), formats per a realitzar activitats puntuals (monografies d'investigació sobre un tema determinat a la biblioteca o a la sala d'audiovisuals del centre).

Pel que fa als **materials i recursos didàctics empleats, han sigut elaborats pel professor responsable de l'àrea** i responen de manera efectiva als plantejaments generals d'intervenció educativa i al model didàctic proposats més amunt. Complementàriament, l'alumnat pot tindre com a llibre de referència, si vol, el Nou Agora 4 de l'editorial Vicens-vives (978-84-682-0808-4).

Els materials elaborats pel professor s'organitzen atenent alhora a la lògica de les disciplines socials i a l'evolució de les capacitats intel·lectuals i afectives de l'alumnat. Dins d'aquest plantejament destaquen, des del punt de vista didàctic, els següents aspectes dels materials:

- **L'interés per la comprensió del nostre món.** En Història es presenten els fets, objectes, usos i costums del passat com les arrels de molts dels processos actuals i dels elements de la nostra vida quotidiana. Un dels objectius clau en geografia i història és que l'alumnat comprenga com és el món on vivim, les causes que l'han provocat i les conseqüències que els fets poden ocasionar, així com afavorir l'empatia amb cultures i mentalitats diferents de la pròpia. Per això, les unitats didàctiques s'organitzen per a que l'estudi d'un moment històric concret considere aspectes demogràfics, polítics, econòmics, ideològics, artístics...
- **Connexió amb els coneixements previs.** En Història partim dels coneixements adquirits en l'etapa anterior i de les experiències que l'alumnat rep del seu entorn quotidià per a construir l'aprenentatge. Tant la geografia com la història són disciplines obertes, que van construint-se a poc a poc, a partir de descobriments successius. A l'inici de cada unitat didàctica es mostren a l'alumnat diverses fonts, per mitjà de les quals descobreixen el contingut concret del tema que anem a tractar.
- **L'organització de les activitats.** Cada activitat inclou un text expositiu i documents gràfics i textuais per tal que l'alumnat pugui exercitar-se en el treball dels principals procediments de la geografia i la història. Les activitats que tenen un caràcter més general es reserven per al final de la unitat, com a síntesi de la mateixa. Aquest sistema facilita la claredat en els objectius, l'avaluació formativa i l'atenció a la diversitat. Els objectius proposats suggereixen una atenció específica a continguts de tipus procedimental i actitudinal que permeten als alumnes una progressiva construcció d'una visió integradora de la realitat social, com també més capacitat de comprensió i explicació dels fenòmens socials observats.
- **Preocupació per les estratègies d'aprenentatge.** En les activitats de cada unitat s'ajuda l'alumnat a reflexionar sobre el propòsit de l'aprenentatge i a plantejar la forma de planificar, supervisar i avaluar el procés d'adquisició del coneixement en contextos diversos: lectura d'imatges, interpretació de la cartografia, comprensió de textos (cròniques, contes, mites, furs, dietaris, etc.). En les activitats finals de cada unitat es planteja la integració dels coneixements i el treball de les capacitats intel·lectuals de caràcter general.

CRITERIS D'AVALUACIÓ DE LA MATÈRIA I CURS

Concepte general

L'avaluació de l'aprenentatge té com a fi essencial determinar en quina mesura han sigut aconseguits els objectius proposats, és a dir, en quina mesura l'alumnat ha adquirit les capacitats cognitives, procedimentals, personals i de relació social que marquen els objectius d'etapa de l'ESO. Es dirigeix, per tant, als continguts de tipus conceptual, procedimental i actitudinal, fixats en uns criteris d'avaluació, i està centrada en tres moments: al començament del procés, durant el mateix i al final.

En definitiva, aquest Departament enté l'avaluació com **un procés integral**, en el qual podem contemplar diverses vessants: anàlisi del procés d'aprenentatge de l'alumnat; anàlisi del procés d'ensenyament i de la pràctica docent, i anàlisi del nostre Projecte Curricular mateix.

La nostra forma d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge és **individualitzada** (en centrar-se en l'evolució de cada alumne, en la seua situació inicial i les seues particularitats), **integradora** (per la flexibilitat en l'aplicació dels criteris d'avaluació), **qualitativa** (són valorats tots els aspectes que influeixen en cada situació particular i s'avaluen de forma equilibrada els diversos nivells de desenvolupament de l'alumne, i no solament els de caràcter cognitiu), **orientadora** (aporta a l'alumnat la informació necessària per a millorar l'aprenentatge) i **contínua**, ja que considera l'aprenentatge com un procés, tot contrastant els diversos moments o fases, que son:

- *Avaluació inicial.* Proporciona una primera font d'informació sobre els coneixements previs i característiques personals, que permeten una atenció a les diferències i una metodologia adequada.
- *Avaluació formativa.* Concedeix importància a l'evolució al llarg de tot el procés, i aporta una visió de les dificultats i dels progressos de cada cas.
- *Avaluació sumativa.* Estableix els resultats a l'acabament del procés total d'aprenentatge en cada període formatiu i la consecució dels objectius.

Instruments d'avaluació.

Per tal de portar a terme els criteris d'avaluació amb la filosofia abans esmentada, utilitzarem els següents instruments per a mesurar els aprenentatges dels nostre alumnat:

1. Observació i anàlisi de les tasques. Tindrem en compte:

- L'assistència a classe, el treball, interès i participació en les activitats de l'aula.
- El quadern de classe en què l'alumnat anota les dades de les explicacions, les activitats i exercicis proposats.

2. Proves de control. Els exàmens tindran dues parts o proves:

- **Proves d'informació:** podran ser de forma oral o escrita, d'una o de diverses unitats didàctiques; proves objectives, de resposta múltiple, de verdader-fals, de resposta curta, definicions... Amb elles podem mesurar l'aprenentatge de conceptes, la memorització de dades importants, etc.
- **Proves d'elaboració** en què els alumnes hauran de mostrar el grau d'assimilació dels continguts proposats en la programació. Avaluen la capacitat de l'alumnat per a estructurar amb coherència la informació, establir interrelacions entre factors diversos, argumentar lògicament... Serien proves de resposta llarga, comentaris de text, resolució de dilemes morals, plantejament i resolució de problemes morals d'actualitat, etc.

3. Treballs especials, proposats al moment que el professor estime necessari per a reforçar conceptes o actituds.

Procediments d'avaluació.

Seràn coneguts per l'alumnat, perquè d'aquesta manera millora tot el procés d'ensenyament-aprenentatge. Si un alumne/a sap què i com se li va a qualificar, podrà fer l'esforç necessari en la direcció adequada per aconseguir els objectius proposats. La nota final de cada trimestre es qualificarà amb Insuficient, Suficient, Bé, Notable i Excel·lent. Per a aconseguir alguna d'aquestes qualificacions es tindran en compte els següents aspectes, segons la ponderació dels diferents instruments d'avaluació abans enumerats:

Criteris	Instruments	Documents	%
Conceptes	Proves d'informació	Proves escrites (exàmens)	80
Procediments	Proves d'elaboració		
Actitud i comportament	Observació i anàlisi de tasques de classe	Quadern de classe i observació	20
	Treballs voluntaris d'investigació		
	Comportament		

Per a acumular els percentatges anteriorment citats serà necessari aconseguir una avaluació positiva en conceptes, procediments i actituds.

Mecanismes de recuperació

Els mecanismes de recuperació estan en funció de tot l'anteriorment exposat. Entenem que cada alumne/a ha de recuperar allò en el que **no** ha aconseguit els objectius proposats, de manera que: haurà de rectificar la seua actitud si ací està la seua dificultat; o haurà de fer o rectificar aquells treballs que no ha fet en el seu moment o ha fet insatisfactoriament; o haurà de tornar a estudiar els continguts conceptuals o procedimentals, si aquesta és la seua insuficiència.

D'aquesta manera, **no pot haver-hi un únic mecanisme de recuperació**, perquè aquest s'ajustarà a la realitat de l'alumnat en cada avaluació. El professor acordarà amb els seus alumnes el moment més adequat per a la realització de les proves o treballs necessaris.

Criteris d'avaluació

Com a conseqüència del vigent del Govern Valencià i de la metodologia, selecció de continguts i el concepte d'avaluació abans exposats, contemplem en aquesta programació com a **criteris d'avaluació per a la Història de quart d'ESO**, els enumerats tot seguit:

1. ***Analitzar els canvis de mentalitats que caracteritzen la Modernitat i, en concret, descriure els trets bàsics del Renaixement i la Reforma.*** Interessa la comprensió dels processos de transició, valorant l'ús de l'anàlisi multicausal i les interrelacions entre les diverses variables, especialment quan intervenen estructures politicoinstitucionals diferents entorn de fenòmens col·lectius de pensament i creences.
2. ***Distingir els principals moments en la formació i evolució de l'Estat modern, i destacar els fets més rellevants en el procés temporal de la monarquia hispànica.*** Es tracta, primerament, de saber si comprenen els fenòmens de més durada fins a arribar a processos de llarga durada, recolzant-se en les diferents mesures del temps, fonamentalment les cronològiques, distingint fets i moments en l'estat modern. D'igual forma s'aprendrà primer la simultaneïtat dels fets per a passar després a la comprensió de canvis puntuals fins a arribar a comprendre els processos més complexos, com ara les transicions d'una societat a una altra.
3. ***Valorar la importància de l'ampliació del món conegut, subratllant el protagonisme, dels pobles ibèrics.*** Consistix a identificar els grans trets de canvis importants en el desenvolupament de les societats europees d'Antic Règim en la seua relació amb altres àmbits. Així, la formació de l'estat modern i en especial de la monarquia hispànica i la seua presència a Amèrica i Europa. Es tracta de parar atenció en grans processos de canvi, extensos tant en l'àmbit temporal com espacial i de repercussions considerables en tots els ordres: econòmic, social, polític, cultural... Relacionar àmbits espacials diferents i cultures molt desiguals, jugant al mateix temps amb moltes variables, cosa que ens permetrà avaluar el desenrotllament de l'aprenentatge històric en general.

4. **Representar gràficament el desenvolupament cronològic de diferents processos de canvi al llarg de la història, tant d'algun aspecte concret com d'elements bàsics de la vida en les distintes societats històriques: econòmics, polítics, artístics i culturals en general.** Es tracta d'avaluar si són capaços d'ordenar cronològicament fets i processos històrics. Comprovar si utilitzen adequadament les tècniques de representació del temps històric: eixos cronològics, gràfics temporals, talls horitzontals, etc., i avaluar si són capaços també, d'utilitzar estes expressions gràfiques per a obtenir al seu torn informació sobre els dits processos.
5. **Identificar els elements bàsics en la caracterització d'una societat i les relacions que hi ha entre ella per a explicar les seues manifestacions.** Comparar elements comuns a diferents societats de tipus econòmic, social, polític, artístic..., i establir semblances i diferències significatives quan en tinguen, especialment en el cas de les revolucions burgeses i la seua incidència en la transformació de les societats. Es tracta d'avaluar la capacitat que l'alumnat té per a identificar aspectes bàsics de les diferents societats històriques com són les formes de produir o els grups socials, institucions polítiques, lleis, manifestacions artístiques, creences, etc, i, per fi, si estableixen relacions adequades entre els distintes elements o variables a fi d'explicar els fets i accions que es produeixen. Este aprenentatge exigeix també un escalonament de les dificultats, passant de la relació de dos variables a l'explicació multicausal dels fets històrics, tenint en compte, així mateix, la importància de les intencions dels subjectes (singulars o col·lectius). I també establir diferències o similituds importants entre elements propis de dos societats, a fi de guiar la busca d'explicacions a la constitució de societats diferents en el temps i en l'espai, entendre les diferències entre societats primitives i desenvolupades i comprendre els grans canvis.
6. **Identificar i situar cronològicament i geogràficament algunes de les grans transformacions i conflictes mundials que han tingut lloc en el present segle, i valorar críticament els interessos de les grans potències i els grups socials i la seua incidència en els fets estudiats.** Aplicar este coneixement a la comprensió d'alguns dels problemes internacionals més destacats de l'actualitat. Es tracta d'avaluar si són capaços d'analitzar, de forma general i usant les fonts pròpies de la història més recent, alguns esdeveniments del panorama mundial en el segle XX, on estiguen implicats diversos països o blocs de països, i que tinguen repercussions en la realitat internacional actual.
7. **Identificar i analitzar les principals transformacions (demogràfiques, econòmiques, socials, polítiques i ideològiques) experimentades per la societat espanyola des de la II República fins ara.** Es tracta d'avaluar la capacitat de l'alumnat per a analitzar, de forma general, el canvi global produït en la societat espanyola en els últims cinquanta anys. L'anàlisi haurà de realitzar-se preferentment a partir d'estudis de l'actual Comunitat Valenciana en relació amb l'Estat espanyol i amb la realitat internacional.
8. **Subratllar la transcendència de la construcció europea i la participació d'Espanya en este procés.** Es tracta de comprovar si els estudiants coneixen els elements o factors que van impulsar la creació de la Unió Europea, així com la seua estructura actual i el seu funcionament, identificant aquells factors que van impulsar el desenvolupament de les institucions comunitàries, reconeixent alguns fets rellevants del procés i situant-los cronològicament.
9. **Reconèixer en la Constitució Espanyola les institucions polítiques bàsiques actuals, en especial els organismes de representació democràtica.** Valorar el paper de les institucions democràtiques espanyoles tant en el context de la seua política interna com en relació amb la Comunitat Europea i amb els països iberoamericans. Avaluar la comprensió del funcionament de les societats democràtiques i dels organismes i institucions que empren per a ordenar les relacions entre individus i grups. Comprovar si s'entén l'ordenament constitucional espanyol en línies generals i les seues relacions amb àmbits polítics més amplis, fonamentalment aquells amb què estableix relacions històriques estretes.
10. **Identificar i analitzar la riquesa i varietat de la creació científica i artística en el món actual, i valorar l'impacte que tot això té sobre la vida dels individus.** Es pretén comprovar si l'alumnat entén en els seus justos termes els avanços científics i tecnològics en relació amb la vida social, tenint en compte tant els seus avantatges com els seus possibles inconvenients derivats de l'ús de les finalitats d'estes aportacions i del seu cost, així com el seu abast per a millorar les condicions de vida de totes les capes de la població.

11. *Percebre la transcendència dels aspectes culturals en les edats Moderna i Contemporània i la seua contribució a la riquesa del nostre patrimoni històric i artístic.* Avançar en l'estudi de les arts tradicionals i de l'aparició i desenrotllament de nous llenguatges estètics de manera que s'aprofundisca críticament en la consciència de protecció del patrimoni heretat i en el respecte a la pluralitat de concepcions i realitzacions estètiques dels sers humans.

Avaluació del procés de la pràctica docent

L'avaluació dels procediments d'aprenentatge es fa en un procés d'arreplegada de dades, formulació de juís i presa de decisions que no pot centrar-se exclusivament en l'alumnat, sinó que ha de tindre en compte també aquests altres aspectes:

- Una valoració contínua i sistemàtica dels rendiments, després d'una anàlisi acurat dels resultats obtinguts, sobre la validesa i fiabilitat dels instruments d'avaluació utilitzats.
- Una valoració de l'efectivitat de la programació didàctica, la seua adaptació als interessos i capacitats de l'alumnat: temes, materials i activitats.
- La valoració de la metodologia didàctica empleada i el desenvolupament de l'acció docent.
- La utilització racional i adequada dels recursos del Centre.

Una vegada al trimestre l'alumnat realitzara, habitualment de forma anònima, una avaluació del desenvolupament de la programació: els temes, les activitats en l'aula, la labor del professor i els procediments d'avaluació emprats, de manera que puguen introduir-se les modificacions i correccions oportunes en qualsevol d'aquests factors al llarg del curs acadèmic. Aquest és un valuós instrument d'avaluació formativa, perquè permet arreplegar dades per a la millora del procés d'ensenyament-aprenentatge. Per altra banda, l'equip docent d'aquest Departament farà cada trimestre una avaluació completa de tot el procés, valorant el projecte curricular i la programació d'aula, amb els indicadors següents:

- Desenvolupament de la programació a classe
- Relació entre objectius i continguts
- Adequació d'objectius i continguts a les necessitats reals
- Adequació de mitjans i metodologia a les necessitats reals

L'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Detecció

Amb l'objectiu d'establir un projecte curricular i una programació que ajustada a la realitat de l'alumnat, hem d'efectuar una valoració de les seues característiques d'acord amb els paràmetres següents al principi del curs:

Paràmetres	Com obtindrem la informació
<ul style="list-style-type: none"> • Rendiment de l'alumne en l'etapa anterior • Personalitat • Aficions i interessos • Situació econòmica i cultural de la família 	<ul style="list-style-type: none"> • Informes de tutors anteriors • Qüestionari previ als alumnes • Entrevista individual • Qüestionari Entrevista als pares

D'aquesta manera, en detectar el més prompte possible les **diverses capacitats, estils d'aprenentatge, motivacions i interessos** de l'alumnat, podem preveure la resposta més adequada a cada cas: disseny de matèries optatives complementàries a la Geografia i la Història (Cartografia, Tècniques de quantificació, Estadística aplicada a les ciències socials, etc.), encara no contemplades en el PCC; adaptacions curriculars no significatives; adaptacions curriculars significatives; o col·laboració en el disseny de programes de diversificació amb la resta de departaments.

Adaptacions curriculars no significatives

Usarem aquesta mesura quan les dificultats d'aprenentatge de l'alumne/a en qüestió **no** són massa importants, perquè no necessiten una organització del treball molt diferent a la de la resta de la classe i no afecten els components prescriptius del currículum. En aquestes ocasions, aplicarem:

1. **Metodologies diverses.** Tenim previstes diverses maneres d'enfocar o presentar uns determinats continguts o activitats i no solament com a resposta a la identificació de dificultats, sinó com a prevenció d'aquestes dificultats.
2. **Activitats d'aprenentatge diferenciades: reforç i ampliació.** Les activitats educatives estaran entre el que ja saben fer els alumnes de manera autònoma i el que són capaços de fer amb l'ajuda del professor o dels seus companys. Per això, haurem d'intentar que no siguin massa fàcils i, com a conseqüència, poc motivadores per a alguns alumnes, ni que estiguen tan allunyades del que poden realitzar, amb la qual cosa poden esdevenir desmotivadores, a més de contribuir a crear una sensació de frustració, gens favorable per a l'aprenentatge. Per això, aquest Departament assenyalarà després els continguts mínims de la matèria, per a diferenciar-los dels continguts d'ampliació.
3. **Agrupaments flexibles i ritmes diferents.** Com hem dit abans, la formació de grups de treball dins del grup-classe, permet que: l'alumnat pugui situar-se en tasques distintes, pugui proposar activitats de reforç o d'aprofundiment segons les necessitats de cada grup i adaptar el ritme d'introducció de continguts nous.

Adaptacions curriculars significatives (ACIS)

En aquest cas contemplem l'adequació dels objectius educatius, l'eliminació o inclusió de determinats continguts essencials i la consegüent modificació dels criteris d'avaluació, perquè els destinataris és **l'alumnat amb necessitats educatives especials (ANEE)**. És un col·lectiu d'alumnes que presenten limitacions de naturalesa física, psíquica o sensorial, o bé posseeixen un historial escolar i social que ha produït llacunes que impedeixen l'adquisició de nous continguts i, alhora, origina desinterès i rebuig. Per això, la finalitat serà tendir cap a l'assoliment de les capacitats generals de l'etapa d'acord amb les possibilitats d'aquest alumnat. En tot cas, les ACIS que portem a terme estaran precedides d'una avaluació de les necessitats especials de l'alumne i d'una proposta curricular específica feta a proposició del Departament d'Orientació.

Atenció a la diversitat en l'àrea d'Història de Quart d'ESO

En l'àrea de Geografia i Història, l'atenció a la diversitat la hem prevista en tres nivells:

1. **En la programació.** L'alumnat no té un grau de coneixement homogeni. En uns casos, hi ha diferències molt marcades pel que fa al nivell lingüístic, la qual cosa provoca grans diferències a l'hora d'entendre els conceptes. En altres casos, succeeix quelcom de semblant en el nivell matemàtic, cosa que influirà en la facilitat de comprensió i lectura del material cartogràfic i estadístic. Per això, la programació ha d'estar dissenyada de manera que asseure un nivell mínim per a tot l'alumnat a l'acabament del cicle, i que permeti alhora que els alumnes amb més avantatge puguin ampliar els seus coneixements. Per això separem continguts amb informació (que tot alumne/a hauria de conèixer en finalitzar l'etapa) dels continguts d'ampliació i d'aprofundiment.

2. **En la metodologia.** Una sèrie d'activitats serveixen per a fixar els conceptes bàsics i corregir els continguts mal apresos. Altres activitats exerciten els procediments propis de la geografia i integren coneixements de totes les unitats del llibre amb els coneixements anteriors de l'alumnat, permetent una avaluació a distintes escales. Per altra banda, hem previst l'establiment de grups homogenis, com deiem abans. Consisteix a agrupar l'alumnat de en grups homogenis segons el seu rendiment o la seua capacitat general.

3. **En els materials utilitzats.** L'ús de materials de reforç o d'ampliació, com per exemple els quaderns monogràfics, permet atendre la diversitat en funció dels objectius que ens proposem. En conseqüència, establim una sèrie d'objectius que busquen l'atenció a les diferències individuals dels alumnes, i seleccionarem els materials curriculars complementaris que ens ajuden a aconseguir aquests objectius. D'aquesta manera els continguts conceptuals i procedimentals es tracten als nostres materials en diferents nivells de profunditat:
 - El text expositiu inicial i les activitats afegides desenvolupen els continguts bàsics de la Unitat.
 - Els documents enumerats i les activitats que els acompanyen permeten un segon nivell de profunditat dels continguts de la Unitat per aquells alumnes i aquelles alumnes que hagen adquirit, ja, els aprenentatges bàsics.
 - Els documents i les activitats al final de cada unitat van destinades a les alumnes i als alumnes que poden desenvolupar una major profunditat en els continguts de la Unitat.

Continguts mínims

En definitiva, la nostra programació té en compte que **no** tots els alumnes adquireixen al mateix temps i amb la mateixa intensitat els continguts tractats. Per això, marcant uns continguts mínims, intemptem assegurar un nivell bàsic per a la totalitat de l'alumnat al final de l'etapa, permetent, al mateix temps, que l'alumnat més avantatjat pugua ampliar els seus coneixements més enllà d'aqueix mínim comú. Considerem continguts mínims d'Història per a quart curs d'ESO **aquells conceptes i capacitats que l'alumnat ha d'haver aconseguit per a considerar-ho avaluat positivament.** Hem acordat els que mostrem a la taula següent:

Continguts mínims per a l'àrea d'Història de Quart d'ESO

<i>Conceptuals</i>	<i>Procedimentals</i>	<i>Actitudinals</i>
<ul style="list-style-type: none"> ○ L'evolució de les societats humanes (complexitat i lluita social) ○ Interrelació entre energia utilitzada, població i impacte mediambiental. ○ Diferències entre l'Antic Règim i la Contemporaneïtat. ○ Causes, desenvolupament i conseqüències de la Revolució francesa. ○ Causes, desenvolupament i conseqüències de la Revolució Industrial. ○ Comprensió del fenòmen del colonialisme i Imperialisme. ○ Causes, desenvolupament i conseqüències de la revolució soviètica. ○ Estudi sistemàtic de la I Guerra Mundial. ○ Anàlisi de l'ascens dels feixismes i les seues repercussions. ○ Anàlisi de la crisi de 1929. ○ Estudi comparatiu dels sistemes capitalista i d'economia planificada. ○ Estudi sistemàtic de la II Guerra Mundial. ○ Anàlisi del món de la guerra freda. ○ Estudi de la descolonització i el subdesenvolupament. ○ Comprensió de la caiguda del comunisme. ○ Comprensió de la Història d'Espanya durant el període 1780 – 1875: la transició a la contemporaneïtat. ○ Estudi de la Restauració i el pas a la II República. ○ Anàlisi de la II Guerra i la Guerra Civil Espanyola. ○ Estudi del franquisme a la democràcia. ○ Panoràmica dels estils artístics del segle XIX. ○ Panoràmica dels estils artístics del segle XX. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Anàlisi de taules estadístiques ○ Confecció de fitxes, taules, esquemes i quadres, per a presentar ordenament l'informació. ○ Interpretació i elaboració de mapes i gràfiques de diversos tipus amb objectivitat i claredat en la presentació ○ Lectura i interpretació de tipus diversos de textos. ○ Comparació de mapes històrics amb mapes actuals. ○ Recerca d'informació històrica a partir de qualsevol tipus de documents. ○ Integració del anàlisi sectorial en un estudi històric integral d'un esdeveniment. ○ Contrast de dades extretes de fonts diverses. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rigor i actitud crítica en la lectura i interpretació de documents. ○ Estima del patrimoni natural i cultural. ○ Valoració del diàleg com a forma de resoldre els problemes. ○ Rebuig de les discriminacions per qualsevol motiu. ○ Comprensió per societats i mentalitats diferents de la nostra. ○ Rebuig al repartiment desigual dels recursos al món ○ Reconeixement de la democràcia com a forma ideal de govern.

ELS TEMES TRANSVERSALS

Aspectes generals

Els **temes transversals** es presenten com un conjunt de continguts que interactuen en totes les àrees del currículum escolar, i el desenvolupament n'afecta el conjunt. No es tracta, doncs, d'un conjunt d'ensenyaments autònoms, sinó d'una sèrie d'elements de l'aprenentatge summament localitzats. Els temes transversals han d'impregnar l'activitat docent i estar presents a l'aula de forma permanent, ja que es refereixen a problemes i preocupacions fonamentals de la societat. Entre els temes transversals que tenen una presència més rellevant en el segon cicle d'ESO, destaquem:

1. **Educació moral i cívica.** Busca el desenvolupament moral de la persona i l'educació per a la convivència en el pluralisme mitjançant un esforç formatiu seguint els següents paràmetres: desenvolupar el judici moral atenent a la intenció, finalitats, mitjans i efectes dels nostres actes; desenvolupar actituds de respecte envers els altres; fomentar el coneixement i la valoració d'altres cultures; conèixer i exercir les formes de participació cívica, el principi de legalitat i els drets i deures constitucionals; i exercitar el civisme i la democràcia a l'aula.
2. **Educació per a la salut.** Planteja dos tipus d'objectius: adquirir un coneixement progressiu del cos, de les principals anomalies i malalties, i de la manera de prevenir-les i curar-les; i desenvolupar hàbits de salut: higiene corporal i mental, alimentar-se correctament, prevenir accidents, etc.
3. **Educació per a la pau.** No podem dissociar-la de l'educació per a la comprensió internacional, la tolerància, el desarmament, la no-violència, el desenvolupament i la cooperació. Persegueix aquests objectius pràctics: l'evocació de figures i el coneixement d'organismes compromesos amb la pau i entrenar-se per a la solució dialogada de conflictes en l'àmbit escolar.
4. **Educació del consumidor.** Planteja adquirir esquemes de decisió que consideren totes les alternatives de consum i els efectes individuals, socials, econòmics i mediambientals; desenvolupar un coneixement dels mecanismes del mercat, així com dels drets del consumidor i les formes de fer-los efectius; i crear una consciència de consumidor responsable que se situa críticament enfront el consumisme i la publicitat.
5. **Educació no sexista.** L'educació per a la igualtat es planteja per la necessitat de crear des de l'escola una dinàmica correctora de les discriminacions. Entre els seus objectius estan: desenvolupar l'autoestima i una concepció del cos com a expressió de la personalitat; analitzar críticament la realitat i corregir prejudicis sexistes i les seues manifestacions en el llenguatge, publicitat, jocs, professions, etc.; adquirir habilitats i recursos per a realitzar qualsevol tipus de tasques, domèstiques o no; i consolidar hàbits no discriminatoris.
6. **Educació ambiental.** Entre els seus objectius es troben: adquirir experiències i coneixements suficients per a obtenir una comprensió dels principals problemes ambientals; desenvolupar una consciència de responsabilitat davant el medi ambient; i desenvolupar capacitats i tècniques per a relacionar-se amb el medi sense contribuir al seu deteriorament i sí a la seua protecció.
7. **Educació sexual.** És una exigència natural de la formació integral de la persona. Els seus objectius: adquirir informació suficient i científicament sòlida sobre anatomia i fisiologia dels dos sexes, maduració sexual, reproducció humana, prevenció d'embarassos, malalties venèries i de transmissió sexual, etc.; però també vol consolidar un autodomini en funció de criteris i conviccions, naturalitat en el tractament de temes relacionats amb la sexualitat, criteris de prioritat en casos de conflicte entre el fet de la sexualitat i el risc sanitari, hàbits d'higiene, etc.
8. **Educació vial.** Proposa desenvolupar judicis morals sobre la responsabilitat humana en els accidents i altres problemes de circulació i adquirir conductes i hàbits de seguretat vial com a vianants i com a usuaris de vehicles.

Els temes transversals en l'àrea d'Història de Quart de l'ESO

Com que els temes transversals no són unes àrees amb entitat autònoma sinó ensenyaments que impregnen els continguts de les diferents àrees, no s'han inclòs en com a contingut específic. A continuació presentem la relació dels principals continguts curriculars amb cada un dels temes transversals que es desenvolupen al llarg del Quart curs de l'Educació Secundària Obligatoria.

1. Educació moral i cívica. Suposa les següents continguts:

- **Una actitud receptiva, col·laboradora i tolerant en les relacions entre individus i en les activitats en grup.** Les diferents fases de realització de les activitats individuals i sobretot aquelles que es fan en grup (disseny, preparació del material, elaboració i presentació) han de permetre desenvolupar aquest valor. Els nostres treballs d'investigació en grup són dissenyats perquè a l'alumnat li calga la col·laboració. Per tant, aquest contingut transversal es tractarà a totes les que ho permeten.
- **Actitud crítica enfront de qualsevol tipus de discriminació individual o social per raons de raça, creences, sexe o altres diferències individuals o socials.** L'estudi de la Història evidencia d'una forma molt clara la diversitat social, racial, religiosa, cultural, etc., existent entre les persones. Considerem esta diversitat com quelcom enriquidor, no com un obstacle per a la convivència.
- **Interès pels mecanismes que regulen el funcionament de la nostra societat; en particular, els drets i deures dels ciutadans i de les ciutadanes.** Les activitats en grup han d'estar regulades per una sèrie de normes i l'alumnat haurà de poder parlar-ne i discutir-ne, acceptar-les i després complir-les. Així mateix, però en un àmbit més ampli, han de valorar de forma positiva l'acceptació dels seus drets i l'acompliment dels seus deures com a membres de la comunitat educativa.
- **Anàlisi crítica dels valors culturals de la nostra societat.** Mitjançant la teoria, les activitats i els treballs en grup cal aconseguir que l'alumnat analitzi críticament allò que haurien de ser els valors culturals més representatius de la nostra societat democràtica actual, com la llibertat de les persones, el respecte per qualsevol tipus de diferència (lingüística, racial, religiosa...), el reconeixement de la igualtat de les persones davant la llei, amb els mateixos drets i deures, la justícia, la solidaritat, la tolerància, etc.
- **Interès per conèixer i conservar el patrimoni cultural de la nostra societat i d'altres cultures.** Farem visites a llocs culturals d'ús públic, com biblioteques, museus, monuments, etc., per incidir en aquest valor. Este contingut transversal es tractarà a totes les Unitats que ho permeten.

2. Educació per a la pau. Consisteix en aconseguir que l'alumnat tinga:

- **Respecte per les opinions i creences de les altres persones.** La discussió a classe de determinats temes d'interès històric i social o el tractament d'aspectes que interessin directament al grup dels alumnes i de les alumnes ha d'ajudar a conèixer i respectar l'opinió dels altres. L'estudi de les opinions expressades per diferents mitjans de comunicació de masses (premsa, ràdio i televisió) també pot ser útil per posar en evidència la diversitat de punts de vista sobre fets de la vida quotidiana i el respecte que mereixen. Este contingut transversal es tractarà a **totes les Unitats** que ho permeten.
- **Reconeixement del diàleg com a mitjà per resoldre les discrepàncies en les opinions així com diversos tipus de conflictes, tant interpersonalment com socials.** Un coneixement més profund del passat històric i del medi social on es desenvolupa l'alumnat ha de permetre detectar moltes situacions conflictives, que els poden afectar de vegades de forma directa i han d'aprendre a adquirir-ne una actitud dialogant. La discussió a classe dels temes de més interès històric o actual contribuirà al fet que aprenguen a respectar i valorar les opinions dels altres. La tolerància, la discrepància, la defensa dels valors democràtics es poden aprendre en aquestes discussions. Això contribuirà a desenvolupar el respecte per les opinions i les creences dels altres, sense renunciar a les d'un mateix. Aquest contingut es tractarà a totes les Unitats que ho permeten.

- 3. Educació per a la igualtat entre els sexes.** Consisteix en aconseguir que l'alumnat pugui tindre **consciència dels fenòmens de discriminació sexista** que es donen a l'actualitat així com dels que es donaven a altres períodes històrics. En tots els materials s'ha intentat no caure en expressions que poden induir a una interpretació sexista. Este contingut transversal es tractarà a totes les Unitats que ho permeten.
- 4. Educació ambiental.** La sensibilització pels elements físics i biològics del medi natural es pot estudiar mitjançant l'anàlisi de l'ús que ha fet el ser humà dels diversos medis naturals al llarg dels últims tres segles: desenvolupament de l'agricultura, la industrialització, etc. Este estudi pot representar un punt de partida molt interessant per a fomentar en l'alumnat una actitud de sensibilització i respecte vers el medi natural.
- 5. Educació del consumidor.** Hi ha que prendre consciència de les repercussions que ha produït en el medi ambient el desenvolupament industrial al llarg dels segles XVIII, XIX i XX. És important que les alumnes i els alumnes prenguen consciència que el malbaratament de recursos i el consumisme excessiu en els últims tres segles ha portat la nostra societat a una gravíssima situació. Actualment no se sap què fer amb les enormes quantitats de fem de tot tipus de productes i materials, molts d'ells perillosos.

5. PROGRAMACIÓ DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES A L'AULA

Aspectes generals

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un *pla d'acció*, en el que s'estableix el conjunt d'actuacions que transformen les intencions educatives en *propostes didàctiques concretes*, que possibiliten la consecució dels objectius previstos en l'apartat anterior. És la mostra de coherència entre el Projecte Educatiu del Centre i el Projecte Curricular de l'Etapa amb la pràctica docent i la referència pròxima de les adaptacions curriculars individualitzades.

L'aplicació flexible d'aquesta programació d'aula ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament del Projecte Educatiu i del Projecte Curricular, afavoreix la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs.

Per això és necessari la descripció i anàlisi dels elements de les unitats didàctiques dissenyades per al present curs. Mitjançant taules explicarem els seus objectius, continguts, criteris d'avaluació, metodologia, atenció a la diversitat i tractament dels temes transversals.

Seqüenciació dels continguts i temporalització

TRIMESTRE	UNITATS DIDÀCTIQUES	HORES
PRIMER	0 - El canvi i la permanència en la Història	30
SEGON	1 - La crisi de l'Antic Règim	12
	2 - Liberalisme i Nacionalisme	5
	3 - La Revolució industrial: el canvi econòmic	10
TERCER	4 - La Revolució industrial: el canvi social	7
	5 - Imperialisme i Primera Guerra Mundial	7
	6 - L'època d'entreguerres	7
	7 - De la Segona Guerra Mundial als nostres dies	7

Seguiment i avaluació d'aquesta programació

Com l'autoavaluació de la tasca docent ha de ser el primer indicador de l'adequació de la programació didàctica a la realitat de l'aula, cada trimestre, i en el marc de la coordinació entre els departaments d'aquest Centre, es procedirà a realitzar en el Departament al finalitzar cada avaluació:

- **Una anàlisi detallada de l'avaluació corresponent.** En ell, tot l'equip del departament d'humanitats procedirà a valorar els percentatges d'insuficients, suficients, notables i excel·lents que done cada grup en este àrea. De dit anàlisi es desprendreà l'acurat o no dels objectius i continguts plantejats, així com dels criteris d'avaluació establerts. Això orientarà sobre la conveniència de variar o no per les següents avaluacions i curs, els objectius, continguts i criteris d'avaluació programats, a fi d'adaptar-los a la realitat l'aula.
- **Un seguiment de la programació d'aquesta àrea.** En ell, es valorarà el grau de compliment de la temporalització i seqüenciació de continguts, les possibles variacions improvisades sobre allò prèviament programat i el seu grau d'eficàcia, així com el grau de consecució dels objectius.
- **Un pla de millora.** Amb els resultats obtinguts de les anàlisis anteriors, el professorat del departament proposarà millores per al pròxim trimestre o curs.

Explicació de les unitats didàctiques

0	El canvi i la permanència en la Història			30sessions (10 setmanes)
OBJECTIUS	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer l'evolució de les societats humanes • Entendre la importància de la quantitat d'energia utilitzada • Analitzar la complexitat de les societats i la lluita social • Conèixer l'evolució de la població humana • Reflexionar al voltant de l'impacte mediambiental en cada període 			
CONTINGUTS	CONCEPTUALS	PROCEDIMENTALS	ACTITUDINALS	
	<ul style="list-style-type: none"> • Evolució social • Importància de l'energia • Lluita de classes • Demografia i recursos • Impacte ecològic • Urbanització 	<ul style="list-style-type: none"> • Elaboració d'esquemes • Establiment de comparacions i relacions entre diferents períodes • Lectura, anàlisi i comentari de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Interès per conèixer la nostra història. • Respecte i consideració per les cultures diferents de la nostra. • Valoració crítica de la nostra realitat 	
CRITERIS D'AVAL.	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer les principals fonts d'energia utilitzades en cada període i la seua procedència • Entendre la relació entre energia, treball, producció, població i jerarquització social • Comprendre la relació entre energia utilitzada i impacte ecològic • Analitzar la relació entre jerarquització i lluita social 			
CONTINGUTS TRANSVERSALS				
<p>1.-Educació per a la convivència. Reflexió crítica sobre la nostra realitat. Apropament a altres.</p> <p>2.-Educació per a la consciència ecològica. Reflexionar al voltant de l'impacte ecològic actual, el major de la Història.</p>				

1	La crisi de l'Antic Règim			12 sessions (4 setmanes)
OBJECTIUS	<ul style="list-style-type: none"> • Comprendre la influència de les idees il·lustrades en les experiències revolucionàries americana i francesa. • Valorar la importància de les revolucions americana i francesa com a ruptura amb l'Antic Règim i començament d'una nova era. • Descriure les causes, el desenvolupament i les conseqüències de la rebel·lió de les tretze colònies britàniques a l'Amèrica del Nord. • Conèixer les diferents fases de la revolució a França abans de la pujada al poder de Napoleó. • Descriure la presa del poder a França per Napoleó i la seua política respecte al continent europeu. • Analitzar el desenvolupament de les guerres napoleòniques. • Conèixer les pautes que van marcar l'art neoclàssic. • Comprendre el concepte i les trets del romanticisme. 			
CONTINGUTS	CONCEPTUALS	PROCEDIMENTALS	ACTITUDINALS	
	<ul style="list-style-type: none"> • Revolució política. • La Revolució Americana: causes, desenvolupament i conseqüències. • La societat liberal: igualtat jurídica i política, drets i llibertats. • El coneixement del sistema polític liberal. La Constitució. • La Revolució Francesa: causes, desenvolupament i conseqüències. • L'imperi napoleònic. • El neoclassicisme. • El romanticisme. 	<ul style="list-style-type: none"> • Estudi de mapes històrics. • Anàlisi de gràfics. • Lectura, anàlisi i comentaris de textos d'època. • Anàlisi de línies del temps. • Comentari d'obres d'art. • Anàlisi de símbols revolucionaris. • Elaboració d'esquemes i taules. 	<ul style="list-style-type: none"> • Interés per conèixer els fets del passat com a forma de comprendre el present. • Valoració del patrimoni històric i l'artístic com a part essencial de la memòria històrica. 	
CRITERIS D'AVALUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Descriure les causes, desenvolupament i conseqüències de la Revolució Americana i valorar la novetat de l'ordre polític que es va instaurar als Estats Units. • Analitzar les causes que van provocar l'esclat de la Revolució Francesa. • Descriure les fases de la Revolució Francesa, explicant-ne les diferències i similituds. • Explicar la formació, el desenvolupament i la crisi de l'imperi napoleònic. • Enumerar les característiques de l'art en el període revolucionari 			
CONTINGUTS TRANSVERSALS				
<p><u>1.-Educació per a Europa</u> La Revolució Francesa és un esdeveniment que ha marcat el futur del continent europeu, i que fins i tot ha superat aquestes fronteres per acabar influint en el món sencer. Els esdeveniments que van tindre lloc en aquest període a Europa s'han convertit amb el temps en un dels pilars de la història comuna europea. Els valors de la Revolució Francesa són una part essencial del conjunt de valors de la nostra societat.</p> <p><u>2.-Educació per a la convivència</u> L'estudi de l'època del Terror a la França revolucionària ens pot servir per a reflexionar sobre la necessitat de mostrar actituds de tolerància amb les ideologies i creences diferents de les nostres. Les discrepàncies polítiques o ideològiques es poden debatre de manera mesurada, però no s'ha de tractar d'imposar als altres per la coacció i la violència.</p>				

2	Nacionalisme i Liberalisme			5 sessions (2 setmanes)
OBJECTIUS	<ul style="list-style-type: none"> • Analitzar les decisions preses pel Congrés de Viena. • Comprendre que la Restauració suposà també la reimplantació de l'absolutisme a la majoria dels països europeus. • Conèixer les aliances internacionals per a evitar una situació similar a la que resultà de la Revolució Francesa. • Descriure les onades revolucionàries que es van succeir a Europa a la primera meitat del segle XIX. • Conèixer els trets que tingueren les revolucions de 1848. • Conèixer els antecedents i el procés que va donar lloc a la unificació d'Itàlia. • Explicar l'ascens de Prússia i el seu paper director en la unificació d'Alemanya. • Analitzar el procés que va transformar progressivament els règims liberals en democràcies. • Conèixer l'evolució política del continent americà durant el segle XIX 			
CONTINGUTS	CONCEPTUALS	PROCEDIMENTALS	ACTITUDINALS	
	<ul style="list-style-type: none"> • La Restauració. • Les revolucions liberals. • Els processos d'unificació nacional: Itàlia i Alemanya. • Models liberals principals: Gran Bretanya i França. • La guerra de Secesió americana i la Reconstrucció. • La independència d'Iberoamerica. • Principals models autoritaris: Rússia, Alemanya i l'imperi Austrohongarés. • 	<ul style="list-style-type: none"> • Estudi de mapes històrics. • Anàlisi de fotografies. • Lectura, anàlisi i comentaris de textos d'època. • Anàlisi de gràfics. • Comentari d'obres d'art. • Elaboració de línies del temps. • Elaboració d'esquemes i taules. 	<ul style="list-style-type: none"> • Interés per conèixer els fets del passat com a forma de comprendre el present. • Valoració del patrimoni històric i l'artístic com a parts essencials de la memòria històrica. 	
CRITERIS D'AVALUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Analitzar en què va consistir la Restauració i quines van ser-ne les conseqüències. • Comprendre les causes per les quals la Restauració va fracassar i descriure els cicles revolucionaris de la primera meitat del segle XIX a Europa. • Comparar les unificacions italiana i alemanya. • Descriure quina va ser l'evolució del continent americà durant el segle XIX. • Analitzar l'evolució política de les principals potències europees durant la segona meitat del segle XIX. 			
CONTINGUTS TRANSVERSALS				
<p><u>1.-Educació per a Europa</u> El període analitzat és essencial perquè els alumnes i les alumnes compreguen alguns fets fonamentals en la història del nostre continent, especialment la formació d'Itàlia i Alemanya, dos dels estats principals hui en dia.</p> <p><u>2.-Educació per a la convivència</u> El coneixement de les ideologies que coexistiren al segle XIX pot ajudar a desenvolupar el judici crític sobre els esdeveniments internacionals en funció de valors democràtics.</p>				

3	La Revolució Industrial: el canvi econòmic			10 sessions (3-4 setmanes)
OBJECTIUS	<ul style="list-style-type: none"> • Analitzar els factors que expliquen l'arrancada de la indústria britànica a la segona meitat del segle XVIII. • Conèixer les característiques del procés d'industrialització. • Conèixer els principals sectors en què es va centrar la industrialització i l'evolució d'aquests, afavorits per les innovacions tecnològiques. • Estudiar les conseqüències de la primera revolució industrial, prestant atenció especial al creixement de la producció i de la població, així com al pas d'una economia agrícola a una altra economia basada en la indústria. • Analitzar la revolució en els mitjans de transport, propiciada per la invenció del motor de vapor, i estudiar especialment els avanços en la navegació i la invenció del ferrocarril. • Conèixer l'expansió del procés d'industrialització, indicant per quines zones ho va fer i en quins moments. • Conèixer els avanços i canvis que han rebut el nom de segona revolució industrial. 			
CONTINGUTS	<p style="text-align: center;">CONCEPTUALS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Revolució econòmica: canvi radical en les formes de vida. • La revolució industrial i les seues característiques: innovacions tecnològiques, sorgiment de les fàbriques, canvis en la producció, augment demogràfic. • La revolució dels transports: vaixells de vapor i ferrocarril. • Expansió de la revolució industrial: fases i territoris. • La segona revolució industrial: noves indústries i noves potències industrials 	<p style="text-align: center;">PROCEDIMENTALS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Estudi de mapes històrics. • Anàlisi de fotografies. • Lectura, anàlisi i comentaris de textos d'època. • Anàlisi de gràfics. • Comentari de textos historiogràfics. • Elaboració de línies del temps. • Elaboració d'esquemes i taules. 	<p style="text-align: center;">ACTITUDINALS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interès per conèixer els fets del passat com a forma de comprendre el present. • Valoració del patrimoni ecològic. 	
CRITERIS D'AVALUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Explicar el concepte de revolució industrial i valorar la transcendència d'aquest procés. • Conèixer la situació de la Gran Bretanya des de mitjan segle XVIII i explicar per què va ser el bressol de la revolució industrial. • Descriure la revolució dels transports. • Analitzar l'expansió de la industrialització dins i fora d'Europa. • Explicar en què va consistir la segona revolució industrial i assenyalar-ne les diferències i similituds amb la primera fase industrialitzadora. 			
CONTINGUTS TRANSVERSALS				
<p><u>1.-Educació ambiental</u></p> <p>La revolució industrial pot servir de marc per a ressaltar els efectes del creixement econòmic sobre l'ecosistema. Hem de tindre en compte que tot el procés d'industrialització que va tindre lloc a Europa al llarg del segle XIX va significar la destrucció d'una proporció elevadíssima del patrimoni natural i de l'entorn ecològic del continent. Valga com a exemple Anglaterra, un país que estava ple de boscos, en què la industrialització va suposar la desaparició completa de la fauna que abundava al país (cabirols, cérvols, llops, etc.) i de gran part de la vegetació originària. Per aquesta raó, cal remarcar la necessitat d'arribar a formes de desenvolupament sostingut que siguin compatibles amb la conservació del medi ambient.</p>				

4	La revolució industrial: el canvi social			7 sessions (2 setmana)
OBJECTIUS	<ul style="list-style-type: none"> • Estudiar el creixement demogràfic que va tindre lloc a Europa durant el segle XIX. • Analitzar els moviments migratoris que es van desenvolupar al segle XIX. Diferenciar les migracions interiors de les internacionals. • Examinar el creixement urbà europeu. • Comprendre el tipus de desigualtats socials de la nova societat liberal, basades en les diferències econòmiques i no en la discriminació jurídica. • Analitzar els canvis en les modes i en el gaudi del temps d'oci que es van produir en la societat europea del segle XIX. • Comprendre l'ascens de la burgesia com a grup social dominant. • Examinar les característiques del moviment obrer i conèixer-ne les reivindicacions principals. • Caracteritzar les tendències artístiques de la segona meitat del segle XIX fent insistència en el modernisme i l'impressionisme valencians. 			
CONTINGUTS	CONCEPTUALS	PROCEDIMENTALS	ACTITUDINALS	
	<ul style="list-style-type: none"> • Conseqüències socials de la revolució industrial: creixement demogràfic, migracions i desenvolupament urbà. • La societat al segle XIX: jerarquització econòmica, major alfabetització. • Les classes dirigents: noblesa, burgesia i classes mitjanes; les classes baixes: camperols i obrers. • Principals doctrines obreres: marxisme i anarquisme. • Nous corrents artístics: realisme, impressionisme i avantguardes. • El modernisme i l'impressionisme valencians. 	<ul style="list-style-type: none"> • Estudi de mapes històrics. • Anàlisi de gràfics. • Anàlisi de fotografies. • Lectura, anàlisi i comentari de textos literaris. • Anàlisi de cronologies. • Comentari de textos d'època. • Estudi d'obres d'art. 	<ul style="list-style-type: none"> • Foment de la solidaritat i la recerca de la igualtat. • Rebuig davant la discriminació per raó de sexe i davant l'explotació de la infància 	
CRITERIS D'AVALUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Identificar les conseqüències demogràfiques de la revolució industrial. • Analitzar les característiques de la societat europea durant el segle XIX. • Explicar les formes de vida dels diferents grups socials huitcentistes. • Donar una explicació raonada del naixement del moviment obrer i les principals doctrines en què es va dividir. • Descriure les característiques de la cultura i l'art en la segona meitat del segle XIX. • Caracteritzar el modernisme i l'impressionisme valencians. 			
CONTINGUTS TRANSVERSALS				
<p><u>1.-Educació per a la salut</u> Els continguts d'aquesta unitat ens permeten fer reflexionar els alumnes i les alumnes sobre el progrés científic i la repercussió d'aquest en la vida dels individus i dels grups socials. L'anàlisi dels avanços científics i mèdics i les seues conseqüències en la millora de les condicions de vida de la població i en l'augment generalitzat de l'esperança de vida en són el millor exemple.</p> <p><u>2.-Educació per a la igualtat d'oportunitats</u> La injusta situació de desigualtat que es descriu en aquesta unitat sobre el tracte a les dones i l'explotació infantil en el treball industrial ens ha de servir per a fomentar valors d'igualtat entre home i dona i per a mostrar un rebuig ferm contra les situacions d'injustícia social.</p>				

5	Imperialisme i I Guerra Mundial			7 sessions (2 setmanes)
OBJECTIUS	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer les noves potències colonials i l'àmbit geogràfic pel qual es van estendre. • Distingir els imperis sorgits a la segona meitat del s. XIX dels heretats de l'edat moderna: continuïtats i novetats. • Descriure els factors econòmics, polítics i ideològics que van impulsar l'expansió imperialista. • Conèixer els principals imperis colonials, tant els europeus com els no europeus. • Descriure les conseqüències de l'imperialisme per als pobles colonitzats i per a les potències colonitzadores. • Comprendre els factors que van fer de la Primera Guerra Mundial una conflagració diferent de totes les anteriors. • Analitzar les conseqüències materials i les pèrdues humanes provocades per la Primera Guerra Mundial. • Conèixer els canvis territorials que van tindre lloc després de la guerra 			
CONTINGUTS	<p style="text-align: center;">CONCEPTUALS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conèixer les noves potències colonials i l'àmbit geogràfic pel qual es van estendre. • Distingir els imperis sorgits a la segona meitat del s. XIX dels heretats de l'edat moderna: continuïtats i novetats. • Descriure els factors econòmics, polítics i ideològics que van impulsar l'expansió imperialista. • Conèixer els principals imperis colonials, tant els europeus com els no europeus. • Descriure les conseqüències de l'imperialisme per als pobles colonitzats i per a les potències colonitzadores. • Comprendre els factors que van fer de la Primera Guerra Mundial una conflagració diferent de totes les anteriors. • Analitzar les conseqüències materials i les pèrdues humanes provocades per la Primera Guerra Mundial. • Conèixer els canvis territorials que van tindre lloc després de la guerra 	<p style="text-align: center;">PROCEDIMENTALS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anàlisi de fotografies. • Anàlisi de gràfics. • Comentari de textos d'època. • Estudi de mapes històrics. • Lectura i anàlisi de tractats internacionals. • Anàlisi de cronologies. • Estudi de caricatures i cartells polítics. 	<p style="text-align: center;">ACTITUDINALS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Respecte a les cultures diferents de la nostra. • Rebuig a la violència com a forma de resoldre els conflictes 	
CRITERIS D'AVALUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Expliqueu què va ser l'imperialisme: definició, factors que el motivaren i formes de domini sobre les colònies. • Descriure i localitzar els imperis colonials principals del segle XIX. • Analitzar les conseqüències de l'imperialisme per a les metròpolis, per a les colònies i per a les relacions internacionals. • Descriure la manera com es va desenvolupar la Primera Guerra Mundial. • Enumerar i explicar les conseqüències de la Primera Guerra Mundial. 			
CONTINGUTS TRANSVERSALS				
<p><u>1.-Educació per a la pau</u> La Primera Guerra Mundial va ser el conflicte més destructiu que va conèixer la humanitat fins aquest moment, tant en termes materials com pel que fa a pèrdues humanes. Els alumnes i les alumnes han d'entendre les terribles conseqüències de la utilització de la violència per a la resolució de les diferències. S'han de potenciar els valors del diàleg i la comprensió a l'hora de resoldre les disputes entre nacions, assenyalant quines són les conseqüències negatives que provoquen les guerres.</p>				

6	L'època d'entreguerres			7 sessions (2 setmanes)
OBJECTIUS	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer la situació econòmica durant els anys vint, assenyalant les diferències entre els Estats Units i Europa. • Analitzar la crisi de 1929 i explicar la seua expansió des dels Estats Units cap a la resta del món. • Comprendre les conseqüències de la depressió econòmica de la dècada de 1930. • Analitzar les característiques de la societat d'entreguerres. • Conèixer la progressiva radicalització política que es va viure a Europa durant l'època d'entreguerres i analitzar com la crisi econòmica potencià els extremismes polítics. • Descriure l'evolució de la Unió Soviètica des de 1917 fins a la Segona Guerra Mundial. • Analitzar la formació del règim feixista italià i aprofundir en les característiques del feixisme. • Analitzar les circumstàncies que van fer possible el triomf del nazisme i estudiar el règim que va imposar a Alemanya. • Conèixer els avanços científics i l'evolució de l'art durant la primera meitat del segle XX. 			
CONTINGUTS	CONCEPTUALS	PROCEDIMENTALS	ACTITUDINALS	
	<ul style="list-style-type: none"> • Fases de l'economia d'entreguerres: el creixement, la crisi i la depressió. • La societat de masses. • La Unió Soviètica: les etapes de Lenin i Stalin. • El feixisme italià: característiques i presa del poder. • L'Alemanya nazi: feixisme i racisme. • La cultura en la primera meitat del segle XX: avanços científics, culminació de les avantguardes i naixement del cinema. 	<ul style="list-style-type: none"> • Anàlisi de gràfics. • Anàlisi de fotografies. • Estudi de mapes històrics. • Comentari de textos d'època. • Anàlisi d'elements propagandístics. • Estudis d'obres d'art. • Comentari d'articles de premsa 	<ul style="list-style-type: none"> • Rebuig de la violència com a mètode d'actuació política. • Negació dels extremismes polítics i del racisme. 	
CRITERIS D'AVALUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Valorar els canvis succeïts en l'economia i la societat en el període d'entreguerres. • Analitzar les causes, el desenvolupament i les conseqüències de la Revolució Russa i explicar les similituds i diferències entre les etapes de Lenin i Stalin. • Descriure les característiques del feixisme italià i analitzar la presa del poder a Itàlia per Mussolini. • Analitzar les característiques del règim nacionalsocialista alemany i les seues principals polítiques. • Identificar els trets de la cultura i l'art en l'època d'entreguerres. 			
CONTINGUTS TRANSVERSALS				
<p><u>1.-Educació per a la convivència</u></p> <p>Durant el període d'entreguerres van sorgir tres de les experiències polítiques més nefastes de la història de la humanitat: el feixisme italià, el nazisme alemany i l'estalinisme soviètic. Els tres es caracteritzaren per una brutal repressió contra l'oposició i també per una opressió asfixiant sobre la població. Les terribles matances comeses per aquests tres règims, especialment pel nazisme i l'estalinisme, ens han de fer reflexionar sobre la necessitat de rebutjar la violència i la imposició de les idees i les opinions pròpies. Convé fomentar entre l'alumnat actituds de tolerància i respecte envers els altres, encara que opinen de manera diferent a nosaltres, i remarcar les conseqüències de les actituds intolerants.</p>				

7	De la II guerra mundial als nostres dies			7 sessions (2 setmanes)
OBJECTIUS	<ul style="list-style-type: none"> • Analitzar els antecedents i les causes de la Segona Guerra Mundial. • Estudiar les fases de la guerra. • Analitzar el resultat de les diferents conferències internacionals que van definir l'ordre polític després de la Segona Guerra Mundial. • Descriure els fonaments i les institucions principals de l'Organització de les Nacions Unides. • Comprendre el concepte de guerra freda. • Estudiar les fases de la guerra freda des de la constitució dels dos blocs fins a la caiguda de la Unió Soviètica. • Conèixer el procés de descolonització, prestant atenció a les causes, el desenvolupament i les conseqüències. • Comprendre les característiques del sistema de relacions internacionals instaurat al món després de la caiguda del bloc comunista. • Analitzar els conflictes principals que han esclatat en tot el món en les últimes dècades. 			
CONTINGUTS	CONCEPTUALS	PROCEDIMENTALS	ACTITUDINALS	
	<ul style="list-style-type: none"> • L'expansionisme nazi i la política d'apaivagament dels països democràtics. • La Segona Guerra Mundial: fases i conseqüències. • L'organització de la pau i la constitució de les Nacions Unides. • La guerra freda: concepte i fases. • La descolonització. • El món actual. 	<ul style="list-style-type: none"> • Estudi de mapes històrics. • Anàlisi de fotografies. • Comentari de textos d'època. • Anàlisi de gràfics. • Comentari de tractats internacionals. • Estudis de línies del temps. • Comentari de textos historiogràfics 	<ul style="list-style-type: none"> • Rebuig de la violència com a mètode d'actuació política. • Tolerància envers les cultures i civilitzacions diferents de la nostra 	
CRITERIS D'AVALUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Analitzar les causes i conseqüències de la Segona Guerra Mundial. • Descriure les fases de la Segona Guerra Mundial. • Valorar el resultat de les diferents conferències internacionals que van definir l'ordre polític de la postguerra i analitzar els fonaments i institucions de l'ONU. • Definir el concepte de guerra freda i analitzar-ne les fases. • Descriure el procés de descolonització, parant atenció especial a les seues causes i conseqüències. • Identificar els trets principals del sistema de relacions internacionals que hi ha actualment al nostre planeta. 			
CONTINGUTS TRANSVERSALS				
<p><u>1.-Educació per a la pau</u> La Segona Guerra Mundial va suposar la mort de desenes de milions de persones, innumerables atemptats contra els drets humans, bombardeigs i represàlies contra poblacions civils, etc. Tots aquests esdeveniments han de servir-nos per a insistir en la necessitat d'evitar les guerres. S'han de remarcar la importància de solucionar els conflictes per mitjans pacífics per a evitar situacions similars a les que van tindre lloc en aquell moment històric.</p> <p><u>2.-Educació per a la convivència</u> L'estudi de la descolonització ofereix la possibilitat d'educar a l'alumnat en la necessitat de construir formes de vida més justes. Cal destacar de manera crítica la injustícia que suposava la dominació de les poblacions autòctones per part de les potències europees i la subordinació i infravaloració a què estava sotmesa la cultura i la tradició pròpia dels pobles colonitzats.</p> <p><u>3.-Educació multicultural</u> L'estudi dels trets culturals propis dels pobles africans i asiàtics, i la valoració del seu ric llegat històric i artístic poden servir-nos per a promoure l'interès per altres cultures i fomentar la tolerància pels costums diferents dels nostres.</p>				

Proposta pedagògica per a Batxillerat del Departament de

Geografia i Història

IES Maria Moliner · Port de Sagunt (València)

Curs 2024 – 25

<https://www.istockphoto.com/es/fotos/dibujo-tecnico-bachillerato>

CAP DE DEPARTAMENT

Antonio Ortiz López

Aquest document hi és el marc general de les programacions d'aula individuals que es presenten als annexes. Disponible en la web del nostre departament:

<https://sites.google.com/site/dptogeohist2/>

CONTINGUTS

1. INTRODUCCIÓ.

- Justificació i definicions prèvies. (3)
- Contextualització. (4)

2. OBJECTIUS, COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I PERFIL D'EIXIDA. (5)

- Descriptors operatius del perfil d'eixida del Batxillerat (7)
- Competències específiques de Història Contemporània (9)
- Competències específiques de la Història d'Espanya (10)
- Competències específiques de la Geografia d'Espanya (10)
- Competències específiques de la Història de l'Art (11)

3. SITUACIONS D'APRENENTATGE I SELECCIÓ DE SABERS BÀSICS.

- Situacions d'aprenentatge: concepte i criteris per al seu plantejament en les nostres àrees (12)
- Criteris per a la selecció de sabers bàsics de les nostres àrees per al Batxillerat (13)
- Sabers bàsics de la Història Contemporània (14)
- Sabers bàsics de la Història d'Espanya (15)
- Sabers bàsics de la Geografia d'Espanya. (16)
- Sabers bàsics de la Història de l'Art (17)

4. CONCRECIÓ DE CRITERIS D'AVALUACIÓ I INSTRUMENTS DE REGISTRE I INFORMACIÓ.

- Criteris d'avaluació de Història Contemporània (18)
- Criteris d'avaluació de la Història d'Espanya (18)
- Criteris d'avaluació de la Geografia d'Espanya. (20)
- Criteris d'avaluació de la Història de l'Art (20)

5. MESURES PER A LA INCLUSIÓ. (23)

6. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT. (24)

ANNEXES: PROGRAMACIONS INDIVIDUALS D'AULA DE CADA ÀREA DEL BATXILLERAT.

ADVERTIMENT PRELIMINAR.

El corpus legislatiu d'aquest document és el derivat de la Llei Orgànica 3/2020 de 29 de desembre (BOE 340, 30.12.2020) per la qual es modifica la Llei Orgànica 27/2006, de 3 de maig, d'Educació. En concret, donem compliment a allò disposat pels apartats 4.2.2.1.b i 4.2.2.1.c de la Resolució de 12 de juliol de 2022 del Secretari Autònic d'Educació, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i funcionament dels centres que imparteixen ESO i Batxillerat durant el curs 2022-23.

A més, la nostra proposta pedagògica de departament i les corresponents programacions d'aula intenten abastir allò que disposen els articles 22 i 23 del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat a la Comunitat Valenciana (DOGV núm. 9404 del 12.08.2022) desenvolupant el Reial Decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableix l'ordenació i ensenyaments mínims de Batxillerat (BOE núm. 82 del 6.04.2022).

També hi intemptem l'acompliment d'allò disposat per la Lley 1/2024, de 27 de juny, de la Generalitat, per la qual es regula la llibertat educativa (DOGV n° 9880 del 28.06.2024)

1. INTRODUCCIÓ.

▪ Justificació i definicions prèvies.

La Llei Orgànica 3/2020 de 29 de desembre (BOE 340, 30.12.2020) per la qual es modifica la Llei Orgànica 27/2006, de 3 de maig, d'Educació, ha establert un nou currículum que ha sigut desenvolupat a nivell nacional pel Reial Decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableix l'ordenació i ensenyaments mínims de Batxillerat (BOE núm. 82 del 6.04.2022) i a nivell autonòmic pel Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat a la Comunitat Valenciana (DOGV núm. 9404 del 12.08.2022). Respectant aquest marc legal i, donant compliment a allò disposat pels apartats 4.2.2.1.b i 4.2.2.1.c de la Resolució de 12 de juliol de 2022 del Secretari Autonòmic d'Educació, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i funcionament dels centres que imparteixen ESO i Batxillerat durant el curs 2022-23, aquest departament de Geografia i Història de l'IES Maria Moliner de Port de Sagunt, elabora el present document que conté la nostra proposta pedagògica per al Batxillerat. En annexos es presenten les diverses programacions d'aula que s'han fet partint de la proposta pedagògica que ara comencem.

Aquest document usa la terminologia recollida en l'article 2 del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat a la Comunitat Valenciana aplicant també el que estableix l'article 2 del Reial Decret 243/2022, de 5 d'abril, pel qual s'estableix l'ordenació i ensenyaments mínims de Batxillerat. La taula següent recull la definició bàsica de cadascú dels nous conceptes pedagògics.

Concepte	Definició legal
Objectius	Assoliments que s'espera que l'alumnat haja aconseguit en finalitzar l'etapa i la consecució dels quals està vinculada a l'adquisició de les competències clau
Competències clau	Assoliments que es consideren imprescindibles perquè l'alumnat pugua progressar amb garanties d'èxit en el seu itinerari formatiu i afrontar els principals reptes i desafiaments globals i locals. Resten recollides en el perfil d'eixida de l'alumnat en acabar l'ESO.
Perfil d'eixida	Fixa les competències clau que l'alumnat ha d'haver assolit i desenvolupat en finalitzar l'educació bàsica. Constitueix el referent últim de l'acompliment competencial, tant en l'avaluació de les diferents etapes i modalitats de la formació bàsica com per a la titulació de graduat en educació secundària obligatòria. Fonamenta la resta de decisions curriculars, així com les estratègies i orientacions metodològiques en la pràctica lectiva.
Competències específiques	Assoliments que l'alumnat ha de poder desplegar en activitats o en situacions l'abordatge de les quals requereix els sabers bàsics de cada matèria o àmbit. Les competències específiques connecten el perfil d'eixida de l'alumnat amb els sabers bàsics de les matèries o àmbits amb els criteris d'avaluació. El seu desenvolupament s'ha de produir per mitjà de les situacions d'aprenentatge contextualitzades en les quals cada alumne o alumna haurà de resoldre.
Criteris d'avaluació	Referents que indiquen els nivells d'acompliment esperats en l'alumnat en les situacions o activitats d'aprenentatge que requereixen el desplegament de les competències específiques de cada matèria o àmbit en un moment determinat del seu procés d'aprenentatge.
Sabers bàsics	Coneixements, destreses i actituds que constitueixen els continguts propis d'una matèria o àmbit d'aprenentatge del qual és necessari per a l'adquisició de les competències específiques. D'acord amb els criteris de la concreció curricular de centre, reconeixent la diversitat en el grup, el context educatiu o altres criteris pedagògics, es pot aprofundir en uns més que en altres, a més d'agrupar-los i articular-los.
Situacions d'aprenentatge	Situacions i activitats que impliquen el desplegament per part de l'alumnat d'actuacions associades a les competències específiques i a les competències clau i que contribueixen a la seua adquisició i desenvolupament. La capacitat de l'alumnat en enfrontar-se a una situació d'aprenentatge requereix mobilitzar tota mena de coneixements implicats en les competències específiques, com ara els conceptes, els procediments, les actituds i els valors.

▪ Contextualització.

La present proposta pedagògica es fa per a l'alumnat major de 16 anys que cursa Batxillerat a l'IES Maria Moliner de Port de Sagunt. Aquest centre té 12 unitats autoritzades d'ESO, 4 de batxillerat de les modalitats de ciències i tecnologia i d'humanitats i ciències socials, 1 de cycle formatiu bàsic d'administració i gestió i 1 unitat habilitada d'educació especial amb 8 llocs assignats. Això fa tots els anys vora uns 450 persones escolaritzades, **amb una ràtio molt elevada per als espais i per al personal** destinat a aquest IES.

Ubicat al centre del gran nucli urbà de la costa del municipi de Sagunt, format l'últim segle per la immigració de la resta d'Espanya i, recentment, per la procedent de països africans, iberoamericans i de l'est europeu, té unes característiques singulars. **Les famílies** que atendeix el nostre IES tenen en general un grau econòmic mitjà dins del panorama valencià. **En torn al 7 % són d'origen estranger**, si bé s'arriba a l'11 % d'estrangers si considerem la segona generació (els nascuts a Espanya de pares estrangers).

El que acabem de descriure explica que la **llengua familiar siga majoritàriament el castellà**, que permet més mobilitat geogràfica i més enteniment entre aquest col·lectiu: més del 60 % dels estrangers són iberoamericans (argentins, colombians, cubans...), seguits dels procedents del Magreb (Marroc i Argèlia, sobre tot) i de Romania i altres països de l'Est d'Europa.

Les ocupacions de les famílies del nostre IES són molt variades. El **sector industrial** dona feina a bona part de la població. Cal destacar que l'origen industrial del Port de Sagunt perdura en una ampla gama d'empreses intenses en capital i tecnologia, però no tant en mà de obra. Predomina el sector siderometal·lúrgic (el que dona origen a la població i ha suposat dinasties d'operaris), seguit del sector proveïdor del automòbil. A més a més, se suposa que en menys de dos anys entre en funcionament una gigafactoria d'una multinacional del sector del automòbil elèctric que incrementarà molt l'oferta de treball i la renda, servint de motor per a una nova immigració massiva.

Per altra banda, el **sector serveis**, específicament hostaleria, restauració, sanitat, educació, seguretat, transport, comerç i serveis de neteja aglutinen els llocs de treball de la resta de les famílies. Cal destacar que, en general, la qualificació professional es menor que en el cas del sector industrial i que dona treball a moltes famílies estrangeres. En definitiva, tenim un repartiment quasi equitatiu entre famílies de renda mitjana-alta dependents del sector industrial i famílies de renda mitjana-baixa, amb treballs de poca remuneració i amb alta taxa de temporalitat. En definitiva, són minoritaris els casos de famílies en risc d'exclusió social.

Pel que respecta a les **característiques del nostre alumnat**, cal apreciar la distorsió que suposa comptar amb un **aula habilitada d'educació especial** al nostre IES. Cal assegurar mitjans econòmics y humans per aquest tipus de alumnat amb problemàtiques d'aprenentatge greus (retard cognitiu, síndromes diversos com asperger i espectre autista) per tal d'aconseguir la seua inclusió. Això és complicat en un centre amb instal·lacions que tenen més de 30 anys i no pensades per a aquest tipus d'alumnat i en l'estructura horària i organitzativa pròpia de l'ensenyament secundari. Intentarem que aquesta dificultat siga una oportunitat per a treballar la inclusió amb el nostre alumnat.

A més a més, la distorsió de la qual parlem té un altre component: l'efecte crida. Moltes famílies amb fills i filles amb problemes d'aprenentatge volen que el nostre IES els acolla, donat el bon treball que venim fent amb l'aula d'inclusió i el nostre servei de PT per a l'ESO. Això, que pot ser una empenta per a la nostra tasca, té com a inconvenient la **nombrosa quantitat d'ACI** que tenim que afrontar. Tindrem això en compte en aquesta proposta pedagògica, però reclamem des del principi més personal de PT i més desdoblaments per tal de tractar bé a aquest col·lectiu, el qual presenta millor comportament i resultats en grups poc nombrosos. Farem el mateix amb el tractament de la igualtat de gènere, perquè tenim alguns casos d'alumnat transgènere.

Per últim, els **espais d'aprenentatge** amb els quals contem al nostre IES es troben al màxim de la seua capacitat. Els afegits en TICs no són suficients per a optimitzar espais dissenyats per al sistema educatiu de 1990 quan ara necessitem llocs amb un altra disposició. Aules molt xicotetes en alguns casos, amb il·luminació natural escassa i molt malament climatitzades, espais comuns saturats per a un IES que té que atendre vora 150 persones més del total projectat en el seu disseny original, etc., són dificultats que ens trobem a diari i que tenim que afrontar. Ens agradaria comptar amb aules temàtiques i no de grup, però tindrem que adaptar-nos. Afegir que la **ubicació del nostre IES** al centre de la ciutat, envoltat per comunitats de veïns, és un altre repte. Estem sent observats a tota hora. Per això és molt important col·laborar en el respecte a les normes de convivència del centre. Treballarem també això a l'aula.

En allò al que respecta específicament al Batxillerat trobem les següents dificultats i punts forts. En primer lloc, els resultats obtinguts a les PAU del nostre alumnat els últims 15 cursos han sigut molt satisfactoris: el nombre de no aptes no arriba al 1 % i es concentra en la convocatòria extraordinària. La major part del nostre alumnat procedeix del mateix IES, però és cert que cada vegada venen a matricular-se amb nosaltres més alumnat provinent d'altres centres del municipi i inclús d'origen estranger. Això ens n'adona de la bona imatge que el nostre IES té com a preparatori de les PAU, que tenim adscrites a la UPV.

Ara bé, tenim un problema clar de **falta d'orientació professional**, com demostra el número creixent d'alumnat que passa de curs i canvia de modalitat. El Departament d'Orientació (DO) del nostre canvia de titular cada curs, la qual cosa dificulta una correcta orientació cap als estudis universitaris. A més a més, la peculiaritat del nostre IES en quan a l'estructura d'ESO amb molt personal de tipus ANESE, monopolitza l'atenció del DO en aquest tema. En definitiva, el nostre problema al futur immediat és mantindre la ràtio actual, és a dir, no perdre el Batxillerat per falta d'alumnat. Això ens obliga a fer una bona coordinació entre el cycle d'ESO i aquest cycle educatiu post-obligatori, a la fi d'aconseguir la continuïtat entre els dos. Una bona forma de fer-ho pot ser abastir l'oferta del Batxillerat de la modalitat general.

2. OBJECTIUS, COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES I PERFIL D'EIXIDA.

Els objectius del Batxillerat, d'acord amb el que estableix l'article 7 del Reial decret 243/2022 i també l'article 7 del Decret 108/2022, del Consell de la GV, es dirigeixen cap a desenvolupar en l'alumnat les següents capacitats a les quals contribueix la nostra àrea per tal que els permeten:

1. Exercir la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució Espanyola, així com pels drets humans, que fomenti la co-responsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa.
2. Consolidar una maduresa personal, afectiva, sexual i social que els permeta actuar de manera respectuosa, responsable i autònoma i desenvolupar l'esperit crític. Preveure, detectar i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials, així com les possibles situacions de violència.
3. Fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats de dones i homes, analitzar i valorar críticament les desigualtats existents, així com el reconeixement i l'ensenyament del paper de les dones en la història i impulsar la igualtat real i la no-discriminació per raó de naixement, sexe, origen racial o ètnic, discapacitat, edat, malaltia, religió o creences, orientació sexual o identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.
4. Afermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'aprofitament eficaç de l'aprenentatge, i com a mitjà de desenvolupament personal.
5. Dominar, tant en l'expressió oral com en l'escrita, el valencià i el castellà.
6. Expressar-se amb fluïdesa i correcció en una o més llengües estrangeres.
7. Utilitzar amb solvència i responsabilitat les tecnologies de la informació i la comunicació.
8. Conèixer i valorar críticament les diferents realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució, com a mostra del multilingüisme i de la multiculturalitat. Participar de manera solidària en el desenvolupament i la millora del seu entorn social.
9. Accedir als coneixements científics i tecnològics fonamentals i dominar les habilitats bàsiques pròpies de la modalitat triada.
10. Comprendre els elements i procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics. Conèixer i valorar de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida, així com afermar la sensibilitat i el respecte cap al medi ambient.
11. Afermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.
12. Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.
13. Utilitzar l'educació física i l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Afermar els hàbits d'activitats físicoesportives per a afavorir el benestar físic i mental, i com a mitjà de desenvolupament personal i social.
14. Afermar actituds de respecte i prevenció en l'àmbit de la mobilitat segura i saludable.
15. Fomentar una actitud responsable i compromesa en la lluita contra el canvi climàtic i en la defensa del desenvolupament sostenible.
16. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals.

Les competències de l'objecte de coneixement de la Geografia i la Història queda fraccionat entre els dos cursos del Batxillerat en diverses àrees: Història Contemporània en primer curs, Història d'Espanya, Història de l'Art i Geografia d'Espanya en segon. De totes aquestes disciplines, no més és obligatòria la Història de Espanya, sent la resta no més escollides per l'alumnat que fa determinat itinerari formatiu. Més endavant, en afrontar les competències específiques de cadascuna d'aquestes àrees, exposarem com poden contribuir a l'abastiment dels objectius generals del batxillerat i del perfil d'eixida esperat de l'alumnat que acaba aquesta etapa.

De moment, afermen que **tant la geografia com la història fan el present més intel·ligible per a l'alumnat**, perquè promouen la seua capacitat d'empaïtar respecte d'altres cultures, fomentant la tolerància cap a les diferències i les actituds d'interès i respecte cap a altres identitats i cosmovisions. Per a assolir tot això, tenim que treballar amb el nostre alumnat **competències que**, en línia amb la **Recomanació del Consell de la Unió Europea (CUE) de 2018, són combinacions complexes i dinàmiques de coneixements, destreses i actituds** en les quals: els **coneixements** es componen de fets i xifres, conceptes, idees i teories, les quals ja resten establerts i recolzen la comprensió d'un àrea o tema en concret; **les destreses** són la habilitat per tal de realitzar processos i utilitzar els coneixements existents per tal d'obtenir resultats; i **les actituds** descriuen la mentalitat i la disposició per tal d'actuar o reaccionar davant les idees, persones o situacions.

Les competències clau, segons també la Recomanació del CUE són *"les que totes les persones necessiten per a la seua realització i desenvolupament personals, la seua empleabilitat, integració social, estil de vida sostenible, èxit en la vida en societats pacífiques, mode de vida saludable i ciutadania activa"*. Amb aquest enfocament, les competències-clau són transversals a totes les àrees i orienten l'aprenentatge de l'alumnat. Per això estan relacionades amb les competències específiques i els perfils d'eixida, perquè cadascú dels sabers resten orientats a la mateixa finalitat i l'adquisició de cada competència ajuda en adquirir la resta.

L'annex I del Decret 1087/2022, de 5 d'agost, del Consell, ha establert 8 competències clau, explicades al quadre següent:

1	CCL	Competència en comunicació lingüística	Suposa interactuar de manera oral, escrita, signada o multimodal de manera coherent i adequada en diferents àmbits i contextos i amb diferents propòsits comunicatius. Implica mobilitzar, de manera conscient, el conjunt de coneixements, destreses i actituds que permeten comprendre, interpretar i valorar críticament missatges orals, escrits, signats o multimodals evitant els riscos de manipulació i desinformació, així com comunicar-se eficaçment amb altres persones de manera cooperativa, creativa, ètica i respectuosa. Constitueix la base per al pensament propi i per a la construcció del coneixement en tots els àmbits del saber. Per això, el seu desenvolupament està vinculat a la reflexió explícita sobre el funcionament de la llengua en els gèneres discursius específics de cada àrea de coneixement, així com als usos de l'oralitat, l'escriptura o la signació per a pensar i per a aprendre. Finalment, fa possible apreciar la dimensió estètica del llenguatge i gaudir de la cultura literària.
2	CP	Competència plurilingüe	Implica utilitzar diferents llengües, orals o signades, de manera apropiada i eficaç per a l'aprenentatge i la comunicació. Aquesta competència suposa reconèixer i respectar els perfils lingüístics individuals i aprofitar les experiències pròpies per a desenvolupar estratègies que permeten mediar i fer transferències entre llengües, incloses les clàssiques, i, en el seu cas, mantindre i adquirir destreses en la llengua o llengües familiars i en les llengües oficials. Integra, així mateix, dimensions històriques i interculturals orientades a conèixer, valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural de la societat amb l'objectiu de fomentar la convivència democràtica.
3	STEM	Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria	Competència STEM (per les seues sigles en anglès): entranya la comprensió del món utilitzant els mètodes científics, el pensament i representació matemàtics, la tecnologia i els mètodes de l'enginyeria per a transformar l'entorn de forma compromesa, responsable i sostenible. La competència matemàtica permet desenvolupar i aplicar la perspectiva i el raonament matemàtics amb la finalitat de resoldre diversos problemes en diferents contextos. La competència en ciència comporta la comprensió i explicació de l'entorn natural i social, utilitzant un conjunt de coneixements i metodologies, incloses l'observació i l'experimentació, amb la finalitat de plantejar preguntes i extraure conclusions basades en proves per a poder interpretar i transformar el món natural i el context social. La competència en tecnologia i enginyeria comprén l'aplicació dels coneixements i metodologies propis de les ciències per a transformar la nostra societat d'acord amb les necessitats o desitjos de les persones en un marc de seguretat, responsabilitat i sostenibilitat.
4	CD	Competència digital	Implica l'ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge, per al treball i per a la participació en la societat, així com la interacció amb aquestes. Inclou l'alfabetització en informació i dades, la comunicació i la col·laboració, l'educació mediàtica, la creació de continguts digitals (inclosa la programació), la seguretat (inclos el benestar digital i les competències relacionades amb la ciberseguretat), assumptes relacionats amb la ciutadania digital, la privacitat, la propietat intel·lectual, la resolució de problemes i el pensament computacional i crític.
5	CPSAA	Competència personal, social i d'aprendre a aprendre	Implica la capacitat de reflexionar sobre un mateix per a autoconèixer-se, acceptar-se i promoure un creixement personal constant; gestionar el temps i la informació eficaçment; col·laborar amb uns altres de manera constructiva; mantindre la resiliència; i gestionar l'aprenentatge al llarg de la vida. Inclou també la capacitat de fer front a la incertesa i a la complexitat; adaptar-se als canvis; aprendre a gestionar els processos metacognitius; identificar conductes contràries a la convivència i desenvolupar estratègies per a abordar-les; contribuir al benestar físic, mental i emocional propi i de les altres persones, dones-atropellant habilitats per a cuidar-se a si mateix i als qui ho envolten a través de la co-responsabilitat; ser capaç de portar una vida orientada al futur; així com expressar empatia i abordar els conflictes en un context integrador i de suport.
6	CC	Competència ciutadana	Contribueix al fet que alumnes i alumnes puguin exercir una ciutadania responsable i participar plenament en la vida social i cívica, basant-se en la comprensió dels conceptes i les estructures socials, econòmiques, jurídiques i polítiques, així com en el coneixement dels esdeveniments mundials i el compromís actiu amb la sostenibilitat i l'assoliment d'una ciutadania mundial. Inclou l'alfabetització cívica, l'adopció conscient dels valors propis d'una cultura democràtica fundada en el respecte als drets humans, la reflexió crítica sobre els grans problemes ètics del nostre temps i el desenvolupament d'un estil de vida sostenible d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible plantejats en l'Agenda 2030.
7	CE	Competència emprenedora	Implica desenvolupar un enfocament vital dirigit a actuar sobre oportunitats i idees, utilitzant els coneixements específics necessaris per a generar resultats de valor per a altres persones. Aporta estratègies que permeten adaptar la mirada per a detectar necessitats i oportunitats; entrenar el pensament per a analitzar i avaluar l'entorn, i crear i replantejar idees utilitzant la imaginació, la creativitat, el pensament estratègic i la reflexió ètica, crítica i constructiva dins dels processos creatius i d'innovació; i despertar la disposició a aprendre, a arriscar i a afrontar la incertesa. Així mateix, implica prendre decisions basades en la informació i el coneixement i col·laborar de manera àgil amb altres persones, amb motivació, empatia i habilitats de comunicació i de negociació, per a portar les idees plantejades a l'acció mitjançant la planificació i gestió de projectes sostenibles de valor social, cultural i economicofinançer.
8	CCEC	Competència en consciència i expressió culturals	Suposa comprendre i respectar la manera en què les idees, les opinions, els sentiments i les emocions s'expressen i es comuniquen de manera creativa en diferents cultures i per mitjà d'una àmplia gamma de manifestacions artístiques i culturals. Implica també un compromís amb la comprensió, el desenvolupament i l'expressió de les idees pròpies i del sentit del lloc que s'ocupa o del paper que s'exerceix en la societat. Així mateix, requereix la comprensió de la pròpia identitat en evolució i del patrimoni cultural en un món caracteritzat per la diversitat, així com la presa de consciència que l'art i altres manifestacions culturals poden suposar una manera de mirar el món i de donar-li forma.

Descriptors operatius del perfil d'eixida del Batxillerat

Les competències específiques resten vinculades a les àrees, àmbits o matèries i es concreten mitjançant els descriptors operatius de les competències clau. D'aquesta forma, de l'avaluació d'aquestes competències es pot inferir directament el grau de consecució de les competències clau y dels objectius d'etapa per part de l'alumnat. El Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell publica les competències específiques del batxillerat que donen el seu perfil d'eixida; nosaltres els transcrivim als quadres següents. Els acrònims que apareixen en roig seran els utilitzats en les programacions d'aula.

Comp. clau	Descriptors operatius; en completar el Batxillerat, l'alumnat...	
CCL	CCL1	S'expressa de manera oral, escrita, signada o multimodal amb fluïdesa, coherència, correcció i adequació als diferents contextos socials i acadèmics, i participa en interaccions comunicatives amb actitud cooperativa i respectuosa, tant per a intercanviar informació, crear coneixement i argumentar les seues opinions com per a establir i cuidar les seues relacions interpersonals.
	CCL2	Comprèn, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals, escrits, signats o multimodals dels diferents àmbits, amb especial èmfasi en els textos acadèmics i dels mitjans de comunicació, per a participar en diferents contextos de manera activa i informada i per a construir coneixement.
	CCL3	Localitza, selecciona i contrasta de manera autònoma informació procedent de diferents fonts, avaluant la seua fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i la integra i transforma em coneixement per a comunicar-la de manera clara i rigorosa, adoptant un punt de vista creatiu i crític al mateix temps que respectuós amb la propietat intel·lectual.
	CCL4	Llig amb autonomia obres rellevants de la literatura posant-les en relació amb el seu context sociohistòric de producció, amb la tradició literària anterior i posterior i examinant l'empremta del seu llegat en l'actualitat, per a construir i compartir la seua pròpia interpretació argumentada de les obres, crear i recrear obres d'intenció literària i conformar progressivament un mapa cultural.
	CCL5	Posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la igualtat de drets de totes les persones, evitant i rebutjant els usos discriminatoris, així com els abusos de poder, per a afavorir la utilització no sols eficaç sinó també ètica dels diferents sistemes de comunicació.
CP	CP1	Utilitza amb fluïdesa, adequació i acceptable correcció una o més llengües, a més de la llengua familiar o de les llengües familiars, per a respondre a les seues necessitats comunicatives amb espontaneïtat i autonomia en diferents situacions i contextos dels àmbits personal, social, educatiu i professional.
	CP2	A partir de les seues experiències, desenvolupa estratègies que li permeten ampliar i enriquir de manera sistemàtica el seu repertori lingüístic individual amb la finalitat de comunicar-se de manera eficaç.
	CP3	Coneix i valora críticament la diversitat lingüística i cultural present en la societat, integrant-la en el seu desenvolupament personal i anteposant la comprensió mútua com a característica central de la comunicació, per a fomentar la cohesió social.
STEM	STEM1	Selecciona i utilitza mètodes inductius i deductius propis del raonament matemàtic en situacions pròpies de la modalitat triada i emprant estratègies variades per a la resolució de problemes, analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment, si fora necessari.
	STEM2	Utilitza el pensament científic per a entendre i explicar fenòmens relacionats amb la modalitat triada, confiant en el coneixement com a motor de desenvolupament, plantejant-se hipòtesis i contrastant-les o comprovant-les mitjançant l'observació, l'experimentació i la investigació, utilitzant eines i instruments adequats, apreciament la importància de la precisió i la veracitat i mostrant una actitud crítica sobre l'abast i limitacions dels mètodes emprats.
	STEM3	Planteja i desenvolupa projectes dissenyant i creant prototips o models per a generar o utilitzar productes que donen solució a una necessitat o problema de manera col·laborativa, procurant la participació de tot el grup, resolent pacíficament els conflictes que puguem sorgir, adaptant-se davant de la incertesa i avaluant el producte obtingut d'acord amb els objectius proposats, la sostenibilitat i l'impacte transformador en la societat.
	STEM4	Interpreta i transmet els elements més rellevants d'investigacions de manera clara i precisa, en diferents formats (gràfics, taules, diagrames, fórmules, esquemes, símbols), i aprofitant la cultura digital amb ètica i responsabilitat i valorant de manera crítica la contribució de la ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida per a compartir i construir nous coneixements.
	STEM5	Planeja i emprén accions fonamentades científicament per a promoure la salut física i mental, i preservar el medi ambient i els éssers vius, practicant el consum responsable, aplicant principis d'ètica i seguretat per a crear valor i transformar el seu entorn de manera sostenible, adquirint compromisos com a ciutadà en l'àmbit local i global.
CD	CD1	Realitza cerques avançades comprenent com funcionen els motors de cerca em Internet, aplicant criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat, seleccionant els resultats de manera crítica i organitzant l'emmagatzematge de la informació de manera adequada i segura per a referenciar-la i reutilitzar-la posteriorment.
	CD2	Crea, integra i reelabora continguts digitals de manera individual o col·lectiva, aplicant mesures de seguretat i respectant, en tot moment, els drets d'autoria digital per a ampliar els seus recursos i generar nou coneixement.
	CD3	Selecciona, configura i utilitza dispositius digitals, eines, aplicacions i serveis en línia i els incorpora en el seu entorn personal d'aprenentatge digital per a comunicar-se, treballar col·laborativament i compartir informació, gestionant de manera responsable les seues accions, presència i visibilitat en la xarxa i exercint una ciutadania digital activa, cívica i reflexiva.
	CD4	Avalua riscos i aplica mesures en usar les tecnologies digitals per a protegir els dispositius, les dades personals, la salut i el medi ambient i fa un ús crític, legal, segur, saludable i sostenible d'aquestes tecnologies.
	CD5	Desenvolupa solucions tecnològiques innovadores i sostenibles per a donar resposta a necessitats concretes, mostrant interès i curiositat per l'evolució de les tecnologies digitals i pel seu desenvolupament sostenible i ús ètic.

Comp. clau	Descriptors operatius; en completar el Batxillerat, l'alumnat...	
CPSAA	CPSAA1	CPSAA1.1 Enforteix l'optimisme, la resiliència, l'autoeficàcia i la cerca d'objectius de manera autònoma per a fer eficaç el seu aprenentatge
		CPSAA1.2 Desenvolupa una personalitat autònoma, gestionant constructivament els canvis, la participació social i la seua pròpia activitat per a dirigir la seua vida.
	CPSAA2 Adopta de manera autònoma un estil de vida sostenible i atén el benestar físic i mental propi i dels altres, buscant i oferint suport en la societat per a construir un món més saludable.	
	CPSAA3	CPSAA3.1 Mostra sensibilitat cap a les emocions i experiències dels altres, sent conscient de la influència que exerceix el grup en les persones, per a consolidar una personalitat empàtica i independent i desenvolupar la seua intel·ligència.
		CPSAA3.2 Distribueix en un grup les tasques, recursos i responsabilitats de manera equànime, segons els seus objectius, afavorint un enfocament sistemàtic per a contribuir a la consecució d'objectius compartits.
	CPSAA4 Compara, analitza, avalua i sintetitza dades, informació i idees dels mitjans de comunicació, per a obtenir conclusions lògiques de manera autònoma, valorant la fiabilitat de les fonts.	
CPSAA5 Planifica a llarg termini avaluant els propòsits i els processos de la construcció del coneixement, relacionant els diferents camps d'aquest per a desenvolupar processos autoregulats d'aprenentatge que li permeten transmetre aquest coneixement, proposar idees creatives i resoldre problemes amb autonomia.		
CC	CC1 Analitza fets, normes i idees relatives a la dimensió social, històrica, cívica i moral de la seua pròpia identitat, per a contribuir a la consolidació de la seua maduresa personal i social, adquirir una consciència ciutadana i responsable, desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític, i establir una interacció pacífica i respectuosa amb els altres i amb l'entorn.	
	CC2 Reconeix, analitza i aplica en diversos contextos, de manera crítica i conseqüent, els principis, ideals i valors relatius al procés d'integració europea, la Constitució Espanyola, els drets humans, i la història i el patrimoni cultural propis, alhora que participa en tota classe d'activitats grupals amb una actitud fonamentada en els principis i procediments democràtics, el compromís ètic amb la igualtat, la cohesió desenvolupament sostenible i l'assoliment de la ciutadania mundial.	
	CC3 Adopta un judici propi i argumentat davant de problemes ètics i filosòfics fonamentals i d'actualitat, afrontant amb actitud dialogant la pluralitat de valors, creences i idees, rebutjant tot tipus de discriminació i violència, i promovent activament la igualtat i corresponsabilitat efectiva entre dones i homes.	
	CC4 Analitza les relacions d'interdependència i ecodependència entre les nostres formes de vida i l'entorn, realitzant una anàlisi crítica de la petjada ecològica de les accions humanes, i demostrant un compromís ètic i ecosocialment responsable, amb activitats i hàbits que conduïsquen a l'assoliment dels objectius de desenvolupament sostenible i la lluita contra el canvi climàtic.	
CE	CE1 Avalua necessitats i oportunitats i afronta reptes, amb sentit crític i ètic, avaluant la seua sostenibilitat i comprovant, a partir de coneixements tècnics específics, l'impacte que puguin suposar en l'entorn, per a presentar i executar idees i solucions innovadores dirigides a diferents contextos, tant locals com globals, en l'àmbit personal, social i acadèmic amb projecció professional emprenedora.	
	CE2 Avalua i reflexiona sobre les fortaleses i febleses pròpies i les dels altres, fent ús d'estratègies d'autoconeixement i autoeficàcia, interioritza els coneixements econòmics i financers específics i els transfereix a contextos locals i globals, aplicant estratègies i destreses que agiliten el treball col·laboratiu i en equip, per a reunir i optimitzar els recursos necessaris, que porten a l'acció una experiència o iniciativa emprenedora de valor.	
	CE3 Du a terme el procés de creació d'idees i solucions innovadores i pren decisions, amb sentit crític i ètic, aplicant coneixements tècnics específics i estratègies àgils de planificació i gestió de projectes, i reflexiona sobre el procés realitzat i el resultat obtingut, per a elaborar un prototip final de valor per als altres, considerant tant l'experiència d'èxit com de fracàs, una oportunitat per a aprendre.	
CCEC	CCEC1 Reflexiona, promou i valora críticament el patrimoni cultural i artístic de qualsevol època, contrastant les seues singularitats i partint de la seua pròpia identitat, per a defensar la llibertat d'expressió, la igualtat i l'enriquiment inherent a la diversitat.	
	CCEC2 Investiga les especificitats i intencionalitats de diverses manifestacions artístiques i culturals del patrimoni, mitjançant una postura de recepció activa i delit, diferenciant i analitzant els diferents contextos, mitjans i suports que es materialitzen, així com els llenguatges i elements tècnics i estètics que les caracteritzen.	
	CCEC3	CCEC3.1 Expressa idees, opinions, sentiments i emocions amb creativitat i esperit crític, realitzant amb rigor les seues pròpies produccions culturals i artístiques, per a participar de manera activa en la promoció dels drets humans i els processos de socialització i de construcció de la identitat personal que es deriven de la pràctica artística.
		CCEC3.2 Descobreix l'autoexpressió, a través de la interacció corporal i l'experimentació amb diferents eines i llenguatges artístics, enfrontant-se a situacions creatives amb una actitud empàtica i col·laborativa, i amb autoestima, iniciativa i imaginació.
	CCEC4	CCEC4.1 Selecciona i integra amb creativitat diversos mitjans i suports, així com tècniques plàstiques, visuals, audiovisuals, sonores o corporals, per a dissenyar i produir projectes artístics i culturals sostenibles, analitzant les oportunitats de desenvolupament personal, social i laboral que ofereixen servint-se de la interpretació, l'execució, la improvisació o la composició.
		CCEC4.1 Planifica, adapta i organitza els seus coneixements, destreses i actituds per a respondre amb creativitat i eficàcia als acompliments derivats d'una producció cultural o artística, individual o col·lectiva, utilitzant diversos llenguatges, codis, tècniques, eines i recursos plàstics, visuals, audiovisuals, musicals, corporals o escènics, valorant tant el procés com el producte final i comprenent les oportunitats personals, socials, inclusives i econòmiques que ofereixen.

Els descriptors operatius de la taula anterior ens mostren el perfil d'eixida de l'alumnat en acabar Batxillerat. **Les matèries de Història del Món Contemporani en primer i en segon curs les de Geografia d'Espanya, Història de l'Art i Història d'Espanya** contribueixen, cadascuna des de la seua particular disciplina, a que l'alumnat pugua abastir el perfil d'eixida abans descrit perquè, d'acord als objectius generals del Batxillerat, aquestes matèries permeten:

- Conèixer els condicionants històrics del món present, així com els actuals reptes i problemes globals, coneixement indispensable per tal que l'alumnat comprendrà la seua posició al món globalitzat, compromentent-se amb l'exercici dels seus drets i obligacions a exercir una ciutadania activa i responsable davant els reptes del segle XXI.
- Apropar-se críticament als esdeveniments europeus i mundials, des del punt de vista encertat (econòmic, polític, social, cultural) i al llarg dels temps, aprofundint i continuant competencialment allò treballat en Geografia i Història de 4t d'ESO.
- Els blocs de sabers bàsics de les tres matèries equilibren sabers conceptuals amb continguts propis del treball de l'historiador i geògraf: recerca i anàlisi crítica de les fonts històriques i de recursos SIG, contextualització a l'espai dels fets històrics (especialment, els conflictes) des de tots els punts de vista i exigència de valors constitucionals transversals, per tal de desenvolupar una ciutadania responsable.
- Totes les competències específiques d'aquestes matèries, giren en torn a aplicar el mètode d'investigació propi de la Geografia i la Història a l'anàlisi crítica de fonts; enfrontar-se als reptes del futur amb un coneixement destacat de fenòmens semblants ja ocorreguts; i assumir la perspectiva de gènere valorant la contribució de les dones al desenvolupament de les societats.
- Totes les competències específiques d'aquestes matèries impulsen el desenvolupament de la competència clau ciutadana, perquè tenen per objecte el reconeixement per part de l'alumnat dels valors del pluralisme, l'equitat, el respecte a les diferències, el rebuig a tot tipus de discriminació, amb la promoció d'una cultura de pau, el domini de la justícia, el respecte als drets humans, l'efectiva igualtat de gènere i l'abastiment dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS).

Competències específiques de Història Contemporània que contribueixen a l'abastiment del perfil d'eixida.

La matèria de Història del Món Contemporani s'estructura en 9 competències específiques vinculades amb les competències clau i amb una sèrie sabers bàsics per al primer curs de Batxillerat que aporta l'annex del II del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell. Les taules següents presenten tot això amb uns acrònims en **roig i negreta** que apareixen en l'explicació de les UD de les programacions d'aula.

Competències específiques	Descripció
CE 1	Cercar, seleccionar i emprar informació sobre el passat i el present en distints tipus de fonts, avaluant de manera crítica el grau de fiabilitat i interès, i aplicant les mètodes, tècniques i conceptes de la ciència històrica.
CE 2	Descriure i contextualitzar els fets i processos més importants de la història contemporània, reconeixent-hi l'origen dels trets geopolítics, socials, econòmics i culturals del món actual i explicant-los per mitjà de la causalitat històrica.
CE 3	Analitzar les principals ideologies, revolucions i canvis polítics de l'època contemporània, així com els diferents règims polítics als quals han donat lloc, avaluant críticament el seu caràcter democràtic o autoritari.
CE 4	Analitzar l'evolució de les relacions internacionals i els conflictes bèl·lics de l'època contemporània, atenent les causes i conseqüències, i valorant els esforços realitzats per mantindre la pau i fer complir els drets humans.
CE 5	Identificar i analitzar els canvis demogràfics, econòmics, socials i culturals provocats per l'aplicació de diferents sistemes econòmics al llarg de l'època contemporània, comparant i valorant les conseqüències per a les condicions de vida de les persones
CE 6	Identificar i analitzar els canvis i permanències en l'organització social de la població, investigant les aportacions dels diferents grups socials als processos històrics i adoptant una posició crítica enfront de les desigualtats socials i les situacions de discriminació
CE 7	Identificar, definir i analitzar en el seu context els principals corrents i manifestacions culturals i artístics de l'època contemporània, valorant l'herència que suposen en si mateixos i reconeixent en aquests plantejaments l'origen de la cultura actual
CE 8	Reconèixer i analitzar els reptes més rellevants del món actual, analitzant-ne l'origen, les causes i les implicacions per al present i el futur, tot formant judicis personals informats, crítics i compromesos amb la millora de l'entorn.
CE 9	Incorporar la perspectiva de gènere en l'estudi de la història del món contemporani, investigant els moviments feministes en el seu context i adoptant una actitud proactiva entorn de l'assoliment de la igualtat efectiva entre homes i dones

Les competències específiques de Història del Món Contemporani, matèria centrada en l'evolució temporal més recent dels grups humans, mantenen relacions especialment rellevants amb les competències clau més vinculades a l'esfera social, com podem veure al quadre següent:

		Competències clau							
		CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Competències específiques de HMC	CE 1	X	X	X	X	X	X		X
	CE 2	X			X	X	X		X
	CE 3	X					X		X
	CE 4	X				X	X		X
	CE 5	X		X		X	X		X
	CE 6	X				X	X		X
	CE 7	X					X	X	X
	CE 8	X					X		X
	CE 9	X					X		X

Competències específiques de Història d'Espanya.

La matèria de Història d'Espanya s'estructura en 8 competències específiques vinculades amb les competències clau i amb una sèrie de sabers bàsics per al segon curs de Batxillerat que aporta l'annex del II del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell. Les taules següents presenten tot això amb uns acrònims en **roig i negreta** que apareixen en l'explicació de les unitats didàctiques de les programacions d'aula.

Competències específiques	Descripció
CE 1	Comparar els distints règims polítics de la història espanyola usant conceptes històrics, explicar els canvis i la continuïtat entre ells identificant-ne les causes i reconèixer l'empremta en el present.
CE 2	Buscar, identificar i seleccionar la informació referent a esdeveniments i processos històrics a partir de distintes fonts documentals, portant a terme una anàlisi crítica de la informació que proporcionen.
CE 3	Contrastar les identitats individuals amb les col·lectives, tot reconeixent l'existència d'identitats múltiples en construcció que s'han de respectar i valorar.
CE 4	Explicar l'evolució de l'economia espanyola, tot reconeixent els progressos assolits i les limitacions persistents en l'evolució del nivell de vida, les condicions laborals i la cohesió social al llarg del temps; així com la seua repercussió en la sostenibilitat, sempre prenent en consideració les desigualtats socials i territorials.
CE 5	Reconèixer l'origen de la diversitat ideològica de les distintes cultures polítiques en l'evolució històrica espanyola.
CE 6	Contextualitzar la posició espanyola en la història del món, tot assenyalant particularitats i semblances de la seua evolució històrica i tenint en compte els compromisos actuals amb l'europeïsmes, la cooperació i la seguretat conjunta.
CE 7	Incorporar la perspectiva de gènere en l'anàlisi històrica, en adoptar actituds i promoure actuacions de reivindicació de la igualtat efectiva entre dones i homes.
CE 8	Reconèixer el valor del patrimoni cultural i històric com a conformador de la memòria col·lectiva, participant en l'elaboració i difusió de propostes que afavorisquen la seua preservació i valoració.

Les competències específiques de Història d'Espanya, matèria centrada en l'evolució temporal més recent de l'Estat espanyol, mantenen relacions especialment rellevants amb les competències clau més vinculades a l'esfera social, com podem veure al quadre següent:

		Competències clau							
		CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Competències específiques HE	CE 1	X	X	X	X	X	X		X
	CE 2	X			X	X	X		X
	CE 3	X					X		X
	CE 4	X				X	X		X
	CE 5	X		X		X	X		X
	CE 6	X				X	X		X
	CE 7	X					X	X	X
	CE 8	X					X	X	X

Competències específiques de Geografia d'Espanya.

La matèria de Geografia d'Espanya s'estructura en 7 competències específiques vinculades amb les competències clau i amb una sèrie de sabers bàsics per al segon curs de Batxillerat que aporta l'annex del II del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell. Les taules següents presenten tot això amb uns acrònims en **roig i negreta** que apareixen en l'explicació de les unitats didàctiques de les programacions d'aula.

Competències específiques	Descripció
CE 1	Anàlitzar mitjançant mètodes i tècniques geogràfiques les principals repercussions territorials relatives als reptes ecosocials més importants que afronta Espanya i contrastar-los amb els discursos oficials i no oficials que els aborden, identificant patrons i hàbits de consum insostenibles que deterioren l'espai geogràfic, i defensant l'ús social responsable dels recursos.
CE 2	Explicar l'espai geogràfic com a sistema a partir de l'anàlisi de fonts d'informació visuals, contrastant els paisatges naturals respecte dels humanitzats i argumentant la necessitat de la sostenibilitat com a principi rector de les interaccions entre els grups humans i el medi ambient.
CE 3	Descriure la diversitat natural d'Espanya i confrontar-la amb el context europeu, a través de les característiques distintives de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat.
CE 4	Localitzar i delimitar l'escala de fenòmens físics i humans de diferent tipus, utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), així com de ciències afins, en l'anàlisi de l'espai geogràfic i en propostes d'actuació territorial.
CE 5	Elaborar i exposar treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les seues repercussions en el territori, promovent la dignitat humana i el respecte al medi ambient com a forma de compromís d'una ciutadania global.
CE 6	Explicar els desequilibris territorials d'Espanya i de la seua estructura demogràfica i sociolaboral, amb especial atenció als processos i decisions que els han generats, així com a les principals mesures i polítiques de cooperació i cohesió per a afrontar-los tant a escala nacional com europea.
CE 7	Participar en l'elaboració de projectes en equip que analitzen i proposen solucions viables a situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim, detallant les mesures i accions correctores i planificant la posada en pràctica d'aquests projectes.

Les competències específiques de Geografia d'Espanya, matèria centrada en l'estudi dels paisatges naturals i les activitats econòmiques d'Espanya, mantenen relacions especialment rellevants amb les competències clau més vinculades a l'esfera social, com podem veure al quadre següent:

		Competències clau							
		CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Competències específiques GEsp	CE 1	X	X	X	X	X	X		X
	CE 2	X			X	X	X		X
	CE 3	X					X		X
	CE 4	X				X	X		X
	CE 5	X		X		X	X		X
	CE 6	X				X	X		X
	CE 7	X					X	X	X

Competències específiques de Història de l'Art.

La matèria de Història de l'Art s'estructura en 9 competències específiques vinculades amb les competències clau i amb una sèrie de sabers bàsics per al segon curs de Batxillerat que aporta l'annex del II del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell. Les taules següents presenten tot això amb uns acrònims en **roig i negreta** que apareixen en l'explicació de les unitats didàctiques de les programacions d'aula.

Competències específiques	Descripció
CE 1	Elaborar una definició de l'obra d'art tenint en compte les aportacions realitzades per la historiografia artística.
CE 2	Identificar les diferents funcions que l'obra d'art ha exercit al llarg del temps, descriure-les i comparar-les realitzant apreciacions personals.
CE 3	Identificar, caracteritzar i comparar els principals estils artístics que s'han succeït al llarg de la història, i utilitzar-los per a classificar les obres d'art més representatives a diferents escales.
CE 4	Explicar l'obra d'art, interpretant correctament el llenguatge artístic i les característiques estilístiques, identificant els missatges que transmet i incloent en les explicacions els conceptes fonamentals, termes i vocabulari propis de la matèria.
CE 5	Identificar i explicar l'obra de dones creadores dins de la història de l'art, i visibilitzar-ne les aportacions més importants.
CE 6	Analitzar el patrimoni artístic i ressaltar la capacitat d'aquest per a conformar identitats individuals i col·lectives, valorar la seua aportació a la cultura i reconèixer el paper d'aquest com a element dinamitzador de l'economia.
CE 7	Utilitzar recursos variats per a extraure informació i elaborar produccions personals utilitzant eines TIC en les quals s'incloga l'obra d'art com a objecte d'estudi.

Les competències específiques de Història de l'Art, matèria centrada en l'evolució dels estils artístics europeus, mantenen relacions especialment rellevants amb les competències clau més vinculades a l'esfera social, com podem veure al quadre següent:

		Competències clau							
		CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
Competències específiques d'HArt	CE 1	X	X	X	X	X	X		X
	CE 2	X			X	X	X		X
	CE 3	X					X		X
	CE 4	X				X	X		X
	CE 5	X		X		X	X		X
	CE 6	X				X	X		X
	CE 7	X					X	X	X

3. SITUACIONS D'APRENTATGE I SELECCIÓ DE SABERS BÀSICS.

Situacions d'aprenentatge: concepte i criteris per al seu plantejament en les nostres àrees

Hem organitzat els sabers bàsics de les nostres matèries del Batxillerat en torn a situacions d'aprenentatge, és a dir, tasques i activitats interdisciplinàries, significatives i rellevants. Les nostres programacions d'aula, per tant, resten inserides en l'entorn d'aprenentatge de l'alumnat del nostre centre, amb l'idea de que l'alumnat siga el protagonista del seu propi procés d'aprenentatge, desenvolupant la seua creativitat. Creiem que hem abastit allò que compona una situació d'aprenentatge: connecten diferents aprenentatges, mobilitzen sabers, possibiliten noves adquisicions i permeten la seua aplicació a la vida real. Per altra banda, la necessitat de programar a partir de situacions d'aprenentatge, també ens obliga a reflexionar que el conjunt d'activitats que l'alumnat pot portar a terme per a una situació d'aprenentatge donada, ens marca un lapse de temps i un context específic en el qual es donen tres interaccions: amb els integrants del grup-classe i persones externes, amb la informació obtinguda de diverses fonts (bibliografia, entrevistes, observacions, vídeos) i amb diferents espais (aula, taller, laboratori, empreses, organismes...).

Amb una realitat canviant de forma molt ràpida, la tasca més difícil per a nosaltres és vincular les situacions d'aprenentatge programades a situacions reals, perquè l'ensenyament de la Història versa sobre el temps passat; no és tan complicat fer-ho amb geografia, on esdeveniments o fenòmens actuals (erupció volcànica en la illa de la Palma, per exemple) sí ajuden a comprendre millor els aprenentatges que ha de ser adquirits al llarg del curs. Dissenyades per tal que l'alumnat siga l'objectiu i el protagonista de la situació d'aprenentatge, per les dificultats de la nostra matèria abans esmentades, és molt difícil treballar-les adientment a l'aula i més amb un alumnat que és actiu i dinàmic no més en situacions contràries o en conflicte amb la que tractem de fer en classe. De totes formes, hem intentat crear situacions d'aprenentatge a partir de objectius precisos, promovent l'aplicació dels aprenentatges ja adquirits i integrant sabers de diferents àmbits de coneixement.

L'anterior reflexió connecta amb la necessitat de gestionar els espais d'aprenentatge. Afavorim els agrupaments flexibles dins del grup-classe per tal que l'alumnat siga capaç de treballar tant de forma individual com a col·laborativa, assumint responsabilitats progressivament, actuant de forma cooperativa en la resolució creativa del reptes o activitats. Creiem que d'aquesta forma integrem la producció escrita amb l'oral i més si treballem en diferents suports, tant analògics com digitals. Ara bé, tot el que acabem de escriure serà més fàcil d'abastir si les activitats que integren les situacions d'aprenentatge motiven al alumnat perquè són temes del seu interès i perquè afavoreixen la convivència democràtica. Per tot això, hem intentat programar les nostres situacions d'aprenentatge tenint en compte els espais amb els que complem, fomentant la participació activa i raonada del alumnat, estimulant la lliure expressió, desenvolupant en la mesura del possible el seu pensament crític i autònom, amb un ús segur de les noves tecnologies i amb una interacció respectuosa i cooperativa entre tota la classe. En definitiva, ateses les característiques de les nostres àrees de Batxillerat, les de l'alumnat i les metodologies esmentades, hem utilitzat els criteris que el Decret 108/2022 recomana per tal de dissenyar i desplegar les situacions d'aprenentatge. Són les recollides al quadre següent:

Batxillerat: Criteris que guien el disseny de les situacions d'aprenentatge en les àrees de Geografia i Història

- Afavorir la mobilització de sabers interdisciplinàries implicats en l'adquisició de diverses competències específiques.
- Presentar a l'alumnat els aprenentatges en forma de reptes, jocs i problemes, i augmentar així la motivació per aprendre.
- Utilitzar la perspectiva coeducativa i inclusiva en el treball dels sabers, proporcionant més visibilitat a les dones en les ciències socials i les humanitats.
- Fomentar la capacitat de treball individual i en equip, a més de l'esforç, com a elements essencials del procés d'aprenentatge.
- El treball cooperatiu serà prioritari en el desenvolupament de l'àrea, entenent l'aula com a microsocietat de la qual forma part l'alumnat.
- Promoure la creativitat i l'aportació crítica del mateix alumnat en les seues realitzacions.
- Recórrer als elements patrimonials i culturals més pròxims a la realitat de l'alumnat com a punt de partida per a la proposta de tasques.
- Aprofitar les possibilitats de l'entorn com a recurs educatiu.
- Utilitzar el potencial de les tecnologies de la informació i la comunicació de manera adequada i responsable.
- Afavorir l'aplicabilitat dels aprenentatges adquirits a l'aula de ciències socials a altres contextos.

Com a resultat de l'aplicació dels criteris esmentats, hem orientat la nostra tasca en la direcció de dissenyar situacions d'aprenentatge que poden classificar-se en les següents categories segons el predomini d'un tipus d'activitat:

Batxillerat: Tipus d'activitats que guien les situacions d'aprenentatge en les àrees de Geografia i Història

- **Activitats d'indagació**, sobretot les que impliquen un treball de camp, cerca i tractament d'informació rellevant a través de les fonts tradicionals i l'ús de les tecnologies de la informació i de la comunicació, i les que afavoreixen el treball cooperatiu situant l'alumnat com a protagonista del seu propi procés d'ensenyament i aprenentatge.
- **Activitats de foment de la lectura i l'escriptura** a través d'obres literàries, documents històrics i articles periodístics i científics sobre fets històrics i geogràfics concrets.
- **Activitats d'elaboració, anàlisi i tractament** d'eixos cronològics, textos, mapes, gràfics i estadístiques històriques i geogràfiques.
- **Activitats que permeten explicar als altres el resultat de les tasques** i argumentar-ho de manera tant oral com escrita.
- **Activitats de reflexió** que connecten els continguts amb experiències i sentiments personals de l'alumnat que han tingut lloc en altres contextos.
- **Activitats dialògiques i de debat**, complementàries o independents de les anteriors, en les quals l'alumnat pugui expressar opinions personals crítiques i constructives, contrastar elements o dubtes sobre els continguts geogràfics o històrics, i mobilitzar la capacitat d'argumentació mitjançant el llenguatge verbal.

Criteris per a la selecció de sabers bàsics de les nostres àrees del Batxillerat

La resposta a aquests i altres desafiaments –entre els quals existeix una absoluta interdependència– necessita dels coneixements, destreses i actituds que subjauen a les competències clau i són abordats en les diferents àrees, àmbits i matèries que componen el currículum. La meta no és la mera adquisició de continguts, sinó aprendre a utilitzar-los per a solucionar necessitats presents en la realitat. **Les àrees pròpies de la Geografia i Història al Batxillerat són, en aquesta tasca, disciplines imprescindibles**, perquè aporten coneixement sobre l'evolució en el temps i en l'espai de les societats humanes. D'aquesta forma, les competències específiques de les nostres matèries tracten de l'origen i la comprensió de les grans qüestions socials, polítiques, econòmiques i mediambientals del món actual, la cerca i el tractament de la informació en ciències socials i humanitats, el compromís cívic i ètic amb la democràcia i els valors de la convivència, la inclusió i el respecte a la diferència i, finalment, el patrimoni cultural i natural. Per tot això, perquè l'alumnat adquireixca i desenvolupe les competències assenyalades a les pàgines anteriors, **la selecció dels sabers bàsics s'ha fet segons els criteris recollits al quadre següent:**

Batxillerat: Criteris per a la selecció de sabers bàsics de les àrees de Geografia i Història

- Han d'afavorir la comprensió de l'origen i la configuració del món social i cultural actual.
- Han de referir-se a processos de rellevància més que a fets puntuals, tractats des d'un enfocament multicausal que aprofundeix en les seues dimensions política, econòmica, social i cultural.
- Han de ser rellevants per la seua naturalesa procedimental, actitudinal o axiològica, encara que el seu caràcter siga predominantment conceptual.
- Han de fer connexions rellevants entre l'escala local i la global, amb la finalitat d'afavorir la rellevància dels aprenentatges.
- Han de ser pròxims a la realitat social i cultural de l'alumnat, així com als que fomenten l'esperit crític, i el compromís ètic i permeten afrontar els desafiaments del segle XXI i el desenvolupament cívic des d'una perspectiva cosmopolita.

Sabers bàsics de l'àrea Història del Món Contemporani per al primer curs de Batxillerat

El quadre següent agrupa aquests sabers bàsics respectant el **Decret 108/2022**, de 5 d'agost, del Consell. Els números i lletres en negreta figuren en l'explicació de les unitats didàctiques a la corresponent programació d'aula.

	Sub-blocs i (competències específiques)
Bloc 1: Pensar històricament	1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8)
	a. Naturalesa i conceptes de la ciència històrica
	b. Cerca i contrast d'informació històrica
	c. Anàlisi i comentari de fonts històriques i historiogràfiques
	d. Elaboració de taules, gràfiques i mapes amb informació històrica
	e. La causalitat en història
	f. L'explicació contextualitzada o per empatia
	g. Temps històric, canvi i continuïtat
	h. Expressió d'hipòtesis, explicacions i síntesis històriques
Bloc 2: Societats en el temps	2. ORIGENS DEL MÓN CONTEMPORANI (CE3,CE4,CE5,CE6,CE7,CE9)
	a. La crisi de l'Antic Règim
	b. Revolucions liberals, democratització i sufragisme
	c. Liberalisme, romanticisme i nacionalisme
	d. Les revolucions industrials
	e. La societat de classes
	f. Orígens i desenvolupament del moviment obrer
	g. Les grans potències en el segle XIX
	h. La dominació europea del món
	i. Art i cultura del segle XIX
	3. CONFLICTES I CANVIS DE LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XX (CE3, CE 4, CE5, CE6, CE7, CE9)
	a. La Primera Guerra Mundial i les seues conseqüències
	b. La revolució russa i l'estat soviètic
	c. La societat i la política de masses
	d. La crisi econòmica d'entreguerres
	e. Crisi de les democràcies i ascens dels totalitarismes
	f. La Segona Guerra Mundial i les seues conseqüències
	g. Noves formes i tendències artístiques del segle XX
	4. EL MÓN BIPOLAR (CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE 9).
	a. La política de blocs i la guerra freda
	b. Les noves institucions internacionals
	c. El bloc capitalista
	d. El bloc comunista
	e. El procés de construcció europea
	f. L'estat de benestar
	g. La descolonització i els problemes dels nous estats
	5. EL MÓN ACTUAL (CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE8, CE 9).
a. La desintegració del bloc soviètic i el nou ordre mundial	
b. La Unió Europea: reptes i oportunitats	
c. Espais geopolítics i principals conflictes internacionals al món actual	
d. Democràcia, drets humans i nous moviments socials	
e. La globalització i els seus desequilibris	
f. La problemàtica mediambiental	
g. La societat de la informació	
h. Noves formes digitals d'expressió i comunicació	
Bloc 3: Compromís civíc i ciutadà	6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (transversal a totes les CE)
	a. Compromís amb els principis i normes de la Declaració Universal de Drets Humans
	b. Consciència i memòria democràtica
	c. Valors de l'europeisme i ciutadania global
	d. Compromís amb l'assoliment dels objectius del Desenvolupament Sostenible
	e. Resolució pacífica de conflictes i cultura de pau
	f. Respecte a la diferència i exercici de la tolerància activa
	g. Compromís amb l'assoliment de la igualtat efectiva entre homes i dones
	h. Reconeixement i respecte del patrimoni cultural i natural
	i. Prevenció de la manipulació de la informació i de la desinformació

Sabers bàsics de l'àrea Història d'Espanya per al segon curs de Batxillerat

El quadre següent agrupa aquests sabers bàsics respectant el Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell. Els números i lletres en negreta figuren en l'explicació de les unitats didàctiques a la corresponent programació d'aula.

Sub-blocs. Transversals a totes les CE	
Bloc 1: Societats en el temps	a. El treball de l'historiador: la historiografia, les fonts i el mètode històric
	b. Situació geoestratègica d'Espanya. Context d'Europa Occidental, Mediterrània i Atlàntic
	c. La crisi de l'Antic Règim
	d. La construcció de L'Estat nació espanyol. Centralització política i administrativa de l'Estat liberal.
	e. L'imperi espanyol i el seu llegat en l'actualitat
	f. Estereotips i singularitats de l'evolució espanyola respecte del context internacional.
	g. Les relacions Església - Estat: laïcisme, confessionalitat i aconfessionalitat. El paper del catolicisme en la configuració cultural i política espanyola.
	h. La secularització de la societat espanyola. Moviments anticlericals en la història contemporània espanyola.
	i. El constitucionalisme en Espanya. Estudi comparat dels règims liberals de la contemporaneïtat espanyola.
	j. Conceptes per estudiar els sistemes polítics. Partits polítics, moviments i faccions.
	k. Cultures polítiques en l'Espanya contemporània: conflictes i usos del poder. L'exili.
	l. La transició al capitalisme en Espanya. Els debats historiogràfics sobre la industrialització del país i sobre la seua dependència de l'exterior.
	m. Canvis socials i noves formes de sociabilitat en la contemporaneïtat.
	n. El desenvolupament econòmic espanyol: ritmes i evolució.
	o. La transformació de la societat estamental en societat de classes
	p. Desenvolupament de la ciutadania
	q. El treball i les condicions de vida: evolució des de la servitud senyorial, el naixement del proletariat i de les classes mitjanes. L'Estat de benestar
	r. Contrastos, reciprocitats i dependències entre el món rural i l'urbà. Societat agrària, èxode rural i Espanya buidada.
	s. L'acció del subjecte en la història: associacionisme, moviments socials i sindicals. Les polítiques socials de l'Estat.
	t. La II República i la transformació d'Espanya: reformes estructurals i els seus orígens.
	u. Reaccions antidemocràtiques contra el reformisme republicà. La Guerra Civil.
	v. El franquisme: conceptes de totalitarisme i autoritarisme. Fonaments ideològics del franquisme, relacions internacionals i etapes de la dictadura.
	w. La repressió i els moviments de protesta.
	x. La sociabilitat de les dones en la història.
	y. Protagonistes individuals i col·lectives. L'emancipació femenina i els moviments feministes
	Bloc 2: Reptes del món actual
b. Reconeixement d'accions i moviments en favor de la llibertat en la història contemporània espanyola.	
c. Consciència de fets traumàtics del passat i de no repetició de situacions violentes i doloroses.	
d. Origen i evolució dels nacionalismes i regionalismes en l'Espanya contemporània.	
e. Creixement econòmic i sostenibilitat: fonts per a la seua anàlisi.	
f. L'evolució de l'economia espanyola fins a l'actualitat	
g. Desequilibris socials, territorials i ambientals.	
h. La Transició i la Constitució de 1978.	
i. Espanya en la Unió Europea: procés d'integració, situació actual, reptes socials, econòmics i polítics.	
j. Espanya en el món: participació en els organismes internacionals.	
k. Compromís institucional i ciutadà davant dels Objectius de Desenvolupament Sostenible	
Bloc 3: Compromís cívic	a. Consciència democràtica: exercici de valors cívics i participació ciutadana.
	b. Identitats múltiples i sentiments de pertinença en l'Estat espanyol.
	c. Prevenció de la manipulació de la informació i de la desinformació
	d. L'europèisme: actitud participativa davant programes i projectes comunitaris.
	e. Conservació i difusió del patrimoni: el seu valor identitari, social i cultural.
	f. La memòria col·lectiva. La consciència històrica
	g. Presència del coneixement històric en els debats públics Usos públics de la Història
	h. Centres d'interpretació i de divulgació històrica
	i. Arxius i museus.

Sabers bàsics de l'àrea Geografia d'Espanya per al segon curs de Batxillerat

El quadre següent agrupa aquests sabers bàsics respectant el **Decret 108/2022**, de 5 d'agost, del Consell. Els **números i lletres en negreta** figuren en l'explicació de les unitats didàctiques a la corresponent programació d'aula.

	Sub-blocs i (competències específiques)
Bloc 1: Mètodes i tècniques de Geografia	1. TRANSVERSAL A TOTES LES CE
	a. Mètodes i tècniques d'identificació i explicació causal de localitzacions, distribucions espacials de fenòmens i anàlisis de conseqüències.
	b. Estratègies i tècniques de cerca, obtenció i selecció d'informació rellevant per al coneixement geogràfic: observació directa, fonts cartogràfiques, estadístiques, visuals, bibliogràfiques i procedents de les tecnologies d'informació geogràfica (TIG).
	c. Interpretació i aplicació de la informació cartogràfica. d. Elaboració i interpretació de gràfiques i taules estadístiques.
Bloc 2: Medi físic d'Espanya	2. GEOGRAFIA FÍSICA (CE2, CE3, CE4)
	a. La diversitat geomorfològica d'Espanya. Localització i distribució dels grans conjunts de relleu.
	b. Diversitat climàtica a Espanya. La xarxa hídrica d'Espanya.
	c. Caracterització de les grans regions naturals d'Espanya. Sols i biodiversitat.
Bloc 3: Espanya: territori i societat	3. INTERACCIÓ MEDI AMBIENT - SOCIETAT (CE1, CE2, CE4, CE5)
	a. L'impacte de les activitats humanes sobre els recursos i la biodiversitat. La gestió de l'aigua.
	b. Prevenció de riscos naturals (incendis, inundacions, espècies invasores).
	c. El principi de sostenibilitat. Les polítiques mediambientals a Espanya i la Unió Europea.
Bloc 4: Espanya a Europa i en el món	4. GEOGRAFIA ECONÒMICA (CE1, CE4, CE5, CE6, CE7)
	a. Els espais rurals: identificació dels paisatges agraris.
	b. Transformacions de les activitats agropecuàries: pràctiques sostenibles i insostenibles. La política agrària comuna en el desenvolupament rural i sostenibilitat.
	c. Els recursos marins: pesca i aquicultura. La política pesquera comuna.
Bloc 5: Valors civics i compromís ciutadà	5. ESPANYA EN UN MÓN GLOBAL (CE1, CE4, CE5)
	a. Globalització i diversitat: els processos de mundialització i l'increment de les desigualtats territorials.
	b. Espanya en el context geopolític mundial i el seu compromís amb els objectius de desenvolupament sostenible.
	6. ESPANYA EN EL CONTEXT D'EUROPA (CE1, CE4, CE5)
Bloc 5: Valors civics i compromís ciutadà	a. Localització d'estats europeus. Contrastes físics i socioeconòmics. Desequilibris territorials i polítiques de cohesió europees.
	b. Gestió i ordenació del territori nacional. Polítiques de cohesió i desenvolupament regional.
	7. TRANSVERSAL A TOTES LES CE
	a. Pautes de consum responsable en l'ús dels recursos. b. Mesures de preservació i sostenibilitat del medi ambient. c. La ciutadania global i la relació amb els principis de l'europeisme. d. La importància de les institucions internacionals i la cultura de la pau.

Sabers bàsics de l'àrea Història de l'Art al Batxillerat

El quadre següent agrupa aquests sabers bàsics respectant el **Decret 108/2022**, de 5 d'agost, del Consell. Els **números i lletres en negreta** figuren en l'explicació de les unitats didàctiques a la corresponent programació d'aula.

<i>Blocs (transversals a totes les competències específiques)</i>
1. Ens acostem a l'obra d'art
a. Estimació de l'obra d'art coma realitat oberta a la interpretació personal.
b. El concepte d'art, definició i funció de l'obra artística al llarg del temps. El poder de la imatge
c. Tipologia d'obres d'art, els materials i les tècniques en l'obra d'art.
d. Vocabulari específic de la matèria i concepte d'estil
e. Mètode per a analitzar i interpretar obres d'art: anàlisi tècnica i formal i anàlisi iconogràfica i estilística
f. Ús crític d'Internet per a l'obtenció d'informació sobre fets artístics
g. Maneig d'eines TIC per a la gestió de la informació, el treball col·laboratiu i la creació de materials digitals.
2. Rituals, figura humana i res pública en els inicis de l'art
a. La prehistòria: l'art rupestre i moble en les manifestacions magicorituals.
b. Les civilitzacions fluvials: l'art com a dispositiu de dominació i control.
c. L'art roma i la res pública.
3. Religió i art: cristianització d'Europa i expansió de l'Islam
a. Establiment de la iconografia cristiana: el primer art cristià i l'imperi bizantí.
b. L'Islam i les cultures musulmanes.
c. L'art a l'Europa dels pobles preromànics.
d. La idea de Déu com a jutge sever i llunya: el romànic
4. Burguesia i ciutats, humanisme i poder
a. L'acostament a Déu durant l'art gòtic.
b. L'humanisme i el renaixement.
c. Visualització del poder en el barroc: monarquia, noblesa, papat i burgesia.
5. Academicisme
a. Neoclassicisme i acadèmies, romanticisme i individualitat: els inicis de l'art contemporani a Europa.
b. El desenvolupament industrial i la influència en l'art de mitjan segle XIX. Nous materials i arquitectura. Arts plàstiques i preocupació social.
c. Cap a la ruptura de la finestra albertiana: impressionisme, postimpressionisme i primeres avantguardes.
d. Funcionalisme enfront d'organicisme en els postulats arquitectònics de la primera meitat del segle XX.
e. L'art després de la Segona Guerra Mundial. Arts plàstiques i segones avantguardes. De l'estil internacional als arquitectes i les arquitectes estrela.
6. El món de l'art en el segle XXI
a. La revaloració de formes artístiques no tradicionals: fotografia, cartell, còmic, cinema o animació. La irrupció d'Internet en el món de l'art.
b. Tendències artístiques actuals.
c. Reconeixement de l'art com a motor econòmic: mercat, consum col·leccions. L'art com a atractiu turístic.
d. Valoració del patrimoni: el patrimoni artístic i la seua conservació.
e. La trobada amb l'obra d'art: museus, exposicions, l'art reproduït en imatge i en paper, espais virtuals i l'art en l'espai públic. El gaudi de l'art com a espectador.
f. Reflexió sobre el paper de les dones en la Història de l'Art.
g. Consideració del paper de l'artista en el procés creador.

4. CONCRECIÓ DE CRITERIS D'AVUACIÓ I INSTRUMENTS DE REGISTRE I INFORMACIÓ.

Els criteris d'avaluació de cadascuna de les nostres àrees, es presten agrupats als següents quadres. Permeten determinar el grau de progrés en la adquisició de les competències específiques de cadascuna de les nostres àrees que figuren en les respectives programacions d'aula. Estan formulats de forma competencial i permeten valorar tant el procés i l'actitud de l'alumnat com el producte final esperat d'una situació d'aprenentatge. Els números en **negreta** figuren en l'explicació de cada unitat didàctica de les programacions d'aula. Després de les taules mostrem els nostres instruments de registre i informació del procés d'avaluació.

<i>Criteri</i>	<i>Història Contemporània (1r Curs)</i>	<i>Història d'Espanya (2n curs)</i>
CE 1	1.1. Emprar les tècniques i els mètodes bàsics de la investigació en història per buscar informació sobre el passat i el present, i avaluar el grau d'interès i veracitat.	Construir una síntesi cronològicament ordenada i coherent, usant els termes adients sobre fets, processos i personatges rellevants dels distints règims polítics des de la fi de la monarquia absoluta fins a l'actualitat.
	1.2. Justificar la veracitat o correcció d'afirmacions sobre fets del passat i del present contingudes en diversos tipus de fonts, d'acord amb criteris científics.	Elaborar judicis propis sobre la distinta rellevància dels textos constitucionals dels diferents règims polítics, com a garantia dels drets i llibertats dels espanyols i les espanyoles.
	1.3. Elaborar síntesis i formular hipòtesis, individualment i en grup, sobre fets del passat i del present, i verificar-ne la validesa a partir de fonts d'informació fiables.	Aportar possibles motius sobre el canvi, la continuïtat i la causalitat, així com de la distinta rellevància atorgada a uns fets històrics sobre altres en diferents moments del passat i en el present.
	1.4. Interpretar i elaborar taules, gràfiques i mapes amb informació històrica en format analògic i digital.	-----
	1.5. Acceptar la diversitat d'interpretacions historiogràfiques i reconèixer la provisionalitat i perfectibilitat del coneixement històric.	-----
CE 2	2.1. Construir relats o síntesis descriptius i/o explicatius sobre els fets i processos històrics més rellevants de la història del món contemporani.	Identificar la informació sobre el passat i desenvolupar tècniques de crítica de les fonts històriques, mentre s'hi analitza l'origen, la fiabilitat i la rellevància.
	2.2. Identificar i classificar els tipus de relacions causals més habituals per a l'explicació del passat.	Utilitzar la informació contesa en diferents fonts documentals per explicar processos històrics i per entendre la seua transcendència en el món actual.
	2.3. Explicar les relacions causals que existeixen entre els fets i processos històrics del passat i les problemàtiques polítiques, econòmiques, socials i culturals més rellevants del present.	Detectar i rebutjar prejudicis o estereotips no fonamentats en fets i sabers, sinó en opinions que no han estat contrastades ni obtingudes a partir de fonts veraces.
	2.4. Analitzar i comentar críticament fonts històriques primàries i secundàries, així com informació procedent dels mitjans de comunicació.	-----
CE 3	3.1. Explicar l'origen, descriure els trets fonamentals i diferenciar entre si les principals ideologies polítiques de l'època contemporània.	Analitzar l'origen de les identitats regionals i nacionals que han anat construït-se en la història contemporània espanyola, mentre es reconeix la diversitat d'identitats així com els distints sentiments de pertinença i símbols comuns.
	3.2. Identificar, descriure i analitzar els principals processos revolucionaris contemporanis, i explicar-ne la influència sobre canvis històrics i règims polítics en contextos passats i presents.	Identificar els principals processos polítics, culturals i administratius que han contribuït a la construcció de la nació espanyola.
	3.3. Expressar opinions informades i crítiques sobre el grau democràtic o autoritari de propostes i institucions polítiques del món actual, i particularment del entorn propi.	Elaborar judicis propis sobre els resultats de les principals accions portades a terme per part de col·lectius socials o de les administracions en el procés de construcció de identitats nacionals i regionals, entenent que és un procés en contínua estructuració.
CE 4	4.1. Analitzar les causes, desenvolupament i conseqüències dels principals conflictes bèl·lics en l'època contemporània i reconèixer-ne la importància com a factors de canvi històric.	Descriure l'evolució econòmica espanyola, tenint en compte la dels països de l'entorn, valorant els seus efectes pel que fa a la desigualtat social, desequilibris territorials i degradació ambiental.
	4.2. Buscar informació veraç i rellevant sobre conflictes i situacions actuals d'incompliment dels drets humans en el pla internacional i relacionar-los amb els precedents històrics.	Elaborar judicis propis sobre el procés de modernització econòmica i social a l'Espanya contemporània, a partir de l'anàlisi de fonts històriques i dels debats historiogràfics existents sobre el desenvolupament.
	4.3. Emprar tècniques i mètodes propis de la disciplina històrica per a l'anàlisi i explicació de les relacions internacionals i de les causes i conseqüències dels conflictes.	Contextualitzar els conceptes de progrés i modernització en diferents moments històrics, sempre entenent que són processos de múltiples causes. Identificar les mesures adoptades per l'Estat per assolir el benestar de la població.
	4.4. Identificar i valorar els principals esforços i contribucions de l'època contemporània per al manteniment de la pau internacional i el respecte als drets humans.	-----

	<i>Criteri</i>	<i>Història Contemporània (1r Curs)</i>	<i>Història d'Espanya (2n curs)</i>
CE 5	5.1.	Identificar i diferenciar l'origen i trets dels diferents models d'organització econòmica i social proposats i aplicats al llarg de l'època contemporània.	Explicar les causes de la conformació de les distintes cultures polítiques, tenint en compte la diversitat de condicions de vida que ha donat lloc a conflictitats socials al llarg de la història espanyola.
	5.2.	Analitzar i avaluar les repercussions socials, polítiques, culturals i mediambientals de diferents sistemes d'organització econòmica implantats en diversos espais geopolítics contemporanis.	Identificar i contextualitzar les principals cultures polítiques, les formes d'organització i els projectes polítics, mentre s'analitzen les motivacions que han conduït alguns subjectes a portar a terme distintes accions així com les mesures conseqüents adoptades per l'Estat
	5.3.	Realitzar judicis de valor i propostes de millora sobre diferents actuacions del passat o propostes de futur relatives al desenvolupament econòmic i les seues conseqüències socials i mediambientals.	Generar opinions argumentades i contrastades obre la funció que han desenvolupat les distintes ideologies en l'estructura social i política de l'Espanya contemporània.
CE 6	6.1.	Incorporar al propi relat històric la diversitat de grups i moviments socials de la contemporaneïtat i analitzar-ne les característiques i aportacions als processos de canvi històric.	Reconèixer el valor geoestratègic d'Espanya en l'evolució històrica contemporània, així com la seua influència en les relacions internacionals.
	6.2.	Identificar les causes, desenvolupament, resolució i conseqüències dels principals conflictes socials de l'època contemporània.	Identificar els principals compromisos de l'Estat espanyol, tant els derivats de la integració en la Unió Europea com els que pertocuen a un país compromès amb la cooperació, solidaritat i exercici de la ciutadania ètica.
	6.3.	Avaluar la contribució de diferents moviments i agents socials de l'època contemporània a la millora de les condicions de vida de les persones.	Assenyalar els reptes globals, tot caracteritzant les singularitats i l'evolució del cas espanyol respecte d'altres països europeus i les seues connexions amb processos històrics rellevants, detectant els estereotips que hi són associats.
	6.4.	Reconèixer les desigualtats socials i altres situacions de discriminació de col·lectius en el passat i en el present, tot adoptant una actitud crítica enfront d'elles.	-----
CE 7	7.1.	Identificar i definir els principals corrents culturals i artístics de l'època contemporània, i interpretar el significat de les produccions materials i immaterials més significatives.	Introduir la perspectiva de gènere en l'observació i anàlisi de la realitat històrica, recuperant figures individuals i col·lectives que hagen contribuït a l'emancipació femenina i a l'equiparació de drets entre ambdós gèneres.
	7.2.	Relacionar les noves formes, tècniques i canals d'expressió i comunicació propis de l'època contemporània amb les circumstàncies històriques i avanços tècnics que les han fet possibles.	Identificar els mecanismes de dominació que han generat i mantingut la desigualtat entre homes i dones, els rols assignats i els espais d'activitats ocupats tradicionalment per les dones.
	7.3.	Reconèixer la vinculació i influències existents entre les formes d'expressió cultural desenvolupades en els últims dos segles i els principals corrents artístics i culturals de l'època actual.	Analitzar fonts literàries i artístiques que contribueixen a entendre el rol de les dones en la història espanyola.
	7.4.	Valorar la importància del patrimoni cultural i artístic contemporani com a herència de tota la humanitat que cal conèixer, respectar i preservar.	-----
CE 8	8.1.	Identificar els principals conflictes, reptes i problemes del món actual i buscar informació contrastada i veraç sobre els orígens històrics, l'evolució i els riscos presents i futurs.	Identificar les característiques més destacades dels elements patrimonials existents en la història contemporània espanyola.
	8.2.	Elaborar i exposar, de manera individual i grupal, treballs de síntesi o projectes que analitzen i valoren els reptes del món actual, a partir d'informació provinent de fonts diverses i contrastades.	Realitzar treballs d'investigació històrics i historiogràfics que generen productes relacionats amb la memòria col·lectiva sobre esdeveniments, personatges o elements patrimonials d'interès.
	8.3.	Formar i expressar opinions pròpies, coherents, informades i crítiques, sobre problemes i reptes socials de rellevància local o global.	Participar en l'elaboració i difusió de propostes que afavorisquen la preservació i valoració del patrimoni històric, considerat un bé comú que cal protegir
	8.4.	Debatre sobre els principals problemes i reptes del present formular propostes de millora.	-----
CE 9	9.1.	Emprar la perspectiva de gènere en l'estudi de la realitat històrica contemporània, amb la finalitat de reconèixer i analitzar la desigualtat existent entre homes i dones.	-----
	9.2.	Identificar i incorporar al relat històric les idees i moviments feministes de l'època contemporània, així com les protagonistes principals.	-----
	9.3.	Mostrar una actitud proactiva envers la igualtat efectiva entre homes i dones, així com sobre la prevenció de la violència de gènere	-----

Criteri	Història de l'Art (2n Curs)	Geografia d'Espanya (2n curs)	
CE 1	1.1.	Reunir informació sobre els canvis produïts en la concepció de l'art en diferents moments històrics i en diverses cultures.	Identificar, descriure i analitzar mitjançant mètodes i tècniques de la Geografia les principals repercussions territorials relatives als reptes ecosocials més importants que afronta Espanya.
	1.2.	Comparar les diferents concepcions que sobre l'obra d'art ha aportat la historiografia artística.	Contrastar els discursos oficials i no oficials que aborden les principals repercussions territorials relatives a reptes ecosocials més importants que afronta Espanya amb el resultat d'anàlisis geogràfiques.
	1.3.	Debatre sobre el concepte d'art utilitzant les aportacions més importants realitzades per la historiografia artística i incloent-hi una reflexió pròpia.	Identificar patrons i hàbits de consum insostenibles que deteriorenen de manera significativa l'espai geogràfic espanyol, utilitzant procediments i dades geogràfiques.
	1.4.	Elaborar una definició de l'obra d'art que incloga la informació extreta de fonts historiogràfiques, la reflexió realitzada sobre aquesta i les conclusions a les quals s'haja arribat després del procés de debat.	Utilitzar arguments en defensa de l'ús social sostenible i responsable dels recursos, basant-se en procediments i dades geogràfiques.
	1.5.	Valorar i respectar la diversitat de manifestacions artístiques tant del passat com del present.	Argumentar la necessitat de la sostenibilitat com a principi ineludible en les interaccions entre els grups humans i el medi ambient.
CE 2	2.1.	Identificar en l'obra d'art un mitjà de comunicació i de gaudi estètic inherent a la condició humana.	Descriure i explicar l'espai geogràfic com a sistema format de subsistemes interrelacionats a partir de l'anàlisi de fonts d'informació visuals.
	2.2.	Analitzar una obra d'art significativa identificant i explicant la funció per a la qual va ser creada.	Identificar i comparar paisatges naturals i humanitzats, indicant les principals diferències existents entre els dos a partir de l'anàlisi de fonts d'informació visuals.
	2.3.	Relacionar la funció de les obres d'art tant amb les circumstàncies dominants de l'època en les quals van ser creades com amb la ma creadora que els va donar la forma	Explicar les repercussions en l'espai geogràfic de l'acció antròpica a partir del contrast entre paisatge humanitzat i paisatge natural.
	2.4.	Assenyalar els diferents papers que en l'actualitat pot tindre l'obra d'art, ressaltar la diversitat de funcions que exerceix i detectar les polèmiques en les quals pot veure's immersa.	-----
CE 3	3.1.	Identificar i descriure els estils més importants de la Història de l'Art	Localitzar i identificar en mapes les principals regions naturals, geomorfològiques i bioclimàtiques d'Espanya i d'Europa.
	3.2.	Situar obres d'art tant locals com globals en els estils artístics que les van crear i assenyalar-ne els trets estilístics més importants.	Descriure sintèticament la diversitat de les regions naturals d'Espanya a través de les característiques més destacades de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat.
	3.3.	Detectar algunes personalitats creadores que van ser capaces d'eixir-se'n de l'esquema estilístic dominant de l'època i valorar l'avanç: que va suposar l'obra d'aquestes personalitats.	Descriure sintèticament la diversitat natural de les principals regions naturals d'Europa a través de les característiques més destacades de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat.
	3.4.	Manifestar interès i respecte per la diversitat artística de les societats humanes.	Confrontar les característiques de relleu, clima, hidrografia i biodiversitat de les regions naturals d'Espanya amb les del context europeu.
CE 4	4.1.	Localitzar els elements formals, tècnics, simbòlics i estilístics que formen part del llenguatge artístic implícit en una obra d'art.	Localitzar fenòmens físics i humans de diferent tipus, utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), i de ciències afins.
	4.2.	Aplicar un mètode de comentari artístic que permeta interpretar l'obra d'art i identificar tant els elements intrínsecs (materials, formes i símbols) com els extrínsecs (ma creadora, clientela i condicions economicosocials).	Delimitar l'escala de fenòmens físics i humans de diferent tipus, utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG) i de ciències afins.
	4.3.	Elaborar explicacions d'obres d'art basades en el mètode de comentari artístic establert, utilitzant la terminologia i el vocabulari específic de la matèria i diversos formats tant orals com escrits.	Analitzar l'espai utilitzant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), i de ciències afins.
	4.4.	Expressar sentiments propis davant les creacions artístiques, respectant la diversitat de percepcions davant l'obra d'art i superant estereotips i prejudicis.	Realitzar propostes d'actuació territorial a partir d'anàlisi de l'espai realitzat mitjançant mètodes i tècniques de la Geografia, especialment les tecnologies de la informació geogràfica (TIG), i de ciències afins.
CE 5	5.1.	Identificar les obres de dones artistes al llarg de la història de l'art.	Elaborar treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.
	5.2.	Realitzar biografies de dones artistes per a ser exposades a través d'escrits o produccions digitals que incloguen les aportacions i obres més importants.	Exposar treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.
	5.3.	Analitzar críticament la imatge que s'ha donat de la dona en la història de l'art mitjançant l'anàlisi comparativa d'obres de diferents èpoques en les quals estiga representada la figura femenina.	Argumentar en favor de la dignitat humana a partir de treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.
	5.4.	Mostrar una actitud compatible amb la defensa de la igualtat entre homes i dones a l'hora de treballar amb obres d'art.	Argumentar en favor del respecte al medi ambient a partir de treballs que analitzen les dinàmiques globalitzadores que determinen les relacions socioeconòmiques i culturals mundials i les repercussions en el territori.

	<i>Criteri</i>	<i>Història de l'Art (2n Curs)</i>	<i>Geografia d'Espanya (2n curs)</i>
CE 6	6.1.	Identificar i analitzar la presència de l'art en la vida quotidiana, assenyalar els vincles amb la realitat social i valorar-ne la utilització com a objecte de consum.	Identificar, descriure i explicar els principals desequilibris territorials d'Espanya i de la seua estructura demogràfica i sociolaboral, amb especial atenció a la determinació dels processos i decisions que els han generats.
	6.2.	Definir les categories de protecció dels elements artístics més importants que estableix la legislació.	Identificar, descriure i valorar les principals mesures i polítiques nacionals de cooperació i cohesió que afronten els desequilibris territorials d'Espanya i de la seua estructura demogràfica i sociolaboral.
	6.3.	Valorar el patrimoni artístic en l'àmbit local i global, identificar les característiques principals i participar de manera activa en la conservació del més pròxim.	Identificar, descriure i valorar les principals mesures i polítiques europees de cooperació i cohesió que afronten els desequilibris territorials, amb especial atenció a la repercussió a Espanya.
	6.4.	-----	Identificar i descriure les repercussions de les principals mesures i polítiques de cooperació i cohesió tant nacionals com europees sobre els desequilibris territorials i de l'estructura demogràfica i sociolaboral d'Espanya.
CE 7	7.1.	Utilitzar fonts d'informació cinematogràfiques, literàries, textuais (historiogràfiques i històriques) tant en format digital com tradicional per a planificar els treballs de recerca.	Participar en l'elaboració de projectes en equip que analitzen situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.
	7.2.	Buscar, seleccionar i contrastar la informació necessària procedent de diferents fonts per a poder portar a terme xicotetes investigacions al voltant del fenomen artístic.	Participar en l'elaboració de projectes en equip que proposen solucions viables a situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.
	7.3.	Elaborar produccions pròpies tant en format tradicional com en format digital, que expliquen el fenomen artístic, utilitzant la informació seleccionada i mostrant un domini adequat dels conceptes artístics.	Dissenyar i planificar el procediment de posada en practica de les mesures correctores i possibles solucions a situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.
	7.4.	Compartir continguts digitals utilitzant eines en línia.	Exposar de forma argumentada les mesures correctores i les solucions proposades per a abordar situacions problemàtiques que afecten l'espai geogràfic pròxim.

Aquests criteris d'avaluació són aplicats per aquest Departament conceptuant l'avaluació com a un procés integral, perquè amb aquesta pràctica docent fem, al mateix temps: un anàlisi del procés d'aprenentatge de l'alumnat i un anàlisi del nostre procés d'ensenyament o pràctica docent.

Per altra banda, aquests criteris d'avaluació ens permeten fer una avaluació individualitzada (en centrar-se en l'evolució de cada alumne, en les seues particularitats), integradora (perquè preveu l'existència de diferents grups i situacions i dona certa flexibilitat en l'aplicació dels criteris d'avaluació seleccionats), qualitativa (perquè valorem tots els aspectes que influeixen en cada situació particular i s'avaluen de forma equilibrada els diversos nivells de desenvolupament de l'alumne i no solament els de caràcter cognitiu), orientadora (perquè aporta a l'alumnat la informació necessària per a millorar l'aprenentatge i adquirir estratègies adequades) i és contínua, perquè considera l'aprenentatge com a un procés, tot contrastant els diversos moments o fases: 1) avaluació inicial (proporciona una primera font d'informació sobre els coneixements previs i característiques personals, que permeten una atenció a les diferències i una metodologia adequada); 2) avaluació formativa (concedeix importància a l'evolució al llarg de tot el procés, i aporta una visió de les dificultats i dels progressos de cada cas); i 3) avaluació sumativa, que estableix els resultats a l'acabament del procés total d'aprenentatge en cada període formatiu i la consecució del les competències en les rúbriques orientades per perfil d'eixida.

Per tal de portar a terme aquesta filosofia d'avaluació dels criteris que figuren a cada programació d'aula, tenim diferents eines o instruments d'avaluació i registre que cada professor/a fica en pràctica:

- Observació i anàlisi de les tasques.** Tindrem en compte: l'assistència a classe, el treball, interès i participació en les activitats de l'aula, a més del quadern de classe en què l'alumnat anota les dades de les explicacions, les activitats i exercicis proposats. La seua actualització i correcció formal ens permeten avaluar el treball, interès i el grau de seguiment de les tasques del curs per part de cada alumne/a. A més, cal incloure en aquest apartat el referent al pla de foment de la lectura i l'ús de les TICs, present també al instrument de treballs especials.
- Proves de control.** Els exàmens tindran dues parts o proves: **a) proves d'informació:** podran ser de forma oral o escrita, d'una o de diverses unitats didàctiques; proves objectives, de resposta múltiple, de verdader i fals, de resposta curta, definicions... Amb elles podem mesurar l'aprenentatge de conceptes, la memorització de dades importants, etc.; **b) proves d'elaboració** en què els alumnes hauran de mostrar el grau d'assimilació dels continguts proposats en la programació. Avaluen la capacitat de l'alumnat per a estructurar amb coherència la informació, establir interrelacions entre factors diversos i argumentar lògicament. Serien proves de resposta llarga, comentaris de text, resolució de dilemes morals d'actualitat, etc. La redacció de les tasques d'aquestes proves d'elaboració tindran en compte desenvolupar les competències i habilitats previstes en la programació d'aula, especialment les proposades a partir de les situacions d'aprenentatge que hem dissenyat.

3. **Treballs especials**, de caràcter absolutament voluntari i proposats al començament de l'avaluació. Per aquest caràcter de voluntarietat, no podran comptar en l'avaluació global de mode negatiu; l'alumne o alumna que els realitza obtindrà per ells una puntuació positiva, o cap puntuació si el treball no tingué la qualitat necessària. Es tracta de situacions d'aprenentatge de caràcter o nivell d'exigència superior al perfil d'eixida estàndard. Amb això, plantejades com a reptes, també donem resposta a la diversitat de l'alumnat, especialment el assenyalat d'altres capacitats.

La nota final de cada trimestre sense decimals, tindrà afegida una qualificació: Insuficient (fins a 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7 i 8) i Excel·lent (9 i 10). Per a aconseguir alguna d'aquestes qualificacions es tindran en compte els següents aspectes, segons la ponderació dels diferents instruments d'avaluació abans enumerats que aplicaran els criteris d'avaluació assenyalats anteriorment:

Objecte d'avaluació	Instruments	Registre	%
Competències específiques	Proves d'informació	Proves escrites (exàmens)	80
Competències clau	Proves d'elaboració		
Situacions d'aprenentatge	Observació i anàlisi de tasques de classe	Quadern de classe i observació	20
	Treballs voluntaris d'investigació		

Per a acumular els percentatges anteriorment citats es tindrà en compte la superació dels criteris de cada competència específica, afinats mitjançant els següents criteris formals:

En la qualificació de les proves escrites:

- Adequació pregunta/resposta.
- Correcció formal i ortogràfica.
- Capacitat de síntesi i de definició.
- Capacitat d'argumentació i raonament.

En l'observació de les situacions d'aprenentatge

- Col·laboració en el treball de l'aula: puntualitat i assistència
- Cooperació amb els companys/as.
- Disposició cap al treball i atenció en classe
- Presentació en temps i forma dels exercicis.

Serà necessari obtenir al menys un 4 com a nota trimestral per a tindre dret a l'avaluació contínua, és a dir, per tal de fer mitjana amb la resta de trimestres. A més a més, caldrà no superar el 30 % de faltes sense justificar en cada trimestre per tal de gaudir d'aquest dret. Ara bé, tenim previstos mecanismes de recuperació quan l'alumnat no siga avaluat positivament. Com que l'avaluació hi és contínua, la matèria serà avaluada de forma global. Les notes es compensaran dintre de cada avaluació trimestral fent la mitjana entre totes les proves efectuades. No obstant això, cada trimestre es fixa una prova de recuperació global dels continguts avaluats per a l'alumnat que no va tindre qualificació positiva o que desitja pujar la seua qualificació, sense perjudici que alumnat i professorat acorden un mecanisme més adient.

En cas que l'alumnat promoció de curs tenint pendent la nostra àrea, tindrà que fer un quadernet de recuperació durant els dos primers trimestres per tal d'avaluar els continguts del nivell no superat en la nostra matèria. Si tampoc no aprova mitjançant aquest sistema, tindrà que fer una prova escrita corresponent al nivell que no ha superat.

La informació dels criteris i procediments d'avaluació i recuperació són coneguts per l'alumnat i les seues famílies; un extracte de la programació és a la nostra web i cada professor/a dona per escrit el corresponent extracte de la seua programació d'aula al seu alumnat els primers dies de curs. D'aquesta manera millora tot el procés d'ensenyament-aprenentatge. Si un alumne/a sap què i com se li va a qualificar, podrà fer l'esforç necessari en la direcció adequada per a aconseguir els objectius proposats. Per tot això, usem la web famílies mitjançant les plataformes *Aules i Itaca* i altres mitjans telemàtics (web del nostre departament, correu electrònic) a més del tradicional model imprès que recull de forma concisa i clara els continguts i avaluació del àrea, en una mena de **extracte de la programació d'aula per a les famílies**, document que s'envia a banda a la direcció del centre i és accessible en la web del nostre departament, com hem dit abans.

5. MESURES PER A LA INCLUSIÓ.

L'alumnat no té un grau de coneixements previs homogeni. En uns casos, hi ha diferències molt marcades pel que fa a la competència lingüística que provoca grans diferències a l'hora d'entendre els conceptes. En altres casos, succeeix quelcom de semblant en la competència matemàtica i altres, influïnt també en la facilitat de comprensió i lectura del material cartogràfic i estadístic. Per això, la programació d'aula s'ha dissenyat per garantir un nivell mínim per a tot l'alumnat a l'acabament de l'etapa (perfil d'eixida).

Però, és evident que **un del reptes més importants que tenim al Batxillerat és la adequada atenció del nostre alumnat, amb interessos, capacitats i natures diverses**. No és assumible condemnar a l'oblit a l'alumnat que no progressa adequadament sense plantejar-se les causes d'aquesta situació. Analitzant-les podem trobar el camí més adient per a donar resposta a les **necessitats específiques de suport educatiu** que pot presentar el nostre alumnat (ANESE). Resposta que és necessària si volem que totes les persones a les quals ensenyem puguem abastir el perfil d'eixida establert en la legislació vigent.

D'acord amb l'article 21 del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, que recull el dispostat pel l'article 25 del RD 243/2022 sobre mesures de resposta educativa per a la inclusió, en l'atenció de les diferències individuals del nostre alumnat, cal, entre altres condicions, establir les mesures de flexibilització i alternatives metodològiques d'accessibilitat i disseny universal de l'aprenentatge (DUA) que siguin necessàries per aconseguir que aquest alumnat pugua accedir a una educació de qualitat en igualtat d'oportunitats. Per això, totes les mesures que adoptem per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu (ANEE) s'han d'ajustar al que disposa la normativa vigent en matèria d'inclusió educativa.

Afortunadament, a la Comunitat Valenciana tenim una legislació molt avançada en quant a la inclusió educativa: el **Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell**, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià. (DOGV núm. 3856 del 7.08.2018) i l'**Ordre 20/2019, de 30 d'abril**, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents sostinguts amb fons públics del sistema educatiu valencià. (DOGV 8540 del 3.05.2019). Aquesta legislació permet desplegar tres mesures generals per a la inclusió:

- Per a l'alumnat amb dificultats específiques d'aprenentatge, amb caràcter general, tindrem previstes mesures individualitzades que afavorisquen l'accessibilitat dels continguts curriculars, mesures de flexibilització i alternatives metodològiques en l'ensenyament i avaluació. Aquests adaptacions en cap cas s'han de tindre en compte per a minorar les qualificacions obtingudes. Igualment, si l'equip educatiu ho considera, es poden establir mesures de reforç pedagògic per a aquest alumnat.
- Per a l'alumnat amb necessitats educatives especials, es poden establir, entre altres, mesures d'exempció de qualificació i també de flexibilització de la duració de l'etapa.
- Per a l'alumnat amb altes capacitats, es poden establir mesures d'enriquiment curricular i, sempre que l'adopció de la mesura afavorisca el desenvolupament personal i social de l'alumnat, mesures de flexibilitat en la duració de l'etapa.

En la nostra legislació es proposen fins a 4 nivells d'intervenció per a tractar la diversitat de l'alumnat amb uns protocols que lidera el personal del Departament d'Orientació (DO), que també compta amb personal de PT el qual ens auxilia en el tractament correcte d'aquest alumnat. En definitiva, estarem a allò que el DO ens determine per als ANESE del Batxillerat.

Per tal de detectar l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, derivades de les seues particularitats, durant el primer trimestre del curs fem un seguiment dels següents paràmetres i fonts d'informació:

Paràmetres	Fonts d'informació
<ul style="list-style-type: none">Rendiment de l'alumne en l'etapa anteriorPersonalitatAficions i interessosSituació econòmica i cultural de la família	<ul style="list-style-type: none">Informes de tutors anteriorsQüestionari previ als alumnesEntrevista individualQüestionari als paresEntrevista amb els pares

D'aquesta manera, en detectar el més prompte possible les **diverses capacitats, estils d'aprenentatge, motivacions i interessos** de l'alumnat, podem preveure la resposta més adequada a cada cas. L'atenció individualitzada als ANESE no desvirtua la intenció fonamental de la nostra pràctica docent: **l'educació integral de tot l'alumnat; és més, la considerem un instrument fonamental per a materialitzar-la, perquè és base de la integració de tot l'alumnat**. Per això tenim previstes les següents **mesures d'atenció a la diversitat i de inclusió que poden qualificar-se des del nivell 2 al nivell 3**:

- 1. Activitats de reforç i ampliació.** La programació d'aula per a cada nivell desplega una sèrie d'activitats proposades per a tractar de forma acurada la diversitat del alumnat, és a dir, orientades cap a l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge. Són les **activitats de reforç**, pensades per tal d'abastir les competències clau i els sabers bàsics de cada unitat didàctica. Per altra banda, també es contemplen **activitats d'ampliació** previstes per a l'alumnat amb altes capacitats i per al cas que siga necessari treballar a un nivell més avançat que el del curs programat algú dels continguts o de les competències específiques.

2. En l'àmbit organitzatiu, l'Administració Educativa mitjançant plans específics de suport demanats (contracte-programa) o no per l'IES, pot oferir una organització o aprofitament adient dels recursos humans i materials del Centre, el que permet atendre millor a aquest alumnat amb la planificació de mesures educatives acurades, com el **desdoblament de grups o agrupaments flexibles atesos per professorat de PT**. Aquestes mesures són molt acurades quan els **alumnes presenten greus carències en la llengua d'escolarització** (i rebran una atenció específica simultània al grup ordinari, amb el que compartiran el major temps possible de l'horari setmanal) i quan **presenten un desfasament en el seu nivell de competència curricular de més d'un curs**. En aquest cas, inclús podran ser escolaritzats en el curs inferior al que els correspondria per edat. En el cas de superar aquest desfasament, s'incorporaran al grup corresponent a la seua edat.
3. En la nostra aula, partint de l'avaluació de les situacions d'aprenentatge, seleccionem una sèrie d'activitats de les que tenim programades: primer les que serveixen per a fixar els conceptes bàsics i corregir els continguts mal apresos, després altres tasques que exerciten els procediments propis de la matèria i integren coneixements de totes les unitats del llibre amb els coneixements anteriors de l'alumnat, fent possible una avaluació a distintes escales. Per altra banda, hem previst l'establiment de grups de treball homogenis.
4. En els materials utilitzats. El llibre de text ha de ser considerat essencial com a material. L'ús de materials de reforç o d'ampliació, com per exemple els quaderns monogràfics, permet atendre la diversitat en funció dels objectius que ens proposem. En conseqüència, seleccionarem els materials curriculars complementaris que ens ajuden a aconseguir aquests objectius d'acord amb les característiques individuals de l'alumnat que cal atendre.

Per últim, la nostra acció tutorial i docent estarà orientada cap a:

- a) Facilitar la integració dels alumnes en el seu grup i en el conjunt de la dinàmica del centre educatiu, potenciant l'esforç individual i la tasca en equip.
- b) Afavorir els processos de maduresa personal, de desenvolupament de la pròpia identitat i sistema de valors; i la progressiva presa de decisions.
- c) Proporcionar als alumnes una orientació educativa adequada, conforme a les aptituds, necessitats i interessos dels mateixos, a través d'una actuació tutorial individualitzada i planificada.
- d) Efectuar un seguiment global de l'aprenentatge dels alumnes per detectar dificultats i necessitats especials i recórrer als suports o activitats adequades.
- e) Promoure el desenvolupament d'habilitats socials bàsiques, fomentant activitats de cooperació i solidaritat amb els altres i aprenent a resoldre pacíficament els conflictes entre iguals.
- f) Afavorir processos de millora educativa a través de la programació d'activitats formatives per part dels equips docents, i la coordinació amb l'equip de suport, realitzant les adaptacions curriculars necessàries.
- g) Contribuir a l'adequada interacció entre els integrants de la comunitat educativa i establir els vincles de col·laboració, suport i assessorament amb les famílies per a l'assoliment d'un desenvolupament integral dels seus fills i filles.

6. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS D'ÈXIT.

L'avaluació dels procediments d'aprenentatge es fa en un procés d'arreglada de dades, formulació de juís i presa de decisions que no pot centrar-se exclusivament en l'alumnat, sinó que ha de tindre en compte també aquests altres aspectes: 1) Una valoració contínua i sistemàtica dels rendiments, després d'una anàlisi acurada dels resultats obtinguts, sobre la validesa i fiabilitat dels instruments d'avaluació utilitzats; 2) Una valoració de l'efectivitat de la programació didàctica, la seua adaptació als interessos i capacitats de l'alumnat: temes, materials i activitats; 3) La valoració de la metodologia didàctica empleada i el desenvolupament de l'acció docent; i 4) La utilització racional i adequada dels recursos del Centre. Com l'autoavaluació de la tasca docent ha de ser el primer indicador de l'adequació de la programació didàctica a la realitat de l'aula, el nostre Departament realitzarà cada trimestre, en el marc de la coordinació amb la resta (CCP):

- **Una anàlisi detallada de l'avaluació corresponent.** Tot l'equip del departament procedirà a valorar els percentatges d'insuficients, suficients, notables i excel·lents que obtinga cada grup. Del seu estudi es despendrà l'adequació o no dels continguts programats. Això orientarà sobre la conveniència de variar-los o no per les següents avaluacions i/o curs, a fi d'adaptar-los a la realitat l'aula.
- **Un seguiment de la programació d'aquesta àrea.** En ell, es valorarà el grau de compliment de la temporalització i seqüenciació de continguts, les possibles variacions improvisades sobre el prèviament programat i el seu grau d'eficàcia, així com el grau de consecució dels objectius. Els indicadors que es tindran en compte són: desenvolupament de la programació d'aula i grau d'assoliment dels objectius i competències específiques programades, adequació d'allò programat a les necessitats reals del nostre alumnat; i adequació de mitjans i metodologia a les necessitats reals.
- **Un pla de millora.** Amb els resultats obtinguts de les anàlisis anteriors, el professorat del departament proposarà millores per al pròxim trimestre o curs que figuren a la memòria de departament i de la qual partirà la programació del curs següent.

Per últim, l'alumnat pot realitzar cada trimestre, de forma voluntària i anònima, una avaluació pròpia d'allò que ha treballat, amb aquests indicadors: grau d'interès dels temes i situacions d'aprenentatge donats, atractiu de les activitats en l'aula, labor del professor/a i adequació dels procediments d'avaluació emprats. D'aquesta manera es poden introduir modificacions i correccions oportunes en qualsevol d'aquests indicadors al llarg del curs acadèmic. Aquest és un valuós instrument d'avaluació formativa, perquè permet arreglar dades per a la millora del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Història del Món Contemporani

1r Batxillerat - Programació d'aula - Curs 2024–25

<http://abenaxara.com/historia-mundo-contemporaneo>

CONTINGUT

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat
 2. Gestió de espais, materials i temps.
 3. Unitats didàctiques.
- (Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Enrique J. Martínez López

HISTÒRIA DEL MÓN CONTEMPORANI DE 1R DE BATXILLERAT. PROGRAMACIÓ D'AULA.

Aquest annex conté la **programació d'aula d'Història del Món Contemporani per al 1r curs del Batxillerat**. Conté l'explicació i seqüenciació de les unitats didàctiques a ensenyar. Té com a marc de referència les pàgines inicials de la present programació, és a dir, la proposta pedagògica del nostre departament per a aquesta etapa educativa postobligatòria. Hem d'advertir que **és un document obert perquè serà objecte de revisió al terme de cada curs**, a fi de modificar, suprimir o afegir tot allò que l'avaluació de la nostra pràctica docent ens aconselle.

Aquesta programació d'aula s'ha elaborat partint de la idiosincràsia dels grups (és a dir, les característiques del nostre alumnat), els materials curriculars, espais i temps disponibles; és a dir, hem acomodat la nostra programació d'aula a les condicions espai / temporals existents.

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat

Aquest curs tenim docència en 1 grup de 1r de Batxillerat de la modalitat humanística i social. Les seues dades són:

	Grup 1r Batx. - B
Número d'alumnat	16
Número de repetidors/es	2
Número d'ACIs	0
Número d'ANESE	0
Espai /aula assignada	203,207,208 y107
Horari	
Dilluns	9h 50´-10h 45´
Dimarts	8h-8h 55´
Dimecres	8h 55´-9h 50´
Dijous	14h 20´-15, 15´
Divendres	

Com que no tenim alumnat amb dictamen d'ANESE, les nostres mesures d'inclusió seran aplicades individualment a cada ú d'ells conforme s'exposa a l'apartat corresponent de la proposta pedagògica del departament, document del qual aquest es annex.

2. Gestió de espais, materials i temps.

Els espais assignats són aules amb suficient espai per tal de moure les taules i poder treballar circumstancialment en grup sempre que siga necessari. Ara bé, estarem a allò que l'equip docent acorde per tal de mantindre l'orde a classe. La disposició més habitual de les taules serà: 4 files de 2 línies de taules orientades cap a la pissarra. Aquesta és de clarió però disposa també d'una superfície annexa on es pot projectar. A l'aula tenim projector, ordinador i connexió a Internet, per la qual cosa intentarem usar els nostres materials digitalment. També tenim a les aules prestatgeries amb llibres de temes variats, que poden ser usats com a recurs de lectura.

Hem triat **com a recurs principal** el llibre de text **GRENCE RUIZ, Teresa (dir.) "Història del Món Contemporani. 1r de Batxillerat. Projecte construït mons"** d'Editorial Santillana per les raons següents: té un enfocament multidisciplinari que planteja situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat que envolta l'alumnat, afavorint un aprenentatge competencial, personalitzat i molt compromès amb els Objectius Sostenibles de Desenvolupament (OSD) de l'Agenda 2030. A més a més, compta amb un complet material digital i treballa l'alfabetització informacional i les competències STEAM. Ara bé, el professorat pot triar lliurement d'aquest material el que en cada moment siga més adient per a treballar a l'aula, inclús pot substituir-lo per recursos didàctics pròpiament elaborats pel docent o adaptats d'altres fonts. Entre els recursos que anomenem "**altres fonts**", usarem: atles, quadern o diari d'aprenentatge de l'alumnat (que és un instrument i registre de mesura dels criteris d'avaluació), blogs, webs, googlemaps i altres que Internet puga oferir per tal de reforçar, ampliar o facilitar l'aprenentatge dels sabers bàsics i les competències específiques de la nostra matèria (vídeos curts, documents audiovisuals, etc.).

En quant a la **temporalització** dels continguts que treballarem al llarg del curs, la taula següent mostra una aproximació:

Trim.	Unitats didàctiques	Situació d'aprenentatge	Data aprox. començament	Número de Sessions
1	1 L'Antic Règim	L'abús del privilegi	setembre	8
	2 Revolucions liberals i nacionalisme	El colp Brumari	set. / octubre	10
	3 La Revolució industrial	La indústria tèxtil	octubre	12
	4 Segona revolució industrial i imperialisme	L'administració colonial britànica	novembre	12
	5 Els canvis socials: el moviment obrer	La vida al camp	desembre	10
2	6 Les grans potències	EL problema d'Alsàcia i Lorena	gener	4
	7 La Primera Guerra Mundial	La vida en les trinxeres	gener / febrer	4
	8 La Revolució russa i la URSS	La Revolució bolxevic	febrer	8
	9 L'economia d'entreguerres. La Gran Depressió	El crac de 1929	febrer	8
	10 L'ascens dels totalitarismes feixista i nazi	El nou Estat	febrer / març	10
	11 La Segona Guerra Mundial	La ofensiva final	març	10
	12 La Guerra Freda	El pont aeri de Berlín	març / abril	8
3	13 Evolució dels dos blocs en un mon bipolar	L'avanç econòmic dels EUA	abril	8
	14 El procés de descolonització	La independència de Djibouti	abril	10
	15 Amèrica als segles XX i XXI	Una massa de pobres	maig	12
	16 Geopolítica del segle XXI	El G-20	maig / juny	12
	17 Crisi i canvis en un mon connectat	La societat de la immediatesa	juny	10

3. Unitats didàctiques. (Taules mostrant les competències específiques, situacions d'aprenentatge i els criteris i d'avaluació).

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un pla d'acció amb un conjunt d'actuacions que possibiliten la consecució del perfil d'eixida mitjançant l'abastiment de les competències específiques de la nostra àrea, mesurades en el seu grau d'abastiment pels instruments d'avaluació i els criteris que figuren en la proposta pedagògica del departament, a la qual cal referir-se per tal d'entendre la nomenclatura que apareix a les taules següents.

La aplicació d'aquesta programació d'aula ha de ser, per força, flexible. Als apartats anteriors hem de referir-nos per tal d'adaptar el catàleg d'intencions presentat a la realitat de l'aula. Aquesta experimentació ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament, afavorint la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs.

Als quadres següents es mostra una correlació de les unitats didàctiques i el seu contingut relacionant situacions d'aprenentatge, competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació associats. La nomenclatura procedeix de l'empleada al precedent **documentbase "Proposta pedagògica del departament de Geografia i Història per a Batxillerat"**, en concret a les pàgines corresponents als apartats assenyalades en cada columna de les taules següents.

1 L'Antic Règim			Núm. sessions
			8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>L'abús del privilegi</p> <p>Amb una imatge i un text sobre l'abús del privilegi, l'alumnat reflexiona sobre com era la vida a l'Antic Règim i, per comparació amb l'actualitat, haurà de valorar el progrés des d'aleshores. Analitzarem els conceptes següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Població, economia agrària i règim senyorial. ▪ La societat dels privilegis. ▪ L'absolutisme i la seua pràctica de govern. ▪ Les relacions internacionals en el segle XVIII. ▪ Il·lustració i crítica a l'Antic Règim. ▪ Interpretació d'una pintura del segle XVIII. ▪ Comentari de quadres i textos. ▪ Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. ▪ Comentari d'un text històric. ▪ Valoració del progrés del seu aprenentatge. ▪ Cap a l'Agenda 2030. La reflexió sobre la posició de la dona en la Il·lustració. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. i h.</p> <p>2. ORIGENS DEL MON CONTEMPORANI (CE3,CE4,CE5,CE6,CE7,CE9) a. i b.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comenta una pintura del segle XVIII que descriu un grup social de la societat de l'Antic Règim i estableix la relació entre el motiu del quadre i el contingut d'un text sobre l'abús de privilegis. ▪ Localitza en una línia del temps els principals canvis històrics del segle XVIII. ▪ Descriu la transició demogràfica, l'economia preindustrial de base agrària i el règim senyorial, la indústria i el comerç de l'Antic Règim. ▪ Analitza un gràfic sobre l'evolució de la població en els segles XVII i XVIII. ▪ Explica què és la societat dels privilegis i interpreta una piràmide de la societat estamental. ▪ Explica què és la monarquia absoluta i comenta quins eren els seus límits; descriu la pràctica del govern absolut i el despotisme il·lustrat. ▪ Interpreta esquemes del sistema polític francès i de l'anglès i explica què és el parlamentarisme. ▪ Analitza les relacions internacionals en el segle XVIII i reconeix el paper de la diplomàcia i els exèrcits. ▪ Interpreta mapes sobre l'Europa de la segona meitat del segle XVIII i sobre els canvis territorials que es van produir. ▪ Explica l'origen i l'expansió de la Il·lustració; reconeix les bases del pensament il·lustrat i als grans pensadors il·lustrats i comenta els seus textos. ▪ Realitza el comentari d'un text històric seguint un mètode proposat. ▪ Analitza documents sobre la societat moderna relacionats amb les classes socials i amb el paper de la dona, i participa en un debat sobre el seu contingut. ▪ Llig i comenta textos sobre la posició de la dona en la Il·lustració i investiga sobre les dones que van fer els primers passos per a aconseguir el reconeixement dels drets de les dones i la igualtat d'aquests per a totes les persones. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

2 Revolucions liberals i nacionalismes			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>El colp del 19 Brumari</p> <p>L'anàlisi del quadre i el text situa a l'alumnat en el context del final de la Revolució francesa; reflecteixen el moment del colp d'estat dut a terme per Napoleó, que va acabar amb el Directori, l'última etapa de la revolució. A partir d'aquest fet l'alumnat pot reflexionar sobre les causes i conseqüències dels canvis que es produeixen al llarg de la història. En aquesta unitat, s'anitzaran els conceptes següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> La Revolució americana. Els orígens de la Revolució francesa. La Revolució francesa (1789-1799). L'Europa napoleònica (1800-1815). Restauració i revolució a Europa (1815-1848). Els nacionalismes (1848-1871). L'Amèrica hispà-portuguesa en el segle XIX. Pensament, ciència i cultura. Comentari de quadres i textos. Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. Anàlisi d'un mapa històric. Valoració del progrés del seu aprenentatge. Cap a l'Agenda 2030. La reflexió sobre la posició de la dona en la Il·lustració. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a , b , c , d , e , f , g , i h.</p> <p>2. ORIGENS DEL MON CONTEMPORANI (CE3,CE4,CE5,CE6,CE7,CE9) a , b , c.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a , b , c , d , e , f , g , h , i.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Comenta una pintura del segle XVIII que descriu el que va succeir el 19 Brumari i la relaciona amb el contingut d'un text que descriu aquest fet. Localitza en una línia del temps els principals moments del procés revolucionari. Explica els orígens de la Revolució americana, les etapes de la guerra d'independència i identifica els arguments principals de la Declaració d'Independència de Filadèlfia. Assenyala els orígens de la Revolució francesa i descriu els successos de cada etapa; valora la importància de la Declaració de Drets de l'Home i del Ciutadà. Explica la política que va dur a terme Napoleó i analitza un mapa de l'Imperi napoleònic. Descriu l'Europa de la Restauració, explica les decisions del Congrés de Viena i analitza els objectius i mesures de la Santa Aliança. Compara els països, les ideologies i els resultats de les tres revolucions liberals. Explica el naixement dels nacionalismes a l'Europa del segle XIX i diferencia nacionalismes disgregadors i unificadors. Descriu la unificació italiana i l'alemanya. Analitza les causes i les conseqüències i descriu el procés emancipador de les colònies espanyoles i portugueses a Amèrica. Reconeix la vinculació del Romanticisme, moviment cultural, intel·lectual i artístic, amb les revolucions liberals i nacionals. Explica les característiques del moviment romàntic i valora com es reflectia l'esperit romàntic en l'art. Realitza l'anàlisi d'un mapa històric seguint unes pautes donades. Analitza documents sobre el terme nació, participa en un debat sobre els moviments nacionalistes i els seus elements ideològics i explica si segueixen presents en l'actualitat reivindicacions similars. Llig i comenta textos sobre l'origen dels partits polítics d'esquerres i de dretes. Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

3 La Revolució industrial			Núm. sessions	12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>La indústria tèxtil</p> <p>A partir de l'anàlisi d'un quadre que representa el treball de filat del lli en un magatzem d'Holanda i de la lectura del text sobre la indústria tèxtil, l'alumnat s'endinsarà en el context de la Revolució industrial i les condicions de treball en el segle XIX. En aquesta unitat s'analitzen els conceptes següents per a finalitzar fent un treball sobre els efectes de la industrialització en el medi ambient:</p> <ul style="list-style-type: none"> Orígens i factors de la Revolució industrial. Les indústries pioneres. Transports, comerç i capitals. La difusió de la industrialització. Liberalisme econòmic i capitalisme. La societat de classes. Comentari de quadres i textos. Interpreta línies de temps, gràfics, mapes. Comentari de gràfics. Valoració del progrés del seu aprenentatge. Cap a l'Agenda 2030. Els efectes de la industrialització sobre el medi ambient. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. i h.</p> <p>2. ORIGENS DEL MON CONTEMPORANI (CE3,CE4,CE5,CE6,CE7,CE9) d. , e. , f. , g. , h. , i.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Comenta un quadre del segle XIX sobre l'elaboració del lli i el relaciona amb el contingut d'un text sobre les condicions de treball en la indústria tèxtil a Renània a la fi del segle XIX. Localitza en una línia del temps els principals invents de la indústria tèxtil. Explica els orígens i factors de la Revolució industrial; analitza un mapa de la densitat de població a Gran Bretanya en 1800 i un gràfic sobre el canvi demogràfic a Anglaterra. Analitza les conseqüències dels encerclaments de les parcel·les d'explotació col·lectiva en la Revolució industrial britànica i reconeix arguments a favor i en contra. Explica per què es parla de revolució agrícola. Interpreta gràfics sobre els sistemes de cultiu i sobre la mà d'obra per sectors de producció. Localitza en un mapa de Gran Bretanya les ciutats de la indústria metal·lúrgica i les de la indústria tèxtil. Descriu el desenvolupament en el transport i en el comerç i el procés d'acumulació de capital gràcies a aquests avanços. Explica la difusió de la industrialització a Bèlgica, França i Alemanya, i als Estats Units i el Japó, i compara els processos industrialitzadors, reconeixent les característiques de cadascun. Explica què és la divisió tècnica del treball i la llei de l'oferta i la demanda, i descriu les característiques del liberalisme econòmic. Analitza les aportacions d'Adam Smith i Malthus a l'economia. Reconeix característiques de la nova estructura social durant la Revolució industrial i assenyalava les característiques de cada classe social. Realitza el comentari de gràfics seguint unes pautes donades. Analitza documents sobre la indústria tèxtil cotonera i participa en un debat sobre la seua producció. Llig i comenta textos sobre els efectes de la industrialització en el medi ambient. Comprova el progrés dels seus aprenentatges 				

4 Segona revolució industrial i imperialisme			Núm. sessions	12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>L'administració colonial britànica</p> <p>La imatge i el text que introdueixen el tema d'aquesta unitat permeten analitzar la mentalitat imperialista que dominava la segona meitat del segle XIX. Al llarg de la unitat analitzarem els conceptes següents per tal de fer al final un treball de recerca sobre el repartiment de l'Àrtic entre diferents països, analitzant els seus interessos:</p> <ul style="list-style-type: none"> La Segona Revolució industrial. L'expansió demogràfica i les grans migracions. L'imperialisme europeu. L'imperialisme japonès i estatunidenc. Comentari de quadres i textos. Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. Creació d'eixos cronològics. Valoració del progrés del seu aprenentatge. Cap a l'Agenda 2030. L'últim repartiment de la Terra: l'Àrtic. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. i h.</p> <p>2. ORIGENS DEL MON CONTEMPORANI (CE3,CE4,CE5,CE6,CE7,CE9) d. , e. , f. , g. , h. , i.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Comenta i relaciona l'escena representada en un quadre i el contingut d'un text sobre l'administració colonial britànica a Egipte a la fi del segle XIX. Identifica en una línia del temps les novetats que va aportar la Segona Revolució industrial. Describeix els avanços que es van produir en la Segona Revolució industrial en les fonts d'energia i la indústria, en els transports i les comunicacions. Valora la importància de la labor científica de Marie Curie i de les aplicacions dels seus descobriments, i destaca el paper i les aportacions de les dones que van ser pioneres de l'aviació. Analitza la situació de la industrialització en les noves potències industrials: els Estats Units, Alemanya i el Japó *Meiji. Reconeix l'etapa de la Segona Revolució industrial com la primera mundialització de l'economia capitalista i explica la nova organització de la producció, els mercats de capital i el desenvolupament del comerç internacional. Explica l'expansió demogràfica i analitza els factors que van impulsar les migracions de treballadors. Compara l'emigració del segle XIX amb l'actual i assenyalava les diferències i semblances. Describeix el desenvolupament del nou model d'imperialisme i reconeix les diferències entre aquest i el colonialisme de l'Edat Moderna. Analitza les causes i conseqüències de l'expansió imperialista i descriu les formes de dominació colonial. Explica el repartiment d'Àfrica i l'expansió imperialista a Àsia. Analitza l'expansionisme japonès i l'estatunidenc. Crea eixos cronològics en format manual i en format digital. Analitza documents sobre la situació del Congo a la fi del segle XIX, participa en un debat sobre el règim d'explotació del Congo de Leopoldo II i valora si els problemes actuals són únicament conseqüència de la colonització. Llig i comenta textos sobre l'Àrtic, l'últim repartiment de la Terra. Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

5 Els canvis socials: el moviment obrer			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>La vida al camp</p> <p>L'anàlisi del quadre i la lectura del text d'inici sobre la vida i el treball en el camp andalús motivaran la reflexió sobre les condicions del proletariat i opinar sobre el paper de la dona i la mà d'obra infantil en el desenvolupament industrial. En aquesta unitat, s'analitzaran els conceptes següents per tal de fer al final un treball de recerca sobre l'origen, el significat i la vigència del Primer de Maig, la Festa del Treball.</p> <ul style="list-style-type: none"> Una societat urbana i industrial. El predomini burgès. La classe obrera i els problemes socials de la industrialització. Les bases ideològiques del moviment obrer. Orígens i desenvolupament del moviment obrer. La I Internacional. La II Internacional. Comentari de quadres i textos. Interpretació de línies del temps i mapes. Valoració del progrés del seu aprenentatge. Cap a l'Agenda 2030. L'origen del Primer de Maig, la Festa del Treball. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. i h.</p> <p>2. ORIGENS DEL MON CONTEMPORANI (CE3,CE4,CE5,CE6,CE7,CE9) d. ,e. , f. , g. , h. , i.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Comenta i relaciona l'escena representada en un quadre i el contingut d'un text sobre la vida i el treball en el camp a la fi del segle XIX. Interpreta una línia del temps sobre els moments més importants del moviment obrer i localitza on i quan adquireix major impuls. Comprén i defineix societat rural tradicional, societat rural evolucionada i societat urbana; i els de plutocràcia, elit i xicoteta burgesia. Interpreta un mapa sobre la urbanització a l'Europa de 1900. Describeix la forma de vida de la burgesia i de les classes mitjanes i compara els seus valors. Explica l'aparició del proletariat, descrivint els seus orígens i les seues condicions de treball. Analitza les condicions del treball femení i el treball infantil durant la Revolució industrial. Valora i explica si la industrialització va millorar el nivell de vida de la població i compara les condicions de treball a la fi del segle XIX amb les actuals en el món desenvolupat. Analitza les bases ideològiques del moviment obrer i explica les idees dels pensadors del socialisme utòpic, del socialisme marxista i de l'anarquisme. Reconeix els precedents del moviment obrer i descriu el seu desenvolupament des de les societats fraternals i el ludisme fins al sindicalisme; analitza els inicis del sindicalisme a França, Alemanya, Espanya i Itàlia. Reconeix els principis de la I Internacional i explica els seus orígens, formació i objectius, els problemes interns i la divisió ideològica. Explica la fundació de la II Internacional i descriu la seua trajectòria fins al final, quan es produeix el triomf de la Revolució bolxevic. Analitza documents sobre el treball infantil i participa en un debat sobre el paper que van exercir les dones i la població infantil com a mà d'obra en el desenvolupament industrial. Llig i comenta textos sobre l'origen del Primer de Maig. Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

6 Les gran potències			Núm. sessions	4
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>El problema d'Alsàcia i Lorena</p> <p>L'anàlisi del quadre i la lectura del text sobre l'annexió per part d'Alemanya dels pobles francesos d'Alsàcia i Lorena motivarà la reflexió sobre les tensions que es van donar entre França i Alemanya abans de la Primera Guerra Mundial, valorant els sentiments que provoquen aquests conflictes territorials en els seus habitants. Analtzarem els conceptes següents per tal de fer un treball de recerca sobre el problema dels Balcans: Els aspectes en els quals s'incideix en aquesta unitat són els següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ L'Anglaterra victoriana. ▪ França: del Segon Imperi a la Tercera República. ▪ El Segon Reich alemany. ▪ Els imperis plurinacionals. ▪ els Estats Units, una potència emergent. ▪ Les relacions internacionals (1870-1893). ▪ Comentari de quadres i textos. ▪ Interpretació de línies del temps i mapes. ▪ Elaboració de mapes conceptuals. ▪ Valoració del progrés del seu aprenentatge. ▪ Cap a l'Agenda 2030. El problema dels Balcans. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a. , b. , c., d. , e. , f. , g. i h.</p> <p>3. CONFLICTES I CANVIS DE LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XX (CE3, CE 4, CE5, CE6, CE7, CE9) a.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comenta i relaciona l'escena representada en un quadre i el contingut d'un text sobre la tensió entre França i Alemanya per l'annexió d'Alsàcia i Lorena per part d'aquesta a la fi del segle XIX. ▪ Localitza en una línia del temps els fets que reflecteixen la tensió entre França i Alemanya fins a 1914. ▪ Descriu el desenvolupament econòmic i la situació territorial i política de l'Anglaterra victoriana; explica què és i com es va resoldre la qüestió irlandesa amb la insurrecció de 1916. ▪ Analitza la situació de França des del Segon Imperi amb Napoleó III fins a la Tercera República; compara els punts de vista de Marx i de Napoleó III sobre la política de França en aquest període. ▪ Descriu l'expansió econòmica i l'organització política del Segon Reich alemany; compara la política exterior alemanya durant i després de Bismarck i assenyalta els canvis polítics que es produeixen amb el kàiser Guillem II. ▪ Analitza la situació dels imperis plurinacionals: l'Imperi austrohongarés, l'Imperi rus i l'Imperi turc. ▪ Descriu el procés de construcció i democratització política dels Estats Units; analitza la guerra de Secessió i la reconstrucció del sud. ▪ Analitza les bases ideològiques del moviment obrer i explica les idees dels pensadors del socialisme utòpic, del socialisme marxista i de l'anarquisme. ▪ Explica com eren les relacions internacionals a Europa fins a l'esclat de la Primera Guerra Mundial en 1914 analitzant l'Europa de *Bismarck i els sistemes *bismarckianos. ▪ Elaborar mapes conceptuals per a organitzar la informació, sintetitzar-la i presentar-la gràficament. ▪ Elaborar un informe sobre les grans potències fins al començament de la Primera Guerra Mundial (1914). ▪ Analitza documents sobre els antecedents de l'Estat del benestar i participa en un debat sobre els avanços que es van produir durant l'últim terç del segle XIX, a què es van deure i quin paper va exercir l'educació en les reformes socials. ▪ Llig i comenta textos del problema dels Balcans i interpreta un mapa sobre els conflictes d'aquella zona que encara estan sense resoldre. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

7 La Primera Guerra Mundial			Núm. sessions	4
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>La vida en les trinxeres</p> <p>El quadre i la lectura del text inicial que descriu les condicions de les trinxeres propicia la reflexió sobre l'impacte social i emocional que poden provocar les guerres en les persones que les viuen. L'alumnat prendrà consciència de la importància de la mediació per a evitar aquests conflictes en l'actualitat. Analitzarem els conceptes següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> Les causes de la guerra. La Gran Guerra (1914-1918). Els tractats de pau i el nou mapa d'Europa. Les conseqüències de la guerra. La Societat de Nacions i els problemes de la postguerra. Comentari de quadres i textos. Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. Comparació de mapes històrics. Valoració del progrés del seu aprenentatge. Cap a l'Agenda 2030. Les reivindicacions feministes. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNIQUES DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a , b , c , d , e , f , g , i h.</p> <p>3. CONFLICTES I CANVIS DE LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XX (CE3, CE 4, CE5, CE6, CE7, CE9) a.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a , b , c , d , e , f , g , h , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Els ítems per a l'avaluació de competències en aquesta unitat són els següents: Comenta i relaciona l'escena representada en un quadre i el contingut d'un text sobre les condicions de vida dels soldats en les trinxeres en la Primera Guerra Mundial. Localitza en una línia del temps quan es van construir les trinxeres a gran escala. Analitza les causes de les rivalitats entre les grans potències, la formació de blocs i la carrera armamentística, els enfrontaments colonials i les crisis dels Balcans que van donar lloc a la Gran Guerra; reconeix el detonant de la guerra. Compara diferents punts de vista sobre la conveniència de la guerra. Descriu l'escenari de la Primera Guerra Mundial, les característiques i les fases d'aquesta guerra. Comenta les causes i els objectius de la guerra submarina duta a terme per Alemanya i explica si hi havia algun límit; analitza el missatge d'un cartell sobre aquesta tàctica. Reconeix el paper de la propaganda com a arma de guerra i el compara amb el dels conflictes actuals. Identifica i descriu els tractats que es van signar en la Conferència de Pau de París, el Tractat de Versalles, els tractats de Saint-Germain, Trianon, Neuilly i Sèvres. Interpreta un mapa sobre l'organització territorial d'Europa després de la Primera Guerra Mundial. Indica i descriu les conseqüències demogràfiques, econòmiques i socials de la Primera Guerra Mundial; compara la repercussió de la guerra en els diferents grups socials. Analitza un gràfic sobre les pèrdues demogràfiques causades per la Gran Guerra en els dos blocs. Explica per què les dones dels Estats Units i el Regne Unit van ser pioneres dels moviments feministes. Descriu els orígens de la Societat de Nacions i els seus òrgans rectors. Analitza els problemes de la postguerra en les colònies i a Europa. Compara mapes històrics. Analitza documents sobre els tractats de pau després de la Gran Guerra i participa en un debat sobre el que pretenien aquests tractats i les conseqüències d'aquests. Llig i comenta textos sobre les reivindicacions feministes i la seua evolució, valorant el motiu que adquireixen força i la seua presència en els debats polítics i socials en l'actualitat. Comprova el progrés dels seus aprenentatges 				

8 La Revolució russa i la URSS			Núm. sessions
			8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>La revolució bolxevic</p> <p>L'observació del quadre en el qual Lenin parla als obrers i la lectura del text que descriu els inicis del moviment bolxevic situarà a l'alumnat en el context de la Revolució russa i li permetrà analitzar els motius del malestar social a la Rússia de principis del segle XX. Analitzarem els conceptes següents per tal de reflexionar sobre el llegat de l'estalinisme a Rússia:</p> <ul style="list-style-type: none"> La Rússia tsarista al començament del segle XX. La Revolució de febrer de 1917. La Revolució d'octubre i el naixement de la URSS. La lluita pel poder i el triomf de Stalin. La URSS sota la dictadura estalinista. Comentari de quadres i textos. Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. Estudi de cartells de propaganda política. Valoració del progrés del seu aprenentatge. Cap a l'Agenda 2030. El llegat de l'estalinisme a Rússia. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a. , b. , c., d. , e. , f. , g. i h.</p> <p>3. CONFLICTES I CANVIS DE LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XX (CE3, CE 4, CE5, CE6, CE7, CE9) b.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Comenta i relaciona l'escena representada en un quadre i el contingut d'un text sobre la Revolució bolxevic. Analitza en una línia del temps quan va caure el règim tsarista i quin règim el va substituir. Explica com era la Rússia tsarista a principis del segle XX. Describeix la Revolució del 1905 i reconeix el detonant. Explica la Revolució de febrer de 1917 i reconeix quines eren les intencions polítiques que es recollien en la primera declaració del Govern provisional. Describeix com arriben al poder els bolxevics i com es va dur a terme la creació de l'Estat soviètic. Comenta com es va desenvolupar la guerra civil i explica què és el comunisme de guerra. Comenta un testimoni sobre la guerra civil russa. Interpreta un mapa sobre la Pau de Brest-Litovsk al final de la guerra civil i un esquema sobre l'estructura de l'Administració del nou Estat soviètic. Analitza l'impacte internacional de la revolució i explica com es crea el Komintern. Indica quan es va constituir l'URSS i interpreta un mapa sobre els canvis que s'observen respecte a l'Imperi rus en 1914. Explica qui eren els líders Stalin, Lenin i Trotski i analitza la lluita pel poder a la mort de Lenin. Describeix els orígens de la Societat de Nacions i els seus òrgans rectors. Explica com era l'URSS sota la dictadura estalinista; defineix què és un gulag i comenta un text sobre la vida en el camp de treball de Yérsévo. Realitza un estudi de cartells de propaganda política identificant els elements icònics i textuals i explicant els seus significats. Analitza documents sobre la societat soviètica i participa en un debat sobre les metes del sistema soviètic i els drets dels sistemes democràtics. Llig i comenta textos sobre el llegat de l'estalinisme a Rússia, analitzant la política que segueix el seu dirigent en l'actualitat. Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

9 L'economia d'entreguerres. La Gran Depressió			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>El crack de 1929</p> <p>La imatge dels menjadors d'aturats i el text sobre el procés que es va desencadenar a partir de la caiguda de la Borsa de Nova York permeten reflexionar sobre l'atur, una situació que l'alumnat pot comparar amb imatges semblants d'altres èpoques i de l'actualitat. Al llarg de la unitat estudiarem els següents conceptes centrant-se sobretot en l'economia i les transformacions causa del crack de 1929 i la Gran Depressió:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Els desequilibris de l'economia mundial. ▪ La fràgil recuperació dels anys vint. ▪ El crack de 1929 i la Gran Depressió. ▪ Les polítiques econòmiques enfront de la Gran Depressió. ▪ Una societat en transformació. ▪ Comentari de fotografies i textos. ▪ Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. ▪ Comparació de gràfics. ▪ Valoració del progrés del seu aprenentatge. ▪ Cap a l'Agenda 2030. Els efectes de les males pràctiques agrícoles 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. i h.</p> <p>3. CONFLICTES I CANVIS DE LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XX (CE3, CE 4, CE5, CE6, CE7, CE9) c. , d.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Analitza la fotografia dels menjadors per a aturats en 1930 als Estats Units, les xifres de desocupació dels quatre primers anys d'aqueixa dècada i un text sobre el crack de 1929 i compara la imatge amb situacions similars que es donen en l'actualitat. ▪ Explica les conseqüències econòmiques de la Gran Guerra i analitza un diagrama sobre els deutes dels aliats i les reparacions alemanyes després de la guerra. ▪ Descriu el declivi d'Europa i l'auge dels Estats Units; analitza la crisi econòmica de postguerra i la recuperació. ▪ Comenta la prosperitat dels Estats Units en els feliços anys vint assenyalant els límits i desequilibris de l'expansió. ▪ Explica les causes del crack de la Borsa de Nova York i els successos del dijous negre. ▪ Descriu les característiques de la Gran Depressió i els mecanismes de propagació de la crisi; analitza un diagrama de la prosperitat des dels anys vint fins a la Gran Depressió mundial i un gràfic de la contracció del comerç mundial. ▪ Comenta com va afectar la crisi a la resta del món; analitza i compara gràfics dels indicadors econòmics de les principals economies del món. Explica les conseqüències de la crisi. ▪ Analitza les polítiques econòmiques per a fer front a la Gran Depressió; assenjala el fracàs de les polítiques tradicionals, explica les polítiques intervencionistes i valora el pronòstic de Keynes sobre les conseqüències de les condicions imposades als vençuts. ▪ Opina sobre l'intervencionisme de l'Estat en l'economia. ▪ Explica els canvis socials, el paper de la dona i l'aparició de la cultura de masses en el període d'entreguerres. ▪ Realitza la comparació de gràfics i valora la importància històrica i la utilitat de les dades que contenen. ▪ Analitza documents sobre la Gran Depressió i participa en un debat sobre la freqüència de les crisis econòmiques en el capitalisme i comenta les conseqüències que tindria la Gran Depressió en l'actualitat. ▪ Llig i comenta textos sobre els efectes de les males pràctiques agrícoles per al medi ambient. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

10 L'ascens dels totalitarismes feixista i nazi			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>El Nou Estat</p> <p>Una imatge i un text que descriuen els símbols i la ideologia dels règims feixista i nazi, situen a l'alumnat en el context de l'ascens dels totalitarismes amb la finalitat de comentar els seus trets i reflexionar sobre la seua pervivència fins a l'actualitat. Analitzarem aquests temes:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Democràcies i dictadures a l'Europa d'entreguerres. ▪ Ideologia i bases socials del feixisme. ▪ La Itàlia feixista. ▪ L'Alemanya nazi. ▪ Comentari de fotografies i textos. ▪ Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. ▪ Anàlisi d'una pel·lícula. ▪ Valoració del progrés del seu aprenentatge. ▪ Cap a l'Agenda 2030. La dreta radical a Europa: un fenomen en auge. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNIQUES DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a , b , c , d , e , f , g , i h.</p> <p>3. CONFLICTES I CANVIS DE LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XX (CE3, CE 4, CE5, CE6, CE7, CE9) e , f , g.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a , b , c , d , e , f , g , h , i.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comenta una fotografia i un text sobre les figures d'Hitler i Mussolini i l'ascens dels règims totalitaris feixista i nazi en diferents països europeus, i analitza els trets i la pervivència fins hui de les seues idees i símbols. ▪ Localitza en una línia del temps quan van arribar en poder Hitler i Mussolini i els països en els quals es van implantar dictadures. ▪ Descriu el context de la crisi de les democràcies i les dictadures en el període d'entreguerres. ▪ Reconeix les característiques de la ideologia feixista i analitza les seues bases socials. ▪ Comenta la crisi del règim liberal italià després de la Primera Guerra Mundial i explica com va arribar Mussolini al poder del feixisme; identifica en un text els principis polítics del Partit Nacional Feixista. ▪ Explica quin paper exercia la dona a la Itàlia feixista i com va ser expulsada del món laboral i discriminada en l'educació. ▪ Descriu el procés que va seguir Alemanya des de la República de Weimar fins a la dictadura nazi i el naixement del Tercer Reich, explicant els començaments del nazisme i la crisi de la república. ▪ Analitza les polítiques econòmiques per a fer front a la Gran Depressió; assenyalava el fracàs de les polítiques tradicionals, explica les polítiques intervencionistes i valora el pronòstic de Keynes sobre les conseqüències de les condicions imposades als vençuts. ▪ Comenta els principals aspectes de la política nazi: adoctrinament i propaganda, racisme i antisemitisme, autarquia i rearmament. ▪ Analitza una pel·lícula realitzant la presentació, el comentari de la pel·lícula i valora la fiabilitat de la informació que conté. ▪ Realitza la comparació de gràfics i valora la importància històrica i la utilitat de les dades que contenen. ▪ Analitza documents sobre «les tres nits nazis» i participa en un debat sobre la seua rellevància i opina si són èticament justificables. ▪ Llig i comenta textos sobre el fenomen en auge de la dreta radical a Europa. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatge 			

11 La Segona Guerra Mundial			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>La ofensiva final</p> <p>El cartell i el text sobre el final de la Segona Guerra Mundial propiciarà la reflexió de l'alumnat sobre la guerra, sobre l'Holocaust i sobre el grau de crueltat que poden arribar a generar els conflictes entre les nacions.</p> <p>Al llarg de la unitat els estudiants aprofundiran en:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Orígens i causes de la guerra. ▪ El desenvolupament de la guerra. ▪ El «nou ordre» nazi a Europa. ▪ Les conseqüències de la guerra. ▪ Comentari d'un cartell i textos. ▪ Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. ▪ Comentari de notícies de premsa. ▪ Valoració del progrés del seu aprenentatge. ▪ Cap a l'Agenda 2030. Les altres víctimes de la guerra. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a , b , c , d , e , f , g , i h.</p> <p>3. CONFLICTES I CANVIS DE LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XX (CE3, CE 4, CE5, CE6, CE7, CE9) e , f , g.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a , b , c , d , e , f , g , h , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comenta un cartell i un text sobre la Segona Guerra Mundial i relaciona les fites esmentades en el text amb els quals apareixen en una línia del temps des de l'inici de la guerra fins a la rendició del Japó. ▪ Explica els orígens i les causes de la Segona Guerra Mundial. ▪ Analitza les innovacions tècniques i la tàctica militar d'Alemanya que van ser decisives per al desenvolupament de la guerra, i descriu les fases de la guerra. ▪ Explica el nou ordre establert en una Europa dominada per Alemanya; comenta l'explotació econòmica dels països conquistats i reconeix el paper del col·laboracionisme i de la resistència. ▪ Descriu les conseqüències de la guerra: pèrdues humanes, efectes morals, conseqüències econòmiques i polítiques. ▪ Explica la finalitat de la Conferència de Ialta, la Conferència de Potsdam i la Conferència de París. ▪ Explica la creació de l'Organització de les Nacions Unides i reconeix els seus fins i la seua estructura. ▪ Comenta notícies de premsa identificant la línia editorial, la presentació gràfica i el gènere periodístic, analitzant les idees principals i valorant les dades mitjançant el reconeixement dels factors ideològics i socials que puguen condicionar la informació. ▪ Explica com van col·laborar les dictadures en la guerra mundial. ▪ Analitza documents sobre exemples d'abús de la força en la guerra i participa en un debat sobre l'existència de tribunals internacionals per a jutjar crims de guerra i expressa si l'ús dels mitjans militars és lícit per a defensar la democràcia. ▪ Llig i comenta textos sobre les esclaves sexuals, altres víctimes de la guerra. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

12 La Guerra Freda			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>El pont aeri de Berlín</p> <p>L'anàlisi d'una fotografia i un text que il·lustra la iniciativa del pont aeri per a enviar subministraments a Berlín, pràcticament destruïda després de la Segona Guerra Mundial serveixen per tal de valorar l'abast de les guerres. Analitzarem aquest conceptes per tal d'entendre què va ser la Guerra Freda i quines conseqüències va tindre la cursa armamentística i espacial:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gènesi de la Guerra Freda (1945-1947). La màxima tensió (1948-1953). La coexistència pacífica (1954-1975). Rebrot i final de la Guerra Freda (1976-1991). Comentari de fotografies i textos. Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. Anàlisi d'una imatge. Valoració del progrés del seu aprenentatge. Cap a l'Agenda 2030. La lluita per la pau. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a , b , c , d , e , f , g , i h.</p> <p>4. EL MÓN BIPOLAR (CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE 9). a , b , c , d , e , f.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a , b , c , d , e , f , g , h , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Comenta una fotografia i un text sobre la Guerra Freda i explica si la por a una guerra nuclear va evitar el conflicte bèl·lic. Interpreta una línia del temps de la Guerra Freda i explica per què s'ha denominat així a aquest període i reconeix els enfrontaments que es van produir fora d'Europa. Reconeix la concepció política, econòmica i ideològica dels blocs implicats en la Guerra Freda i explica les característiques i detalla formes d'enfrontament. Analitza les dues visions de la geopolítica després de la Segona Guerra Mundial, la dels Estats Units i la soviètica. Describeix els moments de màxima tensió i comenta la divisió econòmica d'Europa, un mapa sobre la divisió d'Alemanya i Berlín, la creació dels blocs militars i l'ampliació dels blocs. Describeix el canvi de líders i el començament de la distensió en el període de coexistència pacífica. Analitza els conflictes interns de cada bloc: la dissidència en el bloc comunista i les dissensions a Occident; i els conflictes entre els blocs: la segona crisi de Berlín, la crisi de Cuba i la guerra de Vietnam. Comenta els nous factors de distensió i explica el rebrot i el final de la Guerra Freda. Opina si estan justificades les intervencions exteriors en la Guerra Freda. Comenta la importància donada a la carrera espacial en els dos blocs. Realitza l'anàlisi d'una imatge del mural titulat «Déu meu, ajuda'm a sobreviure a aquest amor mortal» valorant la seua importància com a document històric segons la seua representativitat, intencionalitat i objectivitat. Analitza documents sobre la Guerra Freda i participa en un debat sobre els beneficis tecnològics i econòmics de la carrera armamentística i sobre els serveis d'espionatge. Llig i comenta textos sobre la lluita per la pau, analitzant textos i fotografies de moviments i manifestacions pacifistes. Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

13 Evolució dels dos blocs en un món bipolar			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>L'avanç econòmic dels EUA</p> <p>La fotografia de la primera trobada entre el president estatunidenc Ronald Reagan i el líder soviètic Mijail Gorbaxov el 19 de novembre de 1985 a Ginebra per a parlar de les relacions diplomàtiques internacionals i el text sobre la transformació del capitalisme, permetrà a l'alumnat reflexionar sobre l'evolució dels blocs de la Guerra Freda i opinar sobre el sistema econòmic que considere més eficient. Estudiarem:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Els aspectes en els quals s'incideix en aquesta unitat són els següents: ▪ L'evolució del bloc capitalista. ▪ els Estats Units. ▪ L'evolució d'Europa occidental. ▪ El marc asiàtic del capitalisme. ▪ La Unió Soviètica. ▪ Les democràcies populars a Europa oriental. ▪ la Xina, un altre gegant comunista. ▪ L'expansió del comunisme per Àsia i Àfrica. ▪ L'enfonsament del bloc comunista. ▪ Comentari de fotografies i textos. ▪ Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. ▪ Valoració del progrés del seu aprenentatge. ▪ Cap a l'Agenda 2030. Treball i economia en els dos sistemes polítics. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. i h.</p> <p>4. EL MÓN BIPOLAR (CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE 9). a. , b. , c. , d. , e. , f.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comenta una fotografia de la primera trobada entre el president estatunidenc Ronald Reagan i el líder soviètic Mijail Gorbaxov el 19 de novembre de 1985 a Ginebra i un text sobre la transformació del capitalisme. ▪ Analitza la línia del temps del període comprès entre 1948 i 1991 i localitza esdeveniments rellevants. ▪ Descriu l'evolució del bloc capitalista, analitzant el període d'expansió econòmica i el de crisi econòmica; estableix la cronologia dels cicles econòmics capitalistes i assenyalas el moment en el qual estariem en l'actualitat. ▪ Analitza les dues visions de la geopolítica després de la Segona Guerra Mundial, la dels Estats Units i la soviètica. ▪ Descriu l'evolució econòmica dels Estats Units, la política exterior i analitza el seu lideratge mundial. ▪ Explica com es va produir la reconstrucció d'Europa occidental i el procés d'unitat europea; analitza les dictadures del sud d'Europa i explica què és l'Estat del benestar. ▪ Explica el marc asiàtic del capitalisme, comentant el creixement al Japó i l'aparició dels dracs asiàtics. ▪ Comenta el context dels últims anys de Stalin en la Unió Soviètica i el procés de la desestalinització fins a l'immobilisme. ▪ Explica el pas de la reactivació a la paràlisi de l'economia soviètica. ▪ Analitza la situació de les democràcies populars a Europa oriental que instauren el model comunista. ▪ Explica la crisi de les economies comunistes a Europa. ▪ Descriu la implantació del comunisme a la Xina i el model maoista: explica com es va transformar la Xina a la mort de *Mao. ▪ Analitza l'expansió del comunisme per Àsia i per Àfrica. ▪ Descriu l'enfonsament del bloc comunista. ▪ Analitza documents sobre els dos models econòmics, el capitalista i el comunista, i participa en un debat sobre la relació de l'empresa i la tecnologia en tots dos sistemes. ▪ Llig i comenta textos sobre el treball i l'economia en els dos sistemes polítics. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

14 El procés de descolonització			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>La independència de Djibouti</p> <p>El mural i el text inicials sobre la independència de Djibouti fa reflexionar a l'alumnat sobre les raons per les quals molts pobles colonitzats desitgen la seua independència. Al final de la unitat l'alumnat valorarà l'herència colonial. Tractarem aquests temes:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Els aspectes en els quals s'incideix en aquesta unitat són els següents: ▪ Concepte i causes de la descolonització. ▪ Etapes del procés descolonitzador. ▪ La descolonització d'Àsia. ▪ Orient Pròxim i el Magreb. ▪ La independència de l'Àfrica subsahariana. ▪ L'herència colonial. ▪ Comentari d'un mural i de textos. ▪ Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. ▪ Elaboració d'un treball d'Història. ▪ Valoració del progrés del seu aprenentatge. ▪ Cap a l'Agenda 2030. Independència política i desenvolupament econòmic. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a , b , c , d , e , f , g , i h.</p> <p>4. EL MÓN BIPOLAR (CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE 9). g.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a , b , c , d , e , f , g , h , i.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Comenta i relaciona l'escena representada en un mural i el contingut d'un text sobre la independència de Djibouti en 1977. ▪ Comenta les dades d'una taula sobre l'evolució socioeconòmica de Djibouti i valora les repercussions de la independència. ▪ Explica el concepte i les causes de la descolonització, com l'impacte de la Segona Guerra Mundial, l'aparició de moviments anticolonialistes, els canvis en l'opinió pública, la rendibilitat dels imperis, la influència de la Guerra Freda i els principis de la Conferència de Bandung. ▪ Descriu les etapes del procés descolonitzador i assenyalà a quines zones va afectar cadascuna. ▪ Analitza la descolonització d'Àsia, explicant la independència de l'Índia de l'Imperi britànic i la de les colònies franceses i holandeses. ▪ Indica els problemes de la descolonització a Orient Pròxim i explica la creació de l'Estat d'Israel i dels nous Estats àrabs. ▪ Explica la descolonització al Magreb: la independència d'Algèria i del Marroc; analitza la creació del Front Polisari al Sahara Occidental. ▪ Explica la descolonització en els territoris colonials britànics, francesos, portuguesos i del Congo Belga, situats a l'Àfrica subsahariana. ▪ Analitza els problemes sorgits en els nous països descolonitzats i explica l'aparició del concepte de Tercer Món. ▪ Descriu l'evolució econòmica dels nous països. ▪ Elabora un treball d'Història seguint les següents pautes: triar el tema, formular una hipòtesi de treball, elaborar un esquema o guió, recopilar informació, redactar el treball i les conclusions i citar la bibliografia utilitzada. ▪ Analitza documents sobre la pervivència de la fam a Àfrica comentant taules, mapes i textos, i participant en un debat sobre la relació entre el model de descolonització i les crisis alimentàries. ▪ Llig i comenta textos sobre la independència política i el desenvolupament econòmic i analitza les polítiques dels països, la labor d'organismes com l'ONU i les ONG i les accions individuals necessàries per a disminuir l'empobriment. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

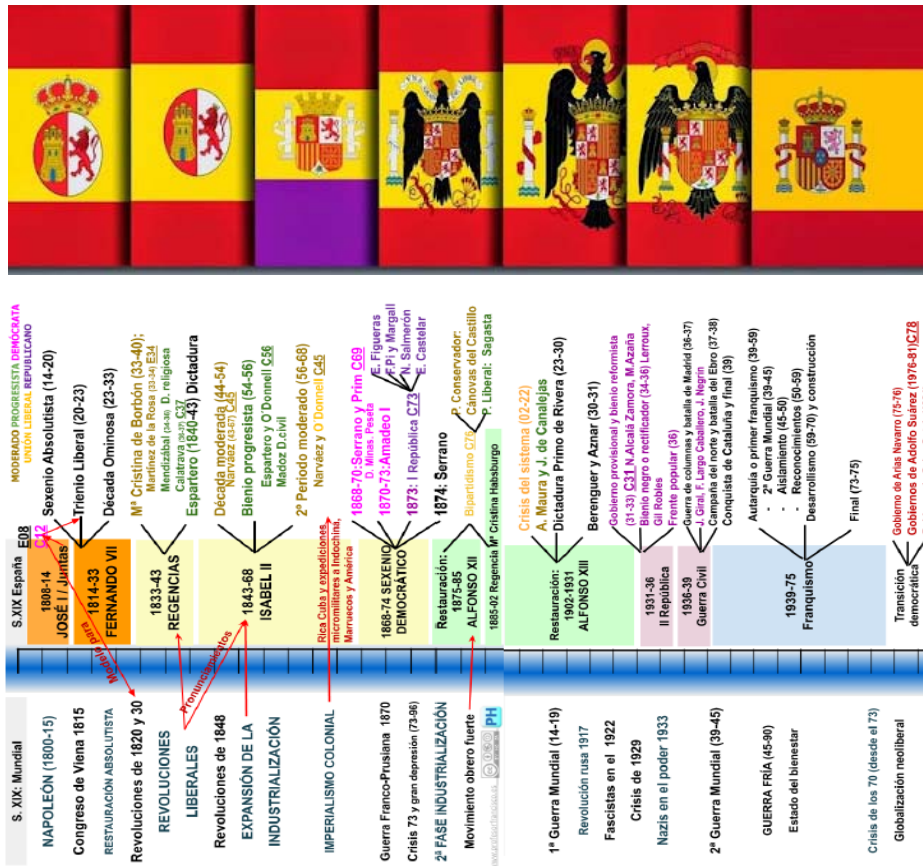
15 Amèrica als segles XX i XXI			Núm. sessions
			12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>Una massa de pobres</p> <p>La foto del carrer de Nova York en la qual s'instal·lava la immigració italiana i l'article periodístic sobre la pobresa propicien la reflexió sobre situacions similars que es donen en l'actualitat, motivant així a l'alumnat per a fer-se preguntes sobre els problemes de la immigració. En aquesta unitat, l'alumnat coneixerà:</p> <ul style="list-style-type: none"> Els Estats Units (1898-1929). Amèrica Llatina: l'època dels radicalismes (1900-1929). els Estats Units: del crac de 1929 la Guerra Freda (1929-1960). Amèrica Llatina: populisme i dictadures (1929-1960). els Estats Units: de Kennedy a Biden (1961-2021). Revolució i populisme a Amèrica Llatina (1960-2020). Comentari de fotografies i textos. Interpretació de línies del temps i mapes. Anàlisi del missatge de text i imatge. Valoració del progrés del seu aprenentatge. Cap a l'Agenda 2030. Un problema racial als Estats Units. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a, b, c, d, e, f, g, i, h.</p> <p>4. EL MÓN BIPOLAR (CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE 9). a, b, c, d, e, f, g.</p> <p>5. EL MÓN ACTUAL (CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE8, CE 9). a, b, c, d, e, f, g, h.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a, b, c, d, e, f, g, h, i.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Comenta i relaciona l'escena representada en una fotografia d'un carrer de Nova York en 1900 i el contingut d'un article de premsa sobre la massa de pobres que vivien als Estats Units en començar el segle XX i explica el paper de la immigració italiana en el desenvolupament dels Estats Units. Utilitza Google Street View per a navegar per un carrer i identificar els canvis que ha experimentat des de 1900 fins hui. Explica la situació dels Estats Units a principis del segle XX i analitza els factors del seu expansionisme, la seua posició en la Primera Guerra Mundial i el conservadorisme i la prosperitat de la dècada de 1920. Describeix l'economia exportadora de matèries primeres d'Amèrica Llatina entre 1900 i 1929, l'intervencionisme dels Estats Units, el sistema polític oligàrquic derivat del creixement i l'aparició dels radicalismes. Explica els objectius de la Revolució mexicana i reconeix als seus líders. Explica la situació dels Estats Units des del crack de 1929 fins a la Guerra Freda, analitzant la Gran Depressió i el "New Deal" de Roosevelt, la seua intervenció en la Segona Guerra Mundial i els seus esforços per contindre el comunisme durant la Guerra Freda. Analitza els efectes de la Gran Depressió a Amèrica Llatina i el populisme com a resposta a la crisi. Explica la posició d'Amèrica Llatina davant la Segona Guerra Mundial. Describeix els canvis socials que es van produir als Estats Units des de la Nova Frontera de Kennedy fins al segle XXI amb Biden, comentant la lluita pels drets civils, l'era conservadora de Reagan, el final de la Guerra Freda i l'hegemonia estatunidenca i la política i els moviments socials dels governs de Bush, Obama, Trump i Biden en el segle XXI. Explica la Revolució cubana i analitza el seu programa; descriu el període que va de 1960 a 2020 a Amèrica Llatina, assenyalant els moviments colpistes, les guerrilles i les dictadures que estan en el poder, i analitza l'auge del populisme en el segle XXI. Analitza el missatge d'un text acompanyat per una imatge i valora la importància que té com a part del discurs ideològic d'una època. Analitza gràfics sobre l'emigració hispana als Estats Units i participa en un debat sobre la influència que té i sobre la segregació cap a aquesta comunitat. Llig i comenta textos sobre el problema racial als Estats Units i analitza els principals esdeveniments de la història de la segregació racial des de 1930. Comprova el progrés dels seus aprenentatges 			

16 Geopolítica del segle XXI			Núm. sessions
			12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>El G-20</p> <p>L'anàlisi d'un mapa del G-20 i un text sobre la història d'aquest fòrum explica el pas de la bipolaritat a la multipolaritat i el paper moderador i mediador d'aquest grup en les relacions internacionals. Analitzarem diversos conceptes per tal de valorar la utilitat d'aquest fòrum per aconseguir la pau mundial:</p> <ul style="list-style-type: none"> El nou ordre internacional. Els conflictes del segle XXI. Terrorisme i nous conflictes. Cap a un nou ordre mundial. Comentari de fotografies i textos. Interpretació de línies del temps i mapes. Valoració del progrés del seu aprenentatge. Cap a l'Agenda 2030. Immigrants i refugiats. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , i. h.</p> <p>5. EL MÓN ACTUAL (CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE8, CE 9). a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. .</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Analitza i comenta un mapa i sobre el G-20 i un text sobre la seua creació i el seu objectiu, i reflexiona sobre el nou ordre internacional i la pau mundial. Descriu el nou ordre mundial i destaca la pervivència de l'hegemonia dels Estats Units; identifica les potències emergents i comenta les seues polítiques. Explica la situació de les relacions internacionals a Europa i descriu els seus problemes geopolítics. Analitza els trets més nous dels conflictes que es donen en l'actualitat i comenta les dues guerres del Golf, els conflictes als Balcans, els dels territoris *exsoviéticos i els d'Àfrica, les guerres de Síria i Iemen a Orient Pròxim. Descriu el fenomen del terrorisme i analitza els seus objectius polítics o ideològics; explica el terrorisme d'Al-Qaeda i l'Estat Islàmic, i reconeix els principals atemptats i les seues conseqüències. Explica la situació de totes les víctimes dels conflictes. Reconeix els nous problemes que es donen en el món actual, com els Estats fallits i els *ciberconflictes. Analitza els canvis de les relacions internacionals i reconeix els factors que dificulten el consens del nou ordre mundial. Analitza documents sobre el fenomen de les noves fronteres i participa en un debat sobre l'existència de murs i tanques frontereres en un món globalitzat; opina sobre les barreres mentals que creguen els murs físics. Llig i comenta textos sobre immigrants i refugiats i analitza les diferències que observa en imatges entre els refugiats del segle passat i d'aquest, així com el motiu de l'augment d'immigrants i refugiats que són menors no acompanyats. Comprova el progrés dels seus aprenentatges 			

17 Crisis i canvis a un món connectat			Núm. sessions
			10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>La societat de la immediatesa</p> <p>La lectura del text sobre la societat de la immediatesa i la imatge que reflecteix el món interconnectat serveix per tal d'analitzar la relació entre aquest món connectat i la globalització i propiciar la reflexió de l'alumnat sobre els canvis que la ciència i la tecnologia introdueixen en la nostra vida quotidiana. Per això, estudiarem:</p> <ul style="list-style-type: none"> La globalització i els seus efectes. De la crisi econòmica de 2008 a la crisi pandèmica de 2020. Els canvis polítics. Els canvis socials. Canvis socioculturals i avanços científics i tecnològics. Comentari d'imatges i textos. Interpretació de línies del temps, gràfics i mapes. Cerca de recursos en internet. Valoració del progrés del seu aprenentatge. Cap a l'Agenda 2030. La integració dels avanços tecnològics en les empreses. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3 - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3. - 8.4</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. CONCEPTES, MÈTODES I TÈCNiques DE LA CIÈNCIA HISTÒRICA (CE1, CE2, CE8) a , b , c , d , e , f , g , i h.</p> <p>5. EL MÓN ACTUAL (CE3, CE4, CE5, CE6, CE7, CE8, CE 9). a , b , c , d , e , f , g , h.</p> <p>6. CONSCIÈNCIA CÍVICA I CIUTADANA (totes les CE) a , b , c , d , e , f , g , h , i.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Comenta un text sobre la societat de la immediatesa, explica la relació del món interconnectat amb la globalització i valora com transformen la nostra vida la ciència i la tecnologia. Assenyalta els canvis socials de les últimes dècades que considera més rellevants. Explica els trets de la globalització i analitza l'origen i els factors que la van produir: la ideologia neoliberal, la societat de la informació i la liberalització dels mercats financers. Reconeix les crítiques als postulats neoliberals que realitzen els moviments antiglobalització. Analitza els punts de vista sobre la globalització i reconeix els arguments dels qui creuen que és un exercici de prosperitat i els que opinen que genera desigualtats. Explica les etapes en les quals es va desenvolupar la crisi econòmica que va començar en 2007 als Estats Units i la crisi de la pandèmia de 2020, valorant els canvis i transformacions econòmiques i socials que va provocar. Analitza els canvis polítics de l'època de la globalització i assenyalta les dificultats dels règims democràtics; estableix la relació entre els drets humans i la globalització. Analitza els motius de l'auge de l'extrema dreta i el problema de la migració, interpretant un mapa del món amb els moviments migratoris en el segle XXI. Indica els canvis socials i polítics que van transformar el paper tradicional de la dona i analitza les dades sobre les titulades universitàries a la Unió Europea en 2017 i un mapa que reflecteix la presència de la dona en els Parlaments nacionals en 2018. Describeix la societat postindustrial, el model de societat al qual s'ha arribat per la globalització i l'aplicació de les noves tecnologies a l'economia. Explica els moviments socials que van sorgir en el món des de la crisi de 2008. Reconeix la preocupació pel medi ambient i les mesures que han pres els governs per a conservar-lo; analitza la controvèrsia sobre el canvi climàtic. Describeix les transformacions socioculturals, els canvis en la religiositat i la tendència a la secularització, i els avanços científics i tecnològics que s'han produït en el segle XXI. Realitza cerques de recursos en internet amb criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat, seleccionant els resultats de manera crítica i respectant la propietat intel·lectual en utilitzar-los. Analitza documents sobre la crisi econòmica i participa en un debat sobre les propostes per a eixir de la crisi. Llig i comenta textos sobre la integració dels avanços tecnològics en les empreses. Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

HISTÒRIA D'ESPANYA CONTEMPORÀNIA

2n Batxillerat - Programació d'aula - Curs 2024-25

<https://www.profesorfrancisco.es/2009/11/historia-de-espana.html>

CONTINGUT

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat
 2. Gestió de espais, materials i temps.
 3. Unitats didàctiques.
- (Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Antonio Ortiz López
(cap de departament i catedràtic de secundària)

HISTÒRIA D'ESPANYA CONTEMPORÀNIA DE 2n DE BATXILLERAT. PROGRAMACIÓ D'AULA.

Aquest annex conté la programació d'aula d'Història d'Espanya Contemporània per al 2n curs del Batxillerat. Conté l'explicació i seqüenciació de les unitats didàctiques a ensenyar. Té com a marc de referència les pàgines inicials de la present programació, és a dir, la proposta pedagògica del nostre departament per a aquesta etapa educativa postobligatòria. Hem d'advertir que **és un document obert perquè serà objecte de revisió al terme de cada curs**, a fi de modificar, suprimir o afegir tot allò que l'avaluació de la nostra pràctica docent ens aconselle.

Aquesta programació d'aula s'ha elaborat partint de la idiosincràsia dels grups (és a dir, les característiques del nostre alumnat), els materials curriculars, espais i temps disponibles; és a dir, hem acomodat la nostra programació d'aula a les condicions espai / temporals existents.

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat

Aquest curs tenim docència en 2 grups de 2n de Batxillerat; un de la modalitat científica i tecnològica (A) i l'altre de la modalitat humanística i social (B). Les seues dades són:

	Grup 2n Batx. - A	Grup 2n Batx. - B
Número d'alumnat	21	21
Número de repetidors/es	0	1
Número d'ACIs	0	1
Número d'ANESE	0	0
Espai /aula assignada	<i>Sense aula</i>	<i>Sense aula</i>
Horari		
Dilluns		
Dimarts	8:55 – 9:50	12:10 – 13:05
Dimecres		11:15 – 12:10
Dijous	14:20 – 15:15	
Divendres	11:15 – 12:10	8:55 – 9:50

Com que **no** tenim alumnat amb dictamen d'ANESE, les nostres mesures d'inclusió seran aplicades individualment a cada ú d'ells conforme s'exposa a l'apartat corresponent de la proposta pedagògica del departament, document del qual aquest es annex.

2. Gestió de espais, materials i temps.

Els espais assignats són aules amb suficient espai per tal de moure les taules i poder treballar circumstancialment en grup sempre que siga necessari. Ara bé, estarem a allò que l'equip docent acorde per tal de mantindre l'orde a classe. La disposició més habitual de les taules serà: 4 files de 2 línies de taules orientades cap a la pissarra. Aquesta és de clarió però disposa també d'una superfície annexa on es pot projectar. A l'aula tenim projector, ordinador i connexió a Internet, per la qual cosa intentarem usar els nostres materials digitals. També tenim a les aules prestatgeries amb llibres de temes variats, que poden ser usats com a recurs de lectura.

En quant a les **activitats extraescolars**, no proposem cap per dues raons: (1) aquest curs és molt curt i té com a objectiu principal donar un temari i abastir uns objectius i competències assenyalades per a les proves d'accés a la universitat que excedeixen del temps dispostat durant el curs; (2) el departament d'orientació dissenya la visita als campus universitaris i a altres activitats que faciliten a l'alumnat la tria de decisions professionals i acadèmiques per al seu futur més pròxim i hi colaborem. No obstant això, sempre que siga possible, participarem en activitats extraescolars proposades i organitzades per altres departaments.

Hem triat com a recurs principal el llibre de text **GRENCE RUIZ, Teresa (dir.) *Història d'Espanya Contemporània de 2n de Batxillerat. Projecte construït mons d'Editorial Santillana*** per les raons següents: té un enfocament multidisciplinari que planteja situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat que envolta l'alumnat, afavorint un aprenentatge competencial, personalitzat i molt compromès amb els Objectius Sostenibles de Desenvolupament (OSD) de l'Agenda 2030. A més a més, compta amb un complet material digital i treballa l'alfabetització informacional i les competències STEAM. Ara bé, el professorat pot triar lliurament d'aquest material el que en cada moment siga més adient per a treballar a l'aula, inclús pot substituir-lo per recursos didàctics pròpiament elaborats pel docent o adaptats d'altres fonts. Entre els recursos que anomenem **"altres fonts"**, usarem: atlas, quadern o diari d'aprenentatge de l'alumnat (que és un instrument i registre de mesura dels criteris d'avaluació), blogs, webs, googlemaps i altres que Internet puga oferir per tal de reforçar, ampliar o facilitar l'aprenentatge dels sabers bàsics i les competències específiques de la nostra matèria (vídeos curts, documents audiovisuals, etc.).

En quant a la **temporalització** dels continguts que treballarem al llarg del curs, la taula següent mostra una aproximació:

Trim.	Unitats didàctiques		Situació d'aprenentatge	Data aprox. començament	Número de Sessions
1	1	El segle XVIII: reformisme borbònic i Il·lustració	Recuperació i renovació	setembre	6
	2	La fi de l'Antic Règim i la revolució liberal	El significat de la Constitució de 1812	octubre	10
	3	El regnat d'Isabel II	Isabel II, reina dels liberals?	novembre	10
	4	Sexenni revolucionari i monarquia de la Restauració	El poder de la Corona en la monarquia restaurada	desembre	10
2	5	Transformacions econòmiques i socials del segle XIX	El despertar de la lluita obrera	gener	10
	6	El regnat d'Alfons XIII: la crisi de la Restauració	Paraules de la Regent davant el Congrés dels Diputats	febrer	10
	7	Canvis econòmics i socials del primer terç del segle XX	Els canvis al començament del segle XX	febrer	6
	8	La Segona República	Alfons XIII s'acomiada d'Espanya	març	10
3	9	La Guerra Civil	Violència i odi en la Guerra Civil	març	6
	10	Postguerra i dictadura franquista (1939 – 1959)	Un periodista pregunta a Franco si és un dictador	abril	9
	11	De la consolidació al final del franquisme	El procés de Burgos de 1970	abril	9
	12	Transició i democràcia	La proclamació de Joan Carles de Borbó com a rei	maig	6
	13	L'Espanya del segle XXI	El moviment 15-M	maig	6

3. Unitats didàctiques. (Taules mostrant les competències específiques, situacions d'aprenentatge i els criteris i d'avaluació).

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un pla d'acció amb un conjunt d'actuacions que possibiliten la consecució del perfil d'eixida mitjançant l'abastiment de les competències específiques de la nostra àrea, mesurades en el seu grau d'abastiment pels instruments d'avaluació i els criteris que figuren en la proposta pedagògica del departament, a la qual cal referir-se per tal d'entendre la nomenclatura que apareix a les taules següents.

La aplicació d'aquesta programació d'aula ha de ser, per força, flexible. Als apartats anteriors hem de referir-nos per tal d'adaptar el catàleg d'intencions presentat a la realitat de l'aula. Aquesta experimentació ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament, afavorint la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs. A més a més, hem d'afegir les directrius de la comissió avaluadora de les proves d'accés a la Universitat d'aquesta àrea, que ens fiquen els punts essencials a treballar i inclús el mètode, perquè fixa un tipus de prova externa que ha de superar el nostre alumnat, prova que experimentarem cada trimestre.

Als quadres següents es mostra una correlació de les unitats didàctiques i el seu contingut relacionant situacions d'aprenentatge, competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació associats. La nomenclatura procedeix de l'empleada al precedent **document base "Proposta pedagògica del departament de Geografia i Història per a Batxillerat"**, en concret a les pàgines corresponents als apartats assenyalades en cada columna de les taules següents.

1 El segle XVIII: reformisme borbònic i Il·lustració			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>Recuperació i renovació Després de la depressió del segle XVII espanyol que va suposar la fi de l'imperi dels Àustries, a pesar de ser el segle d'Or de les lletres espanyoles, el segle XVIII va suposar certa recuperació econòmica i certa renovació política de la mà dels Borbons. La centralització administrativa va derivar en l'actual divisió en províncies; la uniformització de l'Estat donà lloc als nacionalismes perifèrics i les expedicions marítimes junt amb la Il·lustració espanyola varen suposar al temps del despotisme il·lustrat de Carles III, una mena de renovació cultural. Però el segle es tanca amb la crisi que va suposar el regnat de Carles IV, molt afectat pels esdeveniments del país veí. L'alumnat haurà d'entendre aquesta unitat didàctica com l'origen de la contemporaneïtat.</p> <p>Per tot això, tractarem aquests conceptes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Canvi dinàstic i Guerra de Successió • L'absolutisme borbònic i la seua política exterior • Despotisme Il·lustrat i reformisme • Economia i societat del segle XVIII • La cultura en la Il·lustració espanyola • Carles IV: la crisi de la monarquia absoluta 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a. , b. , c. , d. , e. , f. , g.</p> <p>2. Reptes del món actual b. , c. , d. f. i g.</p> <p>3. Compromís cívic a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investiga sobre el paper d'Espanya en la conquesta, exploració i colonització d'Amèrica • Analitza l'administració de les Índies i les possibles causes del descontent dels criolles. • Després de visionar el documental sobre l'expedició de Malaespina, l'alumnat fa un monogràfic sobre altres expedicions científiques espanyoles d'aquest segle per tal d'entendre la situació de la intel·lectualitat d'aleshores. • A partir de diferents texts seleccionats, l'alumnat haurà de fer una síntesi del moviment de la Il·lustració espanyola, amb xicotetes viografies dels seus protagonistes i ficant de relleu la seua obra i contribució a la modernitat d'Espanya • Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. • Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica • Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

2 La fi de l'Antic Règim i la revolució liberal			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>El significat de la Constitució de 1812</p> <p>Amb una imatge i un text sobre la constitució de Cadis, l'alumnat haurà de valorar el progrés des d'aleshores aconseguit, fent una ullada als continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crisi de la monarquia absoluta i guerra del Francès • Les Corts de Cadis i la seua obra • La restauració de l'absolutisme (1814 - 1820) • El Trienni Liberal (1820 - 1823) • La segona restauració absolutista (1823 - 1833) • La independència de les colònies americanes 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. i i.</p> <p>2. Reptes del món actual b. , c. , d. f. i g.</p> <p>3. Compromís cívic a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fa una presentació audiovisual curta sobre el paper de les dones en l'emancipació americana • Analitza la constitució de Cadis i fa un quadre amb els seus elements principals, que anirà completant al llarg de curs afegint les mateixes de les constitucions posteriors • Elabora un eix cronològic per tal d'aclarir la simultaneïtat de la guerra del Francès amb la revolució liberal de Cadis • Elabora un eix cronològic per tal de resumir l'història del regnat de Ferran VII, marcant clarament les seues etapes • Fa un mapa conceptual amb les causes i evolució de l'emancipació de les colònies americanes • Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. • Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica • Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

3 El regnat d'Isabel II			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>Isabel II, reina dels liberals?</p> <p>La revolució liberal va consolidar-se definitivament durant la regència de Mª Cristina de Borbón, mare de Isabel II. El regnat de la filla de Ferran VII suposa la construcció de l'estat liberal a Espanya, ple de pronunciaments militars i, inclús amb dues guerres civils carlines. L'alumnat haurà d'entendre l'evolució dels partits liberals i el paper dels militars en la política d'aquest temps de certa inestabilitat i valorar les diferències que troba amb el moment present, adonant-se que aquella època hi es antecedent immediat d'aquesta.</p> <p>Analitzarem els continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La Regència de María Cristina (1833 – 1840) • La Regència d'Espartero (1840 – 1843) • La Dècada Moderada (1844 – 1854) • El Bienni Progresista (1854 – 1856) • L'hegemonia de la Unió Liberal (1856 – 1868) 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a. , b. , d. , e. , f. , g. , h. , i. , j. , k.</p> <p>2. Reptes del món actual b. , c. , d. f. i g.</p> <p>3. Compromís cívic a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fa un eix cronològic per de tal de clarificar totes les etapes d'aquest període i un mapa conceptual amb la filogènia i trets dels partits polítics d'aquesta època • Elabora una presentació audiovisual curta sobre la Vicalvarada i la Nit de Sant Daniel aclarint si varen ser processos revolucionaris o no • Analitza la crisi econòmica de 1866 com la base del camí que porta al Pacte d'Ostende i la posterior revolució de setembre de 1868 que derroca a Isabel II • Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. • Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica • Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

4 Sexenni revolucionari i monarquia de la Restauració			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>El poder de la Corona en la monarquia restaurada</p> <p>Entre 1868 i 1898 se desenvolupa a Espanya un període que alterna la inestabilitat i l'assaig en fals d'una monarquia constitucional i una república durant el sexenni democràtic, seguit d'una dictadura i l'establiment al 1875 del sistema canovista, que donà a Espanya estabilitat fins als principis del pasat segle, al preu d'establir un sistema polític oligàrquic, catòlic i amb frau electoral que va tindre a la crisi de 1898 el punt d'inflexió que li porta a la seua extinció dins d'una forta polarització social. Els grups exclosos d'aquest sistema, l'oposició a la Restauració, són la base de la fallida de la Segona República i l'esclafit de la guerra civil. L'alumnat haurà de comprendre aquest període com la base de tots els conflictes dels inicis del segle pasat, valorant la ineficàcia de l'estabilitat política sense democràcia.</p> <p>Analitzarem els continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De la Revolució de Setembre a la regència de Serrano • El regnat d'Amadeu I (1871 – 1872) • La Primera República (1873) • La qüestió social i la guerra de Cuba • Gènesi i funcionament del sistema de la Restauració • El regnat d'Alfons XII i la Regència de la seua vidua (1874 – 1902). El desastre de 1898. • L'oposició a la Restauració 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a. , b. , d. , e. , f. , g. , h. , i. , j. , k.</p> <p>2. Reptes del món actual b. , c. , d. f. i g.</p> <p>3. Compromís cívic a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fa un eix cronològic per de tal de clarificar totes les etapes d'aquest període i un mapa conceptual amb els trets del sistema canovista • Elabora una presentació audiovisual curta sobre la l'assassinat de Prim, aportant hipòtesi sobre els seus executors • Analitza el frau electoral com la base del caciquisme i del sistem canovista a partir de textos i documents • Sintetitza l'origen i evolució dels nacionalismes perifèrics i les relaciona amb l'Estat autònom actual • Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. • Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica • Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

5 Transformacions econòmiques i socials del segle XIX			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>El despertar de la lluita obrera Després de apropar-se a l'evolució política d'Espanya entre 1788 i 1898, en aquesta unitat l'alumnat examina el mateix període des de la perspectiva del temps històric de llarga durada, analitzant els aspectes socioeconòmics intentant trobar-los explicació a partir d'allò ja après a les unitats anteriors i completant la seua visió dels segle XIX explicant-se alguns dels fets importants que conduïren al segle pasat.</p> <p>Analitzarem els continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Els canvis demogràfics • Les transformacions agràries • Indústria i mineria • Comerç i comunicacions • Hisenda, banca i sistema monetari • La nova societat • Obrerisme i moviments socials • Les pautes culturals 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a. , b., d., f. , l., m., n., o., p., q., r., s.</p> <p>2. Reptes del món actual b., c., d. f. i g.</p> <p>3. Compromís cívic a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fa un eix cronològic per de tal de clarificar totes les etapes d'aquest període i un mapa conceptual amb els trets del moviment obrer ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre si les desamortitzacions varen ser o no una reforma agrària ▪ Analitza el problema dels transports a Espanya al segle XIX a partir de textos i documents com una de les causes del endarreriment econòmic ▪ Sintetitza l'origen i evolució del capitalisme a Espanya i entén la diferència entre revolució industrial i industrialització ▪ Analitza les condicions de vida de la classe obrera a partir de testimonis i fa una presentació audiovisual curta ▪ Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. ▪ Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica ▪ Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

6 El regnat d'Alfons XIII: la crisi de la Restauració			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>Paraules de la Regent davant el Congrés dels Diputats El regnat d'Alfons XII és un dels períodes més intensos de la història recent d'Espanya. Venint de la regència de Mª Cristina d'Augsburg, un període estable, i amb el final del nostre imperi colonial, el capitalisme d'Estat pareixia donar pas a un definitiu despegament industrial, que finalment no es va produir. La neutralitat durant la I Guerra Mundial sols va servir per tal d'augmentar la polarització social que conduí a la Segona República i la Guerra Civil. Al mateix temps, cobra força el moviment obrer amb l'exemple de la revolució bolxevic i el sistema canovista colapsa en un assaig de dictadura feixista. En canvi, assistim a una eclosió cultural sense precedents. L'alumnat treballarà tot això amb els continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Els intents de regeneració dels partits dinàstics • Els partits antidinàstics i el moviment obrer • La Primera Guerra Mundial i les seues conseqüències • El colapse del sistema liberal • La dictadura de Primo de Rivera i la caiguda de la monarquia ▪ L'Edad de Plata de la cultura espanyola 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a. , b., d., f. , l., m., n., o., p., q., r., s.</p> <p>2. Reptes del món actual b., c., d. f. i g.</p> <p>3. Compromís cívic a. , b. , c. , d. , e. , f. , g. , h. , i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fa un eix cronològic per de tal de clarificar totes les etapes d'aquest període ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre la setmana tràgica de Barcelona i el desastre d'Annual ▪ Analitza si la república va arribar per la força de les armes o per la força dels vots ▪ Sintetitza l'origen i evolució del feminisme estudiant la generació del 27 femenina ▪ Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. ▪ Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica ▪ Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

7 Canvis econòmics i socials del primer terç del segle XX			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>Els canvis al començament del segle XX Al primer terç del segle XX pareixia que Espanya anava a començar la seua fase industrial, però la crisi de 1929 i la inestabilitat del regnat d'Alfons XIII (que hem vist a la unitat didàctica anterior) va determinar un desenvolupament menor del capitalisme espanyol en comparació amb la resta d'Europa. El proteccionisme va determinar que la oligarquia no estiguera interessada en novetats tècniques, endarrerint econòmicament al país. Per altra banda, la polarització social cada vegada més evident va fer sorgir un fort moviment obrer com a alternativa al regim de la Restauració. L'alumnat haurà de valorar quines conseqüències tingueren per al futur immediat aquest panorama sociopolític espanyol de principis del segle pasat.</p> <p>Analitzarem els continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'economia espanyola en el context europeu • Les transformacions agràries i els seus límits • El desenvolupament industrial i financer • Els canvis demogràfics i socials 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a., b., d., f., g., h, i., j., l., m., n., o., p., q., r., s.</p> <p>2. Reptes del món actual b., c., d. f. i g.</p> <p>3. Compromís cívic a., b., c., d., e., f., g., h., i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elabora un eix cronològic amb totes les transformacions econòmiques d'Espanya durante el període 1900 – 1930 • Investiga i fa una presentació curta sobre “fer les amèriques”, l'esperança de la població emigrant espanyola en un futur millor • Comenta varies taules i mapes que mostren la situació de cada sector econòmic espanyol durant quest període • Fa un article d'opinió sobre “el creixement econòmic contribueix o no a reduir les desigualtats?” • Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. • Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica • Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

8 La Segona República			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>Alfons XIII s'acomiada d'Espanya Amb aquesta imatge icònica, l'alumnat serà submergit en el coneixement de l'evolució de la segona república i de la seua incapacitat per a oferir un sistema de convivència respectat per tots, caminant cap a la guerra civil, que estudiarem al tema següent.</p> <p>Analitzarem els continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proclamació de la República i període constituent • El Bienni Reformista (1931 – 1933) • Problemes i crisi del Bienni Reformista • El Bienni de Centredreta (1933 – 1935) • El Front Popular 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a., b., d., f., g., h, i., j., l., m., n., o., p., q., r., s., t., u., v.</p> <p>2. Reptes del món actual b., c., d. f. i g.</p> <p>3. Compromís cívic a., b., c., d., e., f., g., h., i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elabora un eix cronològic marcant clarament les etapes evolutives de la segona república • Elabora un mapa conceptual sobre l'evolució dels partits polítics entre 1920 i 1939 • Investiga sobre els drets de la dona durant la Segona República per a fer un informe • Fa una presentació audiovisual curta sobre les missions pedagògiques concloent què ens queda al sistema educatiu actual d'aquella república • Analitza el juí historiogràfic sobre el colp d'Estat de Sanjurjo en 1932 i la insurrecció d'Astúries i Catalunya en 1934, fent un quadre comparatiu • Investiga i fa un informe sobre el vot femení en 1931, durant els debats constituents • Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. • Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica • Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

9 La Guerra Civil			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>Violència i odi en la Guerra Civil</p> <p>Amb una imatge i un text sobre la guerra civil, l'alumnat es pregunta per quina raó va esclatar l'odi entre germans durant la guerra civil i, per tal de donar-li una explicació, treballarà aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Del cop d'estat a la Guerra Civil • Les operacions militars • El context internacional de la guerra • L'Espanya governamental • L'Espanya "nacional" o franquista • Les conseqüències de la guerra civil • El món de la cultura davant la Guerra Civil 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a., b., d., f., g., h., i., j., l., m., n., o., p., q., r., s., t., u., v.</p> <p>2. Reptes del món actual b., c., d. f. i g.</p> <p>3. Compromís cívic a., b., c., d., e., f., g., h., i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Confecciona un eix cronològic sobre l'evolució dels fronts de batalla de la guerra civil, il·lustrant-lo amb mapes ▪ Investiga sobre el comitè de no intervenció i fa un informe sobre quina ajuda estrangera va ser més decisiva per als bàndols en conflicte ▪ Fa un quadre comparatiu amb l'evolució cronològica de les dues Espanyes durant la guerra civil ▪ Fa una presentació audiovisual curta sobre les conseqüències de la guerra civil espanyola ▪ Investiga i fa una presentació audiovisual curta sobre les brigades internacionals ▪ Selecciona cartells dels dos bàndols durant la guerra i els comenta, incidint en el paper de les dones ▪ Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. ▪ Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica ▪ Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

10 Postguerra i dictadura franquista (1939 – 1959)II			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>Un periodista pregunta a Franco si és un dictador</p> <p>Comentant el text d'aquesta entrevista, inicia l'alumnat l'estudi del franquisme tenint com a missió bàsica fer una definició completa del franquisme. Per això, tindrà que treballar els continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El franquisme • Exili, repressió i oposició • Institucionalització del Nou Estat • La política exterior dels governs franquistes • Política autàrquica i recessió econòmica 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a., b., d., f., g., h., i., j., l., m., n., o., p., q., r., s., t., u., v., w., x., y.</p> <p>2. Reptes del món actual b., c., d. f. i g.</p> <p>3. Compromís cívic a., b., c., d., e., f., g., h., i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora un eix cronològic amb les fases del primer franquisme i un mapa conceptual sobre la seua forma d'Estat ▪ Compara l'educació republicana, la del primer franquisme, la del tardofranquisme i l'actual partint de diverses i adients fonts ▪ Fa una presentació curta sobre un d'aquests temes: el camp de concentració d'Albatera / la vida als anys quaranta, partint de documents adients ▪ Investiga i fa un informe de la visita d'Eisenhower a Espanya ▪ Investiga i fa una presentació audiovisual cura sobre la dona sota el franquisme ▪ Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. ▪ Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica ▪ Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

11 De la consolidació al final del franquisme			Núm. sessions	9
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>El procés de Burgos de 1970 Aquest hi és el millor espill al qual es mirava el tardofranquisme: coma règim d'altre temps, empresona a persones que no haurien de ser-hi senzillament per persecució política, davant la protesta internacional. Aquesta unitat aborda això: l'alumnat coneix ara un altre franquisme que vol homologar-se a la resta d'Europa, sense èxit.</p> <p>Analitzarem els continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tecnocràcia i desenvolupament • Creixement econòmic i canvi social • L'oposició democràtica i la repressió franquista • El règim intenta adaptar-se a la realitat social • L'agonia del franquisme • L'herència colonial 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a, b, d, f, g, h, i, j, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y.</p> <p>2. Reptes del món actual b, c, d, f, i, g.</p> <p>3. Compromís cívic a, b, c, d, e, f, g, h, i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Realitza un eix cronològic resumint les fases d'aquesta unitat didàctica ▪ Analitza la campanya 15 anys de pau del règim franquista ¿Buscava la reconciliació? ▪ Després de veure la pel·lícula <i>Bienvenido Mr Marshall</i>, l'alumnat farà un debat sobre la respknsabilitat d'Estats Units en el manteniment del franquisme ▪ Analitza la Marxa Verda i relaciona aquest succés amb la lluita del poble saharauí per tindre el seu territori. ▪ Després de realitzar entrevistes al avis de la seua família, fa un documental audiovisual amb el títol: <i>la dècada prodigiosa</i> ▪ Investiga les actuals lleis de memòria històrica interrogant-se si són suficients per a reparar a les víctimes del franquisme ▪ Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. ▪ Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica ▪ Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

12 Transició i democràcia			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)	
<p>La proclamació de Joan Carles de Borbó com a rei</p> <p>Altra imatge icònica de la nostra Història recent: aplicant el mètode de treball après des del principi de curs, l'alumnat haurà de ser capaç d'explicar el pas pacífic de la dictadura a la democràcia, valuant el món present com a hereu directe d'aquell amb tants de canvis.</p> <p>Analitzarem els continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El franquisme sense Franco • El desmantellament del franquisme • Crisi econòmica i pactes de la Moncloa • Constitució i Estat Autonòmic • Govern de Suárez i crisi d'UCD • Els governs socialistes de Felipe González • Els governs populars de José María Aznar 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3.</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps a, b, d, f, g, h, i, j, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y.</p> <p>2. Reptes del món actual b, c, d, f, i, g.</p> <p>3. Compromís cívic a, b, c, d, e, f, g, h, i.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora un eix cronològic amb els principals esdeveniments de la Transició ▪ Elabora un mural amb fotos i biografies dels polítics protagonistes de la Transició ▪ Amb els textos, fotos i documentals adients, escriu un informe sobre un d'aquest temes: el terrorisme d'ETA, Carrer Atocha, 24 io Colp d'Estat de Tejero ▪ Investiga i fa un article d'opinió sobre si ha beneficiat o no a Espanya ingressar en la UE ▪ Fa un esquema a partir dels textos constitucionals que explique el funcionament actual del nostre sistema polític democràtic ▪ Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. ▪ Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica ▪ Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

13 L'Espanya del segle XXI			Núm. sessions
			6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Especif. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (pàg. 18-19)	Sabers bàsics (pàg. 15) (transversals a totes les CE)
<p>El moviment 15-M</p> <p>Amb un text periodístic, un curtmetraje i unes fotos, l'alumnat s'apropa en primera persona amb el que va ser el moviment de protesta 15M que derivà en la creació d'un partit polític a l'esquerra del PSOE. D'aquesta forma l'alumnat entendre la recent evolució d'Espanya cap al multipartidisme, el multiculturalisme i diversos canvis socials, que conformen el reptes de l'Espanya actual, entre els quals tenim l'envelliment de la població i les desigualtats socials.</p> <p>Analitzarem els continguts següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Canvis polítics i institucionals • Els reptes actuals d'Espanya • Els canvis socials ▪ Diverses formes de cultura 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p> <p>CE 8</p> <p>CE 9</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3.</p> <p>8.1. - 8.2. - 8.3.</p> <p>9.1. - 9.2. - 9.3.</p>	<p>1. Societats en el temps w , x , y.</p> <p>2. Reptes del món actual a , b , c , d , f , g , h , i , j , k.</p> <p>3. Compromís cívic a , b , c , d , e , f , g , h , i.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Analitza les causes de l'abdicació de Joan Carles I i l'evolució política d'Espanya amb posterioritat. ▪ Fa un eix cronològic amb els principals esdeveniments ocorreguts a Espanya entre 2004 i 2024. ▪ Distingueix entre les notícies falses i les que fan opinió, de les més objectives dins de les xarxes socials fent una disertació sobre com fer aquesta distinció ▪ Analitza els diferents punts de vista sobre la LOMLOE des d'una perspectiva crítica suficientment argumentada, aportant solucions als desencontres. ▪ Fa una presentació audiovisual curta sobre l'evolució del paper de la dona desde la transició fins hui ▪ Analitzant diferents documents (estadístiques, gràfiques, mapes, textos...) fa un informe sobre l'evolució recent de l'economia espanyola i la seua situació. ▪ Realitza el comentari d'una parella de textos històrics seguint un mètode proposat. ▪ Confecciona un glosari dels termes o conceptes que conformen aquesta unitat didàctica ▪ Realitza correctament l'argumentació per tal d'explicar esdeveniments i debats historiogràfics. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

Història de l'Art

2n Batxillerat - Programació d'aula - Curs 2024–25

Font: <https://www.donostiakultura.eus/es/okendo/al-dia/cursos/historia-del-arte-2>

CONTINGUT

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat
 2. Gestió de espais, materials i temps.
 3. Unitats didàctiques.
- (Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Antonio Ortiz López

(catedràtic de secundària i cap de departament)

HISTÒRIA DE L'ART DE 2n DE BATXILLERAT. PROGRAMACIÓ D'AULA.

Aquest annex conté la **programació d'aula d'Història de l'Art per al 2n curs del Batxillerat**. Conté l'explicació i seqüenciació de les unitats didàctiques a ensenyar. Té com a marc de referència les pàgines inicials de la present programació, és a dir, la proposta pedagògica del nostre departament per a aquesta etapa educativa postobligatòria. Hem d'advertir que **és un document obert perquè serà objecte de revisió al terme de cada curs**, a fi de modificar, suprimir o afegir tot allò que l'avaluació de la nostra pràctica docent ens aconselle.

Aquesta programació d'aula s'ha elaborat partint de la idiosincràsia dels grups (és a dir, les característiques del nostre alumnat), els materials curriculars, espais i temps disponibles; és a dir, hem acomodat la nostra programació d'aula a les condicions espai / temporals existents.

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat

Aquest curs tenim docència en 1 grup de 1r de Batxillerat de la modalitat humanística i social. Les seues dades són:

Grup 2n Batx. - B	
Número d'alumnat	6
Número de repetidors/es	0
Número d'ACIs	0
Número d'ANESE	0
Espai /aula assignada	<i>Sense aula fixa</i>
Horari	
Dilluns	11:15 – 12:10
Dimarts	
Dimecres	9:50 – 10:45
Dijous	12:10 – 13:05
Divendres	8:00 – 8:55

Com que **no** tenim alumnat amb dictamen d'ANESE, les nostres mesures d'inclusió seran aplicades individualment a cada ú d'ells conforme s'exposa a l'apartat corresponent de la proposta pedagògica del departament, document del qual aquest es annex.

2. Gestió de espais, materials i temps.

L'aula assignada no té espai suficient per tal de moure les taules i poder treballar circumstancialment en grup sempre que siga necessari. Ara bé, estarem a allò que l'equip docent acorde per tal de mantindre l'orde a classe. La disposició més habitual de les taules serà: 4 files de 2 línies de taules orientades cap a la pissarra. Aquesta és de plàstic blanc i disposa d'una TV annexa on es pot projectar des d'un ordinador amb connexió a Internet, per la qual cosa intentarem usar els nostres materials digitals. També tenim a l'aula prestatgeries amb llibres de cultura clàssica, que poden ser usats com a recurs de lectura.

En quant a les **activitats extraescolars**, no proposem cap per dues raons: (1) aquest curs és molt curt i té com a objectiu principal donar un temari i abastir uns objectius i competències assenyalades per a les proves d'accés a la universitat que excedeixen del temps dispostat durant el curs; (2) el departament d'orientació dissenya la visita als campus universitaris i a altres activitats que faciliten a l'alumnat la tria de decisions professionals i acadèmiques per al seu futur més pròxim i hi colaborem. No obstant això, sempre que siga possible, participarem en activitats extraescolars proposades i organitzades per altres departaments.

Hem triat com a recurs principal el llibre de text **GRENCE RUIZ, Teresa (dir.) "Història de l'Art de 2n Batxillerat. Projecte construint mons"** d'Editorial Santillana per les raons següents: té un enfocament multidisciplinari que planteja situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat que envolta l'alumnat, afavorint un aprenentatge competencial, personalitzat i molt compromès amb els Objectius Sostenibles de Desenvolupament (OSD) de l'Agenda 2030. A més a més, compta amb un complet material digital i treballa l'alfabetització informacional i les competències STEAM. Ara bé, el professorat pot triar lliurament d'aquest material el que en cada moment siga més adient per a treballar a l'aula, inclús pot substituir-lo per recursos didàctics pròpiament elaborats pel docent o adaptats d'altres fonts. Entre els recursos que anomenem "**altres fonts**", usarem: atles, quadern o diari d'aprenentatge de l'alumnat (que és un instrument i registre de mesura dels criteris d'avaluació), blogs, webs, googlemaps i altres que Internet puga oferir per tal de reforçar, ampliar o facilitar l'aprenentatge dels sabers bàsics i les competències específiques de la nostra matèria (vídeos curts, documents audiovisuals, etc.).

En quant a la **temporalització** dels continguts que treballarem al llarg del curs, la taula següent mostra una aproximació:

Trim.	Unitats didàctiques	Situació d'aprenentatge	Data aprox. començament	Número de Sessions
1	1 L'art: un instrument de comunicació	Això és una obra d'art?	setembre	(transversal)
	2 De l'Art Prehistòric al de l'Antiguitat	Per quina raó es troba ací aquesta porta?	setembre	6
	3 L'Art de l'antiga Grècia	Hi és atemporal la bellesa clàssica?	setembre / octubre	8
	4 L'Art romà i la seua presència a Hispània	I si reutilitzem el teatre?	octubre	8
	5 Les primeres manifestacions de l'art cristià	Què faria l'art sense l'arqueologia?	octubre / novembre	8
	6 L'Art hispanomusulmà	Quin és el monument més visitat a Espanya?	novembre	8
2	7 L'art romànic	Conservar o restaurar... què és preferible?	desembre	8
	8 L'art gòtic	De quina manera podem protegir l'art de les bombes?	gener	8
	9 Renaixement italià i manierisme	Què va passar amb La Gioconda?	febrer	8
	10 Renaixement a la resta d'Europa	Repensem una obra renaixentista des d'una perspectiva actual	febrer / març	6
	11 L'art Barroc	Qui va pintar aquest quadre?	març / abril	8
	12 El Barroc a Espanya. El Segle d'Or.	Va ser Velázquez un influencer?	abril	6
	13 Rococó i neoclassicisme	Es pot censurar una obra per impúdica?	abril	6
3	14 L'art de la Revolució Industrial	Quina és la primera gran construcció feta per una dona?	maig	3
	15 Art i realitat del segle XIX	Als museus o e kes col·leccions privades?	maig	3
	16 L'art en la primera meitat del segle XX	És l'art un document històric?	maig	3
	17 L'art després de la Segona Guerra Mundial	De quina forma pensa un col·leccionista?	maig	3
	18 L'art en l'era digital	És possible l'art als espais públics?	maig	3

3. Unitats didàctiques. (Taules mostrant les competències específiques, situacions d'aprenentatge i els criteris i d'avaluació).

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un pla d'acció amb un conjunt d'actuacions que possibiliten la consecució del perfil d'eixida mitjançant l'abastiment de les competències específiques de la nostra àrea, mesurades en el seu grau d'abastiment pels instruments d'avaluació i els criteris que figuren en la proposta pedagògica del departament, a la qual cal referir-se per tal d'entendre la nomenclatura que apareix a les taules següents.

La aplicació d'aquesta programació d'aula ha de ser, per força, flexible. Als apartats anteriors hem de referir-nos per tal d'adaptar el catàleg d'intencions presentat a la realitat de l'aula. Aquesta experimentació ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament, afavorint la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs. A més a més, **hem d'afegir les directrius de la comissió avaluadora de les proves d'accés a la Universitat d'aquesta àrea, que ens fiquen els punts essencials a treballar i inclús el mètode, perquè fixa un tipus de prova externa que ha de superar el nostre alumnat, prova que experimentarem cada trimestre.**

Als quadres següents es mostra una correlació de les unitats didàctiques i el seu contingut relacionant situacions d'aprenentatge, competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació associats. La nomenclatura procedeix de l'empleada al precedent **document base "Proposta pedagògica del departament de Geografia i Història per a Batxillerat"**, en concret a les pàgines corresponents als apartats assenyalades en cada columna de les taules següents.

1 L'art: uns instrument de comunicació			Núm. sessions
			4*
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>Això és una obra d'art? En la primera unitat didàctica intentem que l'alumnat s'acoste amb esperit reflexiu i crític a l'obra d'art. Els continguts següents han de servir a l'alumnat per tal d'identificar què és una obra d'art, com s'ha fet i classificar-la dins d'un estil o període històric. Per tot això, els continguts particulars d'aquesta unitat són empleats tot el curs. L'objectiu es donar a l'alumnat un bagatge cultural per gaudir de l'art, veure'l com un producte de la societat en la qual es produeix i per tal d'interpretar (iconologia) correctament la imatge que presenta (iconografia). D'aquesta forma, pot implicar-se en transmetre a les generacions futures el patrimoni artístic, perquè sols coneixent-lo es pot protegir activament.</p> <ul style="list-style-type: none"> Consideració de l'art Arquitectura, escultura i pintura: tècniques, materials, modalitats i tipus d'obres Còm interpretar una obra d'art La transmissió del patrimoni artístic 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>2. Rituals, figura humana i res publica en els inicis de l'art a., b., i c.</p> <p>3. Religió i art: cristianització d'Europa i expansió de l'Islam a., b., c., i d.</p> <p>4. Burguesia i ciutats, humanisme i poder a., b., i c.</p> <p>5. Academicisme a., b, c., d., i e.</p> <p>6. El món de l'art en el segle XXI a., b., c., d., e., f., i g.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Defineix una obra d'art com a un instrument més de la comunicació humana i valora la seua funció social Diferència les disciplines plàstiques i de belles arts en funció de la seua tècnica, la seua iconologia i la seua iconografia Elabora una taula resum dels aspectes tècnics i materials de l'arquitectura, escultura i pintura Fa un article d'opinió sobre la rehabilitació del teatre romà de Sagunt: ¿<i>És el mateix rehabilitar que restaurar?</i> Valora la funció social de l'artista i de les seues obres com a un producte més de la societat a la qual pertany Defensa el patrimoni artístic com a un valor que cal transmetre íntegrament a les generacions futures Analitza les obres d'art d'escultura, pintura i arquitectura utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

* Aquesta unitat té continguts transversals a la resta i és treballada al llarg del curs

2 De l'Art Prehistòric al de l'Antigüitat			Núm. sessions
			6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)
<p>Per quina raó es troba ací aquesta porta?</p> <ul style="list-style-type: none"> L'art de la Prehistòria L'art egipci L'art mesopotàmic L'art cretomicènic L'art d'altres cultures de l'Antigüitat 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>2. Rituals, figura humana i res publica en els inicis de l'art a., i b.,</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Elabora un eix cronològic il·lustrat per a mostrar en forma de mural l'evolució de l'art prehistòric marcant les seues etapes Elabora una taula comparativa i cronològica de l'art egipci, mesopotàmic i cretomicènic Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar aquestes obres: Pintures d'Altamira, Piràmides de Gizeh, Pintures funeràries de Nebamon, saló del tró de Cnossos i porta dels lleons de Micenes. Valora l'arqueologia com a una ciència que pot explicar societats desaparegudes i les claus per a interpretar les seues obres artístiques Comprén que les obres d'art també poden ser fonts per al coneixement històric de cultures perdudes: fa una recerca d'imatges per internet per a fer una presentació curta sobre el tema "monumentalitat i eternitat en les cultures de l'Antigüitat" Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

3 L'Art de l'Antiga Grècia			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Hi és atemporal la bellesa clàssica? Aquesta unitat didàctica comunica a l'alumnat el canon clàssic, base de les manifestacions artístiques del món occidental. Canon que ha acabat imposant-se universalment pels moderns mitjans de comunicació. Per aquesta raó, tenim que treballar els conceptes següents per tal que l'alumnat entenga l'origen d'aquest canon i pugua interpretar-lo correctament:</p> <ul style="list-style-type: none"> L'arquitectura grega i els seus ordres L'escultura grega: evolució Altres obres de ceràmica i pintura 	<p>CE 1 CE 2 CE 3 CE 4 CE 5 CE 6 CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5. 2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4. 3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4. 4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4. 5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4. 6.1. - 6.2. - 6.3 7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g. 2. Rituals, figura humana i res publica en els inicis de l'art b., i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Elabora un eix cronològic il·lustrat per a mostrar en forma de mural l'evolució de l'escultura de l'antiga Grècia marcant les seues etapes Elabora una taula comparativa, il·lustrada i cronològica dels tres ordres arquitectònics grecs: dòric, jònic i corinti Elabora un esquema i-lustrat amb totes les característiques i tipus de temples grecs. Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar aquestes obres: Partenó, Erecteion, Atenea Niké, Propileos, Acròpoli, Altar de Zeus en Pèrgamo, Auriga de Delfos, El Discòbol, Diadúmeno, Dorifor, Hermes amb el nen Dionisos, Afrodita de Gnido, Apoxiomeno, Victòria de Samotràcia i Laoconte i els seus fills. Valora el disseny del teatre grec com a un edifici per a la trobada comunal i ajustat a les representacions de les obres literàries Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

4 L'art romà i la seua presència a Hispània			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>I si reutilitzem el teatre? L'art romà, amb la seua component pràctica, hi és la matriu de l'enginyeria actual, al mateix temps que de l'urbanisme; amb origen i evolució quasi coetània al grec, l'art romà va aportar el retrat, la memòria històrica i un conjunt d'edificis públics únics, dissenyats especialment per a complir diverses funcions cap a la comunitat i concentrats al fòrum. Vivint a Sagunt, ciutat de fundació romana, focus de la polèmica per la rehabilitació del seu teatre romà, aquesta unitat ajuda a l'alumnat a entendre el seu entorn. Els continguts són:</p> <ul style="list-style-type: none"> Urbanisme romà: arquitectura i enginyeria L'escultura romana: retratista i històrica Pintura romana i mosaïc L'art romà a Hispània 	<p>CE 1 CE 2 CE 3 CE 4 CE 5 CE 6 CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5. 2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4. 3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4. 4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4. 5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4. 6.1. - 6.2. - 6.3 7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g. 2. Rituals, figura humana i res publica en els inicis de l'art b., i c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. Elabora un mural per a mostrar l'origen, evolució i trets definitoris de l'art romà marcant les seues etapes Elabora una taula comparativa, il·lustrada i cronològica dels tres tipus d'escultura romana: el retrat, la mitològica i el relleu històric Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar aquestes obres: Maisson Carrée, Panteó, Coliseu, August de Prima Porta, Retrat equestre de Marc Aureli, Ara Pacis, Arc de Tito, Columna Trajana, Acueducte de Segòvia i Teatre de Mèrida, Pompeia i Herculà Valora el disseny l'anfiteatre, la basílica i les termes com a tipus d'edifici per a la trobada comunal i ajustat als usos preestablerts Elabora una taula comparativa il·lustrada ficant de relleu les similituts i diferències entre el teatre i el temple grec amb els equivalents romans Fa un auiovisual curt sobre l'art romà a Hispània, centrant-se específicament en el patrimoni romà de Sagunt Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

5 Les primeres manifestacions de l'art cristià			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Què faria l'art sense l'arqueologia? L'alumnat ja ha comprovat als temes anteriors que l'arqueologia i la Història de l'Art van de la mà en la tasca de reconstruir el pasat. En aquest cas, no sols l'arqueologia ha descobert obres noves de l'art paleocristià; també de l'interessant prerromànic espanyol, art que comença amb els visigots i que arriba fins el segle IX per a ser base de l'art romànic.</p> <p>Els continguts que tractarem són:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El primer art cristià • L'art bizantí ▪ Art prerromànic espanyol: visigot, asturià i art de repoblació 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>3. Religió i art: cristianització d'Europa i expansió de l'Islam a., b., c., i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. ▪ Elabora un mural per a mostrar l'origen, evolució i trets definitoris de l'art paleocristià marcant les seues etapes ▪ Elabora una taula il·lustrada i cronològica de l'art bizantí, ressaltant les seues principals obres ▪ Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar aquestes obres: Basílica de Santa Sofia, Mosaics de San Vital de Ràvena, Sant Julià de Prats i Sant Salvador de Valdedeu. ▪ Valora el disseny la basílica cristiana, evolució de la romana, com a tipus d'edifici per a la trobada comunal i ajustat als usos preestablerts ▪ Elabora una taula comparativa il·lustrada ficant de relleu les similituts i diferències entre els tres arts del primer cristianisme ▪ Fa un audiovisual curt sobre l'art asturià en torn al Naranco. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

6 L'art hispanomusulmà			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Quin és el monument més visitat a Espanya? L'alumnat pot emportar-se una sorpresa en comprovar que el monument més visitat a Espanya és l'Alhambra de Granada. L'objectiu d'aquesta unitat és presentar la unitat d'estil de l'art hispanomusulmà amb la resta de l'art islàmic que arriba fins als nostres dies i posar en relleu el ric llegat patrimonial que Espanya conserva d'aquella època en què es denominada Al-andalus.</p> <p>Els continguts tractats són els següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Origen i característiques de l'art islàmic • L'arquitectura califal • L'arquitectura almohade • L'arquitectura nazarí ▪ L'arquitectura mudèjar. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>3. Religió i art: cristianització d'Europa i expansió de l'Islam a., b., c., i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora un mural per a mostrar l'origen, evolució i trets definitoris de l'art hispanomusulmà marcant les seues etapes ▪ Elabora una maqueta en cartró i a escala de la mesquita de Còrdoba, ressaltant les seues principals parts ▪ Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar aquestes obres: Mesquita de Còrdoba, La Giralda de Sevilla, Alhambra de Granada. ▪ Valora el disseny la mesquita com a tipus d'edifici per a la trobada comunal i ajustat als usos preestablerts ▪ Fa un curtmetratge sobre Medina Azahara i l'Alhambra, amb imatges de documentals individuals d'aquest monuments, fent una narració que fique de relleu les seues similituts i diferències ▪ Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

7 L'art romànic			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Conservar o restaurar... què és preferible? Una de les polèmiques més freqüents entre els historiadors de l'art és el dilema restaurar o només conservar obres d'art danyades pel pas del temps. Els murals al fresc d'algunes basíliques romàniques espanyoles podem hui contemplar-los gràcies a tractaments conservadors i restauradors no invasius amb el seu estat original. L'alumnat haurà d'aprendre que la iconografia cristiana aportada pel romànic, ha de ser conservada i restaurada si és el cas perquè no es perda el seu significat, la seua iconologia.</p> <p>Per això, els continguts a tractar són:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Les esglésies de peregrinació • La escultura romànica • La pintura romànica 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>3. Religió i art: cristianització d'Europa i expansió de l'Islam a., c., i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elabora un mural per a mostrar els trets definitoris de l'art romànic diferenciant les seues escoles principals • Elabora una maqueta en cartró i a escala de Sant Martí de Frómista, ressaltant les seues principals parts • Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar aquestes obres: Col·legiata de Sant Vicent de Cardona, Església de Sant Martí de Frómista, Catedral de Santiago, Timpà de Sant Pere de Moissac, Pòrtic de la Glòria de Santiago de Compostel·la, Claustre de Sant Domènec de Silos, frescos de San Isidor de Lleó i Sant Climent de Taüll • Valora el disseny dels monestris de l'ordre de Cluny com a un d'edifici ajustat als usos preestablerts • Fa un curtmetraje sobre Hidelgarde, la dona més influent al seu temps • Sintetiza, sobre un Pantocrator, el concepte de divinitat del romànic, sistematizant tots els seus símbols • Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. • Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

8 L'art gòtic			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>De quina manera podem protegir l'art de les bombes? Durant la Segona Guerra Mundial van ser molts els centres històrics de les ciutats europees que van ser destruïts pels bombardejos, resultant afectades les vidrieres de les catedrals gòtiques, així com aquests mateixos edificis de manera a vegades irremparable; altres obres d'art moble van ser robades i cremades. L'alumnat ha d'aprendre la necessitat de protegir el patrimoni davant qualsevol tipus d'agressió perquè la seua pèrdua és un mal irremparable, com s'ha ficat de manifest fa pocs anys amb l'incendi de la coberta de Notre Dame de París.</p> <p>Els conceptes que desenvoluparem són:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El nou sistema constructiu del gòtic • La escultura gòtica • La pintura gòtica 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>4. Burguesia i ciutats, humanisme i poder a.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elabora un mural per a mostrar els trets definitoris de l'arquitectura gòtica diferenciant les seues escoles principals • Fa un estudi comparat de les pintures romàniques i gòtiques; especialment les referides a Flandes. • Elabora una maqueta en cartró i a escala de l'alçat de l'interior de Notre Dame de París, ressaltant la seua estructura constructiva • Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar aquestes obres: catedral de Chartres, Capella Santa de París, Catedrals de Burgos, León i Palma de Mallorca, Llotja de la Seda en València, portada de la catedral de Reims, la fugida a Egipte de Giotto i El matrimoni Arnolfini de Van Eyck • Valora el disseny de les catedrals gòtiques com a un d'edifici ajustat als usos preestablerts i símbol arquitectònic del poder de les ciutats • Fa un curtmetraje sobre Lotja de la Seda de València. • Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. • Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

9 Renaixement italià i manierisme			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Què va passar amb La Gioconda? Els atemptats contra el patrimoni artístic s'han realitzat al llarg de la Història com a forma de protesta contra la política d'un Estat (intentant destruir el seu símbol d'unitat), com a desafiament a les autoritats i com a manera de trobar la fama per aquells que els perpetren. L'obra mestra de Leonardo da Vinci es troba en el museu del Louvre (París) i en diverses ocasions ha patit robatori i destrosses. L'alumnat ha d'aprendre amb aquesta unitat que tots els avanços i obres que ens han llegat artistes polifacètics com van ser els genis del Renaixement, han de conservar-se amb respecte i admiració.</p> <p>Conceptes a tractar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Renaixement: Quattrocento i Cinquecento • Miguel Àngel: del clasicisme al manierisme • El manierisme 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>4. Burguesia i ciutats, humanisme i poder b.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elabora eix cronològic per a mostrar la simultaneïtat de les biografies dels principals artistes del renaixement italià • Fa una presentació audiovisual curta sobre el paper dels mecenes en aquest període partint de la vida dels Mèdici. • Elabora una maqueta en cartró i a escala la cúpula de Santa Maria delle Fiore de Florència, marcant la seua tècnica constructiva • Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar les obres i biografies de: Brunelleschi, Bramante, Botticelli, Miguel Angel, Donatello, Alberti, Rafael, Leonardo da Vinci, El Greco, Veronés i Tintoretto. • Valora el disseny de la basílica de Sant Pere del Vaticà com a un d'edifici-símbol arquitectònic del poder de l'Església • Fa un curtmetraje sobre Savonarola. • Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. • Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

10 Renaixement a la resta d'Europa			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Repensem una obra renaixentista des d'una perspectiva actual El renaixement no va ser una volta al codi artístic clàssic, sinó més aviat una reinterpretació d'aquell llenguatge adaptant-ho a la moral cristiana dels segles XV i XVI. La <i>concordatio</i>, l'intent de conjuminar en les obres d'arts l'ideal clàssic pagà amb les sagrades escriptures, va portar a representacions al·legòriques de temes mitològics. Només l'estudi de les claus d'aquest llenguatge específic pot explicar-nos hui moltes de les obres renaixentistes.</p> <p>Conceptes a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Renaixement a França, Flandes i Països Baixos • Renaixement a Espanya 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>4. Burguesia i ciutats, humanisme i poder b.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elabora un mapa d'Europa localitzant artistes i obres del Renaixement, inclosa Itàlia. • Elabora una presentació audiovisual curta sobre els avançaments tecnològics d'aquest període a Europa • Elabora una taula comparativa d'obres i característiques d'arquitectura, escultura i pintura del Renaixement en Espanya, França, Flandes i Països Baixos. • Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar les obres i biografies de: El Bosco, Juan de Herrera i altres pintors. • Valora els edificis civils renaixentistes com a símbols del poder dels mecenes • Fa un curtmetraje sobre la universitat de Salamanca. • Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. • Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

11 L'art barroc			Núm. sessions	8
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Qui va pintar aquest quadre? El barroc és un estil ampul·lós, artificios, detallista fins a l'extenuació, amb obres molt sorprenents i que crida l'atenció d'aquells que ho veuen per primera vegada. Carregat de simbolismes i servint de propaganda a la monarquia absoluta i a la contrareforma catòlica, és un moviment cultural molt ampli que succeeix en plena Edat Moderna, amb diversitat d'estils nacionals. L'alumnat descobrirà nous artistes i obres que haurà de saber classificar en cadascun d'aqueixos estils nacionals del barroc.</p> <p>Conceptes que treballarem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barroc: l'art al servei del poder • Arquitectura: continuïtat i ruptura amb el clasicisme • Escultura: entre el clasicisme i el dramatism • Pintura: clasicisme, naturalisme, tenebrisme y realisme 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>4. Burguesia i ciutats, humanisme i poder c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. ▪ Elabora un mapa d'Europa localitzant artistes i obres del Barroc. ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre com un mateix tema pot ser tractat de forma diferent segons l'autor encara que siguin del mateix estil. ▪ Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar les obres i biografies de: Rubens, Rembrandt, Bernini, Borromini i altres ▪ Valora el disseny dels edificis i urbanisme barrocs com producte ajustat als usos propagandístics preestablerts i símbol arquitectònic del poder de les monarquies absolutes i de l'Església Catòlica. ▪ Elabora un curtmetraje sobre la el museu del Louvre. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

12 El barroc a Espanya: el Segle d'Or			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Va ser Velázquez un influencer? Quan analitzem l'obra del genial Velázquez, sorprèn la seua llibertat creadora en un moment on el barroc té assignat un paper molt destacat en la propaganda del poder de les monarquies absolutes, sent el pintor de cambra de Felip III i Felip IV. El seu estil ha influït en tots els pintors posteriors, fins al punt que les seues obres penjades en el museu del Prat a Madrid reben milers de visitants estudiosos de les belles arts. En aquest sentit, l'alumnat pot equiparar la transcendència de Velázquez en la història de l'art.</p> <p>Conceptes a tractar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La Arquitectura barroca a Espanya: F. Casas Novoa • La escultura barroca a Espanya: G. Fernández • La pintura barroca a Espanya: Velázquez 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>4. Burguesia i ciutats, humanisme i poder c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre Las Meninas de Velázquez ▪ Fa un article il·lustrat sobre la Plaça Major de Madrid i un altre sobre la Plaça de l'Obradoiro de Santiago de Compostel·la ▪ Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar les obres i biografies de: Velázquez, Gregorio Fernández, Salzillo, Juan de Mena i Murillo ▪ Valora la transcendència pictòrica de Velázquez. ▪ Valora l'urbanisme de les plaçes majors de Castella como a una forma de comunicar el poder de la monarquia absoluta ▪ Elabora un curtmetraje sobre la el museu del Louvre. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

13 Rococó i neoclassicisme			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Es pot censurar una obra per impúdica? En aquesta unitat assistim a dos estils quasi contraposats del segle XVIII i que porten fins a principis del segle XIX: per evolució del barroc, el rococó amb el seu excés de *decorativismo i, com a revisió del renaixement, el neoclassicisme, una volta als canons clàssics. És un període on la noblesa i la monarquia absoluta viuen el seu apogeu; arquitectures i obres *aúllicas, mostren un excés que contrasta amb la pobresa del tercer estat. L'alumnat haurà de valorar si és lícit ocultar al gran públic obres impúdiques, pel seu malbaratament o pel seu tractament poc adequat del cos humà, excessos propis de les classes dirigents del segle XVIII que contrasten amb la pobresa del poble.</p> <p>Treballarem aquests conceptes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El segle XVIII i començaments del XIX: frontera entre dues èpoques • Arquitectura, escultura i pintura d'aquest període • El geni de Goya 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>5. Academicisme a.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elabora una presentació audiovisual curta sobre "Las Reales Academias" del segle XVIII • Fa un article il·lustrat sobre la representació del poder i la grandesa al segle XVIII • Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar les obres i els seus autors següents: Eros i Psique, Paulina Bonaparte (Canova), El jurament dels Horacis (David), la família de Carles IV i els afusellaments del 3 de maig (Goya) • Valora la transcendència pictòrica de Goya fent un mural. • Elabora un curtmetraje sobre Aranjuez i La Granja a partir d'imatges d'altres. • Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. • Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

14 L'art de la Revolució Industrial			Núm. sessions	3
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Quina és la primera gran construcció feta per una dona? Amb la revolució industrial tot canvia: nous materials, noves formes de producció capitalista, noves formes de relació social, noves classes socials... un art nou propi del segle XIX. Entre aqueixos canvis tecnològics i socioeconòmics assistim a la irrupció de la dona en la literatura i les arts. L'alumnat observarà aqueixa contribució i haurà d'entendre-la decisiva per a conformar la nostra actual etapa cultural.</p> <p>Conceptes que treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arquitectura, enginyeria i urbanisme • L'escultura del segle XX • La pintura: romanticisme, realisme, paisatgisme, simbolisme • Arquitectura i urbanisme a Espanya • La escultura i la pintura a Espanya 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>5. Academicisme b.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elabora una presentació audiovisual curta sobre les exposicions universals • Fa un article il·lustrat sobre la Camille Claudel, el talent a l'ombra de Rodin • Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar les obres següents i la biografia dels seus autors: Torre Eiffel, Casa Tassel, Saukountala, El pensador, la balsa de la Medusa, la Libertad guiando al pueblo, Entierro en Ornans, El ángelus, Casa Milà- • Valora la transcendència d'Antoni Gaudí fent una presentació audiovisual curta sobre la seua vida i obra. • Escriu una dissertació sobre la lliure manifestació dels sentiments • Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. • Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

15 Art i realitat al segle XIX			Núm. sessions	3
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Als museus o les col·leccions privades? El segle XIX va resultar ser el de l'eclosió dels museus i el mercat de l'art. Molts col·leccionistes privats es delectaven amb les seues col·leccions al mateix temps que les obres que atresoraven es convertien en garantia de préstecs i marcaven tendències, sobretot entre els pintors. Moltes de les col·leccions reals i privades hui s'exhibeixen en museus a l'abast de tots els públics. L'alumnat entendreà que sense els col·leccionistes ni els museus, moltes obres mestres de la història de l'art només quedarien per a un cercle restringit dels qui les van encarregar.</p> <p>Conceptes desenvolupats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El moviment impresionista • El puntillisme o neoimpresionisme • El postimpresionisme 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>5. Academicisme c.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre les dificultats de pintar a l'aire lliure ▪ Fa un article il·lustrat sobre <i>la Roda de Chevreul, una dimensió científica de l'art</i> ▪ Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar les obres següents i biografies dels seus autors: <i>Esmorzar sobre l'herba, Impressió, alba; la catedral de Rouan, Le moulin de la Galette; La classe de ball; vesprada de diumenge a l'illa de la Grand Jatte; davant de l'espill; El bressol; Maternitat; Xiquets a la platja; pomes i taronges; Visió després del sermó; el mercat; el segador; el saló de la Rue des Molins</i> ▪ Fa un quadre comparatiu dels estils pictòrics impresionista, puntillisme i postimpresionisme. ▪ Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

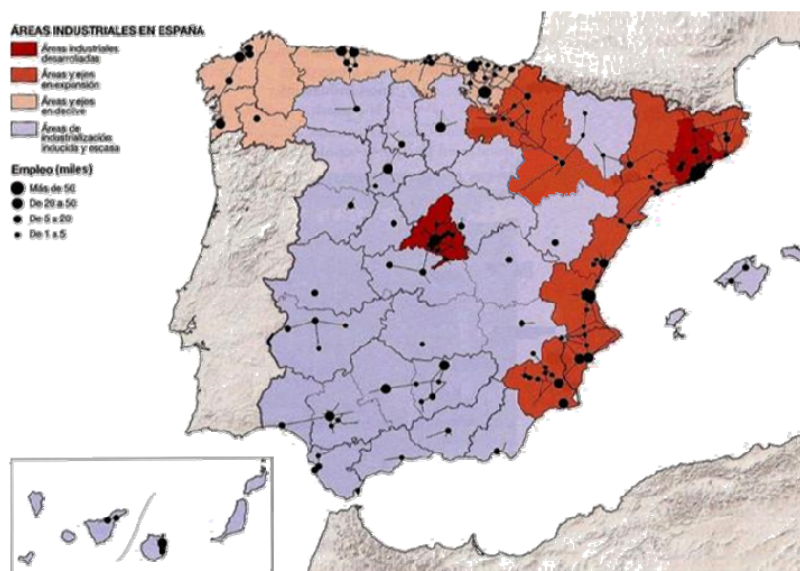
16 L'art en la primera meitat del segle XX			Núm. sessions	3
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>És l'art un document històric? Una de les funcions que compleix l'obra d'art és ser document històric, font d'estudi de l'època en la qual s'ha produït. L'alumnat podrà veure això demostrat tirant una vista arrere, és a dir, repassant visualment cadascuna de les èpoques de l'art que durant el curs ha estudiat i intentant sintetitzar-les en una o diverses obres de cadascuna de les belles arts. I el mateix fa amb l'art del segle passat, testimoni de la seua història.</p> <p>Conceptes desenvolupats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Context històric i cultural de la primera meitat del segle • La arquitectura: el moviment modern • Les vanguardies en les artes plàstiques • Les principals corrents escultòriques 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a., b., c., d., e., f., i g.</p> <p>5. Academicisme d.,</p> <p>6. El món de l'art en el segle XXI a., b., c., d., e., f., i g.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre el context històric-cultural de 1900 a 1950 ▪ Fa un article il·lustrat sobre el moviment modern de l'arquitectura o bé sobre el tem "l'art al servei de la revolució" ▪ Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar les següents obres i biografies dels seus autors: edifici de Bauhaus, Capella de Notre Dame du Haut, Villa Savoia, Casa Kaufmann, El crit (Munch), Les senyorettes d'Avinyó, Guernica, (Picasso), La persistència de la memòria (Dalí). ▪ Escriu un monogràfic sobre un d'aquests temes: les dones al moviment Bauhaus, les dones del impresionisme estatunidenc o les <i>Sensebarret</i>. ▪ Valora l'urbanisme de les plaçes majors de Castella como a una forma de comunicar el poder de la monarquia absoluta ▪ Elabora un curtmetraje sobre Dalí a partir de les imatges de documentals precedents però fent una narració nova. ▪ Elabora un curtmetraje sobre Picasso a partir de les imatges de documentals precedents però fent una narració nova. ▪ Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

17 L'art després de la Segona Guerra Mundial			Núm. sessions	3
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>De quina forma pensa un col·leccionista? En aquesta unitat ens aproximem a l'art més recent que encara està en el cercle més restringit de marxants i col·leccionistes. L'alumnat comprendrà què motiva a un col·leccionista l'aproximar-se a una o a una altra obra o estil artístic en l'actualitat, fins i tot quines raons, no sempre estètiques, estan darrere de la promoció que fa d'uns certs artistes o estils.</p> <p>Conceptes desenvolupats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'art davant d'un encreuament • La arquitectura: l'estil internacional • Les arts plàstiques a les segones vanguardies 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a, b, c, d, e, f, i g.</p> <p>5. Academicisme e.</p> <p>6. El món de l'art en el segle XXI a, b, c, d, e, f, i g.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre un d'aquests temes: l'arquitecte creador dels gratacels o Guastavino ▪ Fa un article il·lustrat sobre Hana Hadid, arquitecta ▪ Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar les següents obres i els seus autors: Museu Guggenheim de Nova York, Òpera de Sidney, Museu Guggenheim de Bilbao, La Crucifixion, Iglú con árbol, Marilyn desapareada. ▪ Elabora un quadre comparatiu dels estils pictòrics de les segones vanguardies ▪ Analitza l'estil arquitectònic internacional ▪ Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

18 L'art en l'era digital			Núm. sessions	3
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Comp. Específ. (ap. 2)	Criteris d'avaluació (ap. 4)	Sabers bàsics (ap. 3)	
<p>Es possible l'art als espais públics? Al final del segle anterior i en el present, s'ha produït una popularització de l'art gràcies a l'ús de materials estandarditzats i suports públics, com a paraments mitgers d'edificis, murs, places públiques, estacions de metro, ferrocarril, o autobús, rotondes en les carreteres, aeroports... L'alumne entendrà que actualment l'art en els espais públics és la millor manera que l'artista té de promocionar la seua obra i la millor oportunitat que tenim de valorar la seua funció social com a artista.</p> <p>Conceptes desenvolupats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'art al món tecnològic • Revalorització dels gèners artístics no tradicionals • Les noves formes artístiques 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3. - 2.4.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>1. Ens acostem a l'obra d'art a, b, c, d, e, f, i g.</p> <p>6. El món de l'art en el segle XXI a, b, c, d, e, f, i g.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre les noves formes artístiques ▪ Fa un article il·lustrat sobre l'ús de materials ecològic en les arts plàstiques ▪ Elabora un monogràfic en forma d'audiovisual curt per a exposar les obres següents i les biografies dels seus autors: The reflecting pool i Metamorfosi ▪ Elabora un mural il·lustrat amb un resum de l'Història de l'Art, que ha de tindre un eix cronològic i una obra representativa de cada època amb un breu resum de les seues característiques ▪ Analitza les obres d'art d'aquest període històric utilitzant el model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Relaciona els esdeveniments històrics, especialment els socioculturals, amb l'estil artístic estudiat. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

Geografia d' Espanya

2n Batxillerat - Programació d'aula - Curs 2024–25

<https://www.flickr.com/photos/8449304@N04/49756872718/in/photostream/>

CONTINGUT

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat
 2. Gestió de espais, materials i temps.
 3. Unitats didàctiques.
- (Taules mostrant a una pàgina les competències específiques, situacions d'aprenentatge, sabers bàsics i els criteris i instruments d'avaluació).

Antonio Ortiz López

(catedràtic de secundària i cap de departament)

GEOGRAFIA D'ESPANYA DE 2n DE BATXILLERAT. PROGRAMACIÓ D'AULA.

Aquest annex conté la **programació d'aula de Geografia d'Espanya per al 2n curs del Batxillerat**. Conté l'explicació i seqüenciació de les unitats didàctiques a ensenyar. Té com a marc de referència les pàgines inicials de la present programació, és a dir, la proposta pedagògica del nostre departament per a aquesta etapa educativa postobligatòria. Hem d'advertir que **és un document obert perquè serà objecte de revisió al terme de cada curs**, a fi de modificar, suprimir o afegir tot allò que l'avaluació de la nostra pràctica docent ens aconselle.

Aquesta programació d'aula s'ha elaborat partint de la idiosincràsia dels grups (és a dir, les característiques del nostre alumnat), els materials curriculars, espais i temps disponibles; és a dir, hem acomodat la nostra programació d'aula a les condicions espai / temporals existents.

1. Característiques de l'alumnat i atenció a la seua diversitat

Aquest curs tenim docència en 1 grup de 1r de Batxillerat de la modalitat humanística i social. Les seues dades són:

Grup 2n Batx. - B	
Número d'alumnat	19
Número de repetidors/es	0
Número d'ACIs	0
Número d'ANESE	0
Espai /aula assignada	<i>Aula 208</i>
Horari	
Dilluns	9:50 – 10:45
Dimarts	11:15 – 12:10
Dimecres	
Dijous	13:05 – 14:00
Divendres	13:05 – 14:00

Com que **no** tenim alumnat amb dictamen d'ANESE, les nostres mesures d'inclusió seran aplicades individualment a cada ú d'ells conforme s'exposa a l'apartat corresponent de la proposta pedagògica del departament, document del qual aquest es annex.

2. Gestió de espais, materials i temps.

Els espais assignats són aules amb suficient espai per tal de moure les taules i poder treballar circumstancialment en grup sempre que siga necessari. Ara bé, estarem a allò que l'equip docent acorde per tal de mantindre l'orde a classe. La disposició més habitual de les taules serà: 4 files de 2 línies de taules orientades cap a la pissarra. Aquesta és de clari però disposa també d'una superfície annexa on es pot projectar. A l'aula tenim projector, ordinador i connexió a Internet, per la qual cosa intentarem usar els nostres materials digitalment. També tenim a les aules prestatgeries amb llibres de temes variats, que poden ser usats com a recurs de lectura.

En quant a les **activitats extraescolars**, no proposem cap per dues raons: (1) aquest curs és molt curt i té com a objectiu principal donar un temari i abastir uns objectius i competències assenyalades per a les proves d'accés a la universitat que excedeixen del temps dispossat durant el curs; (2) el departament d'orientació dissenya la visita als campus universitaris i a altres activitats que faciliten a l'alumnat la tria de decisions professionals i acadèmiques per al seu futur més pròxim i hi colaborem. No obstant això, sempre que siga possible, participarem en activitats extraescolars proposades i organitzades per altres departaments.

Hem triat com a recurs principal el llibre de text **GRENCE RUIZ, Teresa (dir.) "Geografia d'Espanya de 2n de Batxillerat. Projecte construït mons" d'Editorial Santillana** per les raons següents: té un enfocament multidisciplinari que planteja situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat que envolta l'alumnat, afavorint un aprenentatge competencial, personalitzat i molt compromès amb els Objectius Sostenibles de Desenvolupament (OSD) de l'Agenda 2030. A més a més, compta amb un complet material digital i treballa l'alfabetització informacional i les competències STEAM. Ara bé, el professorat pot triar lliurement d'aquest material el que en cada moment siga més adient per a treballar a l'aula, inclús pot substituir-lo per recursos didàctics pròpiament elaborats pel docent o adaptats d'altres fonts. Entre els recursos que anomenem "**altres fonts**", usarem: atles, quadern o diari d'aprenentatge de l'alumnat (que és un instrument i registre de mesura dels criteris d'avaluació), blogs, webs, googlemaps i altres que Internet puga oferir per tal de reforçar, ampliar o facilitar l'aprenentatge dels sabers bàsics i les competències específiques de la nostra matèria (vídeos curts, documents audiovisuals, etc.).

En quant a la **temporalització** dels continguts que treballarem al llarg del curs, la taula següent mostra una aproximació:

Trim.	Unitats didàctiques	Situació d'aprenentatge	Data aprox. començament	Número de Sessions
1	1 El relleu de la Península Ibèrica	Com influeix el relleu a les nostres vides?	setembre	12
	2 El Clima	De veritat el nostre clima va cap a una aridificació?	octubre	12
	3 La Hidrografia	Té remei el dèficit hídric	octubre / novembre	6
	4 Els sòls i la vegetació	Podem aturar la desertització?	desembre	4
2	5 Paisatges naturals i medi ambient	Tenim respecte pel mediambient a Espanya?	gener	10
	6 La Població	Com evolucionarà en un futur la població espanyola?	gener / febrer	16
	7 La ciutat i els espais urbans	De veritat es millor viure a una ciutat?	febrer / març	14
	8 Els espais rurals i el sector primari	De veritat són contaminants totes les activitats primàries?	març / abril	16
3	9 El sector secundari	Quina és la principal raó de la localització d'indústries actualment?	abril	19
	10 El sector terciari.	És el turisme una activitat econòmica perniciososa?	maig	19
	11 L'organització territorial d'Espanya	És Espanya un país sense desequilibris territorials?	<i>Continguts transversals</i>	
	12 Espanya a Europa i en el món	Quin paper juga Espanya al context europeu?		

3. Unitats didàctiques. (Taules mostrant les competències específiques, situacions d'aprenentatge i els criteris i d'avaluació).

La programació de les unitats didàctiques en l'aula constitueix un pla d'acció amb un conjunt d'actuacions que possibiliten la consecució del perfil d'eixida mitjançant l'abastiment de les competències específiques de la nostra àrea, mesurades en el seu grau d'abastiment pels instruments d'avaluació i els criteris que figuren en la proposta pedagògica del departament, a la qual cal referir-se per tal d'entendre la nomenclatura que apareix a les taules següents.

La aplicació d'aquesta programació d'aula ha de ser, per força, flexible. Als apartats anteriors hem de referir-nos per tal d'adaptar el catàleg d'intencions presentat a la realitat de l'aula. Aquesta experimentació ens proporciona al final de cada curs elements d'anàlisi, avaluació i reajustament, afavorint la progressiva implicació del nostre alumnat en el seu procés d'aprenentatge i, finalment, facilita la reflexió i revisió de la pròpia pràctica docent, els resultats dels quals formaran la programació d'aula del proper curs. A més a més, **hem d'afegir les directrius de la comissió avaluadora de les proves d'accés a la Universitat d'aquesta àrea, que ens fiquen els punts essencials a treballar i inclús el mètode, perquè fixa un tipus de prova externa que ha de superar el nostre alumnat, prova que experimentarem cada trimestre.**

Als quadres següents es mostra una correlació de les unitats didàctiques i el seu contingut relacionant situacions d'aprenentatge, competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació associats. La nomenclatura procedeix de l'empleada al precedent **document base "Proposta pedagògica del departament de Geografia i Història per a Batxillerat"**, en concret a les pàgines corresponents als apartats assenyalades en cada columna de les taules següents.

1 El relleu de la península Ibèrica			Núm. sessions	12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)	
<p>Com influeix el relleu a les nostres vides? Davant les fotos següents: la cimera del Teide i les platges de les costes nord i sud de l'illa de Tenerife, l'alumnat ha de respondre a aquesta qüestió. De seguida, la sorpresa de com poden donar-se en tant curt espai paisatges tan diversos, trobarà resposta amb les explicacions del professor sobre el paper de l'altitud en el comportament del clima local i com l'orientació del relleu amb l'efecte fohen pot fer variar massa el clima de la vessant nord i sud de les muntanyes</p> <p>Continguts a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Característiques bàsiques del relleu espanyol. • Història geològica de la Península i els Arxipèlags. • Relleus Morfoestructurals. • Dominis litològics i formes de modelatge. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia: a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 2. Geografia Física a., b., i c. 3. Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5. Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Confecciona i analitza gràfiques i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. • Confecciona i comenta perfils topogràfics, relacionant-los amb les dificultats de comunicacions i la seua influència en el tipus de paisatge: efecte fohen • Analitza i explica adientment la teoria de la tectònica de plaques, la geomorfologia continental i marina i les formes de relleu • Elabora un mapa físic d'Espanya, a partir d'una plantilla A3 en blanc i negre, on anirà colorejant i rotulant noms durant el primer trimestre • Confecciona un eix cronològic il·lustrat per tal d'entendre l'evolució geològica de la península Ibèrica i Canàries • Confecciona a color, partint d'una plantilla en blanc i negre, un mapa geomorfològic de la península Ibèrica i Canàries amb l'indicació de les morfoestructures • Confecciona a color, partint d'una plantilla en blanc i negre, un mapa litològic de la península Ibèrica i Canàries • Fa una taula-resum amb les litologies d'Espanya, comparant la seua antiguitat, caràcters definitoris, localització i formes de modelatge • Comenta fotos de paisatges d'Espanya, identificant formes de modelatge volcànic, argilos, kàrstic i silici • Elabora un mapa conceptual com a resum dels continguts d'aquesta unitat • Dins del projecte de curs, elabora una proposta de viatge per Espanya per tal de conèixer en una setmana el relleu peninsular, inclòs el volcànic • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

2 El clima d'Espanya			Núm. sessions	12
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)	
<p>De veritat el nostre clima va cap a una aridificació? Després de veure un resum del documental "Una veritat incòmoda" d'Al Gore, el professor mostra a l'alumnat fotos de llocs com el glaciari Perito Moreno en Argentina i de fòssils com el tigre de dents de sable que va viure als nostres llocs per tal d'adonar-se'n que el canvi climàtic no hi és fenomen nou; la novetat està en què el ritme actual d'aridificació pot ser estiga accelerat per les activitats humanes derivades de la revolució industrial. Per tant, analitzarem el nostre clima desde la doble perspectiva d'entendre el seu funcionament i evolució, aportant solucions davant l'arididesa.</p> <p>Continguts a estudiar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Factors geogràfics del clima. • Factors termodinàmics del clima. • Els elements del clima. • Tipus de temps. • Els dominis climàtics espanyols. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 2. Geografia Física a., b., i c. 3. Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5. Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Confecciona i analitza gràfiques (climograma de Gausson) i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. • Confecciona i comenta climogrames, localitzant-los dins de les varietats climàtiques espanyoles i explicant-los en funció de la dinàmica atmosfèrica • Analitza i explica adientment els fenòmens de meteorització de l'atmosfera i la seua interacció amb el relleu (efecte fohen, DNA). • Elabora una taula amb les masses d'aire, centres d'acció i vents que influeixen al clima d'Espanya • Comenta i identifica amb els mapes de temps o de isobares de superfície, els diferents tipus de temps que afecten a Espanya • Fa una taula-resum amb els climogrames d'Espanya, comparant els seus caràcters definitoris, localització i vegetació que afavoreix cadascú • Comenta fotos de paisatges d'Espanya, identificant climes i vegetació • Elabora un mapa conceptual com a resum dels continguts d'aquesta unitat • Dins del projecte de curs, elabora una proposta de viatge per Espanya per tal de conèixer en una setmana als menys 3 paisatges contrastats 				

3 La Hidrografia de la península Ibérica			Núm. sessions	6
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)	
<p>Té remei el dèficit hídric No hi és una pregunta. L'afirmació hi és sostinguda per un documental sobre els embassaments espanyols i la seua aportació al regadiu, al consum d'aigua i a la producció d'energia elèctrica; a banda se'ls mostra l'evolució dels trasvassaments des d'època romana i es para atenció en la necessitat d'estalviar en el consum d'aigua i respectar les zones humides. Per tal de fer un treball final sobre la defensa d'ecosistemes en risc, tindrem que treballar alguns conceptes que poden ser ja coneguts d'altres àrees.</p> <p>Continguts a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Factors condicionants de la xarxa hidrogràfica. • El règim fluvial. Tipus. La xarxa fluvial espanyola. • Zones humides: llacs i aiguamolls. • Les aigües subterrànies. Masses d'aigua artificials. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 2. Geografia Física a., b., i c. 3. Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5. Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Confecciona i analitza gràfiques (hidrogrames) i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. • Confecciona i comenta hidrogrames, localitzant-los dins de les varietats de règim fluvial dels rius espanyols i explicant-los en funció de la dinàmica atmosfèrica • Analitza i explica adientment els fenòmens hidrogràfics i la seua interacció amb el relleu (efecte fohen, DANA). • Elabora una taula amb les característiques comparades dels rius principals de cadascuna de les tres vessants hidrogràfiques • Comenta i identifica amb els mapes de temps o de isobares de superfície, els diferents tipus de temps que afecten a Espanya • Fa una taula-resum amb el règims fluvials d'Espanya, comparant els seus caràcters definitoris, localització i ficant exemples de cadascú • Elabora un mapa conceptual com a resum dels continguts d'aquesta unitat • Dins del projecte de curs, elabora una proposta de viatge per Espanya per tal de conèixer en una setmana als menys 1 riu de cada vessant 				

4 Els sòls i la vegetació d'Espanya			Núm. sessions	4
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)	
<p>Podem aturar la desertització? Hi és evident que la conseqüència més clara i ja present del canvi climàtic i la depredació dels nostres recursos hi és la desertització. Davant una sèrie de fotos d'àrees afectades per aquest fenomen a Espanya, podem fer un brainstorming entre l'alumnat sobre com podem fertilitzar els sòls i protegir la vegetació natural. També és interessant apropar-se a la realitat del paisatge assolat per un incendi forestal i preguntar-se per solucions.</p> <p>Per tal de treballar tot això, estudiarem aquests continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Els sòls: principals tipus a Espanya. • La vegetació. Les formacions vegetals espanyoles. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 2. Geografia Física a., b., i c. 3. Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5. Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Confecciona i analitza gràfiques (ciclogrames) i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. • Confecciona i comenta ciclogrames sobre els diferents sòls d'Espanya, localitzant-los i explicant-los en funció de la seua fertilitat • Analitza i explica adientment les principals formacions vegetals espanyoles, relacionant-les amb els temes anteriors. • Elabora una taula amb els sòls, climes i vegetació associats a Espanya • Comenta i identifica les causes de la desertització, aportant solucions • Fa una taula-resum de les causes i conseqüències dels incendis forestals, trobant solucions • Comenta fotos de paisatges d'Espanya, identificant climes i vegetació • Elabora un mapa conceptual com a resum dels continguts d'aquesta unitat • Dins del projecte de curs, elabora una proposta de viatge per Espanya per tal de conèixer en una setmana als menys 3 ecosistemes amenaçats 				

5 Paisatges naturals i medi ambient			Núm. sessions	10
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)	
<p>Tenim respecte pel mediambient a Espanya? Aquesta unitat hi és un resum de totes les anteriors, on l'alumnat haurà de preparar una presentació audiovisual curta per tal de explicar els diferents paisatges naturals d'Espanya, ressaltant si estan amenaçats o no.</p> <p>Continguts a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Els paisatges naturals espanyols • Els recursos naturals. • Interacció medi ambient / persones. ▪ Problemes mediambientals i polítiques aplicades. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 2.Geografia Física a., b., i c. 3.Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5.Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Confecciona i analitza gràfiques i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Confecciona i exposa oralment una presentació audiovisual curta sobre els diferents paisatges naturals d'Espanya, localitzant-los i explicant-los en funció de les connexions de totes les seues característiques físiques amb l'intenció de cridar a favor de la seua protecció. ▪ Analitza i explica adientment les principals paisatges naturals espanyols, relacionant-les amb els temes anteriors. ▪ Elabora una taula amb els paisatges naturals d'Espanya amb gràfiques i mapes que mostren les seues característiques ▪ Elabora un mapa conceptual com a resum dels continguts d'aquesta unitat ▪ Dins del projecte de curs, elabora una proposta de viatge per Espanya per tal de conèixer en una setmana als menys 3 ecosistemes amenaçats. 				

6 La població espanyola			Núm. sessions	16
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)	
<p>Com evolucionarà en un futur la població espanyola? Davant dues fotos d'un mateix lloc separades 40 anys: un parc públic per a la diversió infantil amb jardins, l'alumnat observa diferents modes als vestits i pentinats i diferents tipus de famílies, cridant-les l'atenció la multiculturalitat escassa en la primera foto i la menor presència d'infants en la segona. Davant això, tenen que preguntar-se perquè s'ha operat aquest canvi i quin canvi pot produir-se en la població espanyola en un futur proper.</p> <p>Continguts a estudiar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fonts per a l'estudi demogràfic. • El moviment natural de la població. • L'evolució de la població espanyola. • Moviments espacials de la població: les migracions exteriors. • Els moviments migratoris interiors. • L'estructura de la població espanyola. • El futur de la població espanyola. ▪ La distribució de la població en el territori. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 3.Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 3. Espanya: territori i societat 4.Geografia Econòmica a., b., c., d., e. f. i g.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5.Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Confecciona i analitza gràfiques (línia, ciclogrames, piràmide demogràfica) i mapes coroplètics conforme al model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Confecciona i exposa oralment una presentació audiovisual curta sobre els diferents problemes actuals de la demografia espanyola ▪ Defineix i usa adientment els diferents índex estadístics de la demografia. ▪ Analitza i explica adientment les causes del desigual repartiment de la població pel territori, partint de la densitat de població ▪ Elabora una taula amb els principals índexs estadístics que usem en demografia ▪ Elabora i comenta l'actual piràmide demogràfica espanyola comparant-la amb la de final del segle passat. ▪ Elabora mapes coroplètics amb els principals índexs estadístics per tal de comparar els desequilibris de la població espanyola ▪ Fa una presentació audiovisual curta sobre el problema més urgent de la població espanyola: la immigració il·legal i l'Espanya buida ▪ Elabora un mapa conceptual com a resum dels continguts d'aquesta unitat ▪ Dins del projecte de curs, elabora una proposta de viatge per Espanya per tal de conèixer en una setmana als menys 3 ecosistemes amenaçats 				

7 La ciutat i els espais urbans espanyols			Núm. sessions
			14
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)
<p>De veritat es millor viure a una ciutat?</p> <p>La geografia urbana ensenya a l'alumnat les diferències entre l'espai urbà i el rural, un <i>continuum</i> els límits del qual són cada vegada més difusos, però els extrems dels quals, tan radicalment oposats, han de fer-los reflexionar sobre la bondat o no de viure en l'un o l'altre d'aquests extrems. Passant revista als problemes urbans i analitzant les xarxes urbanes, l'alumnat podrà fer-se una idea sobre què és més atractiu per al seu ideal de vida, si l'atrafegada ciutat (entorn on ja viu, encara que siga una xicoteta ciutat) o l'idíl·lic camp (encara que pot ser que ara comence a entendre i valorar per primera vegada els entorns rurals).</p> <p>Continguts a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Els espais urbans a Espanya. • Desenvolupament i tipologia d'espais urbans. • El procés d'urbanització espanyol. • Els sistemes urbans en l'actualitat. • La jerarquia urbana. • Problemàtica de la vida a la ciutat. ▪ El planejament urbanístic. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 3. Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 3. Espanya: territori i societat 4. Geografia Econòmica a., b., c., d., e. f. i g.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5. Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Analitza un mapa dels espais urbans espanyols i elabora una taula comparativa del continuum rural/urbà ▪ Identifica al plànol les diferents parts o barris d'una ciutat seguint la tipologia dels espais urbans i interrogant-se sobre els seus problemes ▪ Elabora una presentació audiovisual curta sobre el procés d'urbanització espanyol ▪ Analitza els sistemes urbans espanyols en connexió amb la resta d'Europa i els situa al context internacional ▪ Identifica la jerarquia urbana per tal d'analitzar la causa dels problemes de les ciutats ▪ Elabora un quadre-resum amb causes, efectes i solucions possibles dels problemes de les ciutats actuals ▪ Confecciona i analitza gràfiques i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

8 Els espais rurals i el sector primari			Núm. sessions
			16
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)
<p>De veritat són contaminants totes les activitats primàries?</p> <p>Les activitats primàries són la base de la nostra forma de vida sedentària i del nostre estat de benestar, ja que ens proporcionen la nostra alimentació. L'agroindústria sosté un important sector econòmic en termes d'ocupació i riquesa i, des de la perspectiva de la vida urbana, es percep com a perniciosa per a la conservació del medi ambient. Un enfocament ecològic tal vegada radicalitzat que l'alumnat analitzarà en aquesta unitat, entre altres temes, per a descobrir, segurament, que hi ha altres activitats no primàries més lesives per al medi físic.</p> <p>Continguts a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Els espais rurals. Un espai en transformació. • El sector primari en l'economia espanyola. • El sector primari espanyol en un món globalitzat. • L'agricultura: cultius i distribució. • La ramaderia a Espanya: tipus i distribució. • La Política Agrària Comuna. • Les activitats forestals. • Els paisatges agraris espanyols. • Les activitats agràries i el medi ambient. ▪ La pesca i l'aqüicultura a Espanya. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 3. Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 3. Espanya: territori i societat 4. Geografia Econòmica a., b., c., d., e. f. i g.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5. Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Confecciona gràfiques lineals, de barres, ciclogrames i mapes coroplètics sobre diferents aspectes del sector primari a partir d'estadístiques de l'INE ▪ Comenta els gràfics i mapes realitzats passant de relleu la diversitat regional i trobant les seues causes i solucions possibles. ▪ Confecciona una presentació audiovisual curta sobre l'impacte històric de la PAC al sector primari espanyol ▪ Fa un mural amb els paisatges agraris espanyols, destacant fotos i mapes. ▪ Explica la situació difícil de la producció ramadera i agrària en l'Espanya present ▪ Troba un equilibri entre medi ambient i activitats primàries ▪ Elabora una presentació audiovisual curta per tal de promocionar un producte agrari o ramader a un lloc de l'Espanya buida ▪ Comenta un mapa d'incendis forestals trobant les seues causes ▪ Fa un article o informe sobre l'explotació forestal a l'actualitat ▪ Confecciona i analitza gràfiques i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 			

9 El sector secundari espanyol			Núm. sessions	19
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)	
<p>Quina és la principal raó de la localització d'indústries actualment?</p> <p>El sector secundari espanyol s'ha desenvolupat sempre gràcies a l'ajuda estatal i sota la tutela de les multinacionals. En aquesta unitat didàctica l'alumnat analitza les raons de la localització de les indústries i es planteja les causes de la deslocalització industrial recent que està produint una desindustrialització greu d'unes certes regions. Encarar el problema i aportar solucions són els principals reptes als quals s'enfronta l'alumnat en aquesta unitat.</p> <p>Continguts a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El sector secundari a Espanya. • L'activitat minera. • Les fonts d'energia • La indústria: classificació. • Factors de la localització industrial. • El procés d'industrialització a Espanya. • Trets de la indústria en l'actualitat. • Producció i especialització industrial. • La distribució de la indústria en el territori. • Les febleses de la indústria espanyola. • La indústria i el medi ambient ▪ El sector de la construcció. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 3. Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 3. Espanya: territori i societat 4. Geografia Econòmica a., b., c., d., e. f. i g.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5. Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Confecciona gràfiques lineals, de barres, ciclogrames i mapes coroplètics sobre diferents aspectes del sector secundari a partir d'estadístiques de l'INE ▪ Comenta els gràfics i mapes anteriorment confeccionats, intentant trobar les causes de la diversitat regional i aportant solucions ▪ Identifica els diferents sectors industrials fent un mapa conceptual i fa el mateix per als factors de localització industrial ▪ Fa una presentació audiovisual curta sobre el dèficit energètic de l'economia espanyola, trobant causes i solucions ▪ Fa un informe sobre la situació actual de la indústria espanyola al context internacional ▪ Elabora un mapa conceptual amb les febleses de la indústria espanyola actual, afegint a cadascuna una possible solució ▪ Estudia l'evolució del sector de la construcció desde inicis de segle i intenta apropar-se al problema de l'especulació immobiliària ▪ Aporta, en format informe, solucions per a afavorir l'accés a la vivienda. ▪ Reflexiona en un article sobre com conciliar activitat industrial i conservació d'espais naturals ▪ Confecciona i analitza gràfiques i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

10 El sector terciari			Núm. sessions	19
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)	
<p>És el turisme una activitat econòmica perniciosa?</p> <p>L'alumnat aprendrà en aquesta unitat el procés de terciarització de l'economia espanyola, analitzant tots els trets possibles del sector terciari espanyol, adonant-se del pes del turisme en el conjunt de l'economia espanyola, com a generador de riquesa i d'ocupació. El turisme, al mateix temps, és analitzat com una font de problemes, ja que el seu impacte mediambiental és greu si no s'ordena (urbanització i destrucció d'espais naturals), perquè pot acabar amb recursos turístics importants, a més del problema que produeix la temporalitat i precarietat dels llocs de treball que genera, ja que una de les bases del nostre sector turístic són els baixos preus dels serveis, alguna cosa que repercuteix en salaris baixos i ocupacions temporals.</p> <p>Continguts a treballar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La terciarització de l'economia. • El comerç exterior d'Espanya. • El comerç interior d'Espanya. • Els serveis de transport. • El transport per carretera i ferrocarril. Problemàtiques. • Els transports marítim i aeri. • Els serveis de comunicació. • El turisme a Espanya. ▪ Altres activitats terciàries. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 3. Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 3. Espanya: territori i societat 4. Geografia Econòmica a., b., c., d., e. f. i g.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5. Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Confecciona gràfiques lineals, de barres, ciclogrames i mapes coroplètics sobre diferents aspectes del sector terciari a partir d'estadístiques de l'INE ▪ Comenta els gràfics i mapes anteriors ressaltant les claus de la seua diversitat regional i trobant solucions ▪ Analitza la balança de pagaments i la balança comercial espanyola mitjançant unes gràfiques, extraent conclusions ▪ Valora, a partir de ciclogrames, quins són els nostres proveïdors i quins els nostres clients ▪ Fa una presentació curta audiovisual sobre la diferència entre comerç just, comerç de barri, supermercat, hipermercat i centres comercials ▪ Analitza el problema dels transports terrestres a Espanya fent un informe amb mapes i gràfics ▪ Fa el mateix amb el transport marítim i aeri, però tenint en compte la seua contribució al turisme ▪ Analitza el sector de les comunicacions a Espanya fent una presentació audiovisual curta sobre la història de les telecomunicacions ▪ Aprofundeix en tots els aspectes del sector turístic espanyol. ▪ Confecciona i analitza gràfiques i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. ▪ Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

11 L'organització territorial d'Espanya			Núm. sessions	T
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)	
<p>És Espanya un país sense desequilibris territorials? Aquesta és una unitat didàctica transversal, és a dir, que el seu contingut ha anat impregnant totes les anteriors. L'enfocament regional de la geografia serveix per a posar en relleu l'especificitat de cada territori, però també, per comparació, els desequilibris interns del país, que no són una altra cosa que producte de desigualtats d'arrel històrica que es venen arrossegant fins als nostres dies. A part d'intentar aportar solucions per a eliminar els desequilibris regionals a Espanya, l'alumnat comprendrà a respectar la seua diversitat regional, la riquesa d'un estat autònom unit en la seua diversitat, un dels valors més importants que hem de preservar.</p> <p>Continguts a treballar</p> <ul style="list-style-type: none"> • L'ordenació del territori. • Contrastos i desequilibris territorials. • Les polítiques regionals i de cohesió. • Comunitats i Ciutats Autònomes. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 3. Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 3. Espanya: territori i societat 4. Geografia Econòmica a., b., c., d., e. f. i g.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5. Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Confecciona gràfiques lineals, de barres, ciclogrames i mapes coroplètics sobre diferents aspectes dels desequilibris territorials a partir d'estadístiques de l'INE • Elabora una presentació audiovisual curta sobre les característiques geogràfiques de cada comunitat autònoma, com un xicotet atlas • Fa un quadre comparatiu de les diferents comunitats autònomes: data d'accés a l'autonomia, competències, institucions, pes demogràfic i econòmic • Analitza les polítiques regionals de cohesió com el principal motor per a disminuir els desequilibris territorials • Confecciona i analitza gràfiques i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				

12 Espanya a Europa i al món			Núm. sessions	T
Situació d'aprenentatge i continguts tractats	Compe. Espec. (pàg. 10-11)	Criteris d'avaluació (pàg. 20-21)	Sabers bàsics (pàg. 16)	
<p>Quin paper juga Espanya al context europeu? Aquesta altra unitat didàctica transversal el contingut de la qual es va treballant al mateix temps que les anteriors unitats didàctiques, pretén situar a l'alumnat en el context europeu i mundial, analitzant el paper d'Espanya en el concert internacional, específicament com a membre de la UE, on és la quarta economia quantitativament parlant. Al llarg del curs hem anat analitzant els aspectes físics i humans de la geografia espanyola enquadrant-los en el context europeu i mundial, d'aquí ve que molts d'ítems d'avaluació han sigut presents a l'hora d'estudiar el clima, el relleu, la hidrografia, les ciutats i, específicament, quan hem analitzat la població les activitats econòmiques, posant en relleu els desequilibris regionals dins del nostre país i entre el nostre país i la resta de la UE.</p> <p>Continguts a treballar</p> <ul style="list-style-type: none"> • El medi físic d'Europa. • La Unió Europea. • La població de la Unió Europea. • La població urbana i les ciutats. • Els sectors econòmics de la UE. • L'estructura territorial i la política regional europea. • Espanya en un món globalitzat. 	<p>CE 1</p> <p>CE 2</p> <p>CE 3</p> <p>CE 4</p> <p>CE 5</p> <p>CE 6</p> <p>CE 7</p>	<p>1.1. - 1.2. - 1.3. - 1.4. - 1.5.</p> <p>2.1. - 2.2. - 2.3.</p> <p>3.1. - 3.2. - 3.3. - 3.4.</p> <p>4.1. - 4.2. - 4.3 - 4.4.</p> <p>5.1. - 5.2. - 5.3 - 5.4.</p> <p>6.1. - 6.2. - 6.3. - 6.4</p> <p>7.1. - 7.2. - 7.3. - 7.4.</p>	<p>Bloc 1. Mètodes i tècniques de Geografia a., b., c. i d.</p> <p>Bloc 2. Medi físic d'Espanyat 2. Geografia Física a., b., i c. 3. Interacció medi ambient-societat a., b., c., i d.</p> <p>Bloc 3. Espanya: territori i societat 4. Geografia Econòmica a., b., c., d., e. f. i g.</p> <p>Bloc 4. Espanya a Europa i el món 5. Espanya a un món global a. i b. 6. Espanya en el context d'Europa a., i b.</p> <p>Bloc 5. Valors cívics i compromís ciutadà a., b., c. i d.</p>	
<p>Ítems per a l'avaluació per competències (concreció dels criteris d'avaluació per a cada situació d'aprenentatge)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Confecciona gràfiques lineals, de barres, ciclogrames i mapes coroplètics sobre diferents aspectes dels desequilibris territorials a partir d'Eurostat • Explora el medi físic europeu mitjançant un mapa on fica noms i coloreja el relleu i els rius • Fa un eix cronològic amb fotos i mapes que resumeixen la història de la UE • Analitza l'impacte de les polítiques comunes a l'economia espanyola • Estudia la posició que Espanya ocupa en l'estructura territorial i la política regional de la UE • Prèn consciència del paper d'Espanya a nivell internacional • Confecciona i analitza gràfiques i mapes conforme al model preestablert per a la Selectivitat. • Comprova el progrés dels seus aprenentatges. 				